„O poveste antrenantă și fermecătoare în care vor fi încântate să se recunoască pasionatele de literatură de pretutindeni.“ - THE GUARDIAN

JOANNA RAKOFF

ANUL MEU CU SALINGER

MEMOIR

Acum,
într-o ecranizare
de excepție
cu Sigourney Weaver
și Margaret Qualley
în rolurile principale

FICTION CONNECTION

TREI

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

JOANNA RAKOFF

ANUL MEU CU SALINGER

MEMOIR

Traducere din limba engleză și note de
Cornelia Marinescu

3
TREI

Pentru Keeril,

cu care începe și se termină povestea aceasta

„A fost o zi, Dumnezeu știe, nu numai de semne și de simboluri impetuoase, dar și de comunicări excesiv de lungi via cuvântul scris.“

— J.D. Salinger, Dulgheri, înălțați grinda acoperișului[1]

1 Traducere de Antoaneta Ralian, Polirom, Iași: 2002.

Nota autoarei

Abigail Thomas descrie memoriile drept „adevărul pe cât de bine mă pricep eu să îl spun“, iar această carte este, pe drept cuvânt, adevărul spus așa cum am putut eu mai bine. Ca să o scriu, am intervievat persoane pe care le-am cunoscut în perioada la care se referă relatarea și mi-am consultat propriile însemnări din acea vreme și din anii imediat următori.

Pentru a menține fluxul narațiunii, am modificat întru câtva cronologia câtorva dintre evenimente și am schimbat numele — și trăsăturile definitorii — ale majorității personajelor, deși nu ale tuturor.

Lăsând la o parte micile ajustări pomenite, aceasta este povestea adevărată a anului meu cu Salinger.

Noi, fetele

Eram sute, mii care ne îmbrăcam grijulii în lumina cenușie a dimineții din Brooklyn, din Queens sau Lower East Side și ne părăseam apartamentele, cărând cu greu traistele pline de manuscrise pe care le citeam în timp ce stăteam la coadă la patiseria poloneză, la magazinul cu delicatese grecești, la cafeneaua-restaurant de la colț, așteptând să ne comandăm cafeaua, slabă și dulce, și foitajul, pentru ca apoi să luăm metroul, unde speram să găsim un loc pe scaun, ca să putem citi și mai mult, înainte de a ajunge la birourile noastre din centru, din Soho ori Union Square. Eram fete, bineînțeles, eram toate fete, răsărite din metroul de pe Linia 6 la stația Fifty-First Street, treceam pe lângă Waldorf-Astoria și pe lângă clădirea Seagram de pe Park Avenue, toate îmbrăcate în variațiuni pe aceeași temă — fustă simplă și pulover, reamintind de stilul Sylvia Plath la Smith College —, fiecare piesă vestimentară cumpărată de părinții care trăiau confortabil într-o suburbie, pentru că salariile noastre erau atât de mici, încât abia dacă ne puteam permite chiria, cu atât mai puțin să luăm prânzul în apropierea birourilor unde lucram sau să cinăm în oraș, nici măcar prin cartierele ieftine unde locuiam și unde împărțeam câte un apartament cu alte fete ca noi, asistente la alte agenții sau edituri sau pe la câte o organizație literară nonprofit. Stăteam toată ziua picior peste picior, pe scaunele noastre rotative, răspundeam la chemarea șefilor noștri, invitam scriitorii să intre în birourile acestora, arborând combinația potrivită de entuziasm și reținere, fără să arătăm vreodată că motivul pentru care intraserăm în acest gen de activitate nu era că ne doream să le ducem pahare cu apă scriitorilor veniți să ne viziteze, ci că voiam să fim noi însene scriitoare, iar acesta părea modul cel mai acceptabil din punct de vedere social de a începe, deși devenea deja limpede că nu era deloc potrivit. Cu ani în urmă, așa cum ne atrăseseră atenția părinții noștri — așa cum propriii mei părinți îmi spuseseră de nenumărate ori —, am fi fost numite secretare. Și așa cum se întâmpla cu fetele din tagma secretarelor pe vremea părinților noștri, foarte puține ar fi avansat, foarte puține ar fi reușit, cum se spune. Șușoteam între noi despre cele norocoase, cele cu șefi care le îngăduiau să preia cărți sau clienți, care le instruiau, sau despre cele care demonstrau inițiativă, care încălcau regulile și ne întrebam dacă am putea ajunge și noi așa, dacă ne-o doream suficient încât să răbdăm anii de plată mediocră, anii în care trebuia să ne supunem ordinelor și cererilor șefilor sau dacă încă ne doream să fim de cealaltă parte, să fim scriitorul care bate cu încredere la ușa șefilor noștri.

Iarna

Cu toții trebuie să începem de undeva. Pentru mine, acel undeva a fost o încăpere întunecoasă, ticsită pe margini din podea și până în tavan cu cărți, rafturi peste rafturi de cărți clasate pe autori, cărți din toate perioadele secolului XX, cu coperte al căror design purta amprenta specifică momentului în care fuseseră lansate în lume — liniile fanteziste ale desenelor din anii 1920, nuanțele tari de muștar și castaniu ale sfârșitului anilor 1950, portretele în acuarele străvezii din anii 1970 — cărți care au definit perioada în care eu și alții ca mine am lucrat în acest labirint de vizuini. Când colegii mei rosteau numele de pe cotoarele acelor cărți, glasul le devenea grav și respectuos, pentru că erau numele unor adevărați zei pentru cei cu înclinații literare. F. Scott Fitzgerald, Dylan Thomas, William Faulkner. În locul acela se afla totuși, și încă se mai află, o agenție literară, ceea ce înseamnă că numele de pe cotoare mai reprezentau și altceva, un alt lucru care îi face pe oameni să vorbească în șoaptă, ceva despre care înainte credeam că nu are absolut nimic de-a face cu cărțile și literatura: banii.

Trei zile de ninsoare

În prima mea zi la Agenție m-am îmbrăcat cu grijă în haine care mi se păreau adecvate muncii într-un birou: o fustă scurtă de lână, ca un kilt Black Watch, în carouri cu verde, albastru și negru, și un pulover verde-închis, pe gât și cu fermoar la spate, din anii 1960, cumpărat dintr-un magazin second-hand londonez. În picioare, colanți groși, negri. Încălțările, mocasini negri din piele întoarsă produși în Italia și cumpărați pentru mine de mama, care era de părere că „pantofii buni" sunt o necesitate, nu un lux. Nu mai lucrasem niciodată până atunci într-un birou, dar jucasem teatru — în copilărie, la liceu și mai târziu — și am considerat ținuta respectivă ca pe o costumație. Rolul meu — tânără asistentă strălucită. Vineri, în varianta feminină.

Am acordat poate prea multă atenție vestimentației mele pentru că nu știam aproape nimic despre jobul care mă aștepta sau despre compania care mă angajase. De fapt, nici nu îmi prea venea să cred că fusesem angajată, se întâmplase atât de repede. Cu trei luni înainte, tocmai mă lăsasem de școală — sau îmi terminasem masteratul, depinde din ce perspectivă privești — și luasem avionul de la Londra, întorcându-mă acasă la părinți, în suburbii, doar cu o cutie enormă cu cărți. „Vreau să scriu poezie și nu doar să analizez poeziile altora", îi spusesem iubitului meu din facultate, de la vechiul telefon public din holul căminului unde locuiam, în Hampstead. Părinților mei nu le-am spus asta. Lor nu le-am zis nimic altceva decât că mi-a fost urât singură la Londra. Iar ei, respectând codul tăcerii din familia noastră, nu m-au întrebat absolut nimic despre ce planuri aveam. În schimb, mama m-a dus la cumpărături: la Lord & Taylor mi-a ales un costum din gabardină de lână brodată cu catifea, cu fustă creion și sacou cambrat, în genul celor purtate de Katharine Hepburn în Coasta lui Adam și o pereche de pantofi escarpin. Speranța ei — mi-am dat seama în timp ce croitorul magazinului îmi prindea în ace mânecile ca să le scurteze — era că deux-pièces-ul mă va duce către genul de slujbă acceptabilă.

Cu o săptămână înainte de Crăciun, prietena mea Celeste m-a luat cu ea la o petrecere, unde o veche amică de-ale ei a pomenit laconic despre jobul pe care îl avea la o editură de science-fiction ce aparținea unui mare grup editorial de interes general. „Cum ai ajuns acolo?" o întrebasem, nu atât pentru că voiam să știu care era mecanismul procesului de angajare, ci mai mult pentru că mi se păruse ciudat că o absolventă de limba engleză, interesată de ficțiunea serioasă, acceptase o astfel de slujbă. În loc de răspuns, amica lui Celeste mi-a

pus în palmă o carte de vizită.

— Asta e o agenție de plasare, mi-a spus. Toți editorii folosesc agenții de felul ăsta atunci când au nevoie de o asistentă. Dă-le un telefon.

A doua zi dimineață am format șovăind numărul de telefon. Munca editorială nu intra în planurile mele — deși, evident, nu aveam niciun plan —, însă mă atrăgea ideea de destin, predilecție care foarte curând avea să mă bage în belele din care mi-a luat ani de zile să ies. Așa că am luat drept un semn faptul că m-am nimerit într-un colț la petrecere lângă prietena lui Celeste, amândouă potolite și stinghere în mijlocul vacarmului.

— Poți să vii astăzi după-amiază? m-a întrebat femeia care mi-a răspuns la telefon cu un accent nu tocmai englezesc, dar cu inflexiunile unui bun cunoscător al limbii.

Așa că, înțolită în costumul meu, am ajuns să înmânez un CV compus pe fugă unei doamne elegante, cu un sacou și o fustă aproape identice cu ale mele.

— Tocmai ai terminat un master de limba engleză? m-a întrebat, ridicând din sprâncene, cu părul negru alunecându-i pe față.

— Da.

— Ei bine, a spus oftând și dându-mi la o parte CV-ul, asta o să te facă mai interesantă pentru unii editori și mai puțin interesantă pentru alții. Totuși, îți găsim noi ceva.

S-a lăsat pe spate în scaun și a continuat:

— Am să-ți dau un telefon după Anul Nou. În preajma Crăciunului nimeni nu angajează.

Abia mă întorsesem acasă după întâlnirea cu ea, când mi-a sunat telefonul.

— Am ceva pentru tine, a zis. Ce-ai zice să lucrezi într-o agenție literară în loc de o editură?

— Minunat, am răspuns.

Habar n-aveam cu ce se ocupă o agenție literară.

— Fantastic. E vorba despre o agenție extraordinară. Veche și de prestigiu. De fapt, cred că e cea mai veche agenție din New York.

Postul este pe lângă o agentă care lucrează în branșă de mult, mult timp.

A făcut o pauză.

— Unora dintre asistente li s-a părut puțin mai dificil de lucrat cu ea, dar altele o plac. Cred că te-ai potrivi bine. Agenta caută să angajeze imediat pe cineva. Vrea să ia o decizie până la Crăciun.

Mai târziu aveam să descopăr că agenta cu pricina ținea de luni de zile interviuri cu potențiale asistente. Deocamdată însă, în ziua aceea rece de decembrie, mi-am fixat telefonul de umăr pentru a avea mâinile libere și mi-am agățat costumul în duș, să îi îndrept cutele la abur.

A doua zi, cu fermoarul tras și toți nasturii costumului încheiați, am luat metroul până la intersecția Fifty-First cu Lex, am traversat Park și am ieșit pe Madison, să mă întâlnesc cu agenta în cauză.

— Deci, a început ea, aprinzându-și o țigară lungă, maronie.

Gestul mi-a amintit cumva simultan de Don Corleone și de Lauren Bacall. Avea degete lungi, subțiri și albe, cu articulațiile aproape invizibile și unghii perfect ovale.

— Știi să dactilografiezi?

— Știu, am pretins, scuturând țeapănă din cap.

Mă așteptasem la întrebări mai dificile, abstracte, despre cât de dedicată sunt muncii și ce obiceiuri am sau care fuseseră provocările ridicate de tezele centrale ale dizertației mele de masterat.

— La o mașină de scris? m-a întrebat, țuguindu-și buzele ca să scoată firișoare de fum alb și delicat.

A zâmbit, abia perceptibil.

— E cu totul altceva decât să folosești un... computer, a adăugat cu o expresie acră, de dezgust.

— Așa e, am aprobat, dând nervos din cap.

O oră mai târziu, în timp ce afară cerul se întuneca și orașul devenea pustiu, ca întotdeauna de sărbători, mă întindeam pe canapea să recitesc Persuasiune[2], cu speranța că nu va mai trebui niciodată să îmbrac acel costum și cu atât mai puțin ciorapii cu care se asorta.

Apoi telefonul a sunat din nou. Eram angajată.

Așadar, în prima zi de luni după Anul Nou m-am trezit la ora șapte, am făcut un duș relaxant, am coborât scările crăpate și ciobite ale clădirii și am descoperit că lumea încremenise: strada era acoperită de zăpadă. Știusem, bineînțeles, că urma să vină viscolul sau presupun că știusem, pentru că nu aveam nici televizor, nici radio și nici nu mă învârteam în cercuri unde lumea vorbește prea mult despre vreme — aveam lucruri mai importante și mai complexe de discutat; vremea era ceva care le obseda pe bunicile noastre sau pe vecinii noștri plicticoși din suburbii. Dacă aș fi avut un radio aș fi aflat că tot orașul era închis, că Departamentul Educației suspendase cursurile din cauza ninsorii, pentru prima dată în peste douăzeci de ani, că de-a lungul coastei mureau sau muriseră oameni, captivi în mașinile lor, în casele neîncălzite sau pentru că alunecaseră pe străzile acoperite de gheață. Agenția folosea un sistem de informare prin telefon în timp real pentru situațiile de urgență, când era închisă. Într-o astfel de situație, președinta companiei — șefa mea, deși abia după câteva săptămâni de muncă mi-am dat seama că aceasta era poziția ei, pentru că la Agenție informațiile erau mai degrabă ghicite decât împărtășite — își suna subordonatul direct și tot așa, în josul ierarhiei din Agenție, până când recepționista Pam și diferitele asistente ale agenților și chiar și ciudatul și tristul curier, Izzy, aflau cu toții că nu trebuie să vină la serviciu. Pentru că la mine era prima zi, încă nu apăream în lista lor de contacte.

Deși orașul era într-adevăr în stare de urgență, metrourile mele au sosit repede — trenul L, de la Lorimer Street, expresul 5, de la Union Square — și la 8:30 eram în gara Grand Central, unde obloanele trase ale diferiților furnizori de cafea, patiserii și ziare îți dădeau fiori. Am luat-o spre nord și am ajuns la Great Hall, sala mare, cu grațioasa ei cupolă înstelată, sunetul tocurilor mele răsunând pe pardoseala de marmură cu ecou. Apucasem să traversez jumătate din încăpere — până la ghișeul de informații unde în liceu obișnuiam adeseori să îmi dau întâlnire cu prietenii —, când mi-am dat seama de ce încălțările mele făceau atâta gălăgie: eram singură sau aproape singură, într-un spațiu întotdeauna plin de sunetele a sute, a mii de pași ce treceau zoriți peste marmură. Acum, când rămăsesem încremenită în mijlocul ei, sala era mută. Eu fusesem singura entitate care genera zgomot.

Am împins ușile grele de sticlă dinspre latura estică a gării și am pășit afară, în vântul înghețat. Mi-am făcut încet drum spre vest, prin zăpada depusă din belșug pe Forty-Third Street, până ce am dat peste ceva și mai ciudat decât Grand Central Station mută și pustie: Madison

Avenue mută și pustie. Plugurile de zăpadă nu trecuseră încă pe străzi. Vântul era singurul care se auzea. O manta imaculată de zăpadă se întindea netedă, de la magazinele de pe latura estică a bulevardului și până la cele de pe vest, neatinsă de nicio urmă de pași, de niciun ambalaj de dulciuri, nici măcar de o frunză.

Înaintând cu greu, am luat-o spre nord și am dat peste un trio de angajați în domeniul bancar care alergau prin zăpada abundentă — sau încercau să alerge — și chiuiau de plăcere, cu trenciurile fluturându-le în urmă ca niște pelerine.

— Hei, m-au strigat ei. Facem o bătaie cu bulgări! Vino și tu!

— Trebuie să merg la muncă, le-am zis.

E prima mea zi, am fost gata să le spun, dat apoi m-am oprit. Mai bine să trec drept o persoană cu experiență, rutinată. Acum eram și eu una de-a lor.

— E închis totul, au strigat iar. Hai să te joci în zăpadă!

— O zi bună, am strigat ca răspuns și am luat-o spre Forty-Ninth Street, unde am găsit clădirea îngustă și banală care găzduia Agenția.

Holul de la intrare era un culoar îngust ce ducea la două lifturi demodate. Clădirea era plină de birourile unor agenți de asigurări, de importatori de sculpturi africane, de bătrâni medici de familie cu cabinete individuale și de terapeuți gestaltiști. Și de birourile Agenției, care ocupa tot mezaninul. Am coborât din lift și am încercat ușa, care era încuiată. Nu era însă decât 8:45, iar biroul, știam, nu se deschidea decât la ora 9:00. În vinerea dinaintea Crăciunului mi se ceruse să trec pe acolo, ca să semnez ceva documente și să iau câteva lucruri, printre care și o cheie de la ușa principală. Mi se păruse ciudat că dădeau cheia cuiva pe care abia îl cunoscuseră, dar mi-o pusesem conștiincioasă pe inelul meu cu chei chiar acolo, în liftul care scârțâia și trosnea. Însă acum am scos-o și am intrat în biroul tăcut și întunecat. Abia așteptam să inspectez cărțile care căptușeau pereții foaierului, dar îmi era teamă ca nu cumva să vină cineva și să mă vadă comportându-mă precum studenta la master care fusesem până de curând. Am trecut, de voie, de nevoie, pe lângă biroul recepției și am luat-o pe coridorul din față, cu șirurile lui de cărți broșate ale lui Ross Macdonald[3], am cotit la dreapta spre chicinetă, am traversat zona acoperită de linoleum a departamentului financiar și am ajuns în aripa de est a biroului, unde se afla sanctuarul noii mele șefe și anticamera spațioasă unde urma să stau eu.

Cu spatele drept și picioarele înghețate în pantofii leoarcă am rămas pe loc, am inspectat conținutul sertarelor de la biroul meu — agrafe, capsator, fișe alfabetice mari, de culoare roz, imprimate cu coduri și grile misterioase —, prea timidă să îmi scot cartea, de frică să nu mă surprindă șefa cea nouă. Citeam Jean Rhys[4] și mă imaginam aidoma eroinelor ei scăpătate, care trăiau săptămâni la rând cu nimic altceva în afară de croissantul și espressoul oferite gratuit în clădirile de apartamente în regim hotelier, eroine cărora foștii lor iubiți căsătoriți le achitau chiriile, drept compensație pentru că puseseră capăt relației. Aveam bănuiala că șefa mea nu ar încuviința lectura lui Jean Rhys. În timpul interviului mă întrebase ce citeam, ce preferințe am în materie de lectură.

— Îmi place totul, îi răspunsesem eu atunci. Îl ador pe Flaubert. Tocmai am terminat Educația sentimentală și am rămas surprinsă de cât de contemporan mi s-a părut. Dar îmi plac și scriitoare ca Alison Lurie[5] și Mary Gaitskill[6]. Și am crescut citind romane polițiste și de mistere. Ador scrierile lui Donald Westlake[7] și ale lui Dashiell Hammett[8].

— Da, toate bune și frumoase cu Flaubert, dar ca să lucrezi în domeniul editorial trebuie să citești scriitori care sunt în viață.

Făcuse o pauză și eu bănuisem că răspunsul meu fusese greșit. Ca întotdeauna, ar fi trebuit să mă pregătesc mai temeinic. Nu știam nimic despre agențiile literare, nimic despre acea agenție literară anume.

— Și mie îmi place Donald Westlake, adăugase, aprinzându-și o țigară. E teribil de amuzant.

Apoi, pentru prima dată de când păsisem în biroul ei, a zâmbit.

Mă uitam pe furiș la cărțile de pe raftul de deasupra capului meu — câteva ediții broșate din Agatha Christie și ceva ce părea să fie o serie de romane de dragoste — când a început să sune telefonul negru și greu de pe birou. Am ridicat receptorul înainte să îmi dau seama că nu știam sigur care era formula de salut.

— Alo, am îngăimat, timidă.

— A, nu! s-a auzit strigând o voce. Ești acolo? Știam eu că ești acolo. Du-te acasă.

Era șefa mea.

— Biroul e închis. Ne vedem mâine.

A urmat o pauză în care m-am chinuit să îmi dau seama ce să spun.

— Îmi pare așa de rău că ai bătut tot drumul până în centru. Du-te acasă și te încălzește.

Apoi a închis.

Ajunsă afară am constatat că dispăruseră și bancherii, probabil își dezmorțeau și ei picioarele pline de apă. De-a lungul bulevardului Madison vântul sufla în rafale puternice și îmi zburătăcea șuvițele de păr care îmi intrau în gură și în ochi, dar strada era atât de tăcută și de frumoasă, că am zăbovit până mi-au amorțit mâinile și picioarele și nasul. Era ultima zi de luni în care nu trebuia să fiu neapărat undeva la ora 9:30 dimineața și mi-am dat seama că nu aveam de ce să mă grăbesc înapoi acasă.

Viscole vor mai fi în New York, dar nici unul care să nască o astfel de liniște, nici unul în care eu să pot rămâne la un colț de stradă și să am sentimentul că sunt singurul om din univers și sigur nici unul care să oprească orașul în întregime. Până să se dezlănțuie un nou viscol de asemenea proporții, lumea avea să se schimbe. Liniștea nu mai era posibilă.

M-am întors acasă, în Brooklyn. Oficial, din câte știau părinții mei, locuiam în Upper East Side, împreună cu prietena mea, Celeste. După facultate, când eu m-am mutat la Londra pentru masterat, Celeste — pe care părinții mei o descriau de obicei ca fiind „bună“ și „amabilă“ — își luase o slujbă de educatoare la o grădiniță și își găsise o garsonieră cu chirie plafonată pe East Seventy-Third Street, între străzile First și Second. Când m-am întors cam năucă la New York, m-a lăsat să dorm la ea pe canapea, fiindu-mi chiar recunoscătoare că îi țin companie, apoi mi-a sugerat să locuim împreună și să împărțim chiria. Oficial, din câte știau părinții mei, mai aveam și un iubit, la fel de bun și de amabil, iubitul meu din facultate, compozitor, sclipitor și amuzant, care urma studiile de masterat în California. Planul fusese ca eu să mă întorc acasă de la Londra după ce îmi luam masteratul, să le fac o vizită scurtă părinților și pe urmă să mă mut la Berkeley, în apartamentul pe care el îl rezervase pentru noi într-un complex situat la câteva străzi de Telegraph Avenue, cu blocuri de locuințe dispuse în jurul unei curți interioare întunecate, care arăta ca și cum ar fi trebuit să aibă și o piscină.

Piscina însă nu exista. Iar eu mă abătusem de la plan. Mă întorsesem la New York și descoperisem că nu puteam să părăsesc orașul. Apoi l-am cunoscut pe Don.

În a doua mea zi de muncă la Agenție am sosit din nou stânjenitor de devreme, atât de teamă îmi era să nu întârzii. De data asta am vârât cheia în yală, am crăpat puțin ușa și, văzând că biroul era învăluit în întuneric, iar recepția, pustie, am închis-o repede la loc și am luat din nou liftul până jos, în hol. Madison fusese deszăpezit, la fel și Fifth și restul centrului, dar orașul era încă adormit, lângă borduri se înălțau maldăre de zăpadă de doi metri, iar pietonii se strecurau lent pe cărările înguste săpate pe trotuare. În hol exista un chioșc unde se vindeau croasanți și înăuntru câțiva clienți buimaci inspectau galantarele de sticlă, sub privirile neprietenoase ale unei sud-asiatice corpolente, cu plasă de păr pe cap. M-am alăturat și eu, cumpănind în minte posibilitatea unei a doua cafele.

Când am ajuns iar sus, sosise recepționera care aprindea luminile din foaier încă îmbrăcată cu paltonul ei lung, maro. Mai era o lumină aprinsă și în biroul aflat fix vizavi de recepție.

— A, bună, a zis fata, într-un fel nu tocmai prietenos.

Și-a descheiat haina și și-a pus-o peste braț, apoi s-a îndepărtat de mine și a luat-o pe coridor.

— Sunt noua asistentă, am strigat eu în urma ei. Să mă duc... ăă... la biroul meu? Sau să...

— Stai așa, să-mi agăț haina.

A reapărut câteva minute mai târziu, înfoindu-și părul tuns scurt.

— Cum ziceai că te cheamă? Joan?

— Joanna.

— Da, Joanne, a spus și s-a lăsat cu toată greutatea pe scaunul ei.

Era o femeie înaltă, cu o siluetă pe care mama ar fi numit-o impunătoare, iar în ziua aceea era îmbrăcată cu un pulover turcoaz, pe gât, și cu un gen de costum așa cum se purta prin anii ’70, cu pantalonii mulați sus și largi jos și cu reverele sacoului și mai largi. Așezată pe scaunul ei părea nu doar să domine împrejurimile, dar și să prezideze la modul absolut peste biroul recepției și peste spațiul din

jur. Lângă telefonul ei se afla un dispozitiv cu cărți de vizită de dimensiuni enorme.

— Șefa ta n-a venit încă. Sosește la zece.

Era 9:30, ora la care mi se spusese că începe programul de lucru.

— Poți să aștepți aici, presupun, a mai zis, oftând, ca și cum eu îi provocam mare deranj, apoi și-a strâmbat meditativ buzele pline.

— Sau ai putea să te duci în spate, la biroul tău. Știi unde e?

Am dat din cap că da.

— Ok, cred că poți să te duci acolo. Dar să nu te atingi de nimic. Șefa trebuie să vină imediat.

— Pot să o conduc eu în spate, a strigat o voce din biroul luminat.

În cadrul ușii a apărut un bărbat.

— Eu sunt James, a spus acesta, întinzându-mi mâna.

Avea capul acoperit de un păr castaniu-deschis, ondulat, ochii îi erau ascunși în spatele unor ochelari cu rame aurii, după moda din anul acela, iar pe bărbie îi creștea o barbă roșcată și deasă. Toate îl făceau să semene cu domnul Tumnus, nobilul faun din Leul, vrăjitoarea și dulapul. I-am strâns mâna.

— Vino după mine, a zis și m-am ținut după el pe coridorul central, pe lângă un șir de birouri întunecate.

La fel ca în ziua precedentă, tânjeam să pot zăbovi asupra cărților care căptușeau pereții. Am prins cu coada ochiului câteva nume captivante și familiare, cum ar fi Pearl Buck[9] și Langston Hughes[10], dar și alte câteva străine și interesante, ca Ngaio Marsh[11], și am început să simt fluturi în stomac, așa cum mi se întâmpla în copilărie când mergeam la biblioteca locală: atât de multe cărți, fiecare ispititoare în felul ei special și toate la îndemâna mea.

— Oo... am exclamat, aproape fără să vreau.

James s-a oprit și s-a întors spre mine.

— Știu, a spus, zâmbindu-mi sincer. Eu sunt aici de șase ani și încă mai simt la fel.

Conform predicției, șefa mea a ajuns la ora zece, înfășurată într-o blană de nurcă de culoarea whiskyului, cu ochii camuflați de ochelari imenși, fumurii și capul acoperit cu o eșarfă de mătase cu imprimeu ecvestru.

— Bună ziua, am dat să spun, ridicându-mă de pe scaun, așa cum ai face pentru un cap încoronat sau un preot.

Ea a trecut însă pe lângă mine și a intrat la ea în birou, ca și cum ochelarii i-ar fi obturat vederea periferică.

După douăzeci de minute, ușa de la biroul ei s-a deschis și șefa a apărut, debarasată de blană și de ochelarii de soare enormi, înlocuiți de ochelari enormi cu lentile transparente, care îi acopereau jumătate din fața palidă și exacerbau paloarea similară a ochilor ei albaștri.

— Deci, a zis, aprinzându-și o țigară și postându-se la unul dintre capetele biroului meu în formă de L. Ai venit.

— Am venit, am repetat, ridicându-mă de pe scaun.

Picioarele mi-au alunecat pentru că eram încălțată cu niște cizme pe care le împrumutasem de la Leigh, colega de apartament a lui Don. Mocasinii mei luaseră o formă tristă, ca un C, după ce se uscaseră pe radiatorul din apartamentul lui Don. Bineînțeles, de fapt acolo locuiam: în apartamentul lui Don din Brooklyn.

— Ei bine, avem multe de făcut, a zis șefa, înlăturându-și de pe față o buclă moale de păr, cu un deget lung. Deci știu că știi să bați la mașină.

Am încuviințat din cap, încurajator.

— Ai folosit însă vreodată un dictafon?

— Nu, am recunoscut, dar sunt sigură că pot să învăț repede.

Nu auzisem niciodată de așa ceva. Îmi pomenise despre asta la interviu? Nu eram sigură. Suna ca și cum ar fi fost ceva din Dr. Seuss[12].

— Sunt convinsă că poți, m-a liniștit ea, expirând un fir de fum care părea să îi contrazică declarația de încredere. Deși ar putea fi puțin mai complicat.

Cu o mână a ridicat capacul rigid, de culoarea plumbului, de deasupra

unei cutii albe de plastic, așezată lângă mașina de scris. Odată expusă, mașinăria semăna cu un exemplar din prima generație de casetofoane, împodobit cu excesiv de multe fire și niște căști foarte mari și lipsit de obișnuitele butoane marcate „pornire“, „derulare înapoi“, „derulare rapidă“ și „pauză“. Exista un locaș pentru casetă, dar asta era tot. La fel ca în cazul multor echipamente utile din anii ’50 și ’60, părea fermecător de arhaic și în același timp futurist într-un mod neliniștitor.

— Deci, a zis șefa, cu un hohot ciudat. Ăsta e. Ai pedale pentru redare și derulare înapoi. Și cred că poți să controlezi și viteza.

Am dat din cap, deși nu văzusem niciun mijloc de control, de niciun fel.

— Hugh poate să-ți arate, dacă nu ți-e clar.

Nu eram sigură cine era Hugh, nu eram sigură nici că înțelesesem ce o să fac eu cu dictafonul, dar am dat din nou din cap.

— Ei bine, am o grămadă de dactilografiat, așa că o să-ți dau niște benzi și poți să începi. Pe urmă o să discutăm puțin.

S-a dus înapoi în biroul ei și a revenit cu trei casete și o țigară nouă, încă neaprinsă, în mână.

— Poftim. Sunt ale tale!

Apoi a dispărut pe sub arcada din stânga biroului meu, care ducea la departamentul financiar și, dincolo de el, la bucătărie și în cealaltă aripă a sediului, unde se aflau birourile tuturor celorlalți agenți și ușa către lumea exterioară.

De fapt, nu știam să dactilografiez. Mințisem în legătură cu aptitudinile mele de dactilografiere la îndemnul doamnei de la agenția de recrutare.

— Nimeni de vârsta ta nu știe să bată la mașină, îmi spusese, încrețindu-și fața drăguță cu un gest de desconsiderare. Ați crescut cu calculatoare! Spune-i că poți să bați șaizeci de cuvinte pe minut. Într-o săptămână o să ajungi să poți.

Întâmplarea făcea că mai demult chiar puteam să bat șaizeci de cuvinte pe minut. Ca toți elevii de gimnaziu newyorkezi urmasem și eu cursurile obligatorii de dactilografie, în clasa a opta. Timp de

câțiva ani după aceea am tot bătut documente la mașina de scris din biroul tatei, fără să mă uit la taste. În clasa a unsprezecea ne-am luat un Macintosh II și dactilografiatul meu s-a transformat în stilul dezlânat, cu două degete și fără tehnică, al erei digitale.

Am scos husa de pe Selectric[13]. Era imensă, cu mai multe butoane și manete decât îmi aminteam să fi avut mașinile pe care învățasem. Și totuși — și totuși — era un buton pe care nu reușeam să îl găsesc: butonul de pornire. Mi-am trecut degetele peste tot pe partea din față și pe laterale și în spate. Nimic. M-am ridicat și m-am uitat atentă la ea din toate unghiurile, contorsionându-mă peste marginile biroului. Pe urmă m-am așezat la loc, am întins mâinile și am pipăit-o peste tot împrejur, am înclinat-o pe spate, în caz că butonul ar fi fost dedesubt. Eram leoarcă de transpirație la subrațul puloverului verde și aveam fruntea lucioasă, în timp ce nasul îmi șuiera și mă înțepa îngrozitor, semn că urmau lacrimile. În sfârșit, gândindu-mă că poate pur și simplu nu exista un buton de pornire/oprire, că mașina era de fapt scoasă din priză, m-am ghemuit sub birou și am pipăit în beznă, după cablul de alimentare.

— Ai nevoie de ajutor? s-a auzit o voce șoptită, nesigură, în timp ce mâinile mele urmăreau un cablu plin de praf care urca de la podea.

— Ăă... poate, am zis, ridicându-mă cât de grațios am putut.

Lângă biroul meu stătea un bărbat a cărui vârstă nu o puteai ghici și care semăna atât de tare cu șefa mea, încât ar fi putut să îi fie fiu: aceiași ochi de lup și păr gri-castaniu, drept, aceiași pomeți căzuți și aceeași piele bolnăvicios de palidă, doar că a lui avea cicatrici decolorate, de la acnee.

— Cauți butonul de pornire? m-a întrebat bărbatul, ca prin farmec.

— Da, am recunoscut. Mă simt așa de caraghios.

Bărbatul a clătinat înțelegător din cap.

— E ascuns într-un loc cu adevărat ciudat. Nimeni nu-l găsește. Și e incomod de ajuns la el dacă nu stai în fața mașinii. Uite.

A venit lângă mine, în spatele biroului, și, atent să păstreze vreo jumătate de metru între noi, și-a strecurat brațul pe după latura stângă a mașinii, ca și cum ar fi vrut să o îmbrățișeze, și cu un declic puternic a schimbat poziția butonului. Mașina a scos un bâzâit sonor și a început să vibreze, aproape vizibil, ca o mâță adormită.

— Mulțumesc mult, i-am spus, poate cu mai multă recunoștință în glas decât era cazul.

— Pentru puțin.

M-am lipit cu spatele de birou, ca să îi fac loc să iasă, ceea ce a și făcut, stângaci, împiedicându-se de covorașul de plastic de sub scaunul meu și de un cablu rătăcit. A oftat și mi-a întins o mână cu verighetă de aur pe inelar, lucru care m-a surprins. Îmi lăsase impresia că e singur.

— Eu sunt Hugh, a spus. Tu ești Joanna.

— Da, i-am confirmat, strângându-i mâna, care era caldă și uscată și foarte, foarte albă.

— Sunt chiar aici, a spus, întinzând gâtul și făcând un semn din cap spre biroul a cărui ușă se afla vizavi de masa mea de lucru și pe care îl luasem drept o debara.

— Dacă ai nevoie de ceva, vino să-mi spui. Uneori șefa ta... nu explică lucrurile, a zis, suspinând din toți rărunchii. Așa că, dacă e ceva ce nu înțelegi, întreabă-mă pe mine.

Expresia de pe chip i s-a schimbat brusc și colțurile gurii s-au arcuit în sus.

— Sunt aici de multă vreme, așa că știu toate chițibușurile biroului. Știu cum funcționează totul pe aici.

— De când? l-am întrebat, înainte să-mi dau seama că nu trebuia. De când ești aici?

— Păi, să vedem, a spus.

Și-a încrucișat brațele și și-a încrețit fruntea, meditativ. Și-a tărăgănat și mai mult vorba și așa lentă.

— Am început în 1977, ca asistent al lui Dorothy.

Am dat din cap, ca și cum știam cine era Dorothy.

— Și i-am fost asistent patru ani, a continuat și apoi vocea i s-a stins. Pe urmă am plecat o vreme. În 1986. Sau 1987? Dar am revenit.

A oftat iar.

— Douăzeci de ani, cred. Sunt aici de vreo douăzeci de ani.

— Oho, am exclamat.

Eu aveam douăzeci și trei de ani.

— Așa e, oho, a spus Hugh, ridicând din umeri. Îmi place aici. Adică, există și lucruri care nu-mi plac, dar mi se potrivește. Ce fac. Aici.

Voiam să îl întreb ce anume făcea, mai exact, dar nu eram sigură că o astfel de întrebare n-ar fi trecut drept nepoliticoasă. Mama mă instruise să nu întreb niciodată despre situația financiară sau poziția socială a cuiva. Eram într-o agenție, așa că Hugh era probabil agent.

Rămasă iar singură la masa de lucru — lumina din biroul lui Hugh arunca o rază liniștitoare pe covorașul din dreapta mea —, am luat una dintre casete și, bâjbâind puțin, am pus-o în dictafon și am început iar să caut după un întrerupător. Nu, mi-am zis. Nu exista nimic, nicio „pedală“, nimic în afara unui cadran. Am ridicat capacul neted de plastic și l-am studiat, dar nu am găsit nimic, absolut nimic.

Încet, am bătut la ușa pe jumătate deschisă de la biroul lui Hugh.

— Intră, a zis.

Așa am făcut. Era acolo, așezat la un birou în formă de L, asemănător cu al meu, acoperit cu un munte de hârtii, un maldăr destul de mare cât să îi acopere pieptul, până la gât: plicuri deschise și încă lipite, cu marginile zdrențuite, rupte și îndoite, scrisori încă împăturite în trei, gata să fie desfăcute, copii îngălbenite și foile negre, de indigo, cu care fuseseră realizate, fișe alfabetice din hârtie galbenă, supradimensionate, hârtii peste hârtii peste hârtii, o harabaură atât de grozavă și de incomprehensibilă, încât am scuturat din cap, să mă asigur că vedeam bine.

— Am rămas puțin în urmă, a spus Hugh. Crăciunul.

— Ah, am încuviințat, dând din cap. Deci, dictafonul...

— Pedale de picior, mi-a răspuns, oftând. Sub birou. Ca la mașina de cusut. Una e pentru pornire, alta pentru derulare înapoi și una pentru derulare rapidă înainte.

Mi-am petrecut dimineața ascultând în căștile vechi ale dictafonului vocea gravă, aristocratică, a șefei mele, o experiență extraordinar de

intimă. Scrisori: dactilografiam scrisori cu antetul Agenției — un top de șaisprezece kilograme cu hârtii de dimensiuni reduse, de culoare galbenă —, unele de câteva pagini, altele scurte, doar de un rând sau două. „Așa cum am discutat, ai aici două copii ale contractului cu editura St. Martin's Press pentru Two If by Blood. Te rog să semnezi ambele exemplare și să mi le returnezi cât poți de repede." Cele mai lungi erau adresate editurilor, scrisori complicate și adeseori inexplicabile, în care se cereau modificări de contract, eliminarea unor cuvinte și clauze, mai ales a celor care aveau legătură cu „drepturile electronice", un termen care mie nu îmi spunea nimic. Scrisorile de acest gen se dovedeau a fi insuportabil de obositoare, cereau adevărate acrobații de formatare și spațiere, dar erau și ciudat de liniștitoare, pentru că nu înțelegeam mare lucru din conținutul lor și dactilografierea în sine — degetele mele pe taste, zgomotul literelor lovind hârtia — mă hipnotiza. Așa cum mă asigurase agenția de recrutare, dactilografiatul era ca mersul pe bicicletă: degetele mele și-au amintit unde le era locul pe tastatură și zburau pe deasupra ei, parcă din proprie voință. Până la amiază aveam deja un top bun de scrisori — rezultatul unei casete cu dictări —, cu plicurile prinse ordonat de ele, așa cum mă învățase Hugh.

Când am scos prima casetă și am băgat-o pe a doua, a început să sune telefonul și am încremenit: tot nu eram sigură care era formula adecvată de salut.

— Alo, am spus, cu falsă încredere, lipindu-mi telefonul de ureche.

Era primul meu apel adevărat.

— Joanna! s-a auzit o voce, plină de voioșie.

— Tati?

— Eu sunt, a confirmat tata, cu vocea lui de Boris Karloff.

În tinerețe tata fusese actor. Grupul lui de actori de comedie dădea spectacole în Catskills[14], în coloniile de bungalouri și în stațiunea cu turiști sezonieri. Ceilalți membri au ajuns faimoși: Tony Curtis, Jerry Stiller. Tata s-a făcut dentist. Un dentist care spunea glume.

— Bătrânul și scumpul tău tată. Cum e în prima zi de muncă?

— OK. Am dactilografiat niște scrisori.

La două minute după ce le spusesem că mi-am luat serviciu, părinții îmi ceruseră numărul de telefon de la birou. Nu m-am gândit că o să

mă sune în prima zi.

— Păi, doar ești secretară acum, a spus tata, râzând. Vai, scuze, asistentă.

Mă trăgeam dintr-o familie de oameni de știință și fiecare mișcare a mea părea să le ofere prilej de amuzament.

— Cred că e puțin altceva decât să fii secretară, i-am zis enervată, pe un ton solemn.

Și acesta era tot un refren în familia noastră: Joanna ia totul mult prea în serios. Joanna nu știe de glumă. Te tachinam doar, Joanna! Nu trebuie să te superi. Și totuși, întotdeauna mă supăram.

— O să citesc și manuscrise.

Era singura sarcină nesecretarială care îmi venise în minte. Întâmplarea făcea că șefa mea nu pomenise de așa ceva, dar toți cei cu care vorbisem în săptămânile anterioare angajării subliniaseră faptul că jobul de asistentă a unui agent literar implica în primul rând citirea de manuscrise. Nimeni nu pomenise despre dactilografiat.

— Chestii din astea. Căutau pe cineva cu o pregătire ca a mea. În litere.

— Da, da, a gângurit tata. Sigur. Ascultă, să știi că m-am gândit. Cu cât ziceai că te plătesc?

M-am uitat în jur să mă asigur că sunt singură.

— Optsprezece mii cinci sute.

— Optsprezece mii? a exclamat tata. Credeam că e mai mult.

A scos un sunet gutural de dezgust, ultima dovadă rămasă că fusese crescut într-o gospodărie în care se vorbea idiș.

— Optsprezece mii de dolari pe an?

— Optsprezece mii și cinci sute.

Mie suma mi se părea imensă. În colegiu câștigasem o mie cinci sute de dolari pe semestru ca meditator în metodologie academică, iar la facultate mi-am asigurat supraviețuirea cu un salariu minim servind bere într-un bar și vânzând ghete de munte într-un magazin cu articole de camping de pe Oxford Street. Optsprezece mii cinci sute de

dolari erau pentru mine o sumă de bani mare, inimaginabilă, poate pentru că mi-o închipuiam ca sumă globală, pe care urma să o primesc în teancuri de bancnote noi.

— Știi, Jo, nu cred că o să poți trăi din banii ăștia. Nu crezi că ai putea să le ceri mai mult?

— Tată, deja am început să lucrez.

— Știu asta, dar poate ai putea să le spui că ți-ai calculat cheltuielile și pur și simplu nu poți să trăiești cu o sumă așa de mică. Asta înseamnă, ia să vedem...

Tata putea să facă în minte calcule complicate.

— ...o mie cinci sute de dolari pe lună. După impozite, poate chiar opt, nouă sute pe lună. Îți plătesc ei asigurarea medicală?

— Nu știu.

Mi se spusese că Agenția oferea asigurare, care intra în vigoare la trei luni de la data angajării — sau poate șase luni — și presupusesem că ei o plătesc. Sincer însă, nu dădusem prea mare atenție detaliilor financiare. Faptul că aveam o slujbă adevărată părea să înlăture orice alte îngrijorări. Eram în 1996. Țara era cuprinsă de recesiune. Aproape nimeni dintre cunoscuții mei nu era angajat pe bani serioși. Prietenii mei făceau studii postuniversitare — urmau masterate în ficțiune sau doctorate în teorie cinematografică —, munceau prin cafenelele din Portland, vindeau tricouri în San Francisco ori locuiau cu părinții în Upper West Side. O slujbă, una adevărată, cu program de la nouă la cinci, părea o idee aproape străină, abstractă.

— Ar trebui să afli.

Simțeam că își pierde răbdarea cu mine.

— Dacă nu-ți plătesc asigurarea, n-o să mai rămâi cu mare lucru în mână. Cât îi dai Celestei pentru chirie?

Am înghițit cu dificultate. Mă mutasem cu Don — deși neoficial — chiar înainte să îi fi plătit Celestei prima chirie convenită pe lună, deși în dulapul ei mai erau câteva rochii de-ale mele și singurul meu palton bun. Părinții mei nu știau nimic despre Don, nici măcar numele. Ce știau ei era că sunt aproape de o iminentă căsătorie cu iubitul meu din facultate, pe care îl aprobau din toată inima, pentru că era chipeș, bun și inteligent. Când ai mei sunau la Celeste, eu nu eram niciodată

acasă, dar ei luau asta ca pe un alt simptom enervant al tinereții.

— Trei sute cincizeci de dolari, i-am spus tatei, deși fusesem de acord să îi dau trei sute și șaptezeci și cinci, exact jumătate din chiria pe care o plătea.

Așa cum se întâmpla de obicei în cazul meu, acceptasem condițiile fără să chibzuiesc și după aceea îmi dădusem seama că erau departe de a fi corecte. Să plătesc jumătate din chiria unui apartament în care nimic nu era al meu, în care nici măcar nu îmi puteam întinde picioarele când dormeam, nu avea logică. Nu mă imaginam trăind la nesfârșit fără măcar un minimum de intimitate. Celeste însă părea să aibă o adevărată pasiune pentru astfel de locuințe înghesuite: la fel ca Hugh, părea să fie singură. Singură cu anxietățile și temerile ei, singură sub tirania propriei minți, dar și literalmente singură fizic, unicul ei tovarăș fiind un motan paraplegic și supradimensionat, care se târa prin apartament precum o creatură mitologică, cu jumătatea din față având un aspect leonin și blănos, iar jumătatea din spate tunsă la piele, pentru că nu mai avea destulă flexibilitate să își curețe blana. Într-o seară, m-am întors la Celeste acasă după ce mă văzusem în centru cu o amică și am găsit-o în pat, înfofolită până la gât într-o cămașă de noapte înflorată, uitându-se la reluările unui serial de comedie odinioară popular și mângâindu-și mâța ciudată, cu lacrimile curgându-i pe obraji.

— Ce s-a întâmplat? am șoptit, așezată pe marginea patului, de parcă aș fi vorbit cu o invalidă. Celeste, ce e?

— Nu știu, mi-a răspuns.

Fața ei, rotundă și pistruiată — despre care credeam că este definiția sănătății — era roșie și iritată de la plâns.

— Ce ai făcut astă seară? Ai fost acasă? S-a întâmplat ceva?

A clătinat din cap.

— Am venit acasă după serviciu și am pregătit niște spaghete.

Am dat din cap.

— Și m-am gândit să fac toată cutia ca să mai mănânc și zilele următoare, a continuat ea și o lacrimă stingheră i-a alunecat pe obrazul dolofan. Așa că am mâncat din ele și pe urmă am mai mâncat puțin și apoi iar, puțin.

S-a uitat tristă la mine.

— Și, până să-mi dau seama, mâncasem toate spaghetele. O jumătate de kil de spaghete. Am mâncat de una singură o jumătate de kilogram de spaghete.

În aproape un an, cât trecuse de când terminaserăm școala, luase ceva în greutate, dar știam că nu asta o deranja, jumătatea aia de kilogram de paste care se transformau într-o altă jumătate de kilogram pe cântar. Ce o îngrozea erau circumstanțele care îi permiseseră să mănânce atâtea paste, calitatea vieții ei în derivă și fără restricții, în care nimeni — nici mamă, soră sau colegă de cameră, niciun profesor, iubit, nimeni — nu era acolo să îi monitorizeze obiceiurile și comportamentul, care să îi spună „Nu crezi că ai mâncat destul?“ sau „Îmi dai și mie din ele?“ sau „Hai să luăm masa împreună diseară“ ori chiar „Ce gătești la cină?“ Celeste se trezea, pleca la muncă, venea acasă, singură tot timpul.

— Trei sute cincizeci de dolari? a răcnit tata. Ca să împarți o cameră cu ea? Dormi pe canapea, nu?

— De fapt, e un apartament foarte ieftin pentru cartierul ăla.

— Mama ta și cu mine am discutat despre asta, a zis tata, de acum rămas fără pic de răbdare. Dacă ai de gând să accepți slujba asta...

Am acceptat-o deja, mi-am spus în gând.

— ...trebuie să vii să locuiești acasă. Poți să iei autobuzul până în oraș și să strângi bani pentru un apartament al tău. Poate că poți să-ți cumperi o locuință. Să închiriezi înseamnă doar să arunci banii aiurea.

— Tată, nu pot să locuiesc acasă, am spus, cântărindu-mi cuvintele. Drumul cu autobuzul durează aproape două ore. Ar trebui să plec de acasă la ora șase și jumătate dimineața.

— Și ce? Tu te scoli devreme oricum.

— Tată, am zis, calm. Pur și simplu nu pot. Trebuie să am și eu viața mea.

Prin arcadă mi-am zărit șefa apropiindu-se încet de partea noastră din birou.

— Trebuie să închid, am spus. Scuză-mă.

— Nu toată lumea reușește să aibă ce își dorește, a spus tata.

— Știu, am răspuns, cât mai șoptit mi-a fost cu putință. Ai dreptate.

Îl iubeam foarte tare pe tata și brusc m-a lovit dorul de el, de prezența lui fizică. Dar, de fapt, gândeam așa cum gândesc toți copiii: Ție nu ți-a ieșit. Dar asta nu înseamnă că eu nu voi reuși.

Scrisorile se adunau pe biroul meu și ceasul ticăia mai departe. La 1:30 șefa și-a pus haina și a ieșit. S-a întors în scurt timp cu o pungă mică maro. M-am întrebat când o să-mi spună și mie să mă duc la masă. Trebuia să fac și eu la fel? Să-mi cumpăr de mâncare și să vin înapoi cu ea, să mănânc la birou? Lumea exterioară ajunsese să mi se pară un vis. Mai existam doar eu și dictafonul, dactilografiam scrisoare după scrisoare, ajustam rotița laterală ca să încetinesc vocea șefei, care din alto se transforma în bas și în felul acesta pierdeam mai puțin timp reluând bucăți din discurs. Îmi era foarte foame și mă dureau degetele, dar nu atât de tare cum mă durea capul. Dinspre biroul șefei ieșea un val constant de fum de țigară care plutea spre masa mea. Ochii mă mâncau și îmi ardeau, așa cum păteam după o noapte într-un bar.

Pe la 2:30, când lucram la ultima casetă cu dictări, șefa s-a apropiat de biroul meu. Mai trecuse pe lângă mine de câteva ori fără să mă bage în seamă, ceea ce îmi dădea o senzație stranie, ca și cum mă transformasem într-o piesă de mobilier.

— Ei, se pare că ai progresat ceva, a spus. Ia să văd.

A luat scrisorile de pe birou și s-a retras la ea.

O clipă mai târziu, Hugh și-a ițit capul afară din biroul lui.

— Ai fost la masă?

Am clătinat din cap și el a oftat.

— Ar fi trebuit să-ți spună cineva. Poți să mergi să iei masa când vrei tu. Șefa ta se duce puțin mai devreme, de obicei. Eu mănânc mai târziu, dar adeseori îmi aduc mâncarea cu mine.

Nu știu de ce, dar nu mă mira. Era genul de persoană pe care mi-o imaginam mâncând un sandvici îngrijit, cu unt de arahide și jeleu, tăiat în triunghiuri și împachetat în hârtie cerată.

— Du-te acum. Probabil că ești moartă de foame.

— Ești sigur? l-am întrebat și am făcut semn spre biroul șefei. Tocmai mi-a luat scrisorile pe care le-am dactilografiat.

— Pot să mai aștepte, a zis Hugh. Benzile alea zac aici de o lună. Du-te să-ți iei un sandvici.

Ajunsă pe Madison, am ajuns să mă zgâiesc pe la vitrinele unui lanț de magazine cu sandviciuri, pentru că totul era prea scump pentru mine: nu aveam niciun ban. Cei câțiva dolari pe care mi-i strecurase tata trebuiau să mă țină până la primul salariu, care presupuneam că va veni la sfârșitul săptămânii. Deocamdată nici măcar nu aveam un cont bancar în New York. Aveam atât de puțini bani, că nu-i vedeam sensul. Contul meu din Londra era încă deschis și mai aveam ceva bani în el, dar nu eram sigură câți și nici cum să îi accesez, în era aceea preelectronică. În portofel aveam două carduri de credit, dar le păstram pentru urgențe și nu mi-a trecut prin cap că le-aș putea folosi pentru ceva așa de puțin important cum ar fi prânzul, indiferent cât de foame îmi era.

Am decis să îmi iau doar o cafea și un măr. Vreo doi dolari, cel mult. Pe latura de vest a bulevardului am intrat într-o prăvălie și am inspectat o grămadă de banane prea coapte.

— Ce dorești? mi-a strigat zâmbind din spatele tejghelei cu sandviciuri un bărbat îmbrăcat în alb.

— Curcan cu chiflă tare, am spus, fără să vreau de fapt, cu inima bubuindu-mi din cauza nesăbuinței mele. Provolone, salată verde, roșie și puțină maioneză. Doar puțină. Și muștar.

La casă, am întins o bancnotă de zece dolari și am primit înapoi doi dolari și două monede de douăzeci și cinci de cenți, ceea ce era cu câțiva dolari mai mult decât mă așteptasem să cheltuiesc pe un sandvici atât de modest. Pulsul mi s-a accelerat din cauza regretelor. Cinci dolari era suma pentru prânz. Șapte dolari și cincizeci de cenți: asta era suma pentru o cină.

Înapoi la birou, mi-am pus sandviciul pe masă și mi-am scos paltonul. Când să-mi trag scaunul să mă așez, în pragul ușii de la biroul ei a apărut șefa.

— A, bun, te-ai întors. Vino și stai jos. Avem câte ceva de discutat.

M-am uitat cu tristețe la sandviciul meu învelit bine în hârtie albă, am

intrat în biroul șefei și m-am așezat într-unul dintre fotoliile cu spătar drept din fața ei.

— Deci, a spus, instalându-se în scaunul ei, de cealaltă parte a biroului imens. Trebuie să discutăm despre Jerry.

Am dat din cap că da, deși nu aveam nici cea mai mică idee cine era Jerry.

— Lumea o să sune să ceară adresa lui, numărul lui de telefon. O să-ți ceară să îi pui în legătură cu el. Sau cu mine, a adăugat izbucnind în râs la cât de ridicolă era ideea. O să sune reporteri. Studenți. Masteranzi și doctoranzi. A dat ochii peste cap. O să spună că vor să facă un interviu cu el sau că vor să îi dea un premiu sau un grad universitar onorific sau cine mai știe ce. O să te sune producători, în legătură cu drepturile cinematografice. Vor încerca să te convingă cu lingușeli. Pot să fie foarte insistenți, foarte buni manipulatori, dar nu cumva să... a mijit ochii din spatele ochelarilor acelora imenși și grei și, aidoma unui gangster sadea, s-a aplecat peste birou, în timp ce vocea îi căpăta inflexiuni înspăimântătoare... niciodată, niciodată, niciodată să nu le dai adresa sau numărul lui de telefon. Să nu le spui nimic. Să nu le răspunzi la întrebări. Doar închizi telefonul cât mai repede cu putință. Înțelegi?

Am dat din cap.

— Niciodată, niciodată nu trebuie să le dai adresa sau numărul lui de telefon.

— Am înțeles, i-am zis, deși nu eram prea sigură de asta, pentru că nu știam cine e Jerry.

Asta se întâmpla în 1996 și primul Jerry ce îmi venise în minte era Seinfeld, care era de presupus că nu se număra printre clienții Agenției, deși nu se știa niciodată.

— Bine, a spus șefa și s-a așezat iar în scaun. Înțelegi. Acum, du-te. O să arunc un ochi peste corespondența de care te-ai ocupat.

A făcut semn spre grămada de scrisori pe care le dactilografiasem, stivuite cu grijă pe biroul ei. Ciudat e că vederea lor mi-a provocat un scurt puseu de mândrie. Erau așa de frumoase foile acelea galben-intens, pe care se îngrămădeau literele în tuș negru!

Când să ies din birou, netezindu-mi fusta, mi-am aruncat din întâmplare ochii peste rafturile bibliotecii aflate exact în dreapta ușii,

vizavi de latura unde se afla biroul meu, pe care stătea mașina de scris. Toată ziua mă zgâisem la bibliotecă, o privisem fără să o văd, într-atât de concentrată fusesem pe ce făceam. Rafturile conțineau cărți în diferite nuanțe: muștar, maron, turcoaz, imprimate cu litere negre, groase. Văzusem de nenumărate ori cărțile acelea — în biblioteca părinților mei și în dulapul departamentului de engleză de la liceu, în fiecare librărie și bibliotecă în care am intrat vreodată și, desigur, în mâinile prietenilor mei. Dar nu le citisem niciodată, inițial pentru că nu se ivise ocazia, apoi dintr-o alegere conștientă. Erau cărți atât de ubicue pe raftul cu literatură contemporană, încât abia dacă le observam: De veghe în lanul de secară, Franny și Zooey, Nouă povestiri.

Salinger. Agenția îl reprezenta pe J.D. Salinger.

Ajunsesem deja la biroul meu când mi-a picat fisa.

Ah, despre acel Jerry e vorba, mi-am zis.

Don locuia într-un apartament mare și delabrat, situat la intersecția a două artere principale aflate în paragină — Grand și Union — în zona Williamsburg din Brooklyn. Apartamentul avea trei camere unde se putea dormi: una mică, ce dădea direct în sufrageria comună și unde dormea Don, o alta mai mare, cu intrări pe două laturi, revendicată de Leigh, colega de apartament a lui Don pe numele căreia era contractul de închiriere, și una centrală, a cărei ușă rămăsese închisă tot timpul când venisem eu prima dată în vizită, ceva parcă din du Maurier sau dintr-un mit grecesc. Presupusesem inițial că acolo stătea un al treilea coleg de apartament — întrucât spațiul era lucrul cel mai căutat în New York —, dar într-o seară, pe la sfârșitul toamnei, am găsit ușa deschisă și am văzut că în încăpere nu era nimic altceva decât un ditamai maldărul de haine — un munte de haine —, toate răsucite, înnodate, boțite și mototolite în așa hal, că abia dacă le distingeai forma: un chilot aici, o cămașă colo, mânecile unui pulover atârnând pe podea. Erau haine vechi — de prin anii ’40 și ’50, judecând după imprimeuri și culori —, așa că îl întrebasem pe Don dacă le primiseră odată cu casa, abandonate de un chiriaș decedat, prin vreun cufăr din pod.

— Sunt ale lui Leigh, îmi explicase, dând ochii peste cap. Nu reușește să se mobilizeze ca să le pună la locul lor, așa că le aruncă pur și simplu pe jos. Din când în când, se hotărăște să le adune pe toate și să le ducă la curățătorie, adăugase și clătinase din cap, râzând. Dar de obicei renunță după o oră.

Leigh era înaltă și slabă, așa de slabă că venele i se profilau prin pielea palidă de parcă ar fi fost o hartă topografică, iar părul blond îi cădea pe umeri în șuvițe slinoase. Indiferent de ora la care ajungeam la apartament, Leigh avea aerul că abia ce se trezise, intra somnoroasă în camera pe care o împărțeam la comun, îmbrăcată cu un chimono de mătase boțit sau cu o pijama bărbătească decolorată, cu ochii ei mari și albaștri măriți și mai mult de lentilele groase ale ochelarilor cu rame atât de hidos de demodate, încât treceau drept cool. Arareori părăsea apartamentul din alte motive decât ca să cumpere în fugă un pachet de țigări sau o jumătate de litru de lapte, și atunci își arunca peste pijamale un palton bărbătesc bătrânicios. Era un mister cum reușea să plătească pentru lucrurile astea — cu bancnote crâmpoțite prin tot felul de buzunare și poșete vechi —, pentru că nu părea să aibă nicio sursă de venit. După spusele lui Don, familia ei era înstărită, foarte înstărită, însă în octombrie, la scurtă vreme după ce eu trecusem pentru prima dată pragul apartamentului, tatăl ei se săturase să o mai susțină financiar.

— I-a zis să-și ia dracului o slujbă, mi-a explicat Don, râzând.

Mie, una, mi se păruse totuși mai degrabă trist decât amuzant, ca și cum Leigh era un personaj de-al lui Wharton, incapabilă prin definiție să facă față provocărilor epocii postindustriale.

Nu se concretizase nicio slujbă, deși uneori o văzusem încercuind anunțuri din Village Voice, iar acum Leigh trăia practic doar cu cafea — tare, neagră, măcinată, ieftină, pentru espresso, și preparată într-o cafetieră veche cu filtru — și țigări, și cu câte o cutie ieftină de macaroane cu brânză.

— Dacă stai să te gândești, e un aliment perfect, îmi explicase Leigh odată. Are proteine și carbohidrați — număra pe degete — și dacă mai adaugi și un pachet de spanac congelat, ai o masă completă.

Buna ei condiție se manifesta îndeosebi sub formă de sfaturi. Unde se poate bea absint adevărat? Unde poți să îți repari un pulover de cașmir? Unde poți să capeți o tunsoare perfectă? Leigh știa, chiar dacă nu mai putea să facă ea însăși aceste lucruri. Bea vin ieftin — de obicei cumpărat de alții —, purta pulovere jerpelite și, după toate aparențele, nu se mai tunsese de ani de zile.

Undeva pe la mijlocul lunii decembrie, chiar înainte de interviul meu la Agenție, îmi paradisem așa de tare genunchiul — o afecțiune mai veche, exacerbată de mersul pe jos —, încât abia dacă mă puteam mișca, așa că mi se prescriseseră analgezice. Luasem o pastilă, care nu

mi-a atenuat durerea din genunchi, dar mi-a dat peste cap stomacul și mi s-a insinuat în creier, așa încât nu am putut să citesc, să gândesc, nu am mai putut să fac nimic altceva decât să dorm, un somn ca o comă, cu vise sumbre, tulburi, oribile, în care eram încontinuu urmărită de o amenințare fără chip și nume. Când m-am trezit, mă durea în gât și abia dacă mă puteam mișca suficient ca să mă ridic în capul oaselor. Îl chemasem pe Don, dar în locul lui apăruse Leigh.

— Te simți bine? m-a întrebat ea, punându-mi pe frunte o mână albă, rece ca gheața.

— Am luat un analgezic, i-am explicat, răgușită. A fost oribil.

Am văzut atunci cum expresia i se schimba, devenea din atent prietenoasă, calculată.

— Ce analgezic? s-a interesat pe un ton glacial.

— Flaconul e acolo.

— Vicodin, a rostit Leigh plină de respect, ridicând sticluța și cuibărind-o în podul palmei. Așa cum mi-am imaginat.

A făcut o pauză de o secundă, scuturând pastilele albe în sticluța de culoarea ambrei.

— Dacă nu ai de gând să le iei pe restul, poți să mi le dai mie?

Inima, care și așa palpita, a început să îmi bată mai tare. De ce ar vrea Leigh pastilele pe care mi le prescrisese medicul ortoped pentru genunchi? La ce naiba îi trebuiau, să facă ce?

— Ăă... ar trebui să le păstrez, am spus. S-ar putea să-mi trebuiască.

— Doar una? m-a întrebat, pe un ton atât de rugător, că m-a speriat.

— Poate. Lasă-mă să mă gândesc.

A pus jos flaconul ezitând și plecase enervată.

— S-ar putea să mai am nevoie de ele, am strigat în urma ei.

Câteva ore după aceea m-am trezit în zgomot de sticlă spartă urmat, după o clipă, de țipete. Ajunsă în hol, m-a izbit un val de aer rece ca gheața și am ieșit din ceața indusă de medicament. Am dat de Leigh în capătul opus al apartamentului, întinsă pe jos sub o fereastră spartă, uitându-se la mâna ei plină de sânge, din care ieșeau cioburi de sticlă.

— Doamne sfinte, am strigat, încercând să îmi domolesc un val de greață.

— N-am nimic, mi-a spus, ca prin vis. Nu mă doare deloc.

A ridicat ochii, dar părea să privească prin mine sau pe deasupra mea ori la vreo patru metri în spatele meu.

— Am țipat doar din cauza zgomotului. Zgomotul de sticlă spartă — repeta, arătând spre geam. S-a spart fereastra.

Mi-am mutat privirile de la mâna ei la fereastră, tremurând din cauza aerului rece.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat-o, bănuitoare, pentru că, sincer, nu înțelegeam scena la care eram martoră.

— Mi-am băgat mâna prin geam, mi-a răspuns, continuând să își privească mâna ca și cum ar fi fost un obiect străin, parcă mirată că era atașată de propriul corp.

— Cum? De ce?

Atunci mi-am dat seama că trebuia să terminăm cu vorba și să o duc la spital. Cantitatea de sânge de pe ea și din jur era înfricoșătoare. M-am întrebat dacă eram singure în clădire, dacă ar fi trebuit să chem o ambulanță. Don unde era?

— Pur și simplu asta am vrut. Arăta așa de frumos. Știam că n-o să mă doară și așa a fost.

Exact atunci s-a auzit o ușoară bătaie repetată în ușă, urmată de zgomotul clanței care se deschidea (Leigh o lăsase iar descuiată, a câta oară) și înăuntru a intrat un bărbat înalt și frumos, sud-asiatic de origine — părul negru și bogat, pudrat cu alb de la ninsoare, i se cârlionța pe după urechi —, ridicol de subțire îmbrăcat pentru vremea de afară, cu un veston militar din bumbac. Ne mai întâlniserăm o dată, doar pentru o clipă, și știam că era un prieten de-al lui Leigh de la Antioch, acum masterand în biologie la Princeton. S-a oprit în cadrul ușii de la intrare și se uita spre bucătărie, apoi spre camera lui Leigh, unde stăteam eu și îl priveam încremenită, incapabilă să vorbesc.

— Unde e? m-a întrebat.

— Aici. Sângerează.

— Leigh, a strigat bărbatul, mai degrabă exasperat decât îngrijorat, apoi a trecut pe lângă mine și a intrat în cameră. Ce-ai...

Înainte să ajungă la ea, la fereastră, ochii i-au fugit spre biroul ei și privirea mea a făcut la fel: ne-am oprit asupra unei sticluțe de culoare ambrei. Nu poate să fie a mea, îmi spusesem în gând, în timp ce el o înșfăca. N-ar face asta.

— Vicodin? a întrebat, parcă istovit. De unde le-ai luat?

Leigh s-a uitat la mine, zâmbind.

— De la Joanna. Ea mi le-a dat.

Surâsul ei a devenit și mai larg.

— Mulțumesc, Joanna. Ești un copil tare bun, mi-a spus în timp ce zâmbetul i se transforma într-o grimasă. Don e așa un rahat de om. Ar trebui să-l părăsești. Ești așa de drăguță.

— Câte ai luat? a întrebat-o prietenul ei — pe care acum îmi aduc aminte că îl chema Pankaj — scuturând sticluța pe care apoi o deschisese, ca să numere pilulele în palmă.

Leigh a ridicat trei degete însângerate.

— Trei? Trei?

Ea a confirmat cu un semn din cap. Pankaj s-a uitat la mine.

— Câte erau în flacon?

— Zece? am spus, fără să fiu complet sigură. Eu n-am luat decât una. Azi dimineață. Mă doare genunchiul. N-am...

M-am oprit, întrebându-mă dacă să pierd timpul explicându-i că pur și simplu nu eu îi dădusem pastilele.

— De ce să le fi luat?

Panjak a numărat pilulele din sticluță și apoi mi-a aruncat o privire ciudată.

— Mie mi-au făcut rău, i-am explicat. Am vomitat. N-am putut să fac nimic altceva decât să dorm. Nici să citesc n-am putut. Am avut niște vise absolut oribile.

— E amuzant, strigase Leigh.

Prietenul ei a clătinat din căpșorul lui drăgălaș și a oftat.

— Ai noroc că nu le-a vândut, a zis, după care și-a îndreptat atenția la loc spre Leigh. Bun, hai să o ducem la spital.

Mai târziu, când au revenit, Leigh cu mâna înfășurată în bandaje albe, imaculate, și s-au așezat la masa din bucătărie cu niște bere rece, Pankaj mi-a explicat că Leigh îi telefonase. Vocea ei suna foarte ciudat și el își dăduse seama că nu era totul în ordine. Împrumutase o mașină și venise de la Princeton în Brooklyn, pe ninsoare.

— Am avut o intuiție, îmi explicase.

Am dat din cap. Don tot nu ajunsese acasă.

La ora cinci mi-a sunat telefonul și m-a făcut să tresar, scoțându-mă din trista reverie.

— Hei, domnișoară, care-i treaba? s-a auzit din receptor vocea șoptită a lui Don. Cum e la muncă?

Ultimul cuvânt l-a rostit ca între ghilimele, ca și cum eu doar mă jucam de-a serviciul. Pentru Don „muncă“ însemna să pui cărămizi sau să speli podele ori să ștanțezi metal într-o fabrică. Don era socialist.

La primul nostru rendez-vous ne dăduserăm întâlnire la un restaurant italienesc de pe Avenue A, care avea ca temă ceasul și pe care îl alesese — îmi explicase Don în timp ce se strecura pe scaunul din fața mea — pentru că era aproape de librăria socialistă situată mai sus pe aceeași stradă, de unde tocmai venea la finalul unei ture de lucru.

— Deci, stai puțin, îi spusesem atunci lui Don, în timp ce ne așteptam porțiile de paste. Voi... adică, ăă... socialiștii contemporani — chiar credeți că o să răsturnați guvernul federal?

Don agitase vinul, rotindu-l în pahar, apoi luase o înghițitură mică și un fior scurt îi traversase trupul.

— Nu. Adică, da, sunt unii care cred asta. Cei mai mulți însă, nu.

— Atunci care e scopul partidului?

Chiar doream să știu. În anii ’30, bunicii mele i se ceruse să candideze pentru un loc în Senat din partea Partidului Socialist. Unchiul meu de-

al doilea fusese împușcat în timpul unui miting al sindicaliștilor la Forward Building, în East Broadway. Când tata se înrolase în timpul Războiului din Coreea, fusese cercetat de FBI. Nimeni din familia mea nu discuta însă politică. Anii ’50 alungaseră orice imbold ar fi avut în sensul ăsta.

— Ce faceți? Pe lângă faptul că vindeți cărți?

— Îi educăm pe oameni. Încercăm să dezvoltăm conștiința de clasă. Combatem capitalismul. Lucrăm cu sindicatele și îi ajutăm pe muncitori să se organizeze.

Mă luase apoi brusc de mână și vocea lui — gravă, baritonală și deja în surdină — devenise și mai șoptită.

— Noi oferim o alternativă. Față de tot restul. Oferim un mod diferit de a gândi despre lume.

Acum vocea îi străbătea prin telefon până la mine, gravă și amuzantă. Suna răgușit, ca vocea unui fumător, deși detesta fumatul.

— Auzi, ce-ar fi să ne vedem la L după ce termini munca?

L era singura cafenea din Williamsburg. Don se instala adeseori acolo seara, scria în jurnal și bea așa de multă cafea, că piciorul ajungea să îi bâțâie în sus și-n jos.

— Am vorbit cu agentul ăsta imobiliar care ar putea să aibă un loc pentru noi.

— Pentru noi? am întrebat.

Ne cunoșteam doar de vreo două luni. Eu aveam un iubit în California. Cu care urma să fiu din nou împreună. La un moment dat, undeva în viitorul îndepărtat.

— Un apartament pentru noi?

— Pentru noi, a zis. Ai mai auzit cuvântul ăsta, nu? Înseamnă tu — vorbea exagerat de lent — și eu.

Șefa mea a plecat la cinci fix, trecând ca o boare pe lângă mine, cu un fluturat din mână.

— Să nu stai prea târziu! mi-a strigat.

Eu am continuat să dactilografiez și dictafonul continua să zumzăie. După alte câteva minute, a venit și Hugh, îmbrăcat cu o haină lungă peste pulover.

— Pleacă acasă, mi-a spus. Ai făcut destul.

Se auzea un val susurat de râsete — un foșnet de haine și genți — în timp ce contabilii și curierul plecau acasă, apoi biroul a rămas în tăcere și întuneric, singura lumină din aripa noastră de clădire fiind cea de pe biroul meu. Am terminat scrisoarea pe care o dactilografiam și am scos-o din mașina Selectric, pe urmă mi-am tras haina de pe spătarul scaunului și m-am îndreptat spre ușă.

M-am oprit o clipă în dreptul peretelui cu lucrările lui Salinger și m-am uitat la titluri, la cotoarele bine-cunoscute. Părinții mei le aveau pe cele mai multe dintre ele: edițiile broșate din De veghe în lanul de secară și Dulgheri, înălțați grinda acoperișului și Seymour: o prezentare; o ediție cartonată din Franny și Zooey, impecabilă. Dar eu le ocolisem. De ce? De ce sărisem cu lecturile peste Salinger? A fost în parte o coincidență. Profesoara mea de engleză din liceu nu ne dăduse niciodată De veghe ca temă. Niciun frate sau soră mai mare nu îmi pusese un exemplar în mână la paisprezece ani, spunându-mi: „Pe asta trebuie să o citești“. Momentul meu Salinger — fereastra dintre doisprezece și douăzeci de ani, când toți cei care fac parte din lumea literaților par să fie înnebuniți după De veghe în lanul de secară — trecuse. Acum eram interesată de ficțiunea realistă, grea, de romane fluviu, vaste, de realismul social. Mă interesau Pynchon, Amis, Dos Passos. Eram interesată de Faulkner și Didion și Bowles, scriitori al căror stil neînduplecat și sumbru era în totală opoziție cu ceea ce eu îmi imaginam că înseamnă Salinger: insuportabil de drăgălaș, excentric agresiv și prețios. Nu mă interesau defel basmele lui Salinger despre Bătrânul New York, despre copii precoce care elaborează pe marginea câte unui koan[15] zen sau leșină pe canapele, epuizați de tirania lumii materiale. Nu mă interesau personaje cu nume ca Boo Boo și Zooey. Nu mă interesau plozi de șapte ani superelocvenți care citează din Bhagavad Gita. Până și numele povestirilor păreau juvenile și prea căutat deștepte: „O zi desăvârșită pentru peștii-banană“. „Unchiul Wiggily în Connecticut“.

Nu voiam să fiu amuzată. Voiam să fiu provocată.

Agentul imobiliar ne-a condus la un șir de case drăguțe de pe North Eighth Street, la o stradă distanță de stația de metrou, în apropiere de o patiserie mare cu specific polonez, și unde arborii desfrunziți își

aruncau pe zăpadă umbrele generate de lumina stâlpilor stradali.

— Pe aici, în spate, a spus, descuind ușa din față.

A trecut pe lângă scările cu linie grațioasă, dincolo de ușile apartamentelor de la parter și a ieșit pe ușa din spate a clădirii. Unde Dumnezeu mergem? mă gândeam, ținându-mă după cei doi bărbați. Am pășit într-o curte interioară acoperită de zăpadă, la capătul căreia se afla o căsuță cu două etaje, dărăpănată și părăsită, dar care aducea cu ceva dintr-o carte de povești, ceva secret.

Apartamentul în sine era mic și bizar, pardoseala de lemn fusese vopsită proaspăt într-o culoare ciudată, cărămiziu-fanat — vaporii încă umpleau aerul —, cu treceri cu arcade și fără uși propriu-zise. Din living se vedeau o debara și un mic blat de bucătărie, un aragaz și un frigider miniaturale; dormitorul mic dădea spre curtea betonată și spre ferestrele din spate ale casei de la stradă; baia era îmbrăcată în faianță roz-țipător. Podeaua era vizibil înclinată într-o parte.

— Care e prețul? l-a întrebat Don pe agent. Cinci sute?

— Cinci sute și patruzeci, a răspuns acesta.

— Îl luăm, a zis Don.

Neîncrezătoare, am căscat ochii la el.

— S-ar putea să avem nevoie de o zi, ca să discutăm. S-ar putea să vrem să mai vedem alte câteva locuri.

— Nu, a venit răspunsul lui Don, râzând. Îl luăm. Cât e garanția?

Afară, am simțit minunat aerul rece pe obrajii mei. Nu îl luăm pe bune, mi-am zis. Și totuși, doar gândul de a mă întoarce în apartamentul lui Celeste — fie și numai ca să îmi iau lucrurile — mă făcea să înțepenesc de anxietate. Pastele. Canapeaua prea tare. Pisica paraplegică.

În clipa următoare eram în biroul agentului și completam amândoi formulare.

— O să fie pe numele ei, a spus Don și eu i-am aruncat o privire alarmată, inima bătându-mi mai repede.

Dacă apartamentul era închiriat pe numele meu, asta însemna că mie îmi revenea responsabilitatea achitării chiriei, însemna că Don nu

avea nicio răspundere. Asta mi se părea teribil de înfricoșător, ținând cont de faptul că 540 de dolari reprezentau mai mult de jumătate din salariul meu.

— Tu ești cea care are serviciu, mi-a explicat Don, luându-mă de braț, în timp ce ne întorceam pe jos la vechiul lui apartament. Tu ești cea cu reputație de bun platnic.

— De unde știi tu că am reputație de bună platnică? l-am întrebat.

— Sunt sigur, a zis, oprindu-se să își scoată din buzunar o pereche de mănuși ponosite, de piele. Cu siguranță e mai bună decât a mea.

— Ce vrei să spui?

A tras adânc în piept aerul rece și a zis:

— Nu mi-am achitat împrumutul pentru universitate.

— Nu ți-ai achitat împrumutul de studii?

— Tocmai ți-am zis asta, a răspuns, clătinând din cap și zâmbind radios. Nu e mare chestie. Oricum, băncile sunt diabolice. Persecută tineri de optsprezece ani. Ce le pasă dacă pierd alea douăzeci de mii pe care mi le-au dat mie?

Mi-a tras un sărut rece pe obrazul drept.

— Ești așa de burgheză. Serios, Buba, nu e mare brânză. Am avut un roman de scris. N-am avut timp să-mi fac griji din cauza împrumuturilor pentru universitate.

Nu eram prea sigură ce ar fi trebuit să spun despre asta, ce să cred.

— A fost o prostie, totuși.

M-a luat iar de braț și ne-am continuat drumul pe North Ninth Street către Macri Triangle, un petic sordid de iarbă plin de șobolani, pe care nu se știe de ce locuitorii New Yorkului îl considerau oficial un parc public.

— N-am putut plăti ratele, așa că le-am amânat. Poți să o ții tot așa, să tot amâni. Nu trebuie decât să completezi toată hârțogăria aia la fiecare șase luni. Mi se acrise de atâtea hârțoage.

Eu mă gândeam la chirie. Adevărul era că nu prea înțelegeam cum își câștiga Don existența. Părea să își petreacă majoritatea timpului la

sală — era boxer, „ca Mailer, dar mai bun“ după cum spunea — sau prin cafenele, unde lucra la un roman care, zicea el, era aproape gata. În trecut, predase engleza ca a doua limbă, pentru adulți — imigranți din Rusia și casnice latino-americane —, dar acum mai avea doar câțiva elevi în particular. Părea să aibă întotdeauna bani de vin sau cafea, dar — observasem eu — aloca banii cash cu strictețe. Nu folosea cărți de credit. Acum știam și de ce.

— Vreau să spun că studiile universitare ar trebui oricum să fie gratuite, susținea. În Europa, nimeni nu dă douăzeci de mii pe an pentru o diplomă universitară. Toți prietenii mei europeni cred că americanii sunt nebuni.

Prietenii lui Don apăreau din când în când, pomeniți în conversație, dar încă nu se întrupaseră și în viața reală. Prietenii cu care ne vedeam regulat erau în cea mai mare parte din New York și Hartford, acolo unde crescuse Don, și din San Francisco, unde locuise până cu un an în urmă sau cam așa. Cei mai mulți urmaseră într-adevăr colegii unde taxele depășeau douăzeci de mii pe an. Allison, prietena lui, crescuse într-o casă din Upper East Side — era fiica unui scriitor faimos și a unei editoare influente — și apoi urmase colegiul Bennington împreună cu Marc, cel mai bun prieten al lui Don din Providence, copilul unor profesori universitari. La fel ca Don, și ei se străduiseră să se scuture de semnele copilăriei lor privilegiate: Allison locuia într-o garsonieră la o mansardă pe Morton Street, se plângea de sărăcie, dar mânca în fiecare seară în oraș. Marc abandonase studiile costisitoare pentru a se califica în meseria de ebenist. Acum avea o afacere cu imobile de lux, pe care o conducea din apartamentul lui de pe Fourteenth Street, o proprietate imobiliară departe de a fi nesemnificativă.

— Nu e ceva ciudat cu apartamentul ăla? l-am întrebat.

— Podeaua e ușor înclinată, a zis, ridicând din umeri, apoi și-a petrecut brațul în jurul meu și m-a tras mai aproape. Dar ce contează? N-o să mai găsim un apartament cu cinci sute de dolari pe lună. Și fix lângă metrou. Fix lângă toate alea. Și e o stradă superbă. North Eighth. Cu atâția copaci.

— Copaci, am repetat zâmbind, deși tot ce îmi aminteam erau umbrele prăfuite pe care aceștia le aruncau pe zăpadă.

Când am ajuns acasă, i-am găsit pe Leigh și Pankaj așezați la masă, bând bere cu Allison și Marc, pe care Don se pare că îi invitase și apoi

uitase — sau uitase să îmi spună și mie. Amândoi îmi erau simpatici — mult mai mult decât majoritatea prietenilor lui Don —, dar mă simțeam frântă.

— Donald! a răcnit Leigh, ridicând mâna încă bandajată, să ne salute. Joanna! Haieți să beți o bere cu noi. Sărbătorim.

S-a ridicat de pe scaun și și-a pus mâna caldă pe obrazul meu rece. Era îmbrăcată cu una dintre rochiile ei frumoase — un crep brun-închis, cu năsturei de sus și până jos, îmbrăcați — și era complet machiată: fond de ten, care îi netezea crăpăturile și găurile din bărbie, rimel, care o făcea să aibă gene cu adevărat, și un ruj roșu-strălucitor. Își spălase și părul și îl coafase cu foehnul în bucle lucioase. Nu arăta doar prezentabil, ci de-a dreptul superb.

— Mi-am luat serviciu.

— O, am făcut eu, pentru că nu o crezusem practic în stare să își găsească un job. Ce fel de serviciu?

— Ce contează? a exclamat Allison voioasă, ciocnind berea cu Pankaj, care abia dacă a zâmbit.

Pankaj purta tot haina lui militară fără nicio cută și o eșarfă înfășurată în jurul gâtului, deși aerul din apartament era înăbușitor în momentul acela. Am încercat să îi surprind privirea. Trecuserăm împreună printr-o experiență, m-am gândit eu, și aveam un soi de legătură specială. Pankaj a rămas însă cu ochii la masă, și la berea din poală.

— Salut, frate, i-a zis într-un final lui Don. Cum merge?

După câteva minute, el și Leigh au dispărut. Mai întâi el, pe urmă și ea.

— Mă duc să mă schimb, a zis. Am stat toată ziua cu hainele astea.

— Hei, am strigat în urma ei. Ghici cine e client la Agenția mea?

— Thomas Pynchon, a răspuns Allison, sorbind vin dintr-un pahar mare, albastru.

Era singurul vas din apartament care semăna cu un pahar de vin adevărat și Allison îl cerea întotdeauna când venea în vizită.

— Pe aproape, am zis. J.D. Salinger.

În cameră s-a lăsat o tăcere uluită. Allison, Marc și Don s-au zgâit la

mine, cu gurile căscate.

— Poftim, a spus Marc în sfârșit, împingând o bere spre mine.

— J.D. Salinger? a întrebat Don într-un final, înclinând capul, neîncrezător. Pe bune?

— E clientul șefei mele, am zis, dând din cap.

Brusc, toată lumea a început să vorbească în același timp.

— Ai vorbit cu el? a vrut să știe Marc. A sunat el?

— Lucrează la un nou roman? m-a întrebat și Allison, cu buzele de un roșu macabru, de la vin. Am auzit povestindu-se...

— Dar cât de bătrână e șefa ta? a zis Don. Salinger n-a început să scrie, gen, prin anii ’40?

— A fost amabil? m-a întrebat Allison. Lumea e așa de furioasă pe el, dar mie mi-a făcut mereu impresia că e foarte amabil, că doar vrea să fie pur și simplu lăsat în pace.

— E un prefăcut nenorocit, a comentat Don, zâmbind.

Marc a mijit ochii, enervat.

— Glumești, nu? a spus și a luat un gât de bere. Doar pentru că vrea să fie lăsat în pace, asta nu înseamnă că e vreun impostor.

La fel ca Don, Marc era și el scund și musculos și pasional. Avea aerul unei vedete de film din anii ’70: ochi albaștri, maxilarul dăltuit, un nas lung și părul blond, ondulat. Un aspect atât de uluitor, că până și bărbații îl comentau. Lisa, logodnica lui, era ciudat de ștearsă — neobișnuit de ștearsă — și tot atât de tăcută și de reținută pe cât era Marc de deschis și de guraliv. Acestea erau doar câteva dintre motivele pentru care Don avea ceva contra ei. Era convins că Marc va contramanda nunta.

— Prietena mea Jess a lucrat la Little, Brown acum câțiva ani, a spus Allison, uitându-se la Marc. Editura lui Salinger, știi?

Marc a făcut semn din cap că da.

— N-a fost decât asistentă și n-a avut de-a face în niciun fel cu Salinger, cu cărțile lui Salinger. Biroul ei era însă lângă zona de recepție, iar într-o seară a lucrat până târziu și telefonul a sunat

încontinuu, mereu și mereu. Era gen nouă jumătate seara. Cine sună la un birou, la nouă și jumătate, corect? Așa că, într-un final, a răspuns și cineva a început să țipe — gen, să țipe — la capătul celălalt. Răcnea „MANUSCRISUL E OK! AM SALVAT MANUSCRISUL!“ Și ceva despre un incendiu și alte chestii pe care Jess nu le-a înțeles. Doar țipete. Așa că s-a gândit că e vreun nebun, înțelegeți?

Am dat toți din cap.

— A doua zi s-a dus la muncă și s-a dovedit că...

— Fusese Salinger, a zis Don.

— Fusese Salinger, a confirmat și Allison, sugându-și obrajii de enervare. Avusese loc un incendiu la el acasă. Toată casa îi arsese până în temelie. Sau jumătate din casă. Oricum, când sunase avea casa practic în flăcări, dar el se gândise cumva că lucrul cel mai important era să își sune editura și să îi anunțe că noua lui carte era ok. Gen, înainte să își salveze familia sau să sune la pompieri.

— De unde știi că nu și-a salvat familia sau n-a sunat la pompieri mai întâi? a întrebat-o Don.

— Mi-a zis Jess, a venit răspunsul lui Allison.

— Și de ce, a insistat Don, e o nebunie să-ți suni editura și să le spui că nu ți s-a distrus manuscrisul într-un incendiu?

— Nu asta e partea cu nebunia, Don, a gemut Allison. A sunat în crucea nopții, când nu era nimeni acolo. A presupus că lumea de la Little, Brown știa că într-un orășel din New Hampshire era un incendiu...

— Știi ce? s-a auzit vocea lui Don, tot mai răgușită din cauza băuturii. Mie mi se pare o aiureală. Salinger nu lucrează la o carte nouă. De ce să o facă? La cum stă acum, e multimilionar cu câte milioane? Prietena ta a scornit totul.

— Frate, Don! a chirăit Allison, cu ochii negri sclipind și obrajii roșii. De ce să fi inventat așa ceva? Cum să fi inventat? A fost un incendiu. Toată lumea știe. Îmi aduc aminte că mama a vorbit despre asta. A fost în ziare. Am citit despre el. Și ea a citit despre el.

— Exact, a spus Don, rânjind.

— Și eu am citit despre incendiu, a zis Marc, dându-și la o parte o

buclă rebelă de păr. Sau am citit ceva. Încerc să-mi amintesc. A fost în Times? A zis că scrie, dar că nu vrea să publice niciodată. Că acum scrie doar pentru el însuși. Nu are nevoie să mai publice.

În cameră s-a lăsat din nou tăcerea. Lui Don îi căzuse fața și își luase o expresie onestă. S-a uitat la mine și mi-a zâmbit. Știam că povestea rima cu propriile lui idei despre scris. „Scrisul te face scriitor“, îmi spusese el odată. „Dacă te scoli în fiecare dimineață și scrii, atunci ești scriitor. Publicarea nu te face scriitor. Aia e doar comerț.“

— Hei, s-a auzit o voce din hol.

Ne-am întors și am văzut-o pe Leigh, singură, îmbrăcată acum cu obișnuitul ei halat de baie, o chestie răpciugoasă din satin în nuanțe de maro și albastru. Machiajul era încă la locul lui, dar ea părea să se miște la ralanti.

— Care-i treaba? a întrebat, cu limba ușor împleticită.

E beată, m-am gândit, lămurită deodată. Mi-am dat seama că o mai văzusem așa de multe ori până atunci, dar nu mă gândisem niciodată la asta. Sau crezusem că era doar obosită. Dar eu eram obosită. Și îmi era foame, foarte foame. Deși nu băusem decât jumătate din berea mea — sau nici măcar atât —, capul a început brusc să mi se învârtă. M-a năpădit o nevoie irezistibilă să mă întind.

— Revin imediat, am zis, ridicându-mă cu grijă de pe scaun.

Am luat-o pe coridor, am trecut pe lângă camera cu rochiile boțite și triste și am deschis ușa de la baie, unde l-am găsit pe Pankaj, așezat pe veceu.

— Vai! am exclamat. Scuze.

S-a uitat la mine cu o privire stranie, absentă și abia atunci i-am văzut brațul, în jurul căruia era strâns un soi de furtun de cauciuc, din cele folosite în spitale, și acul înfipt în îndoitura cotului. În timp ce îl priveam, fața i s-a schimonosit simultan într-o expresie de durere și de lipsă a durerii.

— Ah! am țipat iar, prostește.

Ne-am uitat o clipă unul la altul, expresia absentă i-a dispărut de pe chip și s-a transformat în tristețe, apoi în furie, până ce am plecat. Pe urmă m-am întors, nu la masa din bucătărie, la Don și Leigh și ceilalți, ci în camera lui Don, unde m-am trântit pe patul lui în stil japonez,

fără ramă. M-am întins pe spate, cu ochii în tavan.

Când Don a venit să vadă ce fac, m-am rostogolit pe o parte, cu fața la el.

— OK, am zis. Hai să luăm apartamentul ăla.

* * *

A doua zi dimineață, târziu, am ciocănit ușor la ușa pe jumătate deschisă a șefei mele și i-am dat restul transcrierilor. Din nou trecuse spre biroul ei fără să spună nimic. Și încă nu pomenise nimic despre scrisorile din ziua precedentă. Stăteau pe biroul ei, în continuare perfect aranjate, așteptând să fie semnate.

— Ia loc o secundă, mi-a spus.

M-am așezat. Șefa și-a scos din sertarul de la birou un pachet de țigări și i-a desfăcut încet ambalajul de plastic.

— Sunt unii, a început ea, trimițându-mi o privire grăitoare, care acceptă slujba asta cu gândul că vor ajunge să îl cunoască pe Jerry. Sau chiar — a mai adăugat, zâmbind — că vor deveni prieteni. Cred că el o să telefoneze în fiecare zi.

M-a țintuit cu privirea pe deasupra ramei ochelarilor.

— Nu va suna. Și dacă o face, Pam o să transfere apelul direct la mine în birou. Dacă eu nu sunt aici și se întâmplă cumva ca apelul să fie transferat la tine, să nu-l ții în telefon. Jerry nu sună ca să stea la vorbă cu tine. Înțeles?

Am dat din cap.

— Nu vreau să crezi că o să stai cu el la telefon în fiecare zi sau — a continuat, cu un hohot de râs — că o să iei masa cu el sau altceva. Unele asistente au căutat pretexte ca să îi telefoneze. Evident, fără să mă consulte. Este ceva ce nu trebuie să faci cu niciun chip, niciodată. Treaba noastră e să nu îl batem la cap. Noi ne ocupăm de afacerile lui pentru ca el să nu-și bată capul cu ele. Ai înțeles?

— Absolut.

— Deci, nu trebuie să îi telefonezi vreodată. Dacă apare ceva care

crezi că trebuie să i se aducă la cunoștință — deși nu-mi imaginez ce ar putea să fie —, îmi spui mie și eu decid dacă trebuie să o știe și el. Tu nu îl suni niciodată. Nu îi scrii niciodată. Dacă sună el, nu spui decât „Da, Jerry. O să-i transmit șefei mele“. Ai înțeles?

Am dat din cap, încercând să nu zâmbesc. Nu m-aș fi gândit niciodată să îl țin inutil în telefon pe J.D. Salinger, cu atât mai puțin să pun eu mâna și să îi telefonez.

Șefa m-a privit intens și a scos unul dintre hohotele acelea ciudate ale ei.

— Jerry nu vrea să-ți citească povestirile. Sau să audă cât de mult ți-a plăcut De veghe în lanul de secară.

— Nu am povestiri, i-am spus, mințind doar pe jumătate.

Aveam povestiri. Doar că nu erau încă gata.

— Bun, a conchis șefa. Scriitorii sunt cei mai proști asistenți.

Totul era greșit. Munca mea din cele două zile de scris la mașină, grămezi peste grămezi de scrisori. Margini, pauze, nume proprii, totul. Toate scrisorile trebuiau să fie din nou dactilografiate.

— O să fii mai atentă de data asta, nu-i așa? a zis șefa și eu i-am zâmbit, stăpânindu-mi lacrimile.

De data aceasta am încercat să pun pe primul plan competența și nu viteza și am luat-o de la capăt, verificându-mă după fiecare rând, în timp ce telefonul din biroul șefei suna încontinuu.

— La mulți ani, țipa șefa, iar și iar. Cum a fost în vacanță?

Conversațiile acestea unilaterale erau ceva mai distractive decât cele vechi, simple, cu doi interlocutori. M-am trezit că dau eu replicile inaudibile, ale partenerului la dialog, și că speculez pe marginea părților pe care le auzeam. Au început să se contureze tipare. Șefa mea vorbea des cu cineva pe nume Daniel, care se pare că fusese bolnav — poate grav, chiar —, dar care acum era mai bine, grație unei schimbări în medicație. Soțul ei? m-am întrebat. Fratele? Cineva care se numea Helen apărea cu o frecvență ceva mai redusă și cu mai puține detalii. Dar nu-mi dădeam seama cine ar fi putut să fie persoana respectivă. Oricum, cuvintele șefei au început să se strecoare în scrisori. „Îți mulțumesc pentru că mi-ai trimis sandviciul

contrasemnat“, am bătut eu la mașină. „Voi lua legătura cu tine peste două săptămâni să discutăm detaliile despre tapițerie.“ Iar și iar, smulgeam din mașină scrisoarea pe jumătate dactilografiată și o luam de la capăt. Te rog, închide ușa, îmi imploram șefa, în gând. Te rog, nu mai suna, mă milogeam de telefon. Ca la un semn, acesta suna din nou.

— Jerry! a răcnit șefa.

De ce țipa? Vocea îi devenea tot mai puternică pe măsură ce trecea ziua. Te rog, încetează să mai țipi, am zis în gând.

— Jerry, cât mă bucur să te aud. Ce mai faci?

Exact în clipa aceea mi s-a împlinit dorința: șefa s-a ridicat și a închis ușa de la biroul ei.

Bum! Ușa s-a dat de perete și șefa a început să răcnească.

— Hugh! striga, apărută în cadrul ușii, cu țigara plasată dramatic într-o mână. Hugh! HUGH!

A pornit apăsat spre ușa lui, mai repede decât o văzusem eu vreodată mișcându-se până atunci.

— Unde e? a bombănit.

Eram destul de sigură că Hugh era la el în birou, dar nu am zis nimic.

— O secundă, i-a răspuns acesta, calm.

— Nu am o secundă, a zis șefa, chicotind înfundat, stânjenită de propria-i irascibilitate. Hai, Hugh, ce Dumnezeu!

— OK, a zis Hugh, apărând în prag. Ați sunat?

— Ei, Hugh, a făcut șefa, râzând fără să vrea. Tocmai a sunat Jerry.

— A sunat Jerry?

Fața lui Hugh și-a pierdut instantaneu prestanța. De parcă șefa tocmai îi spusese că polițistul care îl supraveghea îl așteaptă în zona de recepție.

— Da, a răspuns ea și a dat din cap cu satisfacție. Vrea să-și vadă declarațiile de redevențe...

A coborât ochii la foaia de hârtie pe care o ținea în mână.

— ...pentru Nouă povestiri și Dulgheri, înălțați grinda acoperișului. Din 1979 și până în 1988.

— OK, a zis Hugh, bâțâindu-se puțin de pe un picior pe altul. Broșate? Sau cartonate? Sau flexi?

Șefa a clătinat din cap, nerăbdătoare.

— Nu știu. Scoate-le pe toate. Cât de repede poți să faci calculele?

O clipă Hugh a rămas cu ochii ațintiți undeva în gol, cu mintea probabil plutind spre un loc mai bun, unde putea să rămână pe veci și să-și trieze hârtiile, fără să fie chemat să îndeplinească sarcini plictisitoare pentru un stăpân nevăzut. Șefa mea a bătut din picior, care era surprinzător de mic, aproape ca o copită, și încălțat cu un pantof bej, cu talpă ortopedică.

— Până mâine, la sfârșitul zilei, i-a spus Hugh. Poate și mai repede. De ce le vrea? Ce nevoie are de ele?

— Cine știe? a răspuns șefa. Întotdeauna vrea să îi verifice pe cei de la Little, Brown. Știi tu. E convins că ăia greșesc. Și chiar fac greșeli.

A observat brusc țigara pe care o ținea în mână și care arsese până la filtru. Exact când scrumul începea să cadă pe covor, i-a dat drumul într-o scrumieră mică și neagră de pe bufetul de lângă biroul lui Hugh și firișoare de scrum cenușiu au nins lent pe pantofii ei și pe mocheta din jurul lor.

— Fir-ar, a zis ea, în șoaptă. Tu adună datele. Nu-ți face griji de ce are nevoie de ele.

— OK, a răspuns Hugh, uitându-se pentru prima dată la mine cu zâmbet în colțul gurii. Tot ce poftește Jerry.

2 Roman de Jane Austen.

3 Pseudonim al scriitorului americano-canadian de romane polițiste Kenneth Millar (1915–1983).

4 Născută Ella Gwendolyn Rees Williams (1890–1979) — romancieră născută și crescută pe insula Dominica din Caraibe, ale cărei scrieri au adesea ca temă viața unor femei dezrădăcinate.

5 Alison Lurie (1926–2020) — romancieră americană, laureată a

premiului Pulitzer pentru romanul Foreign Affairs (1984).

6 Mary Gaitskill (n. 1954) — romancieră, eseistă și nuvelistă americană.

7 Donald Edwin Westlake (1933–2008) — prolific autor american, specializat în romane polițiste comice.

8 Samuel Dashiell Hammett (1894–1961) — scriitor american considerat părintele genului polițist în accepțiunea modernă.

9 Pearl Sydenstricker Buck (1892–1973) — scriitoare americană, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură în 1938.

10 James Mercer Langston Hughes (1902–1967) — scriitor și editorialist american, figură marcantă a literaturii afro-americane.

11 Ngaio Marsh născută Edith Ngaio Marsh (1895–1982) — scriitoare din Noua Zeelandă.

12 Theodor Seuss Geisel, cunoscut ca Dr. Seuss (1904–1991) — scriitor american faimos pentru cărțile sale pentru copii.

13 Marcă de mașină de scris electrică, produsă și comercializată de IBM în 1961.

14 Provincie în sudul statului New York.

15 Koan — în budismul zen, o șaradă care conține aspecte inaccesibile înțelegerii raționale, dar accesibile intuitiv. Prezentată învățăcelului de către maestrul său, efortul mental presupus de „rezolvarea“ șaradei are ca scop epuizarea intelectului analitic și ridicarea minții la un nou nivel al cunoașterii intuitive; se testează și se exersează astfel evoluția discipolului în practica zen.

Echipamente de birou

Timp de mai multe săptămâni la rând am tot dactilografiat. Am bătut la mașină atât de mult, că am ajuns să visez că dactilografiez. În vis, degetele îmi alergau peste taste și nu se întâmpla nimic, deși panglica era intactă și mașina părea să funcționeze. În locul literelor imprimate pe hârtie, din măruntaiele mașinii mele zburau păsări, ciripind și bătând din aripi, sau roiuri de molii albe și pudrate, unele imense, altele mici, care se aciuau prin birou. Zumzetul mașinii de scris îmi umplea zilele, era fundalul oricărei discuții, al fiecărui cuvânt pe care îl citeam, așa că, atunci când opream mașina Selectric, la sfârșitul zilei, și o acopeream cu husa de plastic, tăcerea care urma mă umplea de o bucurie fără margini.

James avea o afinitate pentru echipamentele de birou și era chemat adeseori să rezolve problemele tehnice, cum ar fi defectarea faxului sau blocarea fotocopiatorului. Amândouă erau prezențe relativ noi în birou. James mi-a povestit că doar cu câțiva ani înainte de venirea mea, agenții încă mai comunicau cu agenția pereche din Anglia prin intermediul unui telex uriaș. Am găsit misive de pe la sfârșitul anilor ’80, imprimate pe hârtie de telex, cu caracterele fermecător de bondoace ale dispozitivului, un font pe care îl asociam unei epoci trecute, cu filme din seria Omul Umbră[16] și călătorii cu vaporul. Se pare că Agenția se agățase cât putuse de perioada aceea, cu tot cu etolele de vulpe și toate celelalte. Și acum mai era agățată, bineînțeles, dar modernitatea o invada pe multiple căi. Cu câțiva ani înainte, unul dintre agenți — acum la pensie — își convinsese colegii că avea nevoie de un fax pentru a se putea îngriji cum se cuvine de drepturile de ecranizare ale clienților săi, sfera lui de activitate. La Hollywood comunicarea prin fax era regula; afacerile se încheiau cu viteză prea mare pentru Poșta SUA. Așa că, lângă mașina de cafea s-a instalat un fax, iar telexul a fost scos la pensie, deși a rămas ani de zile în birou, în eventualitatea că o astfel de tehnologie ar fi devenit din nou utilă, la un moment dat.

Fotocopiatorul era și el o achiziție relativ recentă. Până cu doar vreo doi ani în urmă, asistenții dactilografiau fiecare scrisoare în dublu exemplar, inserând în mașinile de scris un sandvici de hârtie făcut dintr-o foaie groasă, cu antet, o foiță subțire de indigo și o foaie subțire, galbenă și moale, pe care indigoul imprima o copie a scrisorii. Copiile întregii corespondențe, chiar și ale unor bilete pe care scria doar: „Atașat găsiți acordul contrasemnat, pentru evidențele dumneavoastră“, erau păstrate și în ultimă instanță îndosariate și puse

în dosarul dedicat fiecăruia dintre autorii Agenției. Acum, totuși, noi, asistentele, nu mai trebuia să ne chinuim cu indigouri. Puteam să dactilografiem scrisorile și apoi să le facem o fotocopie. Ce noroc pe noi! Șefa mea și Hugh și James — și mulți alții — îmi reaminteau asta din când în când. Eram răsfățați noi, cei din generația mea, cu atâtea facilități moderne!

James începuse să lucreze la Agenție în urmă cu șase ani, ca asistent al lui Carolyn, care vindea drepturile internaționale și care era chiar mai veche în Agenție decât șefa mea, de prin anii ’60 sau chiar mai dinainte, nimeni nu știa cu certitudine. Micuță de statură, ca un copil, Carolyn vorbea cu un accent sudist, grav, sofisticat și tărăgănat și își vopsea părul într-o nuanță roșu-ruginie care — dacă era să ne luăm după tenul pistruiat — probabil că fusese aproximativ culoarea ei din tinerețe, acum dispărută, deși nu se știa de când. Bănuiam că avea vreo șaptezeci de ani, dar se poate să fi fost mai bătrână sau mai tânără, pentru că așa cum era, mică și plină de riduri de fumătoare — la fel ca șefa mea, și ea fuma tot țigări More —, nu puteai să știi. După-amiaza adormea adeseori la biroul ei, cu capul proptit în piept, ca un pui de pasăre; prima dată când am dat peste ea în poziția aceasta — trecusem pe lângă biroul ei în drum spre toaletă — m-am speriat, crezând că trecuse într-o stare mai adâncă decât somnul. Exact atunci a dat drumul unui râgâit prelung.

Deși James avea acum propriul lui birou, drăguț și căptușit cu cărți, oficial încă era privit ca asistentul lui Carolyn. Cel puțin așa am descoperit eu într-o dimineață, când am trecut prin dreptul biroului lui și l-am găsit bătând la mașină, calm și repede, cu căștile dictafonului cocoțate straniu pe creștetul capului său leonin. James avea treizeci de ani, la fel ca Don, și era căsătorit. Cu toate acestea era încă asistentul cuiva, după șase ani de la angajare și cu toate că era absolvent de Ivy League. Și cu toate că avea o nevastă.

Acum, că înțelesesem asta, îmi mutam stânjenită privirea când dădeam peste el dactilografiind sau îndosariind corespondența în fișetele mari de metal din spatele birourilor de la financiar. Pe James nu îl deranja deloc să scrie scrisori pentru Carolyn, îmi spusese asta într-o după-amiază din februarie, când biroul era deja cufundat într-un întuneric parcă de miezul nopții, chiar dacă nu era decât ora patru. Șefa mea plecase acasă devreme, să rezolve o chestiune care implica persoane cu care sau despre care o auzeam adeseori vorbind. Daniel și Helen. Tot nu pricepeam cine erau și ce rol jucau în viața ei, dar era clar că îi ocupau o bună parte din timp. Pleca regulat mai devreme și ca să vadă ce face Dorothy, care știam acum că era fosta președintă a Agenției, o agentă formidabilă și legendară, acum în vârstă de

nouăzeci și ceva de ani, care suferise o comoție. Nu se căsătorise niciodată și nu avea copii. „Într-un fel, a fost măritată cu Agenția“, îmi explicase James. Iar acum Agenția — în persoana șefei mele, succesoarea ei — avea grijă de ea. Dorothy însăși fusese succesoarea fondatoarei Agenției, cea care îl descoperise pe Salinger, care îi trimisese iar și iar povestirile la The New Yorker, până când William Maxwell acceptase în sfârșit una, Ușoară revoltă aproape de Madison[17], care avea în final să devină De veghe în lanul de secară.

— Poți să te uiți la fișă, îmi spusese Hugh, entuziasmat.

Agenția folosea un sistem bizar și exagerat de complicat pentru urmărirea materialelor predate — atât cărțile, cât și povestirile, deși în cazul celor din urmă nu prea mai era cine știe ce afacere —, care implica și fișele supradimensionate, roz, pe care le găsisem la mine în birou în prima zi și pe care erau trecuți diverșii editori care citiseră materialul, zilele în care se telefonase pentru a se verifica stadiul, termenii de vânzare și cei contractuali, data când materialul fusese vândut, și așa mai departe. Se pare că fișele fuseseră inventate de fondatoarea Agenției și erau produse special pentru uzul nostru. Bineînțeles, asistenții erau cei care le dactilografiau, înghesuind cantități incredibile de informații în rețeaua de linii și căsuțe.

— Știi ce mai e mișto? continuase Hugh, cu o sclipire aproape răutăcioasă în ochii lui spălăciți. Să cauți fișa pentru De veghe în lanul de secară. Tot Dorothy a vândut-o, bineînțeles. Zona aceea spațioasă și luminată de ferestre, pe care acum o folosim drept sală de conferințe, a fost odată biroul ei. Când a început să lucreze la Agenție, Hugh stătea acolo cu ea și nota după dictare. Poate că noi, asistenții, chiar aveam o viață ușoară acum, cu xeroxurile și dictafoanele noastre.

— Dactilografiatul e o sarcină care nu solicită prea tare mintea, a opinat James, întinzându-și brațele după ceafă și săltându-și pe birou picioarele încălțate în mocasini. Eu am petrecut așa de mult timp gândind. Sau redactând. Sau doar clarificându-mi chestii dificile, așa că e plăcut să pornesc mașinăria — a zis, mângâind-o prietenește — și să dactilografiez puțin. Mă relaxează.

S-a ridicat în picioare. Trata foarte serios munca lui, munca noastră. Surâsul lui mă lua întotdeauna prin surprindere. Ca și zâmbetele lui Hugh.

— Totuși, e ridicol să nu avem computere.

— Zici tu? l-am întrebat.

Era prima dată că auzeam exprimată o astfel de opinie și îmi era teamă să nu fie o capcană.

— Ăă... da, a făcut, râzând. Tu nu crezi?

Credeam. Bineînțeles că da. Totuși, în perioada aceea nici eu nu prea îmi cunoșteam părerile. Indiferent despre ce era vorba. Aveam o idee vagă — o vagă bănuială că îmi era teamă să o rostesc chiar și față de mine însămi —, că avea legătură cu serviciul, cu șefa mea. Că pentru a ajunge să fac parte din ceva — și doream cu disperare să fac parte din Agenție, mai mult decât dorisem ceva de ani de zile, fără să înțeleg cu adevărat de ce — trebuia să renunț la o parte din mine, din propria mea voință și din înclinațiile mele.

Nu mutaserăm mai mult de o cutie sau două, când mi-am dat seama de ce apartamentul părea straniu, greșit: bucătăria nu avea chiuvetă. Cum de nu observasem asta când venisem la vizionare?

— Eu am observat, a recunoscut Don. Dar ce contează? E cinci sute de dolari pe lună. Putem să spălăm vasele în cadă.

— Cred că ar trebui să-i cerem proprietarului să instaleze o chiuvetă, am spus. E prea bizar.

— De ce ar instala proprietarul o chiuvetă? m-a luat Don peste picior, clătinând din cap la naivitatea mea. Poate să găsească pe altcineva care să preia apartamentul și fără ea. Uite-așa — a pocnit din degete, ca pentru a sublinia. Tu poți să-i ceri, dar n-o s-o facă. Și pe urmă proprietarul o să ne urască.

În seara aceea a apărut o problemă mai presantă: nu am reușit să ne prindem cum se dă drumul la căldură. Existau orificii în podea, dar nu ieșea nimic din ele. Pe holul din fața ușii noastre am găsit un termostat și l-am pornit, dar nu s-a schimbat nimic.

Era frig. Neobișnuit de frig pentru ianuarie în New York. Iar pereții micuței clădiri păreau să nu aibă niciun fel de izolație. Înăuntru aerul era la fel de rece ca afară. Mi-am pus pijamaua cea mai groasă, un pulover gros, am îngrămădit pături pe pat, dar tot am înghețat.

— O să dau drumul la cuptorul de la aragaz și deschid ușa, a spus Don.

— Nu e periculos? l-am întrebat. Dacă explodează becul de control? N-o să fim intoxicați cu gaz?

— Nu-i nicio problemă, a răspuns Don, ridicând din umeri. E destul curent în apartamentul ăsta. E ventilație destulă, chiar dacă ferestrele sunt închise.

— OK, am fost eu de acord, neliniștită.

A doua zi dimineață eram încă în viață și în apartament era cald: era așa de micuț, că aragazul putea să îl încălzească pe tot. Imediat ce am ajuns la serviciu l-am sunat pe agentul imobiliar, care mi-a zis că o să-i telefoneze proprietarei. O chema Kristina.

— E un adevărat personaj, a zis agentul.

În seara aceea, la întoarcerea acasă l-am găsit pe Don discutând cu o femeie bondoacă cu părul blond, platinat și tapat, și un exces de piele bronzată ce se revărsa peste maioul roșu.

— Bună, a zis, cu un accent polonez greoi. Tu ești nevasta. Eu sunt Kristina. Mă bucur să te cunosc. Mă bucur să am un cuplu așa de drăguț, un cuplu de profesioniști în apartamentul ăsta. L-ați cunoscut pe bărbatul de jos?

— Ăă... nu, am zis și mi-am scos haina.

Don era tot cu aragazul deschis și în apartament era destul de cald. Îl ținuse aprins toată ziua? Și când nu fuseserăm niciunul aici?

— E mexican. Un bărbat drăguț, dar bea. Mexicanii muncesc ei din greu, dar beau. Polonezii nu muncesc prea mult și beau. Bărbatul de sus e polonez, dar el e OK. În vârstă.

A mijit ochii și maxilarul i-a ieșit în față, într-un rânjet disprețuitor.

— Bărbatul care a locuit în apartamentul ăsta înaintea voastră? El l-a distrus. Găuri în pereți. Pfui.

Și-a țuguiat buzele, fălcile i s-au încleștat și femeia a scuturat din cap, dezgustată. S-a întors brusc spre Don, care stătea așezat la biroul lui, cu ochelarii pe nas — rotunzi, cu rame metalice, subțiri —, îmbrăcat cu o cămașă cadrilată și jeanși. Jeanșii mei, de fapt. Aveam aproximativ aceeași măsură.

— Ești evreu? l-a întrebat, deși suna mai degrabă ca o afirmație decât ca o întrebare.

— Eu? a făcut Don, zâmbind. Nu. Nu sunt evreu.

— Ba sigur că ești! a exclamat Kristina, ridicându-și în aer brațele dezgolite. Uită-te la tine.

S-a răsucit spre mine cu un zâmbet conspirativ.

— Crede că dacă sunt poloneză nu-mi plac evreii. Dar îmi plac. Îmi plac evreii. Sunt chiriași buni. Plătesc la timp chiria. Liniștiți. Citesc cărți.

A făcut un semn cu mâna spre biroul lui Don, într-adevăr înțesat de tomuri cu aspect sobru.

— Evreii sunt cei mai buni chiriași, nu? E evreu, nu-i așa?

S-a întors iar spre mine, zâmbind, ca și cum și eu eram tot o proprietăreasă din mahala, cu opinii de nezdruncinat în probleme de genul acela.

I-am zâmbit la rândul meu.

— Ea e evreică, a zis Don, râzând și fluturând mâna în direcția mea.

O, Doamne! mi-am zis în sinea mea. Pe bune?

— Ea? a făcut Kristina, schimonosindu-se în timp ce mă măsura din ochi. Nu. Uită-te la ea. E așa de frumoasă. Apoi i-a aruncat o privire severă zicând: Tu faci glumă. Încetează.

— Deci, ne întrebam cum se pornește căldura aici, am intervenit eu, înainte ca discuția să degenereze. Am observat că există un termostat pe hol, dar faptul că l-am deschis nu pare să fi avut niciun efect.

— Ăla e de pe vremea când în casă locuia o singură familie, a explicat Kristina, clătinând vehement din cap. Acum nu mai funcționează. Noi deconectat.

— A, super, am zis, încă în picioare lângă ușă, nelămurită dacă ar trebui să stau jos sau nu. Atunci, cum pornim căldura?

Părul blond al Kristinei a început iar să se scuture și mai frenetic.

— Căldură? Ce trebuie căldură la voi? Apartament mic. E cald aici. Foarte. Uite ce port eu — a adăugat, gesticulând spre colacii de pe trupul ei. Și mi-e foarte cald. Fără căldură. Nu vă trebuie căldură.

Don a început să râdă nervos.

— Da, asta pentru că e aragazul deschis. Nu ne-am dat seama cum să pornim căldura, așa că am aprins aragazul și am deschis ușa.

Kristina și-a mijit ochii afundați în fața cărnoasă. A încrucișat brațele peste sâni și a oftat, țuguindu-și iar buzele, într-un surâs amenințător. Nu mai eram prietenii ei, încetaserăm să mai fim chiriașii perfecți.

— O să verific pentru voi. Dar ce vă trebuie căldură? a repetat, zâmbind larg. Aveți aragaz. Aragaz e bine. Aragaz la fel ca radiator.

Și-a luat bluza de trening din nailon, tot roșie, cu dungi albe pe mânecă, și-a pus-o pe ea și a tras fermoarul până la bărbie.

— Evreică? a întrebat, uitându-se la mine și zâmbind. Crezi că io sunt proastă.

Salinger nu mai sunase din ziua când ceruse declarațiile de redevențe — încă nu știam de ce avea nevoie de ele, James și Hugh o consideraseră încă una dintre excentricitățile sale —, dar au început să sune alții încercând să dea de el, exact așa cum îmi spusese șefa că se va întâmpla.

Unii dintre cei care sunau erau pur și simplu bătrâni — oameni de-o seamă cu Salinger — și poate că nu înțeleseseră cât de serioasă era autoizolarea față de lume pe care și-o impusese acesta. Când vorbiseră ultima dată el era un tânăr scriitor zbuciumat de pe coperta revistei Time și viitorul literaturii americane, evident. Aceștia rezonau cu Salinger pentru că și ei luptaseră în al Doilea Război Mondial sau crescuseră în Upper West Side în anii ’30. Adesea aveau și o chestiune personală de discutat cu scriitorul: își imaginau că personajul uneia dintre povestirile sale era inspirat de un văr de-al lor. Sau credeau că vărul lor făcuse școala primară cu Salinger. Sau locuiseră în Westport în anii ’50, pe strada unde stătuse și el. Aflați acum în pragul demenței, voiau să ia legătura cu omul acesta ale cărui scrieri fuseseră atât de importante în tinerețea lor. Sau recitiseră De veghe și abia acum înțeleseseră cât de mult din carte avea legătură cu experiențele lui Salinger din timpul războiului. Ori abia reciteau O zi desăvârșită pentru peștii-banană și se trezeau suspinând, recunoscându-se, pentru că și ei avuseseră gânduri suicidale după luptele din Ardeni. Nimeni n-ar fi trebuit să vadă ceea ce văzuseră ei.

La fel de inofensivi erau editorii manualelor și antologiilor, care sperau inocenți să poată include Teddy în colecția lor de nuvele despre căsătorie și divorț sau un fragment din De veghe, în noua ediție

din Antologia Norton de Literatură Americană.

— Putem să ne dăm acceptul ca De veghe să apară în antologia Norton, nu? îl întrebasem pe Hugh.

— Nu! a răcnit el. Nu putem. Le-ai spus da? a zis panicat și fața i s-a înroșit.

— Nu, sigur că nu. Dar n-ar trebui să îl întrebăm pe el dacă nu vrea să fie inclus?

La urma urmelor era vorba de Norton. Antologia folosită în fiecare universitate din America.

— Nu, a repetat Hugh scuturând din cap și sugându-și buza de sus. Fără antologii. Fără fragmente. Dacă vrei să citești Salinger, trebuie să îi cumperi cărțile.

Pe cei din ultima categorie îi numisem nebunii. Erau, dacă nu genul cel mai comun de apelanți, ca număr, sigur erau cei mai acaparatori în ceea ce privește consumul de timp. Uneori, numita nebunie devenea limpede din momentul în care ridicam telefonul, așa că mă descotoroseam rapid de ei, punând la loc receptorul cu un mic pocnet. Alteori, ridicam receptorul și mă trezeam că vorbesc, de exemplu, cu un bărbat politicos — „Ah, da, bună ziua! Vă mulțumesc că ați acceptat să vorbiți cu mine!“ —, care îmi explica faptul că e decanul unui colegiu comunitar din sudul statului New Jersey.

— Am fi foarte onorați dacă J.D. Salinger ar vrea să vorbească la deschidere anul acesta. Ceremonia are loc pe 28 mai și, bineînțeles, putem să oferim un mic onorariu, precum și găzduire la un han minunat.

Asta nu a fost totul — au urmat istoria colegiului, informații despre numărul actual al studenților —, dar am intervenit imediat ce a făcut o pauză să respire.

— E drăguț din partea dumneavoastră să vă gândiți la domnul Salinger, dar mi-e teamă că domnul Salinger nu acceptă în acest moment angajamente pentru discursuri.

— Da, știu, a zis și politețea decanului s-a transformat rapid în încăpățânare. Dar m-am gândit că ar putea face o excepție anume pentru școala noastră, pentru că...

Aici introduceți motivul vostru; în cazul de față a fost:

— ...așa cum am menționat, studenții noștri sunt mai ales veterani — ai Războiului din Golf — și cum domnul Salinger este el însuși veteran și a scris despre experiențele veteranilor care se adaptează vieții în societatea civilă...

Nu a fost tot. Începeam să-mi dau seama că întotdeauna mai era ceva.

— Mă rog, puteți măcar să mă puneți în legătură cu el, ca să îi pot transmite personal invitația? Sunt sigur că dacă mă lasă să îi explic situația, va fi bucuros să participe. Ne cazăm toți invitații la un han minunat...

— Mi-e teamă că nu pot să vă pun în legătură cu domnul Salinger. Ne-a cerut explicit să nu dăm numărul lui de telefon sau adresa.

— Mă rog, dacă trimit o invitație scrisă, i-o puteți transmite?

Am inspirat adânc. Ar fi cu atât mai ușor să mint. Să spun, „Sigur! Bineînțeles!“ și să arunc toată chestia la gunoi, să îi las să dea vina pe Salinger pentru că nu primeau niciun răspuns. Dar m-am ținut de indicațiile primite. Era o plăcere perversă în asta.

— Îmi pare rău, dar nu cred că pot. Domnul Salinger ne-a cerut să nu îi transmitem niciun fel de corespondență care sosește pe numele lui.

— Deci, dacă trimit o invitație, ce anume se întâmplă cu ea?

Puteam practic să aud cum pocnesc vasele de sânge de pe fața omului. Știam că problema aceasta era o chestiune personală. Nu era vorba să aducă glorie acelui mic colegiu, ci despre relația lui cu Salinger, așa cum și-o construise în minte.

— O să mi-o trimiteți înapoi? Ce faceți cu ea?

Chiar trebuia să îi spun că invitația fie îi va fi returnată, fie avea să fie aruncată la coșul rotund de sub biroul șefei (dacă îndrăzneam să i-o pasez ei) sau se va rătăci în maldărul de hârtii al lui Hugh?

Da, așa trebuia.

— Dar nu e ilegal? Nu aveți obligația să vă asigurați că domnul Salinger își primește toată corespondența? Dacă e trimisă prin Poșta SUA?

Argumentul acesta apărea din când în când.

— Domnul Salinger ne-a angajat ca agenți ai săi. Ne-a angajat să

acționăm în numele lui. Treaba noastră este să îi îndeplinim dorințele.

— Dar de unde știți care sunt dorințele lui?

Decanul țipa deja, iar eu transpirasem.

— De unde știți voi ce dorește? Oricum, cine sunteți voi?

— Domnul Salinger și-a exprimat în detaliu dorințele, și noi nu facem decât să i le ducem la îndeplinire, am răspuns, calmă.

Avea totuși dreptate. De unde știam noi — de unde știam eu — care erau limitele dorințelor lui Salinger? Dacă el chiar și-ar fi dorit să se ducă la Pine Barrens și să stea la un han foarte drăguț ca să le vorbească unor veterani? Un asemenea lucru nu părea să fie cu totul în afara sferei posibilului.

— Îmi pare rău, domnule decan Cutare — descoperisem și că dacă îmi aminteam numele celor care sunau asta ajuta la disiparea furiei acestora —, dar domnul Salinger ne-a cerut explicit să refuzăm orice invitații la discursuri. Mi-a făcut plăcere să discut cu dumneavoastră și sunt sigură că veți găsi un invitat perfect pentru deschiderea anului.

Am închis telefonul. Aveam puloverul fleașcă la subraț, deși șefa hotărâse să își aerisească biroul: prin ferestrele ei se strecura acum un vânt înghețat, învârtejindu-se în jurul biroului la care stăteam. M-a străbătut un fior scurt când aerul rece mi s-a strecurat în locurile înfierbântate. Confruntările mă făceau foarte, foarte anxioasă. Apoi m-am dumirit brusc: nu eram anxioasă. Eram bolnavă. Aveam febră. Când eram mică așa venea boala peste mine, din senin: capul îmi devenea deodată prea greu ca să îl mai pot ține drept.

M-am ridicat de pe scaun, clătinându-mă periculos pe picioare. Am traversat jumătate din birou și abia atunci mi-am dat seama că fugeam, plină de adrenalină. Mai încet, mi-am zis impetuos. Sub lumina străvezie și anemică a lămpilor fluorescente de la baie m-am stropit cu apă pe față — dându-mi seama de răceala frunții mele — și apoi m-am zărit în oglinda cu luciul crăpat și jupuit: obrajii îmi erau roșii, ochii îmi străluceau puternic. Asta nu era boală. Asta nu era anxietate.

Era pasiune.

Se întâmplau lucruri. Nu deveneam parte din ceva. Făceam deja parte din ceva.

Cea mai bună prietenă a mea din liceu, Jenny, lucra la câteva străzi distanță, în clădirea McGraw-Hill, unde redacta manuale de științe sociale. Sau manualul, pentru că își consumase întreaga perioadă de angajare într-un singur proiect uriaș, un manual de introducere în științele sociale pentru clasa a cincea, adaptat pentru școlile publice din statul Texas. Se pare că Texas era un stat cu o putere imensă — așa de mare, cu atât de multe școli și de elevi, cu atât de mulți bani, încât putea cere un manual adaptat special nevoilor lui, cu un capitol întreg despre Alamo și un altul despre istoria statului și — cel mai supărător — cu omisiunea completă a capitolului despre mișcarea pentru drepturile civile. Jenny se prefăcea că nu e mare lucru, dar era sincer deranjată, însă pe de altă parte își iubea meseria, rigoarea și simplitatea ei, ședințele la care era necesară prezența ei. În facultate se lăsase purtată de val, se transferase de două ori și preluase din zbor tot felul de recomandări, dar acum avea un scop în viață, o structură. Acum avea Texasul.

— E așa de plăcut să fii pur și simplu normal, îmi spusese cu câteva luni mai înainte, când mă întorsesem de la Londra.

În liceu nu voiserm să fim normale. Ne distram pe seama oamenilor normali. Îi uram.

— Știu, îi răspunsesem, din reflex, dar nu știam.

Nu voiam să fiu normală. Voiam să fiu extraordinară. Voiam să scriu romane și să fac filme și să vorbesc zece limbi și să călătoresc în toată lumea. Voiam totul. La fel credeam că voia și Jenny.

Poate la fel de mult ca normalitatea, Jenny iubea să aibă bani, banii ei personali. Avea o relație tensionată cu părinții — mai mult ca oricare dintre prietenii noștri — și se aruncase în capcanele vieții de adult mai devreme decât ceilalți dintre noi. Editarea de manuale era o activitate de departe mai bine plătită decât posturile pe literatură disponibile pentru cei ce absolviseră recent Swarthmore cu o diplomă în poezie — așa cum făcuse Jenny —, așa că, a luat decizia calculată de a trudi în domeniul mai puțin șic al publicării de manuale. La vremea aceea mie mi se păruse ceva de neimaginat. La fel ca și decizia ei, tot atât de calculată, de a se muta într-o suburbie îndepărtată și lipsită de orice atracții culturale din Staten Island, într-un complex de locuințe proaspăt construit, cu apartamente identice, din plăci de fibră lemnoasă. Naveta până în centrul orașului îi lua o oră și jumătate — doar dus — și asta însemna că nu putea, de exemplu, să vină la întâlniri după serviciu și să meargă la Angelika[18] să vadă noul film de Hal Hartley, sau la un pahar la Von sau — sigur nu — să vadă o trupă

în concert la Mercury Lounge. Trebuia să se vadă cu logodnicul ei, Brett, la metrou și să înceapă drumul obositor spre casă.

Staten Island era însă mai ieftin, zicea Jenny, decât oricare dintre zonele unde se mutaseră ceilalți prieteni ai mei, cele mai multe din Brooklyn: Carol Gardens, Cobble Hill, partea de Fifth Avenue din Park Slope, Fort Greene și Clinton Hill, o piață obscură dincolo de Flatbush, pe care într-un final învățasem să o numim Prospect Heights, și, mai mult decât oriunde în altă parte, în cartierul meu, Williamsburg, și în cartierul vecin cu el, spre nord, Greenpoint, zone atât de dens populate cu prieteni, cu prietenii prietenilor și cu cunoștințe îndepărtate sau pur și simplu cu membri ai rețelei largi de colegii Oberlin-Bard-Vassar-etc., încât nu puteam să iau o cafea la L fără să dau peste mai multe persoane pe care le cunoșteam. Adesea, când ieșeam duminica dimineața să iau micul dejun la restaurantul mediteraneean de la colț, eram condusă la masă de o dansatoare care la școală fusese cu un an mai mare ca mine, iar chelnerul era un pictor cu doi ani mai mare. Seara, Don și cu mine puteam să ne întâlnim cu Lauren pentru o cină thailandeză și cu Leigh și Allison când mergeam să bem gin și apă tonică la barul din epoca Rat Pack[19] de pe Bedford și să urmărim un spectacol de circ alternativ, în care apăreau, printre alții, un amic de-al meu din facultate, care înghițea flăcări, un altul care făcea pe clovnul în stil Jacques Lecoq[20] și încă unul care mergea pe monociclu și cânta la trombon. Pentru mine, cartierul acela era raiul, un rai care nu putea decât să devină mai bun pentru că Jenny se muta pe strada mea.

Pentru ea, însă, s-a dovedit a fi un iad. Renunțase la genul acesta de lucruri, atât de copilărești. Raiul, mi-a spus ea cu ochii strălucind, era să conducă până la un mare supermarket și să descarce produsele alimentare pentru o săptămână întreagă la ea în apartament, de pe locul de parcare alocat. Ca și mine, Jenny era un copil al anilor ’70 — mama ei era o feministă cu o coafură afro, sportivă, care publicase poezie în Lilith[21] și conducea un azil pentru femei —, dar părea să se metamorfozeze într-o gospodină din anii ’50 doar prin puterea propriei voințe. Nunta ei, la Central Park Boathouse, urma să fie o sindrofie regală.

Spre sfârșitul lui martie, într-o zi neobișnuit de caldă pentru anotimpul acela — genul de zi în care îți dai seama că primăvara s-ar putea totuși să vină la un moment dat, că nu va fi iarnă pe vecie — am mers pe Forty-Ninth Avenue către Sixth Avenue, am trecut de pază, am luat liftul până la etajul enșpe și m-am întâlnit cu Jenny în biroul ei cubic, mare, alb și nou construit, situat în centrul unei încăperi enorme plină cu zeci și zeci de alveole identice, al căror

interior era căptușit cu pozele prinse în pioneze ale iubiților sau soților ori copiilor zâmbitori și cu vederi ale unor locuri îndepărtate. Jenny avea o poză cu Brett și una cu sora ei, Natalie, zâmbind caraghios. Dar spațiul ei era dedicat muncii: lângă fotografii erau foi printate și e-mailuri. A făcut un gest cu mâna spre ele, s-a strâmbat și a gemut:

— Pfui.

— Ce-i? am întrebat-o râzând.

— Șefa mea a decis că biroul nostru nu va mai folosi deloc hârtie, mi-a explicat Jenny.

— Cum e posibil?

Știu că e o întrebare care sună ridicol acum. Dar în 1996 chiar părea imposibil să elimini hârtia dintr-un birou. Mai ales un birou dedicat producerii de cărți.

— Păi, o să facem totul prin e-mail. Gata cu memo-urile interne.

A arătat apoi spre masa ei de lucru.

— Mă înnebunește. La fiecare două secunde primesc zece e-mailuri noi despre NIMIC. Îmi trimite mereu câte ceva la care trebuie să mă uit în timp ce lucrez — de genul unor documente cu formate de prezentare actualizate — și trebuie să le printez, doar că pe etajul ăsta nu e nicio imprimantă, așa că trebuie să mă duc jos sau sus, la imprimantă, și în jumătate dintre cazuri cineva mi-a luat printurile din greșeală, așa că trebuie să revin aici și să le printez iar, și pe urmă să urc înapoi și înnebunesc!

Mie nu mi se părea cine știe ce chestie, dar n-am zis nimic. Eu lucram într-un birou unde fotocopiatorul era considerat o invenție ultimul răcnet. Ce știam eu?

— Dar ce mă scoate cu adevărat din minți este că nimeni nu mai vorbește cu nimeni. Deloc, mi-a zis holbându-se la mine cu frumoșii ei ochi căprui și căscând gura mare. Deci, șefa mea e chiar acolo — arată de-a curmezișul sălii, spre o alveolă goală, identică —, dar în loc să se ridice, să vină la mine la birou și să spună „Hei, Jennifer, cât mai avem până să terminăm capitolul despre imigrația mexicană?“, îmi scrie e-mailuri, din partea cealaltă a sălii! Și pe urmă trebuie și eu să-i răspund înapoi cu un e-mail, din celălalt capăt al sălii.

Și-a plesnit fruntea cu palma, pentru efect.

— Tu nu poți să te ridici și să te duci să-i răspunzi personal? am întrebat-o.

— Se pare că nu! Am încercat asta și s-a uitat la mine de parcă eram o ciudată și pe urmă mi-a zis, „Nu pot să vorbesc în clipa asta. Nu poți să-mi trimiți un e-mail?“

— Asta e o nebunie, am fost eu de acord.

Jenny și-a pus paltonul — o canadiană bleumarin pe care o purta de secole și în care arăta de vreo doisprezece ani —, am ieșit împreună pe hol și am coborât așa de rapid cu liftul, că mi s-au înfundat urechile. În hol dispoziția lui Jenny s-a schimbat, exuberanța i-a dispărut. Părăsisem teritoriul ei și ieșisem în lume, unde se putea întâmpla orice. La liceu, la colegiu obișnuiam să vorbim despre orice, discutam ore și ore în șir, în timpul excursiilor lungi și de-a lungul unor nopți întregi, făceam front comun împotriva lumii. Acum însă nu mai eram atât de unite și nu prea știam cum să înfruntăm lumea cu aceste puncte de divergență dintre noi.

Asta este o poveste veche, știu.

Jenny și cu mine am parcurs în tăcere capătul sudic al Centrului Rockefeller, până la micul magazin Dean & DeLuca și am scanat sandviciurile preambalate din vitrina frigorifică. M-am abținut să mă uit la prețuri — totul era oricum prea scump, ce mai conta —, dar am ales un sandvici cu mozzarella și roșii, pentru că am bănuit că e cel mai ieftin, fiind vegetarian.

— Hmm, a făcut Jenny, oare să iau castronul cu supă, de nouă dolari, sau sandviciul de opt dolari? a ezitat și l-a ales pe al doilea. Sandviciul extrem de mic, de opt dolari! a spus, ridicând din sprâncene. Sau poate că ar trebui să iau doar o gogoașă enormă, la trei dolari.

Îmi era iar așa de dragă, deși se mărita cu cineva care îmi spusese că nu prea citea ficțiune pentru că îi era greu să treacă peste faptul că „nu e decât o minciună“.

— Ce mai face Don? m-a întrebat, pe un ton prefăcut vesel.

Jenny îi era înverșunat de fidelă iubitului meu din facultate și era uluită de trădarea mea cu Don. Brett tocmai își trimisese dosarele de înscriere la Drept.

— Cum stă cu romanul?

— Cred că e aproape gata.

Jenny era ea însăși scriitoare. În liceu, la facultate, viața ei începea și se termina cu poezia. Versurile ei erau superbe, sclipitoare, stranii. Dar de când îl cunoscuse pe Brett, rareori mai vorbea despre poezie.

— Face ultimele retușuri, am zis. Pare să revină la fiecare frază de mii de ori.

— Hmm, a făcut Jenny, lăsându-și obrazul în palmă.

Am observat că arăta obosită. Deși avea obrajii rozalii, ca întotdeauna, și privirea sclipitoare, era trasă la față și avea cearcăne sub ochi.

— Tu l-ai citit? m-a întrebat.

— Nu mă lasă. Nu vrea să se uite nimeni la el până nu e complet gata.

— Asta înțeleg, a zis, mestecând cu grijă.

Sandviciul ei, cu un fel de pâine subțire și uleioasă, arăta mai bine decât al meu.

— Dar ai citit ceva, orice scris de el?

Am ezitat. De fapt, cu o săptămână înainte, Don îmi dăduse pentru prima dată o povestire. Venisem acasă de la muncă și l-am găsit frunzărind hârtiile de pe biroul lui. Nervos, a prins câteva cu o agrafă și mi le-a întins — nici măcar nu apucasem să-mi scot haina. Pe urmă, mi-a pus o mână pe umăr, cealaltă pe șold și m-a așezat pe canapea.

— Șezi, îmi spusese, râzând. Stai.

El a rămas totuși în picioare și măsura cu pași ușori locul din fața mea, încoace și încolo.

— Chestia asta am scris-o demult — acum vreo doi sau trei ani — și e foarte diferită de cele la care lucrez acum. Dar este poate singura povestire scurtă reușită pe care am scris-o.

Se oprise și își trecuse mâinile prin păr. Fără pomadă, era subțire și lins, cu câteva fire albe printre cele castanii.

— Povestirile nu prea sunt genul meu. Eu sunt romancier, a adăugat și a zâmbit. Gândesc lucrurile în mare. Imagini ample. Idei mari.

Povestirile sunt miniaturi.

L-am aprobat din cap.

— Vrei s-o citesc? Acum?

A dat din cap că da.

— Poți să-ți scoți haina, a zis.

Povestirea era foarte scurtă, avea doar câteva pagini și avea un stil atât de dens, încât evenimentele nu erau cu totul clare. Narațiunea părea să fie despre un tânăr muncitor american, scund și brunet, implicat într-o relație cu o suedeză înaltă și superbă, ale cărei păr blond scandinav, „posterior perfect“ și indiferență stranie lui îi stârneau o furie sexuală. Se sfâșiau chiloței. În afară de asta, nu se întâmplau prea multe. Mi se păruse mai puțin o povestire propriu-zisă — cu arc narativ și cu început, mijloc și final — și mai degrabă o schiță sau un exercițiu, o explorare a sentimentelor acestui personaj, un amestec de dorință și dezgust, de josnicie și superioritate. Era ceva la ea care mă jena și nu era vorba doar de sex. Părea să ascundă o dorință inconștientă de a o pedepsi pe blonda aceea perfectă. Era o povestire răutăcioasă.

Nu îmi era clar la ce m-aș fi așteptat de la Don — Don, care îi cita pe Hegel și Kant, care îl iubea pe Proust —, dar sigur nu la așa ceva.

— OK, îi spusesem prudentă, după ce terminasem și îi dădusem înapoi fasciculul subțire de pagini.

Don se silise din răsputeri să nu stea călare pe mine cât timp citisem.

— Asta e tot? Bine, a zis și a scos un chicotit bizar. Ți-a plăcut?

Am strâns din umeri.

— Personajul ăsta, în fine, mi se pare un fel de fantezie masculină. Blonda cu trup perfect care spune „Fă ce vrei cu mine“.

— E amuzant că spui asta, zisese Don, cu chipul tot mai întunecat și nările fremătând. Chiar e nostim. Pentru că povestirea asta este luată cu totul din viața mea. Personajul acela este conceput după una dintre prietenele mele din San Francisco. Grete.

— Greet? m-am mirat eu, pentru că părea un nume ciudat, chiar și pentru o fată din Suedia. O cheamă Greet?

— Grete, a zis Don. E un e mai moale. Se pronunță din gât. E greu de pronunțat dacă nu vorbești suedeza.

Din câte știam eu, nici Don nu vorbea limba suedeză.

— Săptămâna trecută mi-a arătat o povestire, i-am răspuns lui Jenny. Dar era ceva mai vechi și nu tocmai relevant pentru roman. Cred că stilul lui s-a schimbat mult de atunci.

Am rămas tăcută o clipă, studiindu-mi sandviciul. Era rece, de la frigider, cu pâinea veche și tare.

— Tu îi arăți lui Brett poeziile tale?

Jenny a dat să îmi răspundă, dar apoi mi-a aruncat doar o privire rece.

— Nu. Nu i le arăt.

Câștigasem o mică — infinit de mică — victorie, dar mi-aș fi dorit ca lucrurile să fi stat altfel.

— Dar, a continuat Jenny, înghițind o bucată de coajă, eu nu prea mai scriu poezie.

Am privit în jos. Presupun că deja știam asta.

Când m-am întors la biroul meu, cu o cafea banală și scumpă în mână, Hugh a trecut pe la mine și mi-a pus dinainte un teanc de scrisori. M-am uitat întrebător la el. Începeam să mă obișnuiesc cu tăcerile lungi, specificul biroului.

— Astea sunt scrisorile lui Salinger, mi-a explicat.

— Hă? am făcut eu.

— Scrisorile de la fani. Pentru Salinger, m-a lămurit, a oftat și a împins teancul cu brațul. Trebuie să răspundem la ele.

— Bine, am zis și am luat o gură de cafea. Contează ce le spun?

Hugh a dat scurt din cap.

— Există o scrisoare standard. Pe undeva. O găsesc eu.

Spre amuzamentul meu continuu, Hugh putea să scoată orice ar fi avut cineva nevoie din muntele de hârtii de pe biroul lui. Câteva

minute mai târziu revenea cu o foaie de hârtie dintre cele galbene, folosite pentru copiile la indigo. Era aproape descompusă, cu marginile decolorate, ferfenițite și pleoștite de la atâta manevrat.

Dragă domnișoară Așa-și-pe-Dincolo,

Mii de mulțumiri pentru scrisoarea trimisă recent pentru J.D. Salinger. După cum știi, probabil, domnul Salinger nu dorește să primească niciun fel de corespondență de la cititorii săi. De aceea nu putem să îi transmitem amabila ta epistolă. Îți mulțumim pentru interesul manifestat față de cărțile lui Salinger.

Cele mai bune urări,

Agenția

Data trecută pe primul rând: 3 martie 1963.

— Deci, trimit doar asta, textual? Doar o dactilografiez din nou?

— Mda, a făcut Hugh, încuviințând din cap. Nu e nevoie să faci nicio copie la indigo.

Xeroxul era încă suficient de nou ca mulți dintre angajații Agenției să numească orice duplicat copie la indigo; adoram chestia asta.

— Poți să arunci și scrisorile.

— Serios? am întrebat, surprinsă.

În Agenție nimic nu se arunca. Întreaga corespondență era copiată meticulos și îndosariată. Nu îmi venea să cred că se putea arunca indiferent ce, dar mai ales ceva, orice, care avea legătură cu Salinger.

— Să le pun pur și simplu la gunoi?

— Da... nu putem să le păstrăm, a continuat Hugh, schițând un zâmbet. Ar ocupa tot spațiul biroului. Sau am avea nevoie de o arhivă separată.

Am dat aprobator din cap.

— Sunt multe, am recunoscut, făcând semn spre teanc, rămas tot

acolo unde îl lăsase Hugh, pe colțul biroului meu.

— Și asta e doar ce a sosit azi, a spus Hugh.

— Sigur că da, am zis și am râs.

— Nu, a insistat Hugh. Chiar sunt numai cele venite azi.

— Glumești. Și restul unde sunt?

Hugh a revenit la oftatul lui obișnuit.

— La mine în birou. Pe undeva. Am încercat eu să răspund la câteva, prin decembrie.

— Și așa de multe vin în fiecare zi?

Dacă așa era, însemna că de atunci înainte aveam să-mi petrec ziua întreagă, fiecare zi, dactilografiind scrisoarea pe care o țineam în mână.

— Nu. Fluctuează. Întotdeauna primim multe imediat după Anul Nou.

— OK, am zis. Mă apuc de ele imediat.

Am tras teancul spre mine și am început să desfac elasticul.

— Nu-i grabă, a spus Hugh, ridicând din umeri. Când o fi. Poate vinerile, când șefa ta nu-i aici. Dacă n-ai nimic de făcut.

A oftat și și-a îndoit gâtul într-un fel ciudat, încercând să îl facă să trosnească. Ori era un nou tic nervos, ori eu nu îl observasem până acum.

— Sunt doar fani. Într-un fel, e cel mai puțin important dintre lucruri.

— OK, am zis din nou, dar imediat ce s-a întors la el în birou, am scos elasticul de pe teanc și am răsfoit scrisorile, care aveau ștampile poștale din toată lumea: Sri Lanka, Malaezia, Japonia, toate țările scandinave, Germania, Franța, Olanda, de peste tot. În tăcere, am început să deschid plicurile cu degetul mare și să scot scrisorile. Erau lungi scrisorile alea, cu mult mai lungi decât mă așteptasem, deși la ce anume mă așteptasem? Eu, una, nu scrisesem niciodată ceva de genul ăla. Ce știam eu? Unele erau dactilografiate la mașini de scris ca acelea din Agenție. Altele erau misive moderne, scoase la imprimante cu laser, pe hârtie albă. Multe erau scrise pe hârtie specială — roz, bleu, specială par avion, crem, de la Smythson, Hello Kitty, Snoopy,

cu nori și curcubeie — foile mici și groase fiind înțesate de cuvinte scrise mărunt. Una conținea o brățară a prieteniei, împletită din ață de broderie; o alta, fotografia unui cățeluș alb. Și o alta, inexplicabil, câteva monede, lipite cu bandă adezivă pe o bucată de hârtie ruptă și murdară.

În următoarea oră am continuat să citesc și am citit, am citit, uitând să mai dactilografiez și să îndosariez, iritată când suna telefonul. Multe dintre scrisori erau de la veterani — cei mai mulți americani, dar nu toți — care i se confesau lui Salinger despre experiențele din timpul războiului. Acum aveau, ca și Salinger, șaptezeci, optzeci de ani și — explicau ei — descopereau că se gândesc tot mai mult la prietenii care le muriseră în brațe, la trupurile cadaverice din lagărele morții pe care le eliberaseră, la disperarea pe care au simțit-o când s-au întors acasă, sentimentul că nimeni nu înțelegea prin ce trecuseră, nimeni, în afară de Salinger. Unii, mulți, reveneau la povestirile lui, spuneau ei, și descopereau că le iubeau și mai mult. Explicau, cu o insistență care îmi crea un sentiment ușor neplăcut, că voiau ca Salinger să știe, să înțeleagă toate acestea.

Ce mai era? Cine mai era? Mai erau acelea pe care ajunsesem să le numesc Scrisorile Tragice: mesaje de la oameni ale căror ființe dragi își găsiseră alinarea în scrierile lui Salinger în anii lungi de luptă cu cancerul, oameni care le citiseră Franny și Zooey bunicilor pe moarte, care învățaseră pe dinafară Nouă povestiri, obsesiv, în anul de după pierderea copiilor sau soților sau fraților lor. Și mai erau cele de la Nebuni, bineînțeles, în care se băteau câmpii despre Holden Caulfield[22] pe foi mâzgălite cu creionul, dintre care cădea câte o șuviță de păr pe biroul meu închis la culoare.

Dar categoria cea mai des întâlnită de fani, probabil, era cea a adolescenților, a căror opinie ar putea fi rezumată astfel: „Holden Caulfield este singurul personaj din literatură care chiar seamănă cu mine. Iar dumneavoastră, domnule Salinger, sunteți cu siguranță aceeași persoană cu Holden Caulfield. Așadar, dumneavoastră și cu mine ar trebui să fim prieteni“. Elevele își declarau iubirea pentru Holden. Îl înțelegeau pe Holden — explicau ele — și își doreau să găsească un băiat ca el, pe cineva care să înțeleagă ipocriziile lumii, cineva care să înțeleagă că oamenii au trăiri, însă toți tipii pe care îi cunoșteau erau niște imbecili, ca Stradlater[23]. „Mama zice că nu-mi vei răspunde la scrisoare, dar i-am spus că o vei face. Știu că o să-mi răspunzi, pentru că tu înțelegi cum este să fii înconjurat de prefăcuți“, îi scria o liceană din Canada.

Tinerii aceștia foloseau un limbaj care venea direct din De veghe în

lanul de secară. Folosirea repetată a expresiilor „nenorocit“ și „de rahat“, „ca naiba“ și, bineînțeles, „prefăcut“. Presupun că băieții înclinau mai mult decât fetele spre astfel de imitații, pentru că băieții voiau să fie ca Holden, în timp ce fetele voiau să fie cu Holden.

O scrisoare mi-a atras atenția:

V-am citit cartea De veghe în lanul de secară de trei ori deja. Este o capodoperă și sper că sunteți mândru de ea. E și cazul să fiți. Cele mai multe dintre rahaturile care se scriu azi sunt așa de neconvingătoare, că îmi fac greață. Nu există prea mulți oameni care să scrie ceva ce măcar să se apropie de ideea de sinceritate.

Tupeul absolut al puștiului acela — care, am verificat, era din Winston-Salem, Carolina de Nord — m-a impresionat. Cine îi scrie celui mai renumit scriitor american în viață, poate, ca să îl informeze că romanul lui iubit, cu cele mai mari vânzări, este o capodoperă și că ar trebui să fie mândru de el? Uimitor. Dar laudele băiatului se inspirau direct de la Holden. Puștiul spera să îl impresioneze pe Salinger cu asemănarea lui cu eroul.

Tocmai terminam de citit scrisoarea — în final ajungea să îi ceară lui Salinger sfaturi amoroase („Eram mereu ca naiba de nervos în preajma fetelor“) — când Hugh a revenit, s-a materializat ca din senin lângă biroul meu, atât de tăcut că am tresărit, ca și cum ar fi fost o fantomă.

— Tocmai mi-am dat seama, a început să spună. Ar trebui de fapt să le citești.

— Scrisorile? am întrebat, gesticulând spre biroul meu, acoperit de hârtii de corespondență.

— Mda. Așa, pentru orice eventualitate.

A rămas un moment drept și nemișcat, de parcă ținea în echilibru o carte pe creștet, dar apoi a revenit la postura lui normală, gârbovită.

— Cele mai multe sunt inofensive, dar uneori mai primim câte o amenințare cu moartea. Prin anii ’60, Salinger a primit niște scrisori de-a dreptul înfricoșătoare. Cu amenințări la adresa lui. Și a copiilor lui, a încheiat Hugh, cu o grimasă.

— Ce ar trebui să fac — l-am întrebat — dacă găsesc ceva alarmant?

Hugh a cumpănit întrebarea și a zis:

— Poți să mi le aduci mie. O să decid eu dacă merită să o deranjăm pe șefa ta. Suntem destul de atenți de la chestia cu Mark David Chapman.

Am dat din cap, cu aerul că știu despre ce vorbește, deși abia mai târziu mi-am dat seama de semnificația numelui și m-am înfiorat: Mark David Chapman, bărbatul care l-a împușcat pe John Lennon, apoi s-a așezat pe treptele clădirii Dakota și a citit De veghe în lanul de secară. Când poliția i-a confiscat cartea, a descoperit că pe pagina de titlu mâzgălise: „Aceasta este declarația mea“. Holden Caulfield — afirmase el — îl făcuse să comită fapta.

Am făcut semn spre biroul meu, cu scrisorile îngrămădite pe el, scoase din plicuri.

— Le citesc, i-am zis. Eram curioasă.

— Perfect, a spus Hugh, dar a rămas pe loc.

Oare fața mea, tonul vocii trădaseră ceva? Vreun sentiment de care nici măcar eu nu-mi dădeam seama?

— Să nu te lași prinsă prea tare de ele.

Când am ajuns acasă în seara aceea, apartamentul era gol. Don era probabil la sală. Peste două săptămâni avea un meci important și începuse să alerge mulți kilometri în fiecare zi ca să scadă în greutate și se antrena în fiecare seară. Am pus apă la fiert pentru paste și am luat o carte de pe masa lui de lucru — London Fields, a lui Martin Amis, pe care cu o săptămână în urmă o luasem de la bibliotecă doar pentru ca Don să și-o însușească. Sub ea am găsit o scrisoare, cu caligrafia înghesuită a lui Don. Pentru un moment scurt, o frântură de clipă, am crezut că scrisoarea îmi era destinată mie, că Don o lăsase sub cartea mea într-un gest romantic. „Scumpa mea, mi amor“ am citit. Doamne, mi-am spus în gând și am lăsat-o să cadă pe birou, de parcă luase foc. Acele patru cuvinte au fost suficiente. Am știut, cu dureroasă certitudine, că scrisoarea nu îmi era nicicum destinată.

— Vai, Doamne, am repetat, cu glas tare.

O senzație de greață, ca un vertij sau ca răul de mare, a pus treptat stăpânire pe mine. Încet, am traversat apartamentul și am stins focul la oala cu apă. Pe urmă am luat iar scrisoarea și am citit-o. Indiferent cine era „mi amor“, ei bine, îi era dor de ea, nu putea să creadă că

trecuseră două luni de la ultima lor zi pe plajă, nu se putea abține și se gândea neîncetat la umerii ei frumoși, bronzați — m-am oprit, pentru că acum eram sigură că o să mi se facă greață. Pielea mea, așa cum spunea des Don, era neobișnuit de palidă. Și nu fuseserăm niciodată la plajă împreună. Deși fusesem acasă la părinții lui, de Crăciun, unde, stânjenită, mă prezentase familiei și rudelor — stânjenită, pentru că abia dacă îl cunoșteam și nu eram sigură cum sau de ce ajunsesem acolo —, iar amicii lui cei mai vechi, un grup bine sudat de băieți care locuiau în general în Hartford și aveau joburi în construcții, erau barmani sau încă locuiau cu părinții, la treizeci de ani. Numai Don și Marc plecaseră.

Am verificat data de pe scrisoare: 16 martie 1996. Nu era o misivă din trecutul lui îndepărtat. Fusese scrisă cu cinci zile în urmă. Cu trei luni în urmă mă suna în fiecare zi și îmi spunea chestii de genul „Hai să fugim împreună și să ne căsătorim“. Atunci mi-am dat seama: Los Angeles. În decembrie, Don fusese la Los Angeles timp de o săptămână, pentru o ultimă documentare pentru romanul lui. O cunoscuse pe femeia aceasta — i-am descoperit numele citind mai departe scrisoarea, o chema Maria sau Mariana — cu ocazia acelei vizite? Era una dintre persoanele pe care le intervievase? Sau — într-un fel, asta părea să fie mai rău — făcuse călătoria ca să o vadă și inventase povestea cu documentarea pentru urechile mele?

În seara aceea am adormit înainte să ajungă Don acasă, dar a doua zi dimineață scrisoarea era tot acolo, parțial ascunsă de jurnalul mare și negru în care își nota gândurile și observațiile.

În timp ce metroul gonea cu mine către centru, spre Agenție, mi-am amintit deodată de Mark David Chapman. Oare și el îi trimisese o scrisoare de admirator lui Salinger? Oare o versiune a mea din 1980 sau 1979 ar fi putut deschide meticulos un plic alb, simplu și ar fi dat peste diatribele furioase ale unui nebun? Peste planul unei crime? Peste o tiradă împotriva lui John Lennon? Și ar fi trimis înapoi un refuz concis și oficial drept răspuns?

Când am ajuns la birou, l-am întrebat pe Hugh, care a oftat, ca de obicei.

— Poate, a zis. Probabil. Nu știu, și iar a oftat. Cred că de aceea păstrăm toată corespondența, de obicei. Ar fi interesant de știut, nu-i așa?

Am încuviințat din cap.

— Presupun însă că asta-i viața, nu?

Am dat iar din cap, nesigură ce anume încuviințasem.

— Sunt atât de multe lucruri pe care nu le vom ști niciodată, niciodată.

16 The Thin Man — serie de filme pornind de la romanul omonim al lui Dashiell Hammett; primul, apărut în 1934, este o comedie polițistă.

17 Slight Rebellion off Madison, în original.

18 Lanț de cinematografe.

19 Rat Pack (Clubul șobolanilor) — grup de actori, stele hollywoodiene și cântăreți care obișnuiau să petreacă împreună acasă la Humphrey Bogart și Lauren Bacall; membri de bază ai grupului au fost Frank Sinatra, Sammy Davis, Dean Martin, Joey Bishop și Peter Lawford.

20 Jacques Lecoq (1921–1999) — actor francez de teatru și profesor de mișcare actoricească; renumit mai ales pentru metodele de pregătire prin mișcare și mimică.

21 Revistă independentă non-profit, evreiască, feministă, cu apariție trimestrială, începând cu 1976.

22 Holden Morrisey Caulfield — personajul adolescent din romanul De veghe în lanul de secară, reprezentant emblematic al stării de revoltă și de neliniște adolescentină; este considerat unul dintre cele mai importante personaje de ficțiune din literatura americană a secolului XX.

23 Stradlater — un alt personaj din De veghe în lanul de secară, coleg de cameră cu Holden; frumos și sportiv, aparent genul găunos și plin de sine, de care Holden pare totuși atras.

Primăvara

Coperta, fontul, broșarea

De câte ori nu mi se spusese că Salinger nu va telefona, nu va suna niciodată, că nu voi avea niciun fel de contact cu el? De mai multe ori decât puteam eu să număr.

Cu toate acestea, într-o vineri dimineață, la începutul lunii aprilie, am ridicat telefonul și am auzit pe cineva care striga la mine.

— ALO? ALO?

Apoi ceva neinteligibil.

— ALO? ALO?

Alte bolboroseli. Încet, ca într-un vis, bolboroselile s-au transformat în limbaj articulat.

— Sunt Jerry! răcnea cel de la capătul celălalt.

O, Doamne, mi-am zis. El e. Am început să tremur puțin de frică, nu pentru că vorbeam cu — sau mai degrabă striga la mine — J.D. Salinger în persoană, ci pentru că îmi era frică să nu fac vreo greșeală și să stârnesc furia șefei. Mintea a început să cearnă toate instrucțiunile care îmi fuseseră împărtășite, în legătură cu Salinger, dar ele se refereau mai degrabă la metodele prin care să îi ținem pe alții departe de el și mai puțin la omul însuși. Nu exista riscul ca eu să îi cer să îmi citească povestirile sau să bat câmpii, ridicând în slăvi De veghe în lanul de secară. În continuare nu o citisem.

— CU CINE VORBESC? m-a întrebat, deși a fost nevoie să repete de câteva ori până să îl înțeleg.

— Sunt Joanna, i-am răspuns, de vreo nouă, zece ori, după ce pe la ultimele trei ajunsesem să răcnesc din răsputeri. Sunt asistenta cea nouă.

— Ei, mă bucur să te cunosc, Suzanne, a zis în sfârșit, pe un ton aproape normal. Am sunat să vorbesc cu șefa ta.

Atâta lucru bănuisem și eu. De ce îi făcuse Pam, recepționista, legătura la mine, în loc să preia ea mesajul? Șefa lipsea în ziua aceea, întrucât era vineri, ziua ei de lectură.

I-am transmis acest lucru sau speram să fi ajuns la el.

— Pot să o sun acasă și să îi transmit să îți telefoneze înapoi astăzi. Sau poate să te sune când revine la birou, luni.

— Luni e bine, a zis, cu vocea încă puțin ajustată. Păi, mă bucur mult că te-am cunoscut, Suzanne. Sper să ne întâlnim personal la un moment dat.

— Și eu, i-am răspuns. Să aveți o zi minunată.

Asta nu era o frază pe care eu să o fi folosit-o vreodată. De unde îmi venise?

— ȘI TU LA FEL!

Vai, răcnetul acela.

Am pus telefonul jos și am tras adânc aer în piept, așa cum învățasem la balet. Mi-am dat seama că tremuram din tot corpul. M-am ridicat în picioare și m-am întins.

— Jerry? m-a întrebat Hugh, ieșind din biroul lui cu o cană de cafea.

— Da! Doamne!

— E surd. Soția lui i-a instalat un telefon special, cu un receptor cu amplificator, dar refuză să-l folosească.

A scos oftatul lui caracteristic. Să fii Hugh însemna să fii dezamăgit de lume.

— Ce voia?

— Doar să vorbească cu șefa, am zis, ridicând din umeri. M-am oferit să o sun acasă și să îi spun să îi telefoneze ea, dar a zis că luni e perfect.

Hugh s-a încruntat, căzut pe gânduri.

— Hmm... ce-ar fi să o suni oricum? Cred că șefa ar vrea să știe.

— OK, am zis, răsfoind dispozitivul cu cărți de vizită.

Șefa nu era acasă și nu avea robot telefonic. Nu credea în ele. Tot așa cum nu credea în computer sau în căsuța vocală, încă o invenție modernă pe care Agenția nu o folosea. Dacă telefonai în timpul

programului de lucru îți răspundea Pam. Dacă sunai în afara orelor de program, telefonul suna și suna, tot așa cum suna în apartamentul șefei mele, aflat la douăzeci de străzi distanță de birou, spre nord. Am continuat să încerc, aproape din oră în oră, până la sfârșitul zilei, fără succes. Rămânea pe luni.

Lucram la Agenție de câteva luni deja și șefa mea încă nu îmi ceruse să citesc nimic. Fără această sarcină, jobul meu semăna într-adevăr cu cel al unei secretare, așa cum spusese tata, lucru confirmat oarecum de prezența marilor opere literare. Fără să am într-adevăr intenția, m-am trezit că mint când am fost întrebată care îmi sunt atribuțiile. „Atât de multe de citit", spuneam pe la petreceri. „Întotdeauna car un manuscris după mine."

Mai exista în Agenție o asistentă, Olivia, care era într-adevăr supraîncărcată cu lecturi, iar eu copiasem felul ei de a se plânge. O frumusețe în stil pre-rafaelit — diafan de palidă, cu bucle cenușii și siluetă ftizică —, Olivia era o asistentă cu adevărat groaznică, pierdea mereu contractele și pachetele, îndosaria greșit corespondența și nu răspundea la telefon. Avea un iubit italian frumos, cu care se certa constant — nu era ceva neobișnuit să treci pe lângă biroul ei și să o auzi țipând la el și trântind telefonul — și care uneori venea să o ia acasă de la birou și o îmbrățișa într-un mod ușor nepotrivit. Hugh nu putea să rostească numele Oliviei fără să dea ochii peste cap. Eu îmi doream cu disperare să o cunosc sau măcar să absorb un minimum din farmecul ei suplu și languros.

În lunea următoare, bolborositul cafetierei m-a informat că sosise. Păstrasem o întrebare pentru Hugh — despre complicatele fișe roz — și am decis să o folosesc drept pretext ca să o salut.

— A, eu mereu le greșesc, mi-a răspuns ea nonșalant, cu mâinile făcute căuș în jurul cănii de cafea neagră, așezându-se cu fundul pe propriu-i birou, un gest care m-a șocat, pentru că știam că șefa ar fi fost oripilată de o astfel de excesivă familiaritate față de mobilierul Agenției. Olivia purta o bluză de șifon, neagră cu buline mari, albe, și o fustă neagră cu croială suplă, care cădea în falduri pe șoldurile ei înguste și i se ridica deasupra genunchilor când stătea jos; în picioare, balerini roșii care abia dacă scoteau un foșnet când pășea pe covor.

— Poate că n-ar trebui să te mai obosești cu asta. Cine o să-și dea seama?

A căscat copios.

— Vrei cafea? Mie îmi mai trebuie.

Când m-am luat după ea până la mașina de cafea, mi-a explicat că ea e pictoriță și că — la fel ca mine — a ajuns la Agenție dintr-o întâmplare.

— Practic, nu mă interesează deloc domeniul, mi-a zis, ridicând din umeri. Trebuie să plec de aici.

— Dar să citești e minunat, nu? am întrebat-o, urmărind-o înapoi până la birou, pe care s-a așezat din nou. Măcar pe unele dintre ele? Șefa mea nu-mi cere să citesc nimic.

— Nu chiar, a zis Olivia, rostogolindu-și ochii mari, albaștri. Cele mai multe sunt groaznice. Citești câteva pagini și îți dai seama.

Așa cum mă temeam, exact atunci a trecut șefa mea, cu țigara în mână. Din când în când mă surprindea — surprindea pe toată lumea — apărând pe intrarea din spate, care dădea direct în mica noastră aripă.

— Olivia, ce Dumnezeu faci? Dă-te imediat jos.

A ridicat sprâncenele spre mine, ca și cum voia să spună, Ți-am zis să nu fraternizezi cu neisprăvita asta.

Olivia lucra pentru doi agenți diferiți, Max și Lucy, care erau adeseori menționați ca o entitate unică — MaxșiLucy — pentru că erau prieteni foarte buni și își petreceau zilele ieșind și intrând în goană unul în și din biroul celuilalt, râzând din inimă unul la glumele celuilalt și aprinzându-și țigara unul celuilalt. Lucy coordona drepturile de ecranizare pentru toți clienții Agenției și reprezenta o droaie de autori de cărți pentru copii, precum și câțiva romancieri bine cotați. Își începuse cariera la Agenție ca asistentă și deși cred că avea cel mult patruzeci de ani, era întruchiparea vechiului farmec al Agenției: avea un țigaret din fildeș cu care fuma cu mâna ridicată dramatic în aer, se îmbrăca exclusiv în rochii negre de crep, drapate elegant, și emitea fără efort remarci usturătoare în stil Parker[24], cu vocea ei joasă, gen Lauren Bacall. Max fusese adus cu câțiva ani în urmă — nu era un secret —, ca o infuzie de sânge proaspăt pentru Agenție. Era o celebritate, unul dintre cei mai buni agenți ai momentului și reprezenta o grămadă de scriitori pe care îi adoram — Mary Gaitskill, Kelly Dwyer, Melanie Thernstrom — și la fel de mulți pe care îmi doream de când lumea să îi citesc, precum Jim Carroll și Richard Bausch. Scriitorii lui publicaseră în reviste pe care le citeam — Granta, Harper's, The Atlantic — și păreau să ofere mereu sesiuni de

lectură la KGB sau Limbo, iar viața lui era o succesiune nesfârșită de evenimente legate de cărți. În fiecare săptămână, mapa lui circulantă cu documente sosea plină de note despre acorduri de publicare și când Max venea în aripa noastră, să discute cu șefa, de obicei era ca să îi ceară opinia într-o chestiune demnă de invidie: trei edituri diferite se luptau pentru aceeași carte și autorul își pierdea mințile încercând să decidă pe care dintre ele să o aleagă.

Erau fascinanți până peste poate, Max și Lucy, și adoram să fiu în preajma lor, să îi ascult cum se tachinează, cu țigările în aer. Max era scund, avea o coroniță de păr cârlionțat în jurul creștetului chel, iar Lucy era adusă de spate, pielea îi era ternă din cauza nicotinei, însă inteligența și spiritul lor — și pasiunea pe care o puneau în activitatea lor, în cărțile, în autorii lor — îi făceau la fel de atrăgători, de încântători ca niște staruri de cinema. Pe deasupra, mai erau și amabili: în cazul lor, eu și Olivia nu eram chiar niște piese de mobilier, așa cum ne vedeau alți agenți — Lucy mă întreba despre rochiile mele, Max despre cărțile mele. Și uite așa, în timp ce stăteam la taclale cu Olivia, mi-a venit o idee: aș fi putut să citesc pentru ei. Șefa nu avea nimic de citit pentru mine. Pe asistenta lor nu o interesa să citească. M-am dus tropăind direct la Hugh în birou.

— E posibil, a zis. Atâta timp cât nu interferează cu munca pentru șefa ta.

— Nu va fi cazul, am promis eu. O să citesc acasă. Seara.

— Bun. Du-te și vorbește cu Max. Sunt sigur că o să fie încântat. De la șefa ta iau eu aprobarea.

— Super! am zis. Mulțumesc. Din suflet.

Înainte să apuc să merg la Max în birou, în cadrul ușii a apărut șefa, cu o privire încruntată.

— Jerry a sunat vineri?

Am dat din cap că da. Hugh părea că încremenise și el.

— De ce nu mi-ai spus?

— Am încercat. Am sunat vineri toată ziua, dar nu ați fost acasă. Cred că am telefonat de zece ori.

— A sunat, a confirmat Hugh și eu l-am privit cu recunoștință.

— El a zis totuși să nu te sun, am lămurit-o eu.

Șefa s-a întors către Hugh și a deschis gura să răcnească la el.

— Jerry a zis să nu vă sun. Jerry a zis să nu vă telefonez. Că poate să aștepte până luni.

— Ei, acum e luni! De ce nu mi-ai zis până acum?

După o oră au început țipetele și Hugh a ieșit să păzească ușa șefei împreună cu mine.

— O să strige după mine în secunda când termină de vorbit la telefon, a zis. Așa că mai bine aștept aici.

— Ești sigur, Jerry? am auzit-o țipând. Ei, sigur că da, dacă asta vrei. Ne vom ocupa noi.

Apoi, iar:

— Mă bucur că am vorbit, a strigat. Ca întotdeauna.

Când s-a deschis ușa, a apărut mișcându-se încet, stând pe gânduri.

— Trebuie să discut cu Carolyn... și a făcut o pauză. Poate ar trebui să discut cu Max.

A dat să o ia către zona din față a biroului, pe urmă s-a răzgândit, a făcut stânga împrejur și a revenit la noi.

— Salinger vrea să publice o carte nouă, a zis, cu același ton visător în voce. Sau o carte veche. O povestire veche. Hapworth. A fost abordat de un editor care i-a propus să o scoată ca volum de sine stătător. Și vrea să o facă.

— Hapworth? a zis Hugh, cu glasul gâtuit de surpriză. Vrea să publice Hapworth ca o carte?

— E lungă, într-adevăr, a zis șefa. Este de-a dreptul o nuvelă. Ar putea fi o carte.

— Cred că o nuvelă trebuie să aibă nouăzeci de pagini, minimum, a spus Hugh rigid, și a oftat într-un fel ciudat. Hapworth are poate șaizeci. Cu margini foarte late, presupun că ar putea să fie o carte, a admis țuguindu-și buzele. Dar doar pentru că poate să fie o carte, nu înseamnă și că ar trebui să fie o carte.

— Ei bine, a zis șefa, oftând la rândul ei. Pare destul de hotărât să o facă.

— Serios? a întrebat Hugh. Ești sigură că nu e un capriciu? N-o să se răzgândească mâine?

— Păi, aș zice că nu, a răspuns șefa, râzând. De opt ani se gândește la asta.

Hugh și cu mine ne-am uitat unul la altul.

— Opt ani? a zis Hugh.

— Da, dom'le. Editorul l-a abordat prima dată acum opt ani. În 1988.

— Editorul l-a abordat direct pe el?

Hugh a clătinat din cap, uluit.

— Mda, a făcut șefa, legănându-și brațele înainte și înapoi.

Era greu de spus dacă era încântată sau îngrozită de această situație neprevăzută.

— Ei sau el — se pare că editura asta ar putea să însemne un singur om — i-a trimis o scrisoare.

Șefa a ridicat un deget în aer și a zâmbit.

— Scrisă la o mașină de scris! Jerry a fost foarte impresionat de treaba asta.

Până în clipa aceea nu îmi trecuse prin cap că obiceiul Agenției de a scrie doar la mașină avea vreo legătură cu Salinger. Era oare posibil ca Salinger să fi impus cumva absența echipamentelor de birou moderne la noi? Părea o nebunie, dar era posibil. Sau motivul era pur și simplu faptul că Agenția — precum un star îmbătrânit al echipei de fotbal din liceu — încetase să se mai dezvolte din vremea zilelor ei de glorie? Că în loc să crească, să se schimbe și să se adapteze, se limitase la condiția de a fi pur și simplu Agenția. Ceea ce a presupus să urmeze aceleași ritualuri și proceduri pe care le respecta și în 1942, pe când Dorothy Olding semnase contractul cu Salinger.

— De unde a avut editorul adresa lui? am întrebat.

Hugh îmi spusese că acum câțiva ani o asistentă fusese concediată pentru că îi dăduse unui reporter adresa lui Salinger.

— A trimis-o pur și simplu pe J.D. Salinger, Cornish, New Hampshire, a explicat șefa, cloncănind din dinți. Și poștașul a livrat-o. Vă vine să credeți?

— Nu, am răspuns, impresionată.

— De ce nu s-a mai gândit nimeni la asta? a întrebat Hugh.

— Nu știu, a spus șefa, apoi a scos un pachet de țigări din buzunarul hainei și i-a desfăcut ambalajul. Nu știu. Poate cineva a făcut-o.

Hugh arăta puțin ca și cum era gata să vomite.

— Despre ce editor e vorba? De ce nu ne-au contactat pe noi?

Șefa a început să râdă.

— Nici măcar nu știu. O editură mică din Virginia. Orchid Press? Ceva de genul ăsta. Minusculă. Vreau să spun, minusculă. Cum am zis, s-ar putea să fie doar o singură persoană, așa pare.

— Orchises Press? am întrebat ezitant.

Orchises publicaseră câțiva poeți pe care îi apreciam. Dar nu știam nimic despre editură. Nici măcar nu eram sigură cum se pronunță numele.

— Asta e! a exclamat șefa, apoi și-a încrețit sprâncenele a surpriză. Chiar ai auzit de ei?

— Publică poezie, i-am zis. Poezie contemporană. Îmi plac niște poeți de-ai lor.

— O editură mică, a spus Hugh, neîncrezător. O editură mică din Virginia. O editură cu un singur om? Pentru J.D. Salinger? Cum ar putea tipul ăsta să facă față cererii? Știe el în ce se bagă? Salinger e altceva totuși decât publicarea de poezii.

— Poți să o mai spui o dată, a zis șefa, chicotind înfundat.

A scos încet o țigară din pachet și a aprins-o cu bricheta mică pe care o avea întotdeauna asupra ei, ascunsă în câte o cută sau pliu. A tras îndelung din țigară și a zâmbit. Se amuza.

— Sunt o grămadă de lucruri pe care trebuie să le aflăm. Pentru început, dacă tipul ăsta, Orchises Press — s-a uitat la bilețelul pe care îl ținea în mână și a citit cu voce tare numele scris acolo — Roger

Lathbury... Trebuie să aflăm dacă Roger Lathbury ăsta chiar mai vrea în continuare să facă asta. Au trecut opt ani. O să creadă că sunt nebună când o să-l sun, a zis și s-a schimonosit, căzând pe gânduri. Trebuie să ne mișcăm foarte delicat în chestiunea asta. Foarte încet și foarte delicat. Trebuie să mă gândesc un minut.

Odată ce șefa s-a instalat comod la ea în birou, murmurând la telefon, l-am întrebat pe Hugh, în șoaptă:

— Ce e Hapworth?

Avea o rezonanță de mister, precum numele de cod al unui agent secret.

— Ultima povestire publicată a lui Salinger, mi-a explicat Hugh, scuturându-și fire imaginare de praf de pe pulover. A apărut în The New Yorker în 1965. A ocupat revista aproape în întregime.

— Pe bune? Toată revista?

Nu îmi puteam imagina așa ceva.

— Pe atunci nu era chiar așa de ciudat, a explicat Hugh. Știi că Esquire a pus în foileton un întreg roman al lui Mailer?

Am scuturat din cap că nu, deși chiar știam lucrul acesta. Don era mare fan Mailer.

— Toate revistele publicau povestiri. Toate revistele pentru femei. Salinger a publicat povestiri în toate. Cosmo a publicat o nuvelă de-a lui. O nuvelă adevărată.

— Cosmopolitan? am întrebat, incredulă.

— Cred că și Mademoiselle. Și încă una. Ladies' Home Journal? Good Housekeeping? Una dintre astea...

Vocea i s-a stins încet, în timp ce mâna i se mișca în cerc, aparent din proprie voință, semnificând un nu știu ce.

Știam, evident, că revistele mondene publicau în trecut povestiri, în mare parte pentru că îmi scrisesem teza de masterat despre Sylvia Plath, care a fost obsedată să vândă povestiri la revistele pe care le numea „lucioasele". Însă ideea că J.D. Salinger îi permitea unei reviste ca Good Housekeeping să îi publice una dintre povestiri — sau Cosmo, cu sfaturile ei despre orgasmele multiple — era absurdă, de-a dreptul

ridicolă.

— Știi că asta e ce-a făcut șefa ta, nu? m-a întrebat Hugh, cu vocea brusc pițigăiată.

Am clătinat din cap, confuză.

— Primul foileton, a zis și a dat din cap, parcă aprobându-se singur. A fost angajată ca primul agent de foileton. Ca să vândă revistelor povestiri. Așa că a vândut povestiri pentru toți clienții Agenției. Ani de zile. Înainte să vină aici lucrase la o revistă, ca asistentă a redactorului pentru ficțiune.

— Ce revistă?

— Playboy, a răspuns Hugh, ridicând din sprâncene și zâmbind.

— Playboy? am șoptit.

Eram convinsă că glumea. Șefa mea, cu bluzele ei pe gât și cu pantalonii ei, la o revistă cu fete goale?

Hugh a confirmat însă solemn din cap.

— Publicau ficțiune serioasă. Încă o mai fac.

Și-a dres vocea, stânjenit.

— Lumea spune întotdeauna „O iau pentru că citesc articolele“ și îți imaginezi că e o glumă. Dar plătesc bine, așa că obțin autori buni.

— Șefa mea a vândut Hapworth? am întrebat și, nu știu de ce, inima mi-a luat-o puțin la galop, gândindu-mă la asta. Celor de la The New Yorker?

Hugh a făcut un semn din cap că nu.

— Nu, aia a fost înainte de ea. Probabil că Dorothy s-a ocupat. Deși cred că la momentul acela Salinger își preda deja toate povestirile direct la The New Yorker.

A oftat și a clătinat din cap, parcă să și-l limpezească.

— Tema o reprezintă scrisoarea pe care un puști o trimite acasă, din tabără, a explicat Hugh, cu vocea sugrumată și ciudată.

Furios, mi-am dat seama că era furios.

— Seymour Glass, în vârstă de șapte ani, le scrie părinților, din tabără. Șaizeci de pagini. O scrisoare de șaizeci de pagini, trimisă acasă din tabără.

— Sună aproape postmodern, am zis, zâmbind.

Hugh a oftat și a ridicat sprâncenele la mine.

— E considerată cea mai slabă povestire a lui. Nu mi-e clar de ce ar vrea s-o publice ca volum de sine stătător.

A scuturat din cap și a făcut semn cu mâna spre peretele cu cărțile lui Salinger.

— Zice că nu vrea atenție. Asta o să-i aducă o grămadă de atenție.

— Da, am zis, dând aprobator din cap, dar în mintea mea m-am gândit că poate, poate totuși îl înțelegeam.

Poate că e pe moarte, mi-am zis. Poate că se simte singur. Poate că acum are nevoie de atenție. Poate că și-a dat seama că lucrurile pe care credea că le vrea nu sunt deloc ceea ce vrea de fapt.

* * *

A doua zi de dimineață, șefa s-a oprit în dreptul mesei mele de lucru înainte de a intra la ea în birou.

— Sună la Orchids Press ăștia și cere-le un catalog și o selecție din cărțile lor.

Am încuviințat din cap, dar șefa dispăruse deja, plutind peste covorul gros. Am dat jos din raft LPM — Literary Market Place, un tom enorm, cât un dicționar, în care sunt trecute numele și adresa tuturor editurilor din țară, împreună cu angajații lor — și, desigur, era acolo: Orchises Press, Alexandria, Virginia. Editor: Roger Lathbury, Omul Care l-a Cucerit pe Salinger. Nu existau alți angajați listați. Am tras adânc aer în piept și am format numărul.

— Alo, s-a auzit ciripind o voce vioaie, după primul apel.

Era chiar el, Roger Lathbury? Brusc m-am simțit ca o caraghioasă și nu prea știam ce să mai spun. Când urma să mă prezint și să spun că sunt angajată a Agenției nu avea el să își dea seama imediat că sun în

numele lui Salinger? O dată în viață mi-aș fi dorit și eu ca șefa să îmi fi dictat o scrisoare.

— Da, bună ziua, am zis într-un final. Am sunat la Orchises Press?

— Da, corect.

— Vă sun din partea Agenției.

Simpla rostire a numelui Agenției mi-a permis să îmi recâștig autocontrolul.

— În momentul acesta suntem în plină acțiune de lărgire a bazei de oferte și ne-am bucura să vedem catalogul vostru cel mai recent, precum și o selecție din aparițiile curente.

— Bine, vă trimit aceste materiale cu plăcere!

Dacă recunoscuse numele Agenției, nu a lăsat să se observe nimic. Sau poate că pur și simplu nu știa că Agenția îl reprezenta pe Salinger? La urma urmelor, el îi scrisese lui Jerry direct.

— Gata? a strigat șefa în clipa când am închis telefonul.

Nu îmi dădusem seama că din biroul ei îmi auzea discuțiile telefonice și m-am îmbujorat puțin, gândindu-mă ce altceva s-ar fi putut să audă în ultimele câteva luni.

— S-a făcut, am strigat înapoi.

S-a auzit un foșnet, șefa s-a ridicat și a venit la mine la birou. Alt foșnet și Hugh a apărut și el.

— Hai să vedem cine sunt, a zis ea. Trebuie să vedem ce fel de cărți scot, în ce companie o să se afle Jerry. Și cum arată cărțile. Știi că asta o să conteze enorm pentru el.

— Pe bune? am întrebat.

Presupusesem că stilul unitar — și special — al cărților lui fusese exclusiv alegerea celor de la Little, Brown. Editurile, crezusem eu, erau cele care se îngrijeau de designul cărților. Scriitorii le scriau.

— Vai! a exclamat ea, iar Hugh a râs pur și simplu. Nu știai chestia asta? Jerry are idei foarte fixe despre cum trebuie să arate o carte. Nu doar copertele. Fontul. Hârtia. Marginile. Broșarea. Fără ilustrații pe copertele lui. Doar text. Totul e stipulat în contractele lui.

— Fără fotografia autorului, a adăugat și Hugh. Era cât pe ce să-și dea în judecată editorul britanic din cauza copertei la Nouă povestiri.

— Asta e o exagerare, a strigat șefa. Nu i-a dat în judecată. Doar că a fost nemulțumit de copertă.

Coperta primei apariții din De veghe în lanul de secară avea o ilustrație, un desen straniu și frumos — de fapt, poetic —, un căluț de carusel, cabrat. O vedeam cu coada ochiului când stăteam la birou. Aceea fusese însă prima lui carte și presupun că precedase interdicția privind ilustrațiile și faima care îi permite unui autor să dicteze aspectul copertelor. Să fiu sinceră, îi înțelegeam obiecțiile. Voia ca oamenii care îi citeau scrierile să se apropie de ele absolut inocenți, absolut liberi. Și asta era ceva nobil. Minunat. Dar mai era și imposibil, mi-am dat eu seama, brusc. Pentru J.D. Salinger, vreau să spun. Nimeni, nimeni nu se putea apropia de cărțile lui fără idei preconcepute despre ele. Despre el. Inclusiv eu.

În săptămânile următoare minciunile mele au devenit realitate: umărul a ajuns repede să mă doară de la căratul gențiii pline cu manuscrise. Cititul pentru Max și Lucy mi-a schimbat rânduiala vieții, structura zilelor mele a tot crescut în complexitate și a devenit tot mai captivantă. Multe dintre romanele — pentru că erau romane, numai romane — pe care le aduceam acasă erau într-adevăr proaste, așa cum spusese Olivia, dar erau și multe bune sau aproape bune, ori cel puțin dovedeau o voce specială și puternică și chiar dacă știam că Max și Lucy nu îl vor accepta pe scriitor, exista un anume frison de entuziasm în participarea la facerea unei cărți, oricât de nesemnificativă. De fiecare dată când Max sau Lucy acceptau o carte pe care o recomandasem eu, pășeam zile întregi prin birou ca buimacă. Lectura de manuscrise era exact opusul cititului pentru facultate: era instinct pur, cu ceva adaos de emoție și inteligență. O să meargă romanul acesta? Sau poate fi făcut în așa fel încât să meargă? Mă emoționează? Mă prinde?

Citeam seara, bucuroasă să pot lua o pauză de la nesfârșitul șir de băute și petreceri, un motiv să nu mai vorbesc la telefon cu mama, o scuză să îmi ignor propriile poezii și povestiri imperfecte, pentru că tocmai atunci, în mod ironic, lucram la câteva. Nu pomenisem nimănui despre această aventură, cu atât mai puțin lui Don.

Într-o după-amiază, prin aprilie, Max a venit la mine la birou, lucru rarisim. Era prea ocupat ca să vină până în aripa noastră, dacă nu avea ceva urgent cu șefa. Uneori îi cerea sfatul în legătură cu

contractele, iar acum se pare că el — și Lucy — urmau să devină parteneri în Agenție, așa că erau tot felul de aspecte legale și financiare de rezolvat.

— Bună, mi-a zis. Ce faci diseară? Unul dintre clienții mei citește la KGB. Cred că s-ar putea să-ți placă romanul lui. E o povestire fantastică despre maturizare și acțiunea are loc în New Jersey. Și New York, în anii ’80. Pe bune, s-ar putea să-ți placă. Am eu sentimentul ăsta. Vino cu noi. După aia o să mergem cu toții împreună să luăm cina.

Șefa și-a dres zgomotos vocea — o deranjam, probabil — și a închis ușa.

Se deschisese însă o altă ușă și pe ea stătea scris numele meu.

* * *

Cu toate acestea, șefa mea — și toți ceilalți agenți — mă vedea în continuare ca pe un fel de mobilă, poate chiar mai mult decât la început. Postate în fața biroului meu, Carolyn și șefa mea puteau să piardă chiar și o oră discutând detalii cotidiene din viața lor: puiul fript de la restaurantul cutare, încercările lui Carolyn de a se lăsa de fumat băgându-și țigările în congelator, ca să capete un gust neplăcut, reconfigurarea traseului autobuzului care trecea prin cartierul lor, eternele probleme ale lui Daniel, care încă se adapta la o nouă medicație. Într-o zi, la mijlocul lunii mai — tocmai împlinisem douăzeci și patru de ani fără prea mare tam-tam —, în timp ce dactilografiam și iar dactilografiam, Carolyn a început să vorbească despre niște amici de-ai ei, pe care îi chema Joan și John, și despre fiica acestora, care avea un nume ciudat de familiar. O mai auzisem și înainte vorbind despre Joan și John, dar acum mi-am dat seama, cu o tresărire, că vorbea despre Joan Didion[25] și John Gregory Dunne[26]. Ei erau amicii lui Carolyn, cei despre ale căror activități banale — renovarea băii și curse cu avionul ratate — sporovăia.

— Ea cine e? l-am întrebat pe James a doua zi. Care e treaba cu ea?

John a ridicat din umeri.

— Nu știu. E foarte secretoasă. Eu am impresia că vine dintr-o familie cu bani și că a avut o tinerețe zbuciumată.

M-am uitat la el.

— De ce n-o întrebi? E foarte drăguță, a zis James și a zâmbit malițios. Și după ce bea un pahar, chiar își dă drumul la gură.

Mie mi se părea că după ce bea ceva, adormea. Deși poate că se întâmpla după mai multe pahare.

— Știi că aia de pe biroul ei nu e întotdeauna apă.

— Glumești! am exclamat.

Pe urmă am început să mă gândesc la diferitele căni și pahare de pe biroul șefei.

— Nu! a spus James, strângând din umeri. E din altă epocă.

În următoarele două săptămâni am tot zăbovit pe la ușa lui Carolyn după ce distribuiam mapele circulante, iar în zilele de vineri, când personalul se aduna în zona de recepție, la un pahar de scotch, mă asiguram că stau lângă ea. Dar nu reușeam să mă hotărăsc să și stau de vorbă cu ea. Știam exact de ce: nu eram vizibilă pentru ea. Eram doar parte din peisajul biroului. În tot anul cât am lucrat acolo nu mi-a adresat nici măcar un cuvânt. Îi puneam mapele pe birou și ea abia făcea un semn din cap în direcția mea. La început am luat-o personal. Pe urmă am zis că e o ciudățenie a personalității ei, o reticență simandicoasă. Până la urmă, mi-am dat totuși seama că pentru ea eram mai degrabă o funcție decât o persoană: câte ca mine nu văzuse în zecii de ani de când era acolo? Cu zecile? Noi eram din categoria consumabile, cu fustele noastre de lână și cravatele ca de uniformă de colegiu, niște boboci cu ochii sclipind de entuziasmul pentru cărți. Carolyn nu avea ce face cu una ca mine. Într-un an aveam să dispar.

Într-o sâmbătă din luna mai am luat autobuzul spre casa părinților mei, ca să particip împreună cu ei la aniversarea amânată a unei zile de naștere. După masă, tata m-a chemat la el în birou și mi-a înmânat trei plicuri mici.

— Ți le pasez ție, a zis. Pentru că acum ai o slujbă, mi se pare că e momentul potrivit.

Privirea mi-a coborât pe plicul de deasupra. Citibank.

— Sunt facturi, a explicat tata, în timp ce mi le lua înapoi și citea adresele de retur.

A ținut două la o parte și le-a ridicat ca pe o ofrandă, să le inspectez și

eu.

— Astea două sunt de la cardurile tale de credit.

Probabil că aveam un aer șocat, pentru că a continuat:

— N-ai două cărți de credit?

Am dat din cap. Tata și-a netezit părul alb și a arborat expresia lui împăciuitoare, pe care o adopta când anunța vești rele. Mi-o aminteam bine din anii adolescenței.

— Poate că îți amintești...

Își luase accentul lui prefăcut britanic, folosit uneori în momentele de disconfort pronunțat și dobândit pe vremea când jucase rolul unui majordom, într-o producție la Actors Studio, o vechitură polițistă de salon.

— ...că noi ți-am dat aceste două carduri când ai plecat la facultate. Ideea era să le folosești pentru cărți sau — și-a ridicat în aer brațele — orice altceva. Bilete de avion. Pantofi.

Am dat din nou din cap, deși începeau să îmi transpire palmele.

— Ei bine, eu am plătit dobânzile cât ai fost la școală. Dar acum ai terminat, așa că poți să le preiei tu.

M-am uitat la el, prea uluită ca să mai pot încuviința. Pe tot parcursul liceului și facultății avusesem câte două slujbe deodată, ca să îmi pot plăti cheltuielile și mici capricii, fiind convinsă că părinții mei erau bucuroși să acopere cheltuielile de bază. Avusesem această convingere pentru că, în fine, așa îmi spuseseră ei. De fapt, chiar mă certasem cu mama pe tema angajării.

— Ai o viață întreagă să muncești, îmi spusese de nenumărate ori. Acum concentrează-te pe învățat.

Tata mi-a ridicat dinaintea ochilor al treilea plic.

— Acesta e împrumutul tău de studii.

Gura mi-a rămas brusc fără salivă. Tata a mai avut și altele de adăugat — dobânzi mici, consolidare federală, bla-bla, bursă Pell —, dar eu nu mă puteam concentra pe ce spunea. Împrumut de studii? Din câte știam eu, mersesem la facultate cu o bursă națională de merit.

— Eu nu-mi aduc aminte să fi completat documente pentru împrumut, i-am spus, cu limba iască, lipită în spatele dinților.

— A, am făcut-o eu în numele tău, a zis tata, fluturând nerăbdător din mână. Ți-am contrafăcut semnătura. Mereu o fac.

— Bursa mea...

Vocea mi s-a stins. Nu aveam nevoie să întreb, am presupus. Ce mai conta?

— Nu acoperea toate cheltuielile, an de an. Și ne-am gândit că ar fi bine pentru tine să ai un împrumut de studii. E o datorie avantajoasă și poți să scazi dobânda din impozit.

Asta nu însemna absolut nimic pentru mine, dar am reluat datul din cap, mimând veselia.

— Și te ajută să ai o reputație de bun plătitor în relație cu băncile. Așa că, atunci când vei vrea să cumperi o casă, o să fii într-o situație bună. La fel și cu cărțile de credit. Acum ai credit bun.

— Super, am zis, silindu-mă să zâmbesc.

Cu un gest larg, teatral, tata mi-a întins plicurile.

— Când o să vreau să cumpăr o casă. Da.

— De luna viitoare, facturile o să vină direct la tine.

— Super, am zis cu un glas răgușit, apoi m-am răsucit pe călcâie și am ieșit din cameră, ca să nu-mi vadă lacrimile.

În clipa când m-am întins pe patul meu din copilărie, au și venit, fierbinți și grele. Mi-am îngropat fața în perna veche, cu penele transformate în praf.

Într-un târziu, mi-am șters ochii și am deschis plicurile. Soldul unuia dintre credite era de 5.643 de dolari. Celălalt, de 6.011 dolari. Datoram la Chase și Citibank 11.000 de dolari. Aproape două treimi din salariul meu pe un an. Cum cheltuisem 11.000 de dolari în cinci ani? Pe ce? Cărți, știam, și biletele de avion ca să mă întorc acasă. La Londra cheltuisem pe mâncare și pe telefoane — părinții mă rugaseră să îi sun de două ori pe săptămână și îmi indicaseră să folosesc în acest scop cardurile. Mai fuseseră, da, câteva perechi de pantofi. Și un rucsac sau două. Și sigur alte lucruri de care m-aș fi putut lipsi. Acum

îmi doream să fi putut să le dau pe toate înapoi. În niciun caz nu irosisem banii nebunește, dar era cert că într-adevăr cheltuisem mai mult decât aș fi făcut-o dacă nu mă gândeam că facturile erau plătite cumva ca prin farmec. Cât de proastă fusesem.

Factura pentru împrumutul de studii era mult mai înfricoșătoare. Nu spunea cât datoram în total — ceea ce mi se părea îngrijorător —, ci indica doar că trebuia să trimit plata pentru luna mai în următoarele zece zile: o rată de 473 de dolari. Adică aproape cât salariul meu pe două săptămâni. După plata chiriei nu rămânea mai nimic. Ca să nu mai vorbim de problema imediată, și anume, că nu aveam 473 de dolari ca să-i trimit și era improbabil să obțin o astfel de sumă în următoarele zece zile. Și, chiar și așa, abia dacă puteam achita chiria și alimentele.

— Jo? m-a strigat mama din living, dar nu am fost în stare să-i răspund.

La vreo zece zile după aceea, a sosit un colet de la Orchises, cu numele Agenției scris de mână pe plicul cu protecție antișoc. În acea după-amiază, șefa a răsfoit materialele iar și iar, încercând, am presupus eu, să își ordoneze gândurile în această chestiune. La sfârșitul zilei, mi le-a înapoiat. Afară era rece și ploua, așa cum se întâmpla de câteva zile, și șefa nu s-a plâns când Hugh s-a repezit în biroul ei și a închis geamurile.

— OK, a zis istovită. Cred că am face bine să îi trimitem toate astea lui Jerry. O să-ți dictez o scrisoare de însoțire. Dar e bine și mâine, totuși.

— Bine, am răspuns, surprinsă.

Șefa nu era genul de persoană pentru care „e bine și mâine“. Era genul „fă-o acum“. Voia, am presupus eu, să vadă cum situația cu Hapworth se disipează ca fumul, cum dispare pur și simplu. Dacă așteptam până mâine ca să trimitem cărțile, poate că Salinger își venea în fire. Poate că o să sune și o să-i spună „Tipul ăla e un impostor. Ce-o fi fost în mintea mea?“ Contractul acela presupunea o grămadă de muncă pentru a aduce Agenției o sumă infimă, în cel mai bun caz. Acum însă, că aveam în mâini cărțile editurii, situația începea să devină mai puțin abstractă.

A sosit și dimineața următoare — rece, tot ploioasă — și eu am dactilografiat un mesaj scurt care m-a lăsat perplexă:

Dragă Jerry,

Găsești aici câteva dintre ultimele apariții ale Editurii Orchises, precum și un exemplar din cel mai recent catalog al lor, pe care să îl răsfoiești. Aștept cu nerăbdare să aflu ce părere ai.

Și pachetul a fost expediat la Cornish. Trebuia din nou să așteptăm.

Câtă vreme a așteptat, șefei i s-a părut greu să se concentreze pe orice altceva, iar eu, una, m-am trezit că, pentru prima dată de când începusem munca acolo, nu aveam restanțe nedactilografiate. Stăteam la birou și citeam manuscrise. Am ignorat obișnuitele telefoane pentru Salinger. M-am adâncit în contractele pentru șefa, așa cum mă învățase, căutând clauze și cuvinte neconforme: o sarcină minuțioasă, dar care îmi plăcea, pentru că mă puteam pierde în ea, atât de mult îmi solicita puterea de concentrare. Când am terminat, când în sfârșit nu mai aveam nimic altceva de făcut, m-am întors la scrisorile pentru Salinger.

Stăteau deja la mine pe birou de luni de zile, grămada creștea tot mai mult și mai mult, până ce biroul meu începuse să semene cu al lui Hugh. Cu o săptămână în urmă le înghesuisem pe toate într-un sertar pentru dosare, încăpător — și, în general, gol —, jos, în colțul din dreapta al mesei mele de lucru. În fiecare zi apăreau tot mai multe scrisori, prin bunăvoința editurii care îl publica pe Salinger și unde cineva ca și mine își petrecea probabil mai multe ore în fiecare săptămână tăind adresa editurii de pe plicuri și scriind-o pe a noastră.

Într-o zi, pe când așteptam vești de la Salinger, am tras sertarul să mai adaug câteva scrisori și am descoperit că era plin până la refuz. Una câte una, mi-am zis. Nu trebuie să le faci pe toate azi. Am luat câteva de deasupra. A, uite-l: băiatul din Winston-Salem.

Mă gândesc mult la Holden. Îmi răsare pur și simplu în ochii minții și ajung să mă gândesc la el, dansând cu bătrâna Phoebe sau jucându-se în fața oglinzii din baia de la Pencey. Prima dată când îmi răsare în gând, de obicei pe față mi se lățește un rânjet mare și stupid. Știi, mă gândesc ce tip haios e și toate alea. Dar pe urmă mă deprim ca naiba, de obicei. Cred că mă deprim pentru că nu mă gândesc la Holden decât atunci când devin calm emotiv. Pot să devin foarte emotiv... Cei mai mulți oameni nu dau doi bani pe ce gândești sau pe cum te simți, mai întotdeauna, cred. Iar dacă văd vreo slăbiciune, de ce naiba e o slăbiciune să-ți arăți emoțiile, frate, în

ce hal sar pe tine!

Am băgat o foaie de hârtie în mașina de scris și am început să dactilografiez scrisoarea standard. „Mulțumesc pentru scrisoarea ta recentă adresată lui J.D. Salinger. După cum s-ar putea să știi, domnul Salinger nu dorește să vadă corespondența de la fani, așa că nu îi putem trimite amabila ta scrisoare...“ „Amabila scrisoare“? M-am oprit să mă gândesc. Aș putea oare să aduc măcar în epoca modernă formularea scrisorii? Să îi dau puștiului acestuia puțină speranță? „Calm emotiv?“ Am scos cu o smucitură coala din Selectric și am aruncat-o la coșul de gunoi. Pe urmă, am dat scrisoarea la o parte și am luat o alta, care s-a dovedit a fi o Scrisoare Tragică, de la o femeie din Illinois a cărei fiică — o scriitoare în devenire, pentru care Salinger era autorul preferat — murise de leucemie la douăzeci și doi de ani. Acum mama ei voia să înființeze o revistă literară în memoria fiicei, revistă căreia să îi dea numele Peștele-banană, după povestirea favorită a fetei. Domnul Salinger ar fi de acord să îi permită acest lucru?

Nici asta nu era simplu. Cu scrisoarea în mână, m-am îndreptat fără grabă spre biroul lui Hugh și i-am explicat situația.

— N-am putea să o lăsăm să-și numească revista Peștele-banană? l-am întrebat. Nu pare sărită de pe fix.

Am ridicat scrisoarea spre el: hârtie albă, font Times New Roman.

— E posibil ca Salinger să fie de acord cu... asta?

— Cine știe? a zis Hugh și a oftat. Nu-l putem consulta în legătură cu asta, dacă te întrebi cumva.

Am încuviințat din cap, dezamăgită.

— Și nu putem să-i permitem să folosească titlul.

— Atunci, îi trimit scrisoarea standard? am zis și pieptul mi s-a strâns la gândul acela.

— Da, a răspuns Hugh, dând din cap.

Am plecat și atunci a strigat după mine.

— Știi că pentru titluri nu există drepturi de autor, nu?

M-am oprit.

— Ce vrei să spui?

— Un titlu nu intră sub incidența drepturilor de autor, mi-a explicat. Așa că, dacă vreau să scriu o carte și să o numesc Marele Gatsby, pot s-o fac. Câtă vreme nimic din textul acesteia nu este preluat din Marele Gatsby.

Nu pricepeam prea bine.

— Deci, poate să-i spună revistei Peștele-banană, a continuat el. E perfect legal. Nu poți avea drept de autor pe un titlu. Și nu poți avea drept de autor pe un cuvânt.

— Vai! am strigat. Mersi.

— Dar o să-i trimiți scrisoarea standard, da? m-a întrebat Hugh, pe un ton exagerat de ridicat, în timp ce îmi zâmbea șugubăț.

— Bineînțeles!

Făcusem deja drumul jumătate spre biroul meu. Am dactilografiat:

După cum probabil știți, domnul Salinger ne-a cerut să nu îi trimitem corespondența de la cititorii săi, așa că nu putem să îi transmitem amabila dumneavoastră scrisoare. În ceea ce privește întrebarea despre numele revistei, Peștele-banană, nu vă putem da permisiunea de a-l folosi, pentru că domnul Salinger nu deține niciun drept asupra numelui. Titlurile nu pot fi incluse în drepturile de autor. Cuvintele nu pot fi deținute de cineva. Sunteți liberă să faceți așa cum doriți.

Ar fi trebuit să mă opresc aici, dar am continuat.

Ne pare foarte rău pentru pierderea pe care ați suferit-o. Sperăm ca noua dumneavoastră misiune să vă aducă o oarecare consolare. O revistă literară este cu siguranță un mijloc de exprimare demn de memoria fiicei dumneavoastră. Vă dorim mult succes.

Am semnat-o și am trimis-o, înainte de a mă răzgândi. Originalul, știam, trebuia să fi ajuns la coș, dar nu am fost în stare să o arunc. M-am gândit la băiatul din Winston-Salem: „Cei mai mulți oameni nu

dau doi bani pe ce gândești sau ce simți“. Am luat scrisoarea cu Peștele-banană și am îndesat-o în sertarul cu dosare, într-o mapă galbenă de carton care stătea goală, fără nicio utilizare.

În ianuarie în acel an Agenția organizase o mare petrecere oficială, cu ocazia pensionării unei agente, Claire Smith. Până să îmi încep eu activitatea, Claire își eliberase deja biroul, dar a mai trecut o dată sau de două ori pe la Agenție înainte de petrecere și pe coridoare au mai răsunat hohotele ei de râs. Era mignonă, energică și nu teribil de bătrână — poate că avea șaizeci de ani și un pic — și mă întrebasem de ce ieșea la pensie. Nu părea deloc genul care să se mute în Florida și să se apuce de golf. Hugh, bineînțeles, mi-a furnizat răspunsul. Avea cancer. Cancer la plămâni. Avansat. Când venea în vizită la birou purta turban, dar crezusem că e doar o chestiune de modă. Stilul șefei mele — inele și coliere voluminoase, haine vaporoase, fluide — nu era departe de stilul cu turban.

— Dar, ăă... — am început, zicându-mi totodată în gând că nu ar trebui să continui —, nu fuma? Când a trecut pe aici?

— Ba da, a zis Hugh și a oftat. Fuma. Zice că n-are rost să renunțe acum.

Claire fusese cu adevărat o mare doamnă a lumii editoriale, în vechiul stil al prânzurilor spălate cu martini.

— A fost o agentă importantă, îmi spusese James trist.

Și pentru șefa mea — observasem eu — era importantă. Era confidenta și sfătuitoarea ei, prietena ei. Șefa era o persoană stoică, o teutonă din Midwest, care nu credea în etalarea indecentă a emoțiilor. Sfatul ei preferat era „Pune osu’ la treabă!“ Carevasăzică, atât de mult îmi trebuise ca să pricep că lucram pentru cineva care era în doliu. În doliu după Agenția de dinaintea plecării lui Claire și poate chiar în doliu prematur pentru Claire însăși.

În ianuarie nu îmi dăduse prin minte să întreb ce se întâmplase cu clienții lui Claire după pensionarea ei. Dar, pe măsură ce treceau lunile, am început încet, încet să înțeleg: fuseseră transferați la șefa mea. Și clienții respectivi părăseau Agenția. Cu grămada. La fiecare câteva zile, în biroul șefei mele suna telefonul — dacă Pam punea pe cineva în legătură telefonică directă cu ea, însemna că persoana aceea era un client sau un editor important — și ea îl saluta cu sinceră bucurie pe cel care sunase.

— Stuart, ce mă bucur să te aud! Ce mai faci?

Repede, ușa se închidea. Zece minute după aceea — sau uneori mult, mult mai puțin — ușa se deschidea cu o smucitură și șefa apărea, răcnind după Hugh.

— Ei bine, s-a mai dus unul, zicea, când el ieșea din birou.

Șefa avea puțini clienți ai ei: o autoare care scria pe teme legate de sănătate și care își vindea singură materialele revistelor pentru femei, apoi ne trimitea nouă contractele pentru a fi trecute în revistă, un scriitor ecologist cu oarecare faimă, care făcea la fel, dar care publicase și câteva cărți, un scriitor de ficțiune speculativă, hibridă și ciudată, cu un public înflăcărat, ahtiat, și scriitorul căruia eu îi spuneam Celălalt Client, pentru că era singurul dintre clienții ei care să fi avut fie și doar o fărâmă din faima lui Salinger. Un poet binecunoscut, care preda într-un program de masterat în arte de prestigiu și care publicase și câteva romane bine primite — unul dintre ele, un roman în manieră absurdă, se bucura la rându-i de admiratori înflăcărați — și o serie de romane polițiste scrise într-un stil elevat și meditativ. „Poate să scrie orice“, spusese șefa odată, cu o admirație pe care arareori i-o simțeam în voce.

— Lucrurile se schimbă, mi-a spus într-o după-amiază, zăbovind lângă mașina mea de scris cu țigara în mână, ca de obicei.

Tocmai se întorsese de la un prânz cu o prietenă, de la InterContinental. Era aproape ora patru. Mai târziu, mi-a trecut prin cap că poate era ușor amețită. Încă nu primiserăm nicio veste de la Salinger despre contractul pentru Hapworth.

— Agențiile literare erau până nu de mult onorabile. Afacerile erau ceva personal. Luai masa cu un editor. Îi arătai un manuscris despre care credeai că s-ar putea să-i placă. Îl cumpăra. Și pe urmă, el lucra cu scriitorul acela ani de zile. Cât dura cariera acelui scriitor!

Am dat din cap, cu gândul la Maxwell Perkins[27] și Thomas Wolfe[28].

— Azi lumea doar țopăie de colo-colo. Vinzi o carte unei edituri, redactorul pleacă. Scriitorul e pasat de la unul la altul și trece prin trei redactori până să iasă cartea.

A clătinat din cap a exasperare și o buclă de păr castaniu-cenușie și moale i-a căzut peste ochi. Avea un păr frumos — strălucitor, moale, deloc cărunt —, deși coafura era ciudată, aproape castron.

— Pe urmă, editura zice că nu se vinde destul de bine cartea și că n-o mai vrea pe următoarea.

Am plecat capul, compătimitoare.

— Și agenții obișnuiau să fie integri. Nici vorbă de oferte multiple — a continuat, încrețindu-și nasul, dezgustată de termenul respectiv —, nici de licitații, în care editurile să concureze între ele. E vulgar. La Agenție nu se procedează astfel. Noi trimitem ofertele pe rând, la câte o editură. Armonizăm scriitorii cu editorii. Avem principii.

Știam că Max organiza licitații pentru cărțile lui — și mai știam că șefa știa și ea —, dar am aprobat doar din cap. Să fiu sinceră, nu prea înțelegeam ce obiecții avea împotriva licitațiilor. Ideea, din câte pricepusem eu, era să obții cât mai mulți bani pentru autor. De ce asta era ceva rău? Șefa mi-a răspuns la întrebare fără să mai fiu eu nevoită să i-o pun.

— Oricum, dintr-o licitație nimic bun nu iese. Zic ei că e bine pentru scriitor, dar — a continuat, cu o fluturare disprețuitoare din mână — licitația nu face decât să ducă la niște avansuri exagerate, care nu reușesc niciodată să fie compensate din vânzări.

Și-a scos ochelarii și s-a frecat cu degetul mare și cu arătătorul, amândouă subțiri, la baza nasului, în colțul interior al ochilor. Până în momentul acela nu o văzusem niciodată fără ochelari. Arăta cu cel puțin zece ani mai tânără, ochii ei deschiși la culoare părând mult mai mari când nu erau eclipsați de ramele masive. Erau verzi, am observat, nu albaștri. Crezusem că e de vârsta mamei — șaizeci și cinci sau pe acolo —, dar acum m-am întrebat dacă nu cumva era mai tânără, poate chiar mult mai tânără, și doar îmbrăcată cu haine bătrânești: pantofi cu talpă ortopedică, șaluri, inele voluminoase. Toate acestea erau un fel de costumație? Cu ce scop?

— Vezi tu, dacă îi dai bani unui scriitor, o să-i cheltuiască. Așa sunt scriitorii. Dacă îi dai o grămadă de bani în avans, o să-i cheltuiască pe toți. Mai bine îi dai bani puțini ca avans. Destul cât să aibă cu ce să trăiască, dar nu atât cât să se creadă bogat. Destul cât să nu-i ia o veșnicie să scrie următoarea carte.

Pentru șefa mea, Agenția nu reprezenta doar o afacere, era un mod de viață, o cultură, o comunitate, un cămin. Avea mai multe în comun cu o societate secretă din Ivy League sau — deși avea să îmi ia mai mult timp până să văd în ce măsură era așa — cu o religie, cu propriile ei ritualuri și cu zeii ei venerați, dintre care Salinger era primul și cel

mai important, Fitzgerald — un fel de semizeu, Dylan Thomas, Faulkner, Langston Hughes și Agatha Christie, zeități mai mici. Agenții erau, desigur, doar simpli preoți, prezenți ca să îi slujească pe zei, ceea ce însemna că șefa mea — din punctul ei de vedere — era la fel de calificată să îi reprezinte pe clienții lui Claire pe cât fusese Claire însăși. Mai important însă, credea că acei clienți aveau asupra lumii aceeași perspectivă ca ea: că loialitatea lor era în primul rând față de Agenție și în al doilea rând față de Claire.

Era sincer șocată că scriitorii erau în primul rând fideli lor înșiși, operei lor. Nu aveam eu prea multe să o învăț pe ea — nu aveam decât douăzeci și patru de ani —, dar asta aș fi putut să îi spun.

Don era obosit. Obosit de joburile în care făcea muncă necalificată, obosit să nu aibă bani — sau să aibă foarte puțini. Era decis să își termine romanul până în vară, să îl dea agenților. De data asta, când m-am întors de la serviciu, nu era la sală, ci l-am găsit așezat la masa de lucru, cu ochii în calculator, rozându-și unghiile sau tastând frenetic, și abia dacă a reușit să se smulgă de acolo ca să mă salute.

— Nu pot să sar de la una la alta doar pentru că ai ajuns tu acasă, mi-a explicat iritat. Lucrez.

Am înțeles și i-am fost recunoscătoare pentru libertatea pe care mi-o oferea, să lucrez sau să citesc. Chiar dacă mă ustura oarecum că Don nu voise să se smulgă de la romanul lui și să mă sărute, să se așeze lângă mine pe canapea și să asculte cum mi-am petrecut ziua.

Într-o seară din mai, la plecare, telefonul a început să sune exact când eram gata să ies din birou. Era Don.

— Hai să ne întâlnim la L. Trebuie să ies din casă. N-am putea să stăm pur și simplu acolo și să lucrăm?

— Ar fi super, am zis.

O oră mai târziu, intram pe ușa de lemn a cafenelei, care scârțâia. L-am găsit așezat la una dintre măsuțele rotunde, cu capul aplecat deasupra laptopului, cu părul căzut peste ochi și jurnalul deschis în poală.

— Buba, a zis, ridicându-se în picioare să mă îmbrățișeze. Ești toată îmbujorată de la ploaie.

Am băut cafea și am mâncat chifle cu cremă de brânză și ardei

copți — specialitatea culinară de la L —, Don cu ochii în monitor, ca de obicei, tastând din când în când câte un cuvânt, două; eu, una, încercam să înjgheb scheletul unei poezii pe un blocnotes. Don întindea uneori mâna peste masa mică, o prindea pe a mea și o strângea. Mâinile lui erau doar cu puțin mai mari ca ale mele; nu avea degetele mai lungi, dar mâna era mai lată și mereu caldă, ca a unui copil. M-am gândit pentru o clipă la mâinile iubitului meu din facultate, lungi, elegante și răcoroase; adoram să mă uit la el cum dădea paginile unei cărți sau tăia un măr felii, adoram să îi simt mâinile pe mine, pe gât. De dorință, respirația mi-a devenit mai lentă. Încetează, mi-am spus și am luat o gură fortifiantă de cafea. Nu îmi imaginasem viața cu Don. Nu fusese timp pentru așa ceva: intrase în viața mea ca un uragan și mă făcuse să pun sub semnul întrebării toate micile prejudecăți pe care le considerasem adevărate fără ca măcar să fiu conștientă de asta. Că era important să îți plătești impozitele, să dormi opt ore pe noapte și să îți împăturești puloverele cu hârtie. Dar dacă ar fi să mă gândesc ce anume mă atrăgea la Don, asta ar fi: faptul că pentru el o noapte petrecută într-o cafenea, lucrând la un roman, era cea mai mare plăcere. Noi doi voiam același lucru, credeam eu. Și ni-l doream mai mult decât orice. O viață de scriitor.

După câteva minute — cu poezia mea oarecum gata — mi-am ridicat ochii din carnețel și l-am văzut pe Don privind într-un punct ce părea să fie nu prea departe. M-am întors, i-am urmărit privirea până la tejghea, unde o femeie comanda o cafea. Williamsburg e un cartier mic și pe femeia aceea o mai văzusem și înainte. Era înaltă și suplă, cu trăsături frapante: un nas mare, acvilin, ochii mici și afundați, gura largă, cu buze arcuite. Avea părul negru și drept, dar la tâmple avea niște șuvițe blonde, spectaculoase. Avea aerul unei fete din mediul artistic: elegantă și sobră, cu picioare lungi și pantaloni croiți pe picior.

— O cunoști? l-am întrebat pe Don.

— Nu, dar mi-ar cam plăcea, a zis. Mă uitam la ea și mă gândeam că o grămadă de bărbați urâți sunt sexy. Când ești bărbat poți să fii urât, obiectiv vorbind, dar să fii și foarte sexy. Ca Gérard Dépardieu. Dar cele mai multe dintre femeile urâte sunt doar, în fine, urâte.

A râs, și-a dus mâinile după ceafă și s-a întins.

— Dar mai sunt și câteva, puține, care nu sunt așa.

— Ca ea, am precizat, șoptit.

Nu îmi venea să cred că Don — iubitul meu, după toate aparențele — cântărea cât de atractivă era femeia care se afla în spatele meu. Dar asta făcea.

— Mda, uită-te la ea.

S-a aplecat spre mine peste masă.

— Are un corp senzațional, însă nasul e imens și asta o face totuși cumva mai atrăgătoare.

— Hmm, am făcut, băgându-mi încet carnetul în geantă. Eu plec acasă.

— Vin și eu cu tine, a spus Don, privindu-mă.

— Nu, rămâi. Sunt atâtea lucruri aici — i-am zis, desfăcându-mi larg brațele — care să te intereseze. Ne vedem mai târziu.

Când s-a întors acasă, după vreo oră și ceva, eram în pat, cu pătura bine îndesată în jurul meu, și citeam. Don s-a așezat pe marginea patului și mi-a mângâiat brațul prin pătură.

— Știi, Buba, bărbaților le place să se uite după femei. Asta fac ei.

— Serios? am zis, fără să-mi ridic ochii din carte, Laurie Colwin, Family Happiness, în care o doamnă respectabilă din Upper East Side descoperă că echilibrul familiei sale depinde de păstrarea relației ei amoroase de lungă durată.

— Serios. Nu m-am simțit atras de femeia aia. Doar mi s-a părut interesant că putea să fie, obiectiv, atât de neatrăgătoare și cu toate acestea...

— Știu, știu. Înțeleg.

Nu voiam să mai aud nimic.

— Nu înțelegi nimic, a comentat Don, nu cu răutate. Tu crezi că viața e un basm și că atunci când un bărbat se îndrăgostește de o femeie, nu se mai uită niciodată la alta. Dar nu e adevărat.

Mi-am lăsat cartea deoparte, cu un oftat, și m-am întors să îl privesc.

— Poate că iubitul tău budist de la Oberlin credea că tu ești prima și ultima femeie. Sau a fost la atât de multe cursuri de studii feministe, că îi era frică și să se uite la vreo gagică și să își spună că „e bună“, de

teamă că asta l-ar face o persoană rea sau așa ceva.

Vocea îi căpătase o notă dură, furioasă.

— Dar să știi ceva, fiecare bărbat din lume se uită la fiecare femeie din lume și decide dacă s-ar culca sau nu cu ea.

— Bine.

Am aruncat cuvertura de pe mine, am trecut repede pe lângă el și am intrat în baie să mă spăl pe dinți.

— Este în firea bărbatului, a strigat după mine.

Am auzit o bufnitură când și-a scos o gheată, apoi pe cealaltă.

— Nu poți să o schimbi. Orice tip care ți-ar spune altceva, minte. Chiar și rahatul ăla de iubit al tău de la Oberlin.

I-au plăcut lui Salinger cărțile de la Orchises Press? Conținutul lor? Noi nu știam. Tot ce știam era că, într-o zi, la vreo două săptămâni după ce i le trimiseserăm, am ridicat receptorul și cineva a țipat:

— ALO? ALO?

Și a urmat numele șefei mele. De data asta am recunoscut vocea și volumul lui Salinger.

— JOANNA SUNT, am răcnit și eu, întrebându-mă dacă nu ar fi trebuit să mă prezint drept „Suzanne“ doar ca să grăbesc lucrurile.

— Suzanne, tu ești? a întrebat Salinger, coborând tonul vocii undeva mai aproape de nivelul normal al unei conversații.

— Da, domnule Salinger, i-am răspuns, zâmbind.

Puteam să fiu și Suzanne. De ce nu?

— Ei, atunci stai să te întreb ceva.

— Sigur, am spus, dar inima a început pe dată să îmi bată mai repede.

Avertizările primite de la șefa mea în privința lui Salinger se concentraseră pe faptul că nu trebuia să inițiez un dialog cu el. Nu existaseră niciun fel de prevederi, nici instrucțiuni despre ce trebuie să fac dacă el inițiia un dialog cu mine. E de presupus că o astfel de

situație nu apăruse de mulți ani. Zeci de ani, chiar. Contractul Hapworth ne aruncase într-un teritoriu necunoscut. Un fel de Vestul Sălbatic al normelor de etichetă Salinger.

— Ai văzut cărțile alea de la tipul din Virginia?

Deși vocea îi era doar puțin mai ridicată decât ar fi fost nevoie, discursul — mi-am dat eu seama — avea caracterul relativ neclar al celor care și-au pierdut de mult auzul.

— Le-am văzut, i-am confirmat.

— Ce părere ți-au făcut?

— Mi s-au părut drăguțe.

Drăguțe? De unde îmi venise cuvântul ăsta?

— Unele mi-au plăcut mai mult decât altele. La design vă referiți?

— La cărți, a zis, domol.

— Da, am răspuns încercând să îmi adun gândurile, care nu se lăsau adunate. Unele mi-au plăcut mai mult ca altele, am zis din nou. Dar le-am mai văzut cărțile și înainte. Publică multă poezie. Niște poeți foarte buni.

— Citești poezie? a întrebat, cu o pronunție mai concentrată, mai limpede.

Inima mi-a bătut și mai tare. Eram sigură că dacă șefa intra în clipa aceea, ar fi fost extrem de nemulțumită.

— Citesc.

— Și scrii și tu poezie?

— Scriu, am răspuns, sperând cu disperare să nu îmi ceară să repet ce am spus, să nu mă pună în situația de a trebui să repet cu glas tare cuvântul „poezie“, când șefa putea să apară în orice moment.

— Păi, asta e minunat. Mă bucur foarte mult să aud asta.

Pe atunci nu știam și nu aveam să o știu încă luni și luni — până când aveam să citesc și eu în sfârșit Seymour: o prezentare — că Salinger punea semnul egal între poezie și spiritualitate. Pentru Salinger, poezia reprezenta comuniunea cu Dumnezeu. Ce știam atunci era că,

într-un fel, îmi trădam șefa, dacă nu în mod expres, cel puțin în spirit.

Exact atunci am zărit-o traversând aripa cu financiarul spre secțiunea noastră de birou.

— Nu vrei să vorbești cu ea? l-am întrebat. Tocmai a revenit la ea în birou.

— Da, mulțumesc, Suzanne, a răspuns, aproape în șoaptă. Îți doresc o zi bună. Mi-a făcut plăcere să vorbim amândoi.

— E Jerry, i-am șoptit șefei când s-a apropiat de biroul meu.

— A! a exclamat șefa și s-a grăbit să intre la ea.

Au început țipetele obișnuite, urmate de închiderea obligatorie a ușii. După o perioadă de liniște, șefa a ieșit din birou, cu o expresie uluită. Avea obrajii îmbujorați.

— Ei bine, vrea să o facă, a zis, aprinzându-și o țigară.

Deși cuvintele ei erau menite să exprime resemnarea, mie mi s-a părut încântată. Adevărul este că nu se petreceau prea multe în ultima vreme. Acum lucrurile se mișcau. Era un contract mic, e adevărat, dar era o știre importantă pentru lume, sau ar fi fost, dacă afla cineva despre el. Salinger spusese, desigur, că nu vrea nici un anunț despre carte, nici o cronică în Publishers Weekly. Niciun articol în Times despre ieșirea lui din izolare, nimic. Noi nu trebuia să spunem nimănui și nici Roger Lathbury, nici măcar soției lui. Puteam discuta despre asta în birou, cu reținere și precauție — ceea ce voia să însemne „nu discutați cu Olivia“ —, dar nu trebuia să suflăm o vorbă despre contract în exterior.

După o oră, șefa mi-a întins o bandă de dictafon care a confirmat cât de bucuroasă era. „Dragă domnule Lathbury — începea scrisoarea — s-ar putea să vreți să vă așezați înainte de a citi această...“

A semnat-o cu o înfloritură. În seara aceea eu am fost ultima care a plecat, ceea ce însemna că eu am dus corespondența jos, la cutia poștală de la colț, pe Forty-Eighth Street. OK, Jerry, ce-o fi o fi, mi-am zis în gând, și am strecurat scrisoarea în cutia poștală, unde a căzut lin, fără un foșnet măcar. Exact așa cum și-ar fi dorit-o și el, am presupus.

24 Dorothy Parker, născută Rothschild (1893–1967) — scriitoare și poetă americană, cunoscută pentru umorul caustic și cuvintele de duh.

25 Scriitoare americană născută în 1934, care și-a început cariera în anii ’60 abordând teme legate de contractultura vremii și stilul de viață hollywoodian.

26 John Gregory Dunne (1932–2003) — romancier, scenarist și critic literar american.

27 William Maxwell Evarts Perkins (1884–1947) — editor de carte american, recunoscut mai ales pentru că a fost cel care a descoperit autori ca Ernest Hemingway, F. Scott Fitzgerald și Thomas Wolfe.

28 După mulți ani de colaborare, renumitul scriitor american a renunțat la editura Scribner, în urma numeroaselor conflicte cu Perkins, căruia inițial îi fusese recunoscător că l-a descoperit și consiliat, dar ajunsese apoi să fie iritat de percepția generală că își datora succesul acestui editor, pe care l-a considerat totuși cel mai bun prieten al său.

Raftul lăturalnic

Într-o dimineață, pe la sfârșitul lui mai, șefa a ieșit din birou într-o fugă, țipând după Hugh. De data aceasta, Hugh a apărut imediat, alarmat — la fel ca mine — de panica reală din glasul ei.

— M-a sunat Judy, a zis ea, epuizată. Vine încoace. Vreau să îi scoateți toate declarațiile de redevențe și să-mi aduceți toate cărțile ei și, în fine — a adăugat, fluturând din mână în sus și în jos, cu un gest de frustrare — tot ce mai puteți. Extrase, totul.

— OK, a zis Hugh.

— Judy? am întrebat, în șoaptă.

— A, da. Judy Blume.

Am rămas cu gura căscată.

— Judy Blume?

— Da, mi-a răspuns Hugh, impasibil. Autoarea de cărți pentru copii. Ai auzit de ea?

— Am auzit de ea, i-am spus, încercând să nu râd.

— A fost clienta lui Claire. Așa că acum o să fie transferată șefei tale. Sau lui Max, presupun.

Am adunat exemplare din Tales of a Fourth Grade Nothing, Freckle Juice, Blubber, Forever și... preferata mea, Starring Sally J. Freedman as Herself — pe care am găsit-o cu oarecare greutate, pe un raft lăturalnic din aripa unde se afla serviciul financiar, un loc ciudat pentru lucrările unui autor atât de cunoscut — și le-am stivuit în ordine pe colțul biroului șefei. Acolo au rămas câteva zile. Marți m-am dus să las niște corespondență și mi-am găsit șefa examinând coperta cărții Deenie. Miercuri am găsit-o uitându-se pe furiș la primele pagini din Forever..., parcă temându-se să nu îi strice cotorul. Era aceeași ediție pe care o avusesem și eu în bibliotecă, în copilărie. Coperta cu un medalion auriu în relief.

Joi am ajuns la muncă și am găsit-o pe șefa deja instalată la masa ei de lucru. Cărțile nu mai erau.

— A, bun, ai venit, a strigat șefa, în timp ce îmi scoteam haina.

— Am venit! am strigat înapoi, cu veselie exagerată.

Așteptam cu nerăbdare acea jumătate de oră în care eram singură în birou. În ultima vreme începusem să ajung tot mai devreme, ca să mă pot bucura de liniștea din birou. Uneori mai recuperam din restanțe. Alteori stăteam doar la birou și citeam, beam cafea și desfăceam încet ambalajul unui corn însiropat de la așa-zisul magazin italian din Grand Central. Alteori lucram la poeziile mele, le dactilografiam pe Selectric.

— Deci, a zis șefa, apropiindu-se de biroul meu, ce zici dacă îți dau ceva să citești? Un manuscris? Am nevoie să fie citit foarte repede. În seara asta.

— Cu plăcere, am spus, pe un ton plat, încercând să nu zâmbesc.

Așteptasem momentul acesta.

— Ai auzit de Judy Blume? m-a întrebat, încrețind fruntea.

De ce purtam iar acest dialog?

— Da. Am auzit de ea.

— Ei bine, ăsta e noul ei roman. Nu prea știu ce să cred despre el.

— Super!

Nu eram deloc surprinsă. Din câte știam, șefa nu avea copii și — la fel ca un anume gen de adulți — nici nu părea să fi fost vreodată copil ea însăși, apăruse pe lume complet dezvoltată, mai degrabă, cu un costum pantalon de culoarea gri-brun deschis și țigara în mână.

— Poți să-l citești astă-seară?

Puteam.

În seara aceea am sosit acasă la apus, cu haina sub braț — zilele se lungeau, aerul devenea mai cald, deși încă nu era cald de-a binelea. Mă aștepta o scrisoare pe radiatorul din holul clădirii de vizavi de a noastră. Mi s-a tăiat respirația când am văzut scrisul mărunt și ordonat al iubitului meu din facultate, cerneala albastră a stiloului său, stilou pe care eu i-l dăruisem, cu un an în urmă.

Mi-am îndesat repede scrisoarea în geantă — una mare gen sacoșă, din piele neagră, pe care mi-o cumpărasem la Londra —, lipită de manuscris, și i-am poruncit inimii mele să nu mai bată atât de repede și de zgomotos. Voiam cu disperare să deschid scrisoarea, chiar acolo, pe hol, și să o devorez, deși aveam bănuiala că nu era cea mai cordială depeșă; pe de altă parte, nici nu suportam ideea să o fac în condițiile în care Don mă aștepta probabil în apartament, aplecat deasupra laptopului. Nu era vorba că m-aș fi temut de gelozia lui. Era vorba că nu puteam risca să cad pradă valului de emoții care sigur m-ar fi învăluit în clipa când citeam primul rând.

În seara aceea trebuia să mergem la o petrecere, Don și cu mine. Mereu trebuia să mergem la o petrecere. Petreceri organizate prin apartamentele elegante aparținând părinților colegilor mei din facultate sau în apartamentele amărâte în care locuiau de drept prietenii mei din facultate. Petreceri prin mansarde: cea a lui Marc, imensă, de pe Fourteenth Street, care era în același timp și sediul afacerii lui de antreprenor, așa că trebuia să ai grijă să nu te îmbeți și să cazi peste vreun fierăstrău circular, mansarde de pe malul apei, cu ferestre enorme prin care vedeai profilându-se la orizont clădirile din Manhattan, garsoniere pline de picturi pe jumătate terminate, cu bucătării recuperate de pe la ședințe foto, mansarde din Dumbo[29], recent finisate și impecabile, ai căror proprietari erau mulțumiți că artiști adevărați veneau la petrecerile lor. Petreceri în imobile unde pardoseala bucătăriilor era acoperită cu linoleum mâncat de vreme, petreceri care se terminau invariabil pe acoperișul cu vedere pe deasupra turnurilor de apă, spre cartierul Williamsburg, de partea cealaltă a râului. Erau petreceri în fostul apartament al lui Don, date de Leigh și de noul ei coleg de apartament, și petreceri în apartamentul vechii mele prietene, Robin, al cărui câine imens lingea pantofii tuturor, și petreceri în sălile dosnice ale restaurantelor, unde nota de plată ajungea mereu să fie mai mare decât își permitea oricare dintre noi.

Am văzut din curte că lumina era într-adevăr aprinsă la noi, ceea ce însemna că Don era acasă. Am intrat și l-am găsit nu lucrând, ci întins pe canapea, doar în boxeri și maiou, ascultând Arlo Guthrie și citind volumul al treilea din Amintirea lucrurilor de demult[30], al cărui titlu real mă informase că era În căutarea timpului pierdut. Cita adeseori pasaje sau repovestea scene din Proust, dar când l-am întrebat direct dacă citise toate cele șapte volume, integral — nu cunoșteam pe nimeni care să o fi făcut —, răspunsul lui fusese „Asta e o întrebare prostească“. Pasajul lui preferat era acela în care autorul se întreba de ce o iubește pe Albertine cel mai mult atunci când doarme.

Reuniunea din seara aceea era tot o petrecere la o mansardă: în cartierul financiar, lansarea unei reviste. Și nu îmi dădusem seama cât de mult mă îngrozea ideea de a merge — să mă schimb de haine, să mă mobilizez din nou, să merg iar cu metroul — până când nu i-am spus că nu pot să vin.

— Am un manuscris pe care trebuie să-l citesc în noaptea asta, am zis și am pus apa pentru paste, mulțumită de urgența cu care trebuia să muncesc și de perspectiva unei nopți petrecute acasă, singură, în pijama. Trebuie să-l termin până mâine.

— Atunci rămân și eu, a zis Don, ridicând din umeri. Trebuie să lucrez.

Ajunsese la faza în care doar părea că mută virgulele.

— Frazele trebuie să fie muncite, spunea uneori.

Fusesem de acord, dar consideram, în sinea mea, că se putea să fie și prea muncite și — pe baza singurei povestiri pe care o citisem — poate că vlăguia de orice urmă de forță microstructura bietului său roman. Poate că era vremea să lase sărmana scriere să respire puțin.

— A, nu! Tu trebuie să te duci.

M-am dezbrăcat de pulover și mi-am luat pijamaua mea antică, o vechitură de satin grena, din anii ’60, cumpărată în liceu de la Unique, imensul depozit de haine de pe Broadway de unde eu și prietenele mele ne-am cumpărat cizme militare și pantaloni de armată, jeanși Levi’s prespălați și rochii de culoare negru-tern, accesorii ale unei feminități alternative în adolescență. S-a închis de mult.

Don a ridicat iar din umeri.

— Poți să faci paste și pentru mine?

Proptită în capul oaselor, în pat — sau în ceea ce trecea drept pat în apartamentul nostru, o saltea japoneză fără cadru — cu un castron de spaghete în brațe, am scos elasticul care ținea manuscrisul și mi-am întins picioarele. Don s-a întins lângă mine și mi-a luat din poală pagina cu titlul.

— Judy Blume? a zis, fără să zâmbească propriu-zis. E clienta Agenției?

Am dat din cap că da.

— E o povestitoare foarte bună, a zis Don. Înțelege copiii. Mi-a plăcut mult Then Again, Maybe I Won't. Când aveam unsprezece ani.

— Chiar ți-a plăcut?

Eram mai puțin șocată că Don citise ceva așa de banal, cât surprinsă că era dispus să o recunoască.

— Sigur că da. Am fost și eu pușți odată. Oricât ar fi de greu de crezut. Acum, când am un milion de ani, a adăugat și a surâs. Serios, acum. Mi-a plăcut tare cartea aia. Eu eram exact ca eroul, Tony. Părinții mei făceau parte din clasa muncitoare, însă pe urmă ne-am mutat într-un cartier mai răsărit, cu oameni din clasa de mijloc și nu m-am integrat. În ultimă instanță, cartea e despre clase sociale.

Am încuviințat din cap și el a continuat cu interpretarea marxistă a operei lui Judy Blume, dar privirea mi-a revenit la paginile din mâna mea, paginile pe care începusem să le citesc în metrou, când mă întorceam acasă. În ultimii cinci ani, dacă nu mai mult, consumasem doar literatură — cu L mare, așa cum îi plăcea mamei să spună —, din genul definit de profesorii mei și de amicii sofisticați pe care mi-i făcusem în facultate, care absolviseră școli particulare unde existau cursuri de un semestru axate exclusiv pe Tărâmul pustiit[31] sau pe lucrările lui Beckett. Și de Don, bineînțeles. El era veșnic amuzat de golurile din cultura mea, de cât de puțin citisem din filosofie și teoria politică și din cărțile traduse din alte limbi.

— Ești așa de burgheză! exclama adesea, când mă găsea recitind Persuasiune[32] sau Vârsta inocenței[33] sau Cranford[34]. Nu vrei decât să citești cărțile astea despre bogătași care se căsătoresc și au aventuri amoroase. Să știi, Buba, că există o întreagă altă lume dincolo de ele.

Avea dreptate, dar mi-aș fi dorit să nu aibă. Mi-aș fi dorit să nu fi crescut în suburbiile lipsite de cultură, ci în New York, așa cum crescuseră părinții mei. Mi-aș fi dorit ca în clasa a VII-a să fi ales limba franceză și nu spaniola. Mi-aș fi dorit să fi citit mai mult și mai variat. Mă durea când mă gândeam la toți acei ani în care devorasem pur și simplu tot ce îmi căzuse în mână, orice îmi atrăgea atenția din biblioteca locală sau de pe rafturile bibliotecii alor mei: bestselleruri din anii '30 și '40, ale căror nume de pe cotor erau de mult uitate, scriitori comici iubiți de tatăl meu și toate romanele acelea de Agatha Christie și Stephen King, toată acea literatură de consum. Fuseseră și lucruri valabile, cele mai multe citite din întâmplare mai degrabă decât cu intenție: Flannery O'Connor, Shakespeare, ale cărui opere complete le-am citit și în rezumatele Lambert[35], și în formula

adevărată, surorile Brontë, Cehov și scriitori contemporani luați de pe raftul cu „Apariții Noi“ de la bibliotecă pur și simplu pentru că îmi plăcuseră titlurile sau copertele. Dar când mă gândeam la toate orele pe care le-am petrecut întinsă în patul meu, pe canapeaua părinților sau pe peluza noastră ori pe bancheta din spate a mașinii, în vacanțele cu familia, la toate acele ore care mi-ar fi permis să citesc operele complete ale lui Dickens, Trollope sau Dostoievski. Sau Proust. Lista era interminabilă, tot ce nu citisem, tot ce nu știam.

Viața mea părea să fie un proiect de recuperare. Așadar, trecuse multă vreme de când citisem ceea ce Max numea „literatură comercială“. Am luat în mână pagina de titlu a manuscrisului, cu un sentiment aproape de anxietate. Depășisem faza Judy Blume?

Cred totuși că nimeni nu depășește faza Judy Blume. Când eram copil, mi se păruse că romanele ei vorbeau chiar despre experiența mea personală, despre confuzia și singurătatea unui neadaptat. Atunci de ce eram surprinsă să îi descopăr noua eroină, Vix, instalată într-un birou din centrul Manhattanului, luând prânzul la masa de lucru? Și nu un prânz oarecare, ci o salată cumpărată de la băcănia din colț?

Pe paginile de final, când Vix zice că singurul ei regret este că prietena ei cea mai veche, Caitlin, nu i se putea destăinui, nu putea să îi explice alegerile pe care le făcuse, am început să plâng în tăcere. Era trecut de miezul nopții și Don adormise, dar a tresărit și s-a trezit.

— Ce s-a întâmplat? Buba, ce-i cu tine?

Nu puteam să îi explic.

— Nu e o carte pentru copii, i-am spus, printre lacrimi.

Don m-a privit uluit.

— Șefa zice că n-o pricepe. Și eu am crezut că e din cauză că nu înțelege cărțile pentru copii sau pe copii. Dar nu e o carte pentru copii. E un roman pentru adulți.

— OK, a zis Don și a căscat din rărunchi. Cred că ar trebui să te culci. Poți să-i spui asta mâine dimineață.

Am dat din cap. Dar când am lăsat jos manuscrisul și am închis ochii, gândurile mi-au luat-o iar la galop. De ce nu putea Caitlin să i se destăinuie lui Vix? Pentru că știa că Vix ar fi judecat-o. Pentru că știa că Vix ar refuza să înțeleagă. Pentru că era mai ușor să se prefacă pur și simplu că totul era în regulă.

A doua zi dimineață m-am sculat mai devreme ca de obicei și mi-am pus o rochie sobră, de tricot maro, cu o jachetă asortată, cumpărată de mama pentru mine. Cu cât semănam mai mult cu o studentă din 1965, cu atât mai serios — și mai calm — mă trata șefa mea și eu chiar voiam să mă ia în serios în dimineața aceea, când discutam romanul lui Judy Blume.

Mi-am întins bine fondul de ten, mi-am pudrat nasul și mi-am dat buzele cu ruj, un gest inutil, de vreme ce avea să dispară până să ajung la birou. Pe urmă, mi-am băgat manuscrisul înapoi în geantă și am plecat. În urma mea, ușa șubredă s-a închis cu un scârțâit și un clic mic și anemic.

Don plecase de ore bune la slujba lui cea nouă, să ude plantele din clădirile de birouri ale cartierului financiar — Marc îi aranjase oarecum jobul ăsta printr-un client —, plătită ridicol de bine ținând cont cât de ușoară era munca, dar care îi cerea să plece de acasă la patru și jumătate dimineața, astfel încât plantele să fie udate în momentul când soseau la birou angajații de la Deutsche Bank și Morgan Stanley.

Pe Bedford Avenue, alți oameni ca mine — tineri și tinere în costume retro, care se îndreptau spre joburile lor de la companii cinematografice, agenții de design grafic și studiouri de înregistrare — păşeau somnoroși pe trotuar, clipind în spatele ochelarilor cu lentile fumurii și rame rotunde, de școlar, cu genți mari, de poștaș, puse de-a curmezișul pieptului. Era încă rece, ciudat de rece pentru luna mai, și am tremurat puțin în jacheta mea subțire, cu pielea de găină pe picioare, însă apoi m-am refugiat în brutăria poloneză — preferata mea dintre cele trei doar de pe partea asta a străzii —, să iau o cafea și un foietaj. De abia când am băgat mâna în geantă să plătesc mi-am amintit de scrisoarea de la iubitul din facultate, acum boțită sub manuscris. M-a năpădit un val de nostalgie atât de puternic, încât totul în jurul meu a început, ușor, să se învârtă.

O să o citesc în metrou, mi-am zis în gând, am luat cafeaua și am mușcat din foietaj. Amândouă trenurile au fost însă atât de aglomerate, că a trebuit să rămân în picioare, prinsă de o bară, cu cafeaua zgâlțâindu-se periculos. O să o citesc atunci când ajung la birou, mi-am zis.

Subestimasem însă situația cu Judy: am găsit-o din nou pe șefa mea așteptându-mă, de data asta patrulând prin fața biroului meu, cu țigara în mână.

— Ei, ce părere ți-a făcut? a zis, în loc de salut.

— Mi-a plăcut.

Am scos manuscrisul din geantă și l-am bătut de birou, să-i aranjez paginile. Pe furiș, mi-am umezit buzele cu limba, de jur împrejur, întrebându-mă dacă nu-mi rămăseseră printre dinți urme de la gemul de prune din foietaj.

— Serios? Dar ce ai înțeles din el? Nu-i o carte pentru copii, nu?

— Nu e o carte pentru copii, i-am confirmat. E un roman pentru adulți. Despre copii. Sau despre adolescenți. Parțial.

Nu crezusem că o să fiu neliniștită, dar eram, evident.

Șefa a bătut cu degetul în biroul meu, nerăbdătoare.

— Problema mea este: o să pot vinde chestia asta? Adulții chiar o să cumpere o carte despre copii?

Cartea nu e despre copii, am dat să protestez, dar ceva în tonul vocii ei — neliniște, resentimente, epuizare — m-a oprit. Mi-am dat seama, brusc, de faptul că șefa nu voia părerea mea. Poate că își spusese sieși că asta vrea, că părerile mele de membră a audienței fidele a lui Judy Blume pot fi valoroase. Sau poate că Max sau Lucy îi spuseseră că eram un lector bun, un lector util. Ambii acceptaseră clienți pe baza recomandării mele inițiale. Șefa mea era însă diferită. Nu voia o opinie din partea cuiva de douăzeci și patru de ani. Șefa voia să fiu de acord cu ea. Ăsta era jobul meu.

— O grămadă de romane au protagoniști copii, am spus eu, în sfârșit, știind că e o pistă absolut greșită. Oliver Twist...

— Asta nu e Oliver Twist, m-a informat șefa, râzând fără umor. Dar tu ai citit-o?

Am dat din cap. Eram convinsă că nu eram singura.

— Multă lume ar citi cartea asta. Ar cumpăra cartea asta. Toți cei care au plăcut-o pe autoare când erau copii.

Șefa m-a privit fără să înțeleagă și — mi-am dat seama mai târziu — nu pentru că nu înțelegea amploarea faimei lui Judy, felul în care cărțile ei remodelaseră stilul narativ al copilăriei, ci pentru că relația ei cu literatura, cu cărțile, cu povestirile, cu scriitorii înșiși era una cu totul diferită de a mea. Ea nu iubise niciodată cărțile așa cum iubisem

eu Starring Sally J. Freedman as Herself și Deenie. Sau așa cum iubise Don — am simțit un ciudat puseu de afecțiune pentru el — Then Again, Maybe I Won't. Nu își petrecuse niciodată zile întregi citind întinsă pe pat, nopți întregi construind în minte povestiri complicate. Nu visase că încearcă să devină parte din Anne de la Green Gables și Jane Eyre, în speranța că ar avea și ea prieteni adevărați, prieteni care să îi înțeleagă dorințele și visurile problematice. Cum de își putea petrece zilele — viața — lansând spre publicare cărți și să nu le iubească așa cum le iubeam eu, așa cum aveau nevoie să fie iubite?

M-am uitat în ochii ei limpezi și inteligenți. Greșeam eu? Era greșit cum eram? Fusese și ea odinioară la fel ca mine? Iar timpul — și munca editorială — o schimbaseră?

— Pur și simplu nu știu dacă pot să o vând, a zis.

Iată, deci, și răspunsul pentru mine, presupun. Șefa era o femeie de afaceri.

— Există deja un public format pentru cartea asta, i-am răspuns, mai pătimaș decât mă așteptasem. Toți cei care au citit-o pe autoare când erau mici.

M-am oprit un moment, nesigură dacă trebuie sau nu să continui.

— Pe de altă parte, cred că femeile se vor regăsi în personajele acestea. E un fel de poveste universală. Despre prietenia dintre femei.

Sunase ca unele dintre prezentările proaste de pe coperta a patra care ajunseseră pe masa mea de lucru, dar era totuși adevărat.

Șefa m-a privit și a zâmbit.

— Hmm, a zis. S-ar putea.

Oare chiar, chiar îi va spune lui Judy Blume că nu i-ar putea vinde romanul? Romanul acesta deosebit de plăcut la lectură, de agreabil, pe care multă, multă lume l-ar cumpăra? În timp ce un șir de clienți îi ies afară pe ușă, ca să nu se mai întoarcă niciodată?

— Păi, a zis, aprinzându-și încă o țigară. Ai avut parte de distracție...

Distracție? mi-am zis în gând, în timp ce șefa se întorcea agale în biroul ei.

— ...dar acum a venit vremea să treci la muncă. Am pentru tine o

grămadă de scrisori dictate.

Mi-a întins câteva benzi și niște corespondență la care făceau trimitere.

— Hai să ne ocupăm de astea acum, de dimineață.

Tocmai fixasem prima bandă, cu o ceașcă proaspătă pe masă din cafeaua neagră și amară de la cafetiera biroului, când mi-a sunat telefonul. Abia ce trecuse de ora nouă. Nimeni nu sună așa de devreme.

— Alo? s-a auzit o voce nervoasă, guturală. Alo?

— Da, bună ziua, am răspuns blajin, cu vocea ciudat de stăpânită, anonimă.

La telefon puteam să fiu oricine. Puteam fi Suzanne, subiectul unui cântec de Leonard Cohen. La telefon aveam toate răspunsurile. Deși răspunsurile erau adeseori mult prea simple: nu. Sigur, nu. Îmi pare rău, dar nu.

— Vorbesc cumva cu...?

Vocea întreba de șefa mea. Era vorba de un apel legat de Salinger, am bănuit. Unul trăsnit.

— Nu, sunt asistenta ei. Cu ce pot să vă ajut?

A urmat o pauză lungă și mă așteptam la o explozie. Uneori, cei care ne sună devin furioși când își dau seama că apelul lor a fost transferat unui asistent și insistă că problema este mult prea importantă ca să fie tratată de un simplu subaltern, că nu se poate ca eu să înțeleg natura complicată a solicitării lor.

— Deci, vă sun pentru că...

Bărbatul s-a întrerupt și omul și-a dres glasul. Când a vorbit din nou, tonul era mai șoptit și mai puțin ezitant.

— Sunt Roger Lathbury. De la Orchises Press. Sun în legătură cu J.D. Salinger. Am...

Era clar că îl îngrozise scrisoarea șefei — cu insistența ei pe confidențialitate. Nu avea nicio idee cât știam eu despre asta și se temea să nu arunce în aer afacerea înainte chiar de a se materializa. Și mai era pur și simplu speriat. Speriat așa cum devin cei mai mulți

dintre oameni când obțin ceea ce și-au dorit de mult.

— Domnule Lathbury, am exclamat, întrerupându-l. Șefa mea aștepta cu nerăbdare un semn de la dumneavoastră. Numai puțin, să văd dacă e în birou.

Sigur că era în birou, dar primisem indicații să spun tuturor celor care o căutau că trebuia să verific dacă era acolo, înainte de a le face legătura. Trebuia întotdeauna să mă asigur că voia să vorbească cu o anumită persoană sau cel puțin să o avertizez cine era la telefon. Totuși, nu exista un sistem de comunicații intern între biroul meu și al ei — sau se pare că exista, dar eu nu-mi dădeam seama cum funcționează —, așa că pur și simplu am bătut ușor la ușa ei pe jumătate închisă.

— Da-a, a răspuns iritată, fără să se întoarcă spre mine.

— Ăăm... Roger Lathbury e la telefon.

Șefa a sărit de pe scaun și s-a întors, cu o expresie de furie pe față.

— Pentru Dumnezeu, fă-mi legătura. Și închide ușa.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi și m-am îndepărtat repede, parcurgând în fugă cei câțiva pași până la biroul meu. Am apăsat pe butoanele potrivite, fără un cuvânt.

După o oră, când terminasem și ultima dintre scrisori, a apărut cu pași nesiguri, dinspre financiar, o femeie bronzată, slabă, cu jeanși strâmți și un tricou alb, mulat. S-a apropiat de biroul meu. Când a trecut pragul domeniului meu, ceva i-a atras atenția și s-a retras într-un colț, lăsându-se pe vine în fața raftului de bibliotecă lăturalnic unde descoperisem cărțile lui Judy Blume. Vai de mine, mi-am zis, când chipul femeii s-a încruntat. Nu. Nu, nu se poate să fie ea. Nu arăta deloc așa cum mi-o imaginasem pe Judy Blume. Cum mi-o imaginasem? Mai dolofană și zâmbitoare? Nu eram sigură. Oricum, ea trebuia să fie. M-a năpădit imboldul copleșitor de a-mi proteja șefa, Agenția, și m-am gândit dacă să ies în fugă de după biroul meu, să o întâmpin și să îi explic faptul că tocmai renovasem — era adevărat! — și cărțile erau toate în dezordine; că eram în curs de a le reașeza pe rafturi.

— Judy! a strigat-o șefa, mai înainte ca eu să apuc să mă mișc, ieșind în grabă din biroul ei.

Probabil că Pam o prevenise. Încă încruntată, Judy s-a ridicat și s-a lăsat condusă departe de raftul îngust.

— Ce mă bucur să te văd!

Judy nu a făcut aproape niciun gest, în afară de o înclinare a capului, după care a urmat-o pe șefa mea la ea în birou.

Câteva minute după aceea au plecat să ia masa împreună, într-o tăcere sumbră — Judy a aruncat o altă privire întunecată spre raftul stingher —, fără ca măcar să încetinească atunci când au trecut pe lângă mine. Mi-am adunat paginile dactilografiate și le-am așezat pe biroul șefei, pentru semnături, mi-am îmbrăcat haina și mi-am luat geanta. La colțul lui Forty-Ninth Street am decis să mă răsfăț, așa cum făceam uneori, cu o porție de jiaozi[36] de la restaurantul japonez situat la parterul clădirii noastre. Restaurantul era întotdeauna ticsit de oameni de afaceri japonezi la costum și de obicei eu eram singura femeie și singura caucaziană, ceea ce îmi conferea un superb anonimat. Eram așa de nepotrivită, că deveneam invizibilă. Cocoțată pe un scaun înalt, de bar, mi-am comandat porția de jiaozi — cel mai ieftin preparat din meniu și singurul pe care mi-l puteam permite — și atunci mi-am amintit din nou de scrisoare. Stătea acolo, pe fudul genții, înghesuită între paginile de artă din ziar și numărul de săptămâna trecută din The New Yorker, pe care intenționam să le citesc la prânz. Am scos scrisoarea și, fără să mai stau pe gânduri, am deschis plicul, rupându-l cu degetul mare. Înăuntru erau două foi de hârtie subțire de corespondență, preferata iubitului meu din facultate, amândouă pline cu scrisul lui mărunt. Am citit formula de salut, „Dragă Jo“ și, fără intenție, am scos un suspin profund, pentru că nimeni dintre cei aflați acum în viața mea nu îmi spunea Jo. În afară de familie și de vechii mei prieteni. Și de iubitul meu din facultate. Ce dor îmi era de el. Îmi era dor de el în toate sensurile. „Dragă Jo.“ Vai, Doamne, mi-am zis, ce am făcut? O clipă mai târziu, sosea și tava mea cu jiaozi, cu colțunașii ușor prea prăjiți, coaja lor verzuie sclipind de ulei. Am băgat scrisoarea la loc în plic și, deși știam că erau prea fierbinți, am scos unul din șirul ordonat și am mușcat. Uleiul încins și zeama de carne au împroșcat în toate direcțiile și mie mi-au dat iar lacrimile. Câteva zile bune după aceea m-a usturat cerul gurii, dar în clipa aceea arsura m-a încântat.

În dimineața următoare, telefonul a început să sune în biroul șefei imediat după ce a sosit.

— Judy, bună! am auzit-o țipând, cu o veselie frenetică.

Ușa s-a închis. Când a deschis-o din nou, s-a oprit în prag, clipind disperată.

— Hugh? a strigat.

Hugh a ieșit în fugă din biroul lui și a privit-o nerăbdător.

— Ei bine, s-a terminat, a zis șefa.

— Judy? a întrebat Hugh.

Șefa a dat din cap.

— Pleacă?

Era o afirmație mai degrabă decât o întrebare.

— Mda, a răspuns șefa, ridicând din sprâncenele decolorate. Pleacă.

— Nu te întreb la ce agenție, a spus Hugh.

— Nu contează.

Mă întrebam ce îi spusese șefa lui Judy despre noul ei roman. Dar am ținut capul plecat, cu privirea ațintită pe contractul din fața mea, pentru că gândurile mele erau cum nu se poate mai neloiale: dacă aș fi fost în locul lui Judy, și eu aș fi plecat.

29 Dumbo — acronim pentru Down Under the Manhattan Bridge Overpass (Sub Pasarela Podului Manhattan) — cartier istoric din Brooklyn.

30 Faimosul roman al lui Marcel Proust a fost tradus pentru prima oară în limba engleză cu acest titlu, Remembrance of Things Past, primul volum apărând în 1922.

31 The Waste Land, Tărâmul pustiit sau Țara pustie (în versiunea lui Ion Pillat, 1933) — poem de T.S. Eliot.

32 Roman de Jane Austen (1775–1817).

33 Roman de Edith Wharton (1862–1937).

34 Roman de Elizabeth Cleghorn Gaskell (1810–1865).

35 Charles Lamb (1775–1834) și sora sa, Mary Lamb (1764–1847), au colaborat la scrierea unor adaptări după piesele lui Shakespeare

(Povestiri după piesele lui Shakespeare, 1807), foarte populare în epocă și nu numai.

36 Colțunași japonezi, pachețele de aluat din făină de grâu, umplute cu carne suculentă și varză.

Internetul

O săptămână după aceea, Jenny a trecut pe la biroul meu la sfârșitul programului. Reușisem să o conving să rămână în oraș ca să luăm cina împreună mai devreme, deși mă temeam că mica mea victorie era una à la Pirus, că Jenny îmi acceptase propunerea din pură obligație sau dintr-un sentiment de vinovăție. Nu fusese prea încântată să vină personal să vadă Agenția — deși eu mersesem la serviciul ei de câteva ori — și aceasta mă necăjea mai mult decât orice: nu o mai interesau detaliile din viața mea petrecută separat de ea.

Se străduia totuși, oarecum, așa că a ajuns la Agenție îmbrăcată cu o canadiană, pentru că, deși era iunie, vremea părea să fi încremenit în tiparele lunii martie: la ora 5 seara cerul vizibil pe fereastra lui Hugh — pe care eu abia dacă îl puteam zări de la biroul meu — devenise negru și amenințător, o ploaie cenușie începuse să răpăie și rafalele de vânt zguduiau obloanele.

— Bună! am exclamat, îmbrățișând-o.

La recepție, Pam și-a ferit privirile de la o astfel de manifestare indecentă a emoției.

— Am venit, a zis Jenny, zâmbind, deși puteai să îi citești în priviri că nu îi făcea plăcere.

— Hai să te scot de aici, am spus și i-am făcut semn să mă urmeze dincolo de holul de la intrare. Trebuie să-mi iau haina. Și tu poți să-mi vezi biroul.

— OK, a spus Jenny, pe tonul cu care îi vorbea mamei ei. E foarte întunecos, a șoptit. Încearcă să facă economie la curent?

Mi-am dus degetul la buze, așa cum fac bibliotecarele. Șșșș! Am zâmbit. În afară de departamentul financiar, unde străluceau becurile de neon, biroul era aproape în întregime luminat de lămpi cu abajur, ceea ce însemna că labirintul de încăperi care îl formau era într-adevăr mult mai întunecos decât un birou modern ca al lui Jenny, cu pereți de sticlă și plafoniere luminoase. Dar asta făcea parte din lucrurile care îmi plăceau la Agenție: lumina domoală, odihnitoare, degajată de lampadare, sunetul foșnit al pașilor colegilor mei pe covorul moale, fotoliile din piele și rafturile de bibliotecă din lemn de culoare închisă. Era ca și cum lucram în apartamentul cuiva sau într-o

bibliotecă privată.

— Sau o casă funerară! a mai adăugat Jenny în timp ce traversam Fourty-Ninth Street și o luam înapoi în direcția biroului ei. Sau un bar. Nu pot să cred că șefa ta fumează pe bune. La ea în birou!

Jenny fusese de fapt prima dintre prietenii mei care se apucase de fumat, prin clasa a XI-a de liceu, efect secundar al faptului că se vedea cu un student. Pe vremea aceea mă șocase.

— Nu e deprimant să stai în biroul ăla toată ziua? Toți par așa de triști. Chiar că îmi evocă o casă funerară. Toate lămpile alea demodate. Covoarele.

— Poate, puțin, am admis, deși chiar nu mi se părea.

Îmi plăceau lămpile și covoarele, iubeam faptul că biroul era silențios și luminat discret.

— Nu vrei să vii cu mine în Williamsburg, să luăm cina? Am putea merge la Planet Thailand.

Născocisem metoda să o aduc pe Jenny în cartierul meu, să luăm masa și o cafea, să îi arăt apartamentul meu, strada mea minunată, în speranța că, dacă ar fi venit într-o după-amiază, s-ar fi îndrăgostit și s-ar fi mutat și ea acolo.

— Nu cred că pot să bat drumul tocmai până în Brooklyn, a zis. De acolo îmi ia o veșnicie să ajung la feribot.

— Nu e chiar așa de departe, am început să zic.

Era adevărat: eram la o stație doar de Manhattan. La douăzeci de minute de locul unde ne aflam.

— Dar nu vrei să urcăm în metrou și să mergem în centru? Am putea merge la Grey Dog? Sau la John’s Pizzeria?

Lui Jenny îi plăcea la John’s.

Prietena mea se legăna stânjenită pe pantofii ei marca Mary Jane, cu baretă.

— Poate că ne-am putea opri pe undeva pe aici? Aș ajunge la feribot peste vreo oră sau cam așa.

— Aici?

Eram în West Side, la marginea cartierului cu teatre, înconjurat de restaurante cu prețuri piperate, destinate participanților la conferințe și turiștilor, de restaurante cu meniuri trase în țiplă, specializate în fripturi, de cârciumi care fac parte din lanțuri italienești, de baruri irlandeze gălăgioase. Niciunul dintre cunoscuții mei nu ar fi mâncat vreodată de bunăvoie într-unul dintre acele localuri.

— E un loc unde ne duce uneori șeful meu, a spus Jenny, de acum pe un ton împăciuitor. Are un nume groaznic, dar mâncarea e chiar bună.

— Cum se cheamă?

— Pasta Pasta! a zis, zâmbind. Pasta Pasta semnul exclamării!

Așezată într-un separeu, înfigând furculița în penne, mă simțeam destul de aiurea. Jenny avusese dreptate: nu era nevoie să mergem până în centru. Mâncarea nu conta. Am vorbit despre Texas, despre ultimul episod din saga nunții lui Jenny — părinții ei consideraseră că hangarul pentru bărci era prea scump — despre romanul lui Don, care încă nu era gata.

— Brett ce mai face? am întrebat-o într-un final. A primit răspuns de la toate școlile?

Scrisorile de acceptare — și de respingere — de la facultățile de Drept începuseră să sosească din martie. Știam că Brett fusese acceptat la două din New York: Brooklyn Law și Cardozo. Și mai era pe lista de așteptare la alte câteva.

Jenny a dat din cap că da.

— A primit. A intrat la Case Western, unde era pe lista de așteptare, și s-a decis să meargă acolo.

— Case Western? am întrebat și am simțit cum mi se strânge stomacul. De ce? Intrase la Cardozo.

— Păi, crede că la Case Western e locul potrivit pentru el. E o școală foarte bună. Și știi că el e din Midwest. Îi e dor de regiunea aia. Crede că Facultatea de Drept din Cleveland o să fie ceva mai puțin solicitantă. Studenții la Drept din New York trebuie să fie extrem de competitivi.

Am încuviințat din cap.

— Și tu o să rămâi aici până termină el?

— Nu, a zis Jenny râzând. Mă duc și eu cu el, a dat ochii peste cap. Doar suntem logodiți.

— A, da! Uitasem.

Am luat o gură din pastele mele, care se răceau. Pasta! mi-am zis în gând. Semnul exclamării! Mai am alți prieteni în afară de Jenny care ar considera amuzantă chestia asta?

— De fapt, sunt chiar entuziasmată oarecum. Nu am trăit niciodată altundeva în afară de New York. Cleveland e un oraș cool. Muzeul de artă e super. Și o să fie așa de ieftin. Putem să ne închiriem o ditamai casa cu mai puțin decât plătim pe apartamentul nostru.

Cum am absolvit Oberlin College, în apropiere de Cleveland, știam totul despre oraș, dar am dat doar din cap și am sorbit ultimii stropi din paharul cu vinul casei, roșu. Jenny nu își comandase vin și asta mă făcea să mă simt ca o bețivă. Toți cunoscuții mei comandau vin la masa de seară, automat. Ce sens mai avea să iei masa în oraș — chiar dacă la un restaurant plicticos și groaznic, pentru corporatiști — dacă nu comandai vin? Am rămas câteva minute în tăcere, apoi Jenny a zâmbit caraghios — zâmbetul ei cunoscut, pe care acum îl vedeam atât de rar — și a zis:

— Cred că ar trebui să împărțim un tiramisu. E oribil. Dar și absolut genial.

— Sigur, am spus și i-am făcut semn chelnerului.

— Deci, ce s-a întâmplat cu Judy Blume? m-a întrebat.

Cu vreo săptămână în urmă îi povestisem că Judy Blume urma să vină la Agenție. Lui Jenny cea din trecut i-ar fi plăcut turnura pe care o luaseră evenimentele, ar fi vrut să știe totul. Noua Jenny așteptase până după masă ca să mă întrebe. Și chiar dacă nu eram convinsă că o interesa prea tare, i-am explicat ce se întâmplase.

— Sigur că a plecat! a exclamat Jenny.

— Pentru că șefa mea i-a spus probabil că nu e sigură dacă i-ar putea vinde romanul? Și îi ține cărțile în zona cea mai puțin vizibilă a biroului? am întrebat, zâmbindu-i. Sau pentru că biroul seamănă cu o casă funerară?

— Toate astea, evident, a zis plimbând o bucată de prăjitură prin siropul cu vin Marsala. Dar, de fapt, pentru că Agenția parcă ar fi

scoasă din romanele lui Dickens. Pășești înăuntru și parcă ai călătorit în timp, în urmă cu o sută de ani, mi-a aruncat o privire ciudată. Mergeam pe acolo și încercam să-mi dau seama de ce mi se părea așa de straniu. Și pe urmă, când am ajuns la biroul tău, am realizat: nu există calculatoare!

— Ți-am zis că dactilografiez totul. La o mașină de scris.

— Știu, a spus Jenny, scuturând din cap, cu buclele negre săltându-i pe umeri. Dar mi-am imaginat că asta era doar o ciudățenie de-a șefei tale. Că e ea bătrână. Nu mi-am dat seama că nu există niciun calculator. Suntem în 1996. Cum reușesc să facă afaceri? Toată lumea folosește e-mailul. Cum comunică măcar, cu lumea largă? a făcut o pauză și și-a lăsat capul într-o parte. Dacă aș fi Judy Blume, nu sunt sigură că mi-aș lăsa cariera pe mâinile unei agenții care refuză să admită că suntem aproape în secolul XXI.

În martie, James descoperise cum să o abordeze pe șefa mea cu privire la intrarea în era digitală, chiar dacă în maniera cea mai nesemnificativă, mai timidă posibil. Nici vorbă de un birou plin de computere. Fără rețea. Doar câteva monitoare, pentru asistenți, ca să ne putem face munca mai eficient. Poate chiar și fără conexiune la internet.

— Dă-mi ceva scris, a acceptat șefa într-un târziu, în aprilie. Calculează și costurile.

La finele zilei, James revenise și bătuse cu putere la ușa biroului ei.

— Voiam doar să vă dau asta, a spus și i-a întins un set de foi bătute la mașină.

Se făcuse deja iunie când, la o săptămână după incidentul cu Judy, m-a trimis să i-l aduc pe James.

— Intră, intră, a zis șefa când ne-am apropiat, apoi a făcut un semn, aplecând capul spre mine: nu tu, doar James, a mai spus și a închis ușa.

Au reapărut după o jumătate de oră, sporovăind prietenește.

— Există și pe negru? a întrebat ea.

— E posibil, a răspuns James.

— Toate computerele pe care le-am văzut au culoarea asta oribilă, de chit, s-a plâns șefa. Pfui. De ce le fac așa, de culoarea asta?

— O să mă interesez de negru.

— Să fim înțeleși, n-am spus da, a zis oprindu-se în dreptul biroului meu. Dar e adevărat că m-ai făcut curioasă. S-ar putea să fie de folos cu Salinger.

— S-ar putea, a fost James de acord.

Oare ce însemna asta? Era vorba despre scrisorile de la admiratori? Se gândeau că un computer m-ar fi scutit să mai dactilografiez aceeași scrisoare iar și iar? Doar gândul la această idee m-a făcut să zâmbesc. Mă apăsau scrisorile alea, toți admiratorii lui Salinger care așteptau un răspuns. Un calculator ar fi fost de ajutor.

— Vezi dacă există și pe negru, a spus șefa, și pe urmă mai discutăm. Și confirmă-mi prețurile.

— Bine, a răspuns James și și-a îngăduit un mic surâs, părând că încerca să se hotărască dacă să spună ceea ce a și rostit apoi: mulțumesc.

— Nu trebuie să-mi mulțumești. N-am spus da. Și dacă am spus da, este doar pentru chestiile cu Salinger. Nu vreau ca lumea să stea toată ziua pe internet și să facă ce s-o fi făcând acolo, a zis agitându-și brațele prin aer, ca să ilustreze ce aiureală e internetul. Nu vreau ca lumea — s-a uitat în direcția mea și a făcut un semn complice din cap — să trimită toată ziua e-mailuri prietenilor din Zimbabwe.

— Nu cred că asta va fi o problemă, a zis James, făcându-mi cu ochiul.

A doua zi, Pam a depus pe biroul meu un plic gros cu șiruri întregi de timbre străine colorate. Înăuntru am găsit noul roman al Celuilalt Client, prima sa producție literară în zece ani. Era în acel moment într-o pauză prelungită de la catedră și stătea în Noua Zeelandă, împreună cu familia soției sale.

— Am eu o presimțire în legătură cu asta, ne-a spus șefa, lui Hugh și mie, legănându-se entuziasmată pe vârfuri, cu manuscrisul strâns la piept.

— O să fie ceva imens, mi-a zis a doua zi dimineață.

Citise întreaga chestie într-o singură noapte.

— Pregătește-te pentru oferte multiple.

Am dat din cap, temându-mă să deschid gura. Ofertele multiple nu erau maniera de lucru obișnuită a Agenției, m-am gândit eu. Dar abaterea de la maniera de lucru obișnuită a Agenției nu putea să fie decât ceva benefic pentru Agenție.

— O să fie foarte mult de muncă, m-a prevenit.

M-am gândit că poate asta era problema ei cu metodele de reprezentare folosite de agențiile moderne sau cu activitatea editorială modernă, în general: nu era vorba că ar fi fost lipsite de scrupule, dar erau prea complicate. Cu treizeci de ani în urmă, ar fi putut să vândă cartea aceasta cu o propunere de o pagină și o strângere de mână.

O săptămână întreagă șefa s-a consultat cu Max, compunând și recompunând o listă de editori cărora să le trimită romanul, mulți dintre ei tineri și necunoscuți pentru ea, neincluși în rețeaua ei de favoriți. Mi s-a înmânat manuscrisul ca să îl trimit la xeroxat — aparatul biroului nostru nu putea dovedi douăsprezece copii ale unui volum de trei sute de pagini — și în timp ce așteptam sosirea curierului am aruncat o privire furișă pe pagina de gardă. Am fost sincer ușurată că șefa nu îmi ceruse să citesc romanul. Părea macabru și senzaționalist și vag misogin, genul de thriller violent care se vinde prin aeroporturi. Primele pagini demonstrau că exact așa era. Naratorul oferea detalii atroce ale unei scene de Grand Guignol, în care descoperea într-un pod cadavrele a trei fete, aranjate într-un fel de dioramă. Stilul era, desigur, elegant și clar, tonul, controlat și angajant — aproape magistral —, dar mai era și altceva în paginile acelea, ceva dincolo de grotescul temei, care mi-a întors stomacul pe dos.

Până la urmă, șefa a avut dreptate: cartea a fost cumpărată de un mare editor, de la noua editură a unui grup editorial de valoare, pentru o sumă uriașă. Un thriller literar. Aur curat.

— Ne-a ieșit! a zis ea cu generozitate către grupul adunat lângă biroul meu.

Oare o văzusem vreodată atât de binedispusă? Nu eram sigură. Dar eram fericită — așa cum sunt toți asistenții, poate — să o văd pe șefa mea fericită. Extatică.

— Dumneavoastră v-a ieșit, am zis zâmbind.

Era adevărat.

— Poate, a spus șefa, ridicând din umeri.

Mi-am dat seama deodată că nu era făcută să fie lider, părea să nu-și dorească să conducă. Îi era neplăcut să fie în centrul atenției, să ne aibă pe toți gata, la ordinele ei. De aceea venea și pleca aproape fără să-mi spună vreun cuvânt. Nu din aroganță. Șefa era timidă, tăcută, retrasă.

— Astă seară mergem să bem. Cu toții.

La ora cinci ne-am aliniat toți și am mers la restaurantul de la colț, pustiu, decorat în stilul anilor ’80. Ne-am așezat la bar ca niște păsări pe sârmă și am băut cocktailuri. Nu știu cum se face, dar în afara biroului nu aveam nimic să ne spunem unii altora, fiecare dintre noi temându-se că ar putea părea că-și trădează funcția. Doar Carolyn și șefa au reușit să treacă de primul rând de băuturi. Noi, ceilalți, am luat-o repede spre ieșire, îmbrăcați cu pulovere și jachete subțiri. Era iunie, dar încă era rece. Viscolul dăduse tonul pentru tot restul anului. La un moment dat, trebuia să se încălzească.

Săptămâna următoare, un curier în uniformă maro a adus în aripa departamentului financiar un pachet de cutii enorme, care au fost depozitate vizavi de raftul cu cărțile lui Judy. De la biroul meu, l-am văzut pe James aplecat deasupra unui ghem de cabluri, instalând un calculator greoi, de birou. Evident, de culoarea chitului. M-am oprit în drum spre toaletă.

— Nu există negru? l-am întrebat.

— Întâmplarea face că Sony produce calculatoare negre, a zis James, zâmbind. Dar erau mult mai scumpe. Șefa ta a decis că nu merită. Crede că oricum calculatoarele sunt doar un capriciu trecător.

— O să-mi facă mult mai ușoară treaba cu scrisorile tipizate, am zis, aplecându-mă lângă el. Mai ales scrisorile de la admiratorii lui Salinger. Vai de capul meu.

Mă întrebam ce se va întâmpla cu mașina mea de scris, cu toată masivitatea ei. Poate că o să mă lase să o iau acasă. Ajunsesem să mă atașez de ea, într-un fel straniu, ca un fel de sindrom Stockholm. Și m-am imaginat cum dactilografiam seara, așezată la biroul albastru, de școală, pe care îl pescuisem de pe stradă, cu un top de hârtii albe, imaculate în stânga. Poate că o să scriu un roman, romanul cu care

cochetam, pe care îl tot schițam, în timp ce zumzetul și pocniturile mașinii de scris mă aduceau într-o stare meditativă.

James s-a ridicat în picioare și s-a întins.

— Nu chiar, a zis.

M-am încruntat, întorcându-mă spre el.

— Ăsta e calculatorul, mi-a explicat, ștergându-și cu dosul palmei o urmă de sudoare de pe frunte. Calculatorul.

Fără să înțeleg, mă uitam când la James, când la monitorul parțial instalat.

— Nu luăm decât un singur calculator. Pe care o să-l împărțim toți. Corespondența o vom dactilografia în continuare pe Selectricurile noastre.

— Dar... de ce? am întrebat, sperând că mi-a scăpat ceva, și m-am uitat la el în timp ce mă copleșea un sentiment alarmant. Ăsta pentru ce e?

— O să-l folosim ca să monitorizăm încălcările drepturilor de autor. Știi, există toate paginile astea de web personale, corect? Și lumea postează fragmente din Salinger, Fitzgerald și Dylan Thomas. Trebuie să ne asigurăm că acele fragmente rămân în limitele unei utilizării rezonabile[37]. Ceea ce înseamnă opt sute de cuvinte sau mai puțin, în cazul prozei, și cinci versuri, pentru poezie.

— Aha..., am spus, încă uluită.

— Hugh poate să-l folosească pentru cercetare, ca să nu mai fie nevoit să se ducă atât de des la bibliotecă.

Știam că Hugh avea să fie profund nemulțumit de această sugestie. Adora să meargă la bibliotecă.

— Și cred că toți ceilalți pot să-l folosească, dacă au nevoie, însă nu pentru chestiuni personale.

Câteva zile după aceea, șefa a trecut prin toate birourile și ne-a adunat pe toți, apoi ne-a condus — cu Lucy și Max râzând ca niște școlari — la computer, imaculat și bej, cu monitorul negru.

— Am făcut-o, a zis, aruncând spre noi toți priviri pline de înțeles. Acesta este calculatorul biroului, a adăugat și a făcut un semn spre

tastatură. E pornit? l-a întrebat pe James, care a clătinat din cap că nu. Bun, deci nu e pornit, a confirmat ea.

Olivia s-a uitat la mine și a zâmbit.

— L-am pus aici, chiar în zona centrală a biroului, la vedere, ca nimeni să nu fie tentat să îl folosească pentru e-mailuri personale sau...

A făcut o pauză, căutând în minte alte activități în care s-ar putea angaja cineva la un computer.

— ...orice altceva. Lumea pierde o grămadă de timp la calculator și nu vom tolera așa ceva. Acest computer este pentru documentare — a făcut semn spre Hugh, care a răspuns plecând scurt capul — și pentru monitorizarea afacerilor Agenției. Dacă aveți nevoie să îl folosiți, veniți la mine și mă întrebați. Dar dacă ies din birou și vă văd așezați aici, voi presupune că faceți ceva ce nu ar trebui să faceți.

Ne-a studiat fețele și a clătinat din cap exasperată, de parcă eram o grămadă de copii obraznici lăsați în grija ei.

— E clar?

— Clar! a exclamat Max, ridicând pumnul în aer.

— Ei, Max, a spus șefa, ridicând o idee vocea.

Era ciudat: Max genera cam toate contractele noi ale Agenției. Tocmai definitivase un acord pentru o publicație, în valoare de două milioane de dolari. Dar șefa mea încă îl privea ca pe un interlop, un rebel lipsit de respectul cuvenit față de sistemul de arhivare al Agenției. Presupuneam că nu îl considera „genul de om potrivit pentru Agenție“, cum erau James și Hugh — și eu. Mă lăudase în felul ăsta discret de vreo șase ori deja. Și chiar dacă mă bucuram de asta — eu eram Copilul Obedient prin excelență, așa cum Don îmi repeta fără încetare —, mi-a trecut prin minte că dacă acestea erau cele două direcții ale viitorului meu, îmi era deosebit de clar ce alegeam: voiam să fiu Max, nu șefa mea. Să fiu ca Max nu însemna doar să închei înțelegeri importante, ci și să fiu în contact permanent cu literatura contemporană, tot atât de la curent cu ce e și ce nu mai e la zi în literatură pe cât fusesem ca masterandă, chiar dacă nu într-o zonă atât de elevată; să fiu într-un dialog zilnic cu mari scriitori și editori care erau deosebit de preocupați de cuvinte, de limbaj, de narațiune, ceea ce reprezenta doar un alt mijloc de a fi pur și simplu în legătură cu lumea, în loc să te retragi din ea și să introduci o ordine artificială în

treburile încurcate ale vieții, preferând scriitorii morți celor în viață.

Apoi însă mi-a trecut prin minte un alt gând, revelator. Înainte de a începe slujba aceasta, nu voisem eu să mă număr printre scriitorii în viață?

În seara aceea, în timp ce mă spălam pe dinți în baie, Don m-a strigat de pe canapea:

— Buba! Ia vino, vreau să-ți arăt ceva.

Ceva s-a rupt în mine și s-a sfărâmat în mii de așchii.

— Te rog, nu-mi mai spune așa, am strigat și m-am năpustit în living. Nu sunt un copil.

Ochii lui mari s-au mărit și mai mult și, preț de o clipă, mi s-a părut că — incredibil — sunt pe cale să înoate în lacrimi.

— Tu știi de ce îți spun așa?

Am scuturat din cap. Așa că mi-a explicat. Don avusese un student, Mașa, cu care rămăsese prieten. Acesta emigrase din Rusia la începutul anilor ’90 și, deși comunismul îi făcuse viața grea — pentru că trăise pe pielea lui nu doar filosofia comunistă, ci fusese chiar persecutat sub ea —, Don tot fusese încântat că în sfârșit găsise un sovietic adevărat cu care să discute la nesfârșit despre socialism, chiar dacă acele conversații se transformau în certuri. Mașa locuia cu soția lui — și ea tot studenta lui Don — la Washington Heights, într-un apartament spațios și întunecos, înțesat de relicve ale stilului de viață rusesc și de jucăriile celor trei copii. Pe cel mai mic dintre ei îl considerau un copil-minune, pentru că, deși atât Mașa, cât și nevasta lui erau bruneți — cu părul negru-albăstriu, tenul măsliniu, sprâncene groase — printr-o farsă a geneticii acest din urmă copil ieșise din pântecele mamei sale cu pielea roz-pal, cu bucle blonde și cu minunați ochi albastru-cenușiu. Și firea fetiței era extraordinar de solară.

— Parcă ar fi copilul luminii, mi-a explicat Don. E așa de drăgălașă și de dulce, că indiferent ce face vrei să o ridici și să o strângi în brațe.

Pe copilă o chema Anna sau Natalia, dar toată lumea o striga Buba.

— De ce? am întrebat.

Don a ridicat din umeri și a râs. Un râs adevărat. Nu genul lui de

hohot obișnuit, ironic și răutăcios.

— Așa e ea, o Buba, pur și simplu. Nu există alt cuvânt potrivit pentru ea. Nu pot să-ți explic. Trebuie să o cunoști și o să înțelegi. E toată numai lumină.

Și-a întins mâinile deasupra capului și a căscat. Ne așezaserăm amândoi pe canapeaua gri din livingul minuscul, o canapea pe care o recuperaserăm de pe stradă, cu ajutorul lui Bart, amicul lui Don, un poet înalt ca un uriaș, care își compunea poeziile plecând de la câte un vers celebru.

— Și eram odată în vizită la Mașa, într-o după-amiază, chiar după ce te cunoscusem pe tine, și Buba stătea la el în poală. Și atunci m-a izbit, brusc. Că tu ești la fel ca Buba.

— Eu sunt la fel ca Buba?

Nu aveam bucle blonde sau ochii albastru-cenușiu. Și chiar când eram mică mi se spusese adeseori că nu am trăsături de copil: aveam fața lungă și îngustă. Uram jocurile. Preferam compania adulților.

— Chiar ești, a zis Don încântat. Ești trandafirie și plină de lumină. Treci prin lume și pare că ești plină de lumină. E primul lucru pe care l-am remarcat la tine.

— Nu e adevărat, am obiectat eu stânjenită. Nu sunt trandafirie. Sunt oarecum palidă.

— Adevărat? Nu există așa ceva. Nu există un singur adevăr. Asta e o chestie de școlăriță, a murmurat și m-a privit insistent, cu buzele lipite, devenite o linie, ca și cum s-ar fi luptat să alunge valul unei emoții nedefinite. Lumea e ceva subiectiv. Ține de experiență.

Apoi fața i s-a detensionat și în ochi i-a revenit sclipirea ironică. A clătinat din cap, profesoral.

— Trebuie să-l citești pe Kant, a încheiat.

Nu ar fi exagerat dacă spun că toată viața m-am considerat posomorâtă și greoaie. O copilă durdulie, apăsată de regrete: ale mele, ale familiei mele, ale neamului meu legendar și năpăstuit. În clipa aceea însă, ceva s-a clintit din loc. Era oare posibil ca Don să aibă dreptate? Ca lumea să mă perceapă într-un mod cu totul diferit de felul în care mă percepeam eu însămi? Era de asemenea posibil ca un individ să fie complex, intelectual, conștient de lumea înconjurătoare,

ca un individ să fie artist și, în același timp, să fie și trandafiriu și plin de lumină? Era posibil ca o persoană să fie toate acele lucruri și să fie fericită?

A doua zi dimineață, vremea s-a schimbat. Umezeala rece care trenase mult după începutul oficial al verii s-a evaporat peste noapte. M-am trezit și am dat peste mănunchiul de raze strălucitoare ce se revărsau prin fereastra de la bucătărie. Am scos din fundul șifonierului rochia mea preferată, verde-intens, cu o croială care amintea de anii ’40, cu guler și închisă în față cu nasturi, o imitație a rochiilor lui Vivien Leigh. Era șifonată — strivită de lâneturile grele de iarnă —, dar mi-am tras-o chiar și așa pe mine, peste un slip negru, cu speranța că se va întinde pe drum până la serviciu, apoi am ieșit grăbită pe ușă și am dat peste aerul cald și proaspăt. Am luat-o pe Bedford, cu smochini plini de flori micuțe acoperind crengile subțiri și cenușii, care transformaseră deodată strada industrială și urâtă într-una desuetă și drăguță. Farmecele cartierului Williamsburg nu erau, nu sunt, unele de ordin fizic. Cu vitrinele ei largi și șirul de case din cărămidă, Bedford, artera principală din North Side, ar fi putut să fie strada mare din Milwaukee, de exemplu. Acesta nu era New Yorkul lui Woody Allen, New Yorkul cu zgârie-nori și portari, plin de vise mărețe și alte colaje gen Hollywood. Dar era New Yorkul meu. Al meu. Și îl iubeam.

În cele mai multe dimineți luam metroul de pe Linia 6 până la Fifth-First Street, ieșeam la intersecția dintre Fiftieth și Lex, în umbra splendorii de tort de nuntă a hotelului Waldorf-Astoria. Șefa mea, știam, lua uneori masa la barul Bull and Bear de la Waldorf-Astoria. Intrarea la bar — selectă și discretă — se afla în partea din spate a hotelului, pe Lexington Avenue, pe colțul dinspre sud-est. Nu am fost niciodată înăuntru, desigur, dar trecând în fiecare dimineață prin apropiere îi reținusem pur și simplu emblema elegantă și decolorată. Seara, când mă întorceam agale de la birou spre metrou, dădeam peste intrarea principală majestuoasă a hotelului Grand, luminată magic, amintind de castelul de la intrarea în Disneyland.

În dimineața aceasta anume am urcat în salturi treptele stației de metrou și o pală caldă de vânt mi-a suflat pe sub poalele rochiei. Pe Lex am dat peste o imagine bizară: un șir de mașini de pompieri care treceau grăbite pe stradă, fără sunetele sirenelor, pe bulevardul ciudat de lipsit de mașini. Erau superbe mașinile acelea de culoare roșu-aprins pe fundalul albastru al cerului și, la fel ca Agenția, păreau vizitatori dintr-o altă epocă, predigitală, desprinse din cărțile cu poze pe care mi le citeau părinții în copilărie.

Am ajuns devreme, ca de obicei, și am rămas la colțul străzii să privesc mașinile care dispăreau pe Lex. Când m-am uitat în sus, am văzut Waldorful profilându-se în fața mea. Și înainte să mai apuc să cântăresc bine, am traversat pe partea sudică a Fiftieth Street și m-am împins în ușile din spate ale hotelului, le-am deschis și am descoperit că dădeau într-un vestibul nu prea grandios, ba chiar ponosit. În stânga mea, Bull and Bear, acum închis; în dreapta, celălalt restaurant al hotelului, Peacock Alley. În fața mea, un lift care nu știu unde ducea. Am urcat în el.

Liftul m-a lăsat în dreptul unui coridor acoperit de un covor grena cu auriu, punctat din loc în loc de plante în ghivece imense. M-am oprit o clipă, nesigură încotro să o iau. Dacă mergeam drept înainte, pe sub arcada din fața mea, sigur aș fi ajuns până la urmă în aripa vestică a clădirii, la intrarea principală care dădea spre Park Avenue. Puteam să ies pe acolo, apoi să merg încă un cvartal, până la biroul meu de pe Madison. Înainte să ajung însă la arcadă, am observat în stânga mea o vitrină mică, întunecată: un anticariat. De încântare mi s-a tăiat respirația. În copilărie stătusem în hoteluri de acest gen, împreună cu părinții: King David, din Tel Aviv, The Breakers, din Palm Beach, Brown, în Denver. Înainte de cină, mama și cu mine obișnuiam să dăm o raită pe la magazinele din hol, probam ochelari de soare, pandantive și eșarfe. Sigur, îmi spuneam, un hotel grandios din New York — capitala culturală a țării — trebuia să aibă un magazin cu cărți.

Eram destul de aproape de vitrină acum ca să pot distinge unele dintre titluri: un exemplar superb și ilustrat din Don Juan, o ediție Peter Pan supradimensionată, cu ilustrații care păreau să fie originale, o ediție legată, de culoare verde ca mușchiul, din Alice în Țara Minunilor. Iar drept în mijloc — în locul cel mai vizibil al vitrinei — o carte de un roșu aprins, ale cărei coperte îmi erau atât de familiare, că fusese cât pe ce să nu o observ, dar apoi am văzut-o și am tresărit, atât de straniu era să văd cartea aceea scoasă din context. Era, bineînțeles, De veghe în lanul de secară, iar pe copertă avea desenat un căluț de carusel, cabrat de furie sau de spaimă. Știam acum — îmi spusese Hugh — că vecinul lui Salinger din Westport, un pictor pe nume Michael Mitchell, desenase calul acela în mod special pentru Salinger, pentru De veghe. La ediția broșată, editorul alesese o imagine mult mai explicită — Holden Caulfield cu o șapcă roșie de vânătoare — pe care Salinger, deloc surprinzător, o ura. Din spirit de solidaritate cu Salinger, Agenția nu ținea în birou exemplare din acea ediție diabolică.

Câteva exemplare din prima ediție, cu armăsarul aprig, stăteau chiar față în față cu biroul meu. Memorasem fontul folosit pe cotor. Îl

vedeam și în somn. Exemplarul de față era diferit în sensul că era într-o stare ceva mai bună, roșul era mai strălucitor, albul, mai alb. Și că avea atașat un preț: douăzeci și cinci de mii de dolari.

După colțul cu anticariatul am găsit o toaletă pentru femei unde m-am spălat pe mâini cu apa care țâșnea din bateriile masive, aurii și m-am șters cu prosoapele de hârtie, la fel de groase și de catifelate ca prosopul de pânză, apoi mi-am netezit părul și mi-am dat cu luciu pe buze: cinci minute de vacanță de la vasele din cada de baie și cinele cu ramen. Preț de o clipă, m-am răsfățat: mi-am imaginat că părinții mei erau în hol și mă așteptau, că urma să mergem la Met, că vom lua masa la lumina stelelor, printre statui de Rodin, așa cum făceam când eram copil. Apoi mi-am aruncat poșeta înapoi pe umăr și am ieșit, am trecut pe lângă anticariat, pe sub arcadă, și am intrat în holul de sus al hotelului, plin de oameni de afaceri. Bărbați, cu toții erau bărbați, cu părul tuns scurt și pantofi lustruiți. Erau tineri — unii la fel de tineri ca mine, cu fețele proaspete și fără riduri, cu zâmbete dureros de sincere și de calde, așa de diferite de rânjetul crispat al lui Don — și mă întrebam cine erau și ce făceau aici. Banii erau rațiunea care le permitea să zâmbească în felul acela? Banii și lipsa de griji?

Se făcuse aproape nouă și jumătate de acum, așa că m-am grăbit să cobor scările largi și majestuoase care răsăriseră dinaintea mea — pantofii mi se afundau în covorul gros — și am ajuns în holul de jos, unde am găsit și mai mulți oameni care se cazau sau plecau, își fixau ecusoane cu numele, dădeau telefoane de la aparatele fixe, discutau cu recepționerul sau cu portarul; bărbați în grupuri de trei sau patru, râzând, sau singuri, răsfoind bibliorafturi pline cu grafice și tabele. S-au întors și m-au privit când am trecut pe lângă ei zâmbind și înclinând din cap ca și cum făceam și eu parte din lumea lor, tărâmul valutelor și al privilegiilor.

— Bună ziua, domnișoară, mi-a spus portarul, cu mâna la pălărie. Pot să vă chem un taxi?

— A, nu, mulțumesc, am răspuns, cu o voce care nu prea era a mea. E o zi așa de frumoasă. Prefer să merg pe jos. Nu merg decât la câteva străzi mai departe.

— Chiar este o zi frumoasă, a fost el de acord. Să vă bucurați de ea.

— Mulțumesc, am zis cu aceeași voce străină — a unei versiuni ale mele care stătea într-un apartament de la Waldorf și mergea cu taxiul prin oraș când vremea era urâtă — și am pășit dincolo de ușa pe care

mi-o deschisese portarul, afară, pe Park Avenue, unde un batalion de lalele rechiziționaseră fâșia de pe mijlocul bulevardului. Florile se legănau în vântul călduț, înclinându-și ca una capetele spre sud.

* * *

Acum, că ieșise în sfârșit soarele, întunericul din Agenție mi se părea ușor opresiv sau poate depresiv. E primăvară, aș fi vrut să-i strig lui Lucy, îmbrăcată în rochia ei neagră, sobră ca o călugăriță, și șefei mele, cu deux-pieces-ul ei maro ca hârtia de ambalaj, și chiar mochetelor verde-pădure care ne amortizau pașii, lemnului brun-închis care încadra fiecare cameră cu rafturi de bibliotecă. Iarna, bezna servise ca un refugiu confortabil, dar acum număram minutele până la prânz, când puteam să mă plimb în soarele cald, cu brațele dezgolite.

— Drăguță rochie, a strigat Lucy când am trecut pe lângă biroul ei. E vintage?

Nu am apucat să răspund că se și ridicase de pe scaunul ei, să mi se alăture.

— Am tot vrut să te întreb, a zis, pe un ton ușor mai șoptit decât tunetul ei obișnuit, din gâtlej. Tu mănânci?

M-am uitat la ea, mirată.

— Ce să mănânc?

— Păi, a început Lucy și pe urmă a izbucnit într-un hohot de râs nervos, gesticulând teatral spre rochia mea.

I-am urmărit mâinile cu privirea și brusc am înțeles ce voia să spună sau parte din ce voia să spună: înotam în rochia de pe mine.

— Pari puțin cam — și-a căutat cuvântul potrivit — anemică.

Am simțit că îmi vine să plâng de exasperare.

— Știu că e greu să trăiești dintr-un salariu de asistentă, a spus Lucy și a râs din nou. Dacă e cineva care știe, eu sunt aia.

— Mănânc, i-am răspuns, zâmbind larg. Chiar mănânc.

Dar oare așa era? Cu noile facturi pe care le aveam de plătit, abia dacă

puteam să supraviețuiesc. În fiecare zi sunam la bancă să îmi verific contul și foarte adesea ajungeam să nu mai am acoperire, chiar dacă țineam de fiecare cent și îmi păstram cu eforturi dureroase soldul în carnetul de cecuri. O dată pe săptămână cumpăram alimente, sâmbăta dimineața, și îmi calculam cu grijă totalul produselor din coș înainte de a mă apropia de casă, puneam înapoi orice era prea extravagant, cum ar fi fursecurile preambalate și cerealele. Pentru prânz mă limitam la cinci dolari, cu care îmi luam o tristețe de salată grecească minusculă de la magazinul din colț, parte dintr-un lanț: o salată romană fleșcăită, uneori înnegrită pe la margini, o roșie de iarnă, decolorată, câteva felii străvezii de castraveți și o fărâmă de feta, peste care stătea o singură măslină costelivă și sărată; măslina aceea făcea toți banii.

În ziua aceea totuși am făcut ceva ce nu mai făcusem niciodată, niciodată: m-am dus, direct și deliberat, drept la chioșcul elegant de pe Forty-Ninth, de unde agenții își luau prânzul. În jurul meu, Stăpânii Universului comandau salate de andivă creață, își frecau coatele cu omoloagele lor, femei suple, bronzate, cu brățări Cartier aninate de încheieturile lor subțiri și bronzate. Sandviciurile stăteau ca niște produse de patiserie, pe stative argintii de prăjituri. După o îndelungă deliberare, am ales o lipie subțire, umplută cu un soi de carne roz, afumată. La casă mi-am luat și un fursec de ciocolată, am comandat o cafea și am întins o bancnotă nou-nouță de douăzeci de dolari. În clipa aceea nu aveam descoperire de cont, dar inima tot mi-a luat-o la galop când am băgat în portofel restul firav. Cu sandviciul în mână, am mers pe Fifth, soarele îmi încălzea umerii, m-am așezat pe treptele Catedralei St. Patrick alături de turiști și am mușcat din el, o îmbucătură plină, sărată, unsuroasă, caldă. Era fără îndoială cel mai delicios sandvici pe care îl gustasem vreodată. Am mâncat jumătate, cu gândul să păstrez restul pentru a doua zi, apoi am devorat și ce mai rămăsese.

În dimineața următoare mi-am pus o rochie de primăvară pe care nu o mai purtasem niciodată — un dar de demult din partea mamei —, roșie, mai scurtă decât tot ce altceva aveam în garderobă, în care genunchii contrastau palizi cu tivul ei ca para. Din fundul dulapului am scos o pereche de sandale din piele neagră, cu toc elegant, o altă contribuție de-a mamei. În apartament nu aveam oglindă, așa că nu eram sigură dacă arăta bine combinația, dar în rochia croită pe corp și sandalele cu toc mă simțeam mai puternică, mai dreaptă, mai capabilă să îmi țin capul în linie cu coloana, așa cum profesorii mei de actorie îmi spuseseră întotdeauna să fac. Eu eram genul șleampăt, cocârjat, încovoiat.

Când am ieșit de la metrou în acea dimineață, am traversat Fiftieth Street fără să stau pe gânduri, am deschis ușa din spate a hotelului Waldorf, am urcat cu liftul și am trecut pe lângă anticariat, după ce am aruncat o privire, să mă asigur că De veghe era încă acolo. În holul de sus am găsit iar grupurile de funcționari bancari, consultanți și mai știu eu ce, proaspăt bărbieriți, cu costumele lor impecabile și care se uitau la mine dezinteresați, pe deasupra programelor de conferință și a rapoartelor de vânzări. Brusc, am râvnit să mă număr printre ei, să fiu una de-a lor, nestânjenită în lumea aceea, cu un card sclipitor în portofel, care să îmi permită să mă așez și să comand o cafea de cinci dolari. În copilăria mea, tata și cu mine — amintirea mi-a revenit cu o forță brutală — ne petrecuserăm atât de multe ore în astfel de holuri, inventând istorii despre lumea care se perinda pe dinaintea noastră. Tata crescuse într-un soi de sărăcie forțată, cu părinții lui socialiști, cu mama activistă — bunica mea de pe Grand Street, căreia îi eram datoare o vizită —, iar ca adult se bucurase de tot luxul, dar mai ales de luxul hotelurilor elegante, emblema lenei reprobabile.

Cu spatele tot drept am trecut printre bărbații aceia în costum și am coborât, zâmbind prostește. Apoi m-am uitat în sus, sus de tot, la tavanul înalt și elaborat decorat al holului, cu marginile pictate în foiță de aur, un model atât de complicat și de frumos, încât pentru prima dată am înțeles adevăratul sens al expresiei „mi s-a tăiat respirația“. Pentru că, sincer, am rămas fără suflu când modelul — frunze și vițe și diamante — mi s-a înfățișat și am înțeles care e adevărata înălțime a tavanului, volumul de aer și spațiu dintre acele vițe, în raport cu micimea mea. Sandalele mele, cu tocul lor subțire, se prinseseră în covorul gros și pentru o clipă m-am gândit — am știut, inima îmi bătea mai repede — că o să mă împiedic și o să cad pe cele câteva trepte, în timp ce lumea din jurul meu se rostogolea, dar apoi am pus doar mâna pe balustradă, mi-am recăpătat echilibrul și am continuat să cobor.

37 În legislația dreptului de autor, posibilitatea de a folosi, în anumite condiții, materialele protejate de lege, fără să fie necesară obținerea unei permisiuni din partea titularului drepturilor de autor.

Vara

Lansarea

Se vor întâlni. Personal. Jerry și Roger Lathbury. Asta era o știre mare. Jerry nu se întâlnea cu oameni. Jerry evita oamenii. Chiar și oamenii pe care îi știa de zeci de ani. Cei doi corespondaseră direct, ocoliseră și Agenția, și pe șefa mea. „Ar fi bine dacă mi-ai trimite copii ale scrisorilor tale“, o auzisem spunând pe șefa mea. Dar Jerry nu a trimis copii ale acelor scrisori. Nici Roger nu a făcut-o. Șefa a descris situația drept „cu totul neobișnuită“, a clătinat din cap și a râs puțin, așa cum făcea când era nervoasă sau nemulțumită. Au deranjat-o scrisorile. Dacă Jerry accepta cine știe ce condiții ciudate? Sau se supunea vreunui risc? Sigur, Roger părea cel mai drăguț și mai sincer dintre oameni, dar dacă nu era așa? Dacă îl manipula cumva pe Salinger să... să ce? Șefa nu știa să spună.

Și nu conta, pentru că noi nu puteam face nimic în legătură cu asta, în legătură cu orice ar fi avut de-a face cu asta. Situația depășise de acum sfera unei afaceri. Jerry și Roger se împrieteniseră.

Jerry cel puțin devenea prieten cu Roger. Roger era puțin cam prea agitat, puțin prea derutat de entuziasmul lui Salinger ca să reacționeze cu sinceritate în același fel. Începuse să telefoneze tot mai frecvent. De fiecare dată când primea o scrisoare de la Salinger, telefona. De fiecare dată când îi trimitea lui Salinger o scrisoare, telefona, îngrijorat că spusese ce nu trebuie.

Așa se face că eu eram cea care ajungea cel mai des să asculte îngrijorările lui Roger, temerile lui. Înțelesesem că lui Pam i se dăduseră instrucțiuni să transfere apelurile lui Roger mai întâi la mine.

— Am făcut niște machete, mi-a comunicat el la sfârșitul lui iunie. Vreo două. Cred că înțeleg ce îi place lui Jerry la un design și cred că astea o să-i placă. Sau cred o să-i placă o machetă mai mult decât cealaltă.

— Da? am zis, încercând să îmi ascund panica din voce.

Încă nu lămuriserăm toate detaliile înțelegerii respective. Nu exista un contract. Nici măcar o schiță de contract. Consideram că realizarea layoutului unei cărți înainte de semnarea contractelor chiar era ceva cu totul neobișnuit. Și mi se mai părea că aduce ghinion.

— Am dactilografiat-o din nou, mi-a spus, ca să pot face machetele. Puteam să o fi scanat, dar m-am gândit că Salinger ar fi preferat să fie dactilografiată.

— Hmm, am murmurat eu în receptor, întrebându-mă dacă Salinger ar vedea vreo diferență.

Era vineri și șefa era acasă, bineînțeles. Roger suna adesea vineri dimineața și începeam să cred că o făcea deliberat, că mă folosea drept placă de rezonanță. Sau psihiatru. Era limpede că acordul îi provoca deja o enormă neliniște. Sau poate că era doar genul de persoană anxioasă și vorbăreață. Îmi povestise totul despre fiicele lui, despre programele lui de studiu, despre colecția de relicve literare și despre antipatia blajină pe care o nutrea soția lui față de aventurile lui editoriale.

— Și e un lucru bun. Când am dactilografiat textul am observat că există câteva mici greșeli de tipar.

Părea un pic mulțumit că prinsese The New Yorker pe picior greșit.

— Serios? am zis surprinsă.

La The New Yorker, departamentele de verificare a informației și de corectură erau legendare. Aș fi zis că pur și simplu nu le scăpa nicio greșeală.

— A, da, a susținut Roger. Mici scăpări, dar tot greșeli se cheamă. Le-am corectat eu. Salinger e obsedat de detalii și presupun că le-ar fi vrut corectate.

— Sunt convinsă că ai dreptate, am spus.

În același timp, rulam cu discreție în mașina de scris o foaie cu antet, deși nu aș fi putut să dactilografiez în timp ce vorbeam la telefon — în afara cazului în care aș fi vorbit cu Don, cu mama sau cu Jenny ori cu altcineva care nu s-ar fi simțit ofensat —, întrucât Selectricul făcea prea mult zgomot.

De fapt, nu eram deloc sigură.

— Am și mărit considerabil marginile, ca să dau volum cărții. Dacă e prea subțire nu o să pot pune orizontal titlul pe cotor. Jerry vrea un titlu orizontal. Urăște titlurile verticale. Așa că am lăsat niște margini cu adevărat late. Dar Salinger le preferă așa. Nu e prea mult text pe pagină. Vrea ca povestirea să respire.

— Titluri verticale?

Nu mai auzisem niciodată acest termen până atunci și m-am întrebat dacă nu îl inventase Roger — sau Salinger. Semăna cu titlul unui album Joy Division. Sau cu o antologie de poezie abstractă.

— Da, da!

Când era supraentuziasmat, Roger vorbea uneori ca Iepurele Alb[38]. Mi-l imaginam scund și durduliu, cu o cărare trasă mult pe o parte a capului și părul pieptănat în partea cealaltă.

— Titluri verticale. Când titlul e tipărit de-a lungul cotorului cărții. Așa că trebuie să-ți pleci capul pe o parte ca să-l citești. De fapt, cele mai multe dintre titluri așa sunt scrise. Pentru că ai nevoie de un cotor relativ gros ca să pui titlul pe orizontală. Uită-te la cărțile lui Salinger. Toate au titlurile pe orizontală.

Am aruncat o privire spre raftul de cărți din fața mea. Am mijit ochii și am văzut că avea dreptate. Chiar așa era. Fiecare cuvânt din fiecare titlu era imprimat de-a latul cotorului cărții, și toate cuvintele erau unul sub altul.

Miercurea următoare, Salinger s-a dus la D.C. și s-a întâlnit cu Roger ca să ia masa la National Gallery, un loc deosebit de public și de aglomerat, dar Salinger nu a fost asaltat de fani — așa cum se așteptase Roger — și nici centrul atenției fotografilor. Cei doi bărbați au stat și au analizat variantele de design ale lui Roger, apoi s-au despărțit în dreptul micii cascade de lângă scările care urcă spre holul galeriei.

— El a insistat să plătească masa, a raportat Roger, care părea să fie uluit de faptul că el, Roger Lathbury din Alexandria, Virginia — puștiul care citise Nouă povestiri în camera lui din suburbii — ajunsese să mănânce sandviciuri împreună cu J.D. Salinger.

Telefonase, desigur, la prima oră în dimineața zilei de joi, ca să îmi ofere analiza post-factum.

— Data publicării o să fie 1 ianuarie, mi-a spus. De ziua lui Jerry.

— 1 ianuarie anul viitor? am întrebat.

De obicei dura mai bine de șase luni ca să produci și să publici o carte. Roger putea oare să aducă această carte în librării până de Anul Nou?

— Da, da, desigur, mi-a confirmat. Nu avem de ce să așteptăm. Nu sunt chiar așa de multe de făcut. Jerry a ales designul pe care mă gândisem că îl va alege. Și am decis împreună să nu avem colontitlu în partea de sus a fiecărei pagini. Pentru că este o scriere epistolară. Știi. E o scrisoare. Așa că te-ar scoate din stare să ai titlul pe fiecare pagină. Jerry e de acord.

Cei doi bărbați erau de acord în toate privințele, se pare, cu o excepție. Salinger nu voia ca greșelile de tipar să fie corectate. De fapt, se zbârlise când a aflat că Roger le corectase fără să se consulte mai întâi cu el.

— Nu înțeleg. A părut de-a dreptul deranjat că le-am îndreptat..., a spus Roger și a făcut o pauză, nesigur dacă trebuia măcar să pomenească despre potențiala catastrofă. Pentru o clipă am crezut că o să spună „Hai să lăsăm baltă toată treaba“. Doar fiindcă am corectat câteva greșeli minore. Dar OK. O să pun înapoi greșelile de tipar.

— Ți-a spus de ce? l-am întrebat.

Aveam o bănuială — fără niciun temei — că Salinger avea să reacționeze astfel. Suspiciunea mea era că în cazul lui Jerry totul era legat de control: dacă Roger l-ar fi întrebat de la bun început despre corectarea greșelilor, probabil că ar fi spus „Sigur, corectează-le“. Dar faptul că Roger o făcuse de capul lui, fără să îl consulte, pur și simplu îl enervase.

— Oarecum, a murmurat, vocea lui Roger estompându-se odată cu valul de adrenalină iscat de prânzul luat împreună, care se dilua pe măsură ce îi analiza minusurile. Nu chiar. A spus doar că o vrea tipărită exact așa cum a apărut inițial în The New Yorker. A fost ca și cum ar fi spus că greșelile de tipar fuseseră intenționate. Deși n-a spus fix așa. Dar m-a lăsat să înțeleg...

A tăcut, cu gândul aiurea, și pentru o clipă m-am întrebat dacă nu închisese sau dacă nu se întrerupsese legătura. Apoi și-a dres vocea.

— Ai pățit ceva? l-am întrebat.

Îmi plăcea Roger. Chiar îmi plăcea. Voiam să iasă bine. Voiam să nu o dea în bară cu proiectul acesta. Să nu mai ajungă să corecteze nicio greșeală de tipar.

Într-o seară de la începutul lui iulie, la o petrecere pe terasă, am stat îndelung la taclale cu doi tineri redactori de la The New Yorker. Erau

doar cu câțiva ani mai mari ca mine — și cu câțiva mai mici ca Don —, îmbrăcați ca niște personaje dintr-un film de Whit Stillman. Erau, cu alte cuvinte, exact așa cum mi i-aș fi imaginat eu pe redactorii de la The New Yorker, dacă aș fi avut cum să mi-i imaginez măcar pe cei ce făceau revista care îmi modelase atât de puternic viața. Așa cum, sincer și cu totul adevărat, nici nu îmi închipuisem vreodată că mă voi afla în aceeași încăpere cu astfel de oameni, cu atât mai puțin că voi fi în centrul atenției lor, cum mi s-a întâmplat în seara aceea. Mi-am petrecut anii adolescenței citind cu religiozitate The New Yorker, imitând sistemul complicat și bine rânduit în care citea tata revista, sistem care presupunea să începi de la cronicile de film, apoi să treci la cele de teatru, apoi la Chestiunea Zilei și la editoriale. De abia în facultate am ajuns totuși să înțeleg semnificația culturală mai largă a revistei. Crezusem că e o revistă pentru cei care locuiau în New York sau care erau din New York, asemenea tatei. Newyorkezi. Mai credeam și că revista era ceva secret, ceva pe care doar eu și tata puteam să îl digerăm. Nimeni altcineva din orășelul nostru conservator nu o mai citea, exact așa cum nimeni altcineva nu citea Times.

Redactorii de la The New Yorker cunoșteau Agenția, bineînțeles — cele două instituții fuseseră înființate cam în același timp, istoriile lor se împleteau — așa că am stat de vorbă despre Fitzgerald și am răspuns la întrebările obișnuite despre Salinger. Nu, nu l-am cunoscut. Da, reporterii încă mai telefonau după el. Nu, nu știu dacă lucrează la un nou roman. Am relatat unele dintre procedurile și regulile mai obscure ale Agenției: fișele, mașinile de scris, paharele mari cu „apă“ de pe biroul lui Carolyn, care i-au făcut să râdă. Până și revista The New Yorker, am aflat eu — cu patina și izul ei de vechime — era complet computerizată și fără dictafoane. Ei auziseră însă povești despre ciudățeniile Agenției — așa cum era cazul multora dintre anumite cercuri editoriale — și erau dornici de mai mult. Așa că le-am povestit despre scrisorile lui Salinger, desigur, despre fata din Japonia cu hârtia ei de scrisori cu Hello Kitty, despre nenumăratii veterani și despre femeia a cărei fiică murise. Și le-am spus despre nebunii care trimiteau scrisori pe bucățele de hârtie mânjită, aparent scrise cu cioturi de creion, cu scrisul mâzgălit și întins pe pagină. Le-am spus și despre puștii care scriau cu vocea lui Holden.

— Dragă Jerry, măgar bătrân ce ești, strigasem, imitându-i pe acei fani. Clar că mă dai grav pă spate dacă o să găsești un nenorocit de minut ca să-mi răspunzi la scrisoare.

— Ei, na, exclamase unul dintre redactori. Pe bune?

— Ei, da.

— E formidabil, spusese un altul, ștergându-și cu degetul mare și zdravăn o lacrimă de râs. Nu mi-am dat seama că Salinger e încă așa de popular. Dar probabil că fiecare adolescent trece printr-o fază Salinger, nu?

— Absolut, m-am trezit spunând. Dar să știi că povestirile acelea chiar sunt valabile.

De unde îmi venise chestia asta? Nu îl citisem pe Salinger în adolescență și nici acum nu-l citeam. Încetează, mi-am zis.

— Multe dintre scrisorile pe care le primim sunt de la persoane de-o seamă cu Salinger, oameni care au citit De veghe sau povestirile când au apărut pentru prima dată, iar acum le recitesc — și văd lucruri pe care nu le remarcaseră la prima lectură. De exemplu, războiul. Toate povestirile sunt, în ultimă instanță, despre război.

— Ar trebui să le recitesc, spusese un redactor. În liceu mi-a plăcut Nouă povestiri.

— Și mie, a spus un altul. Mi-a plăcut și De veghe. Dar cui nu i-a plăcut?

În final, când afară s-a mai răcorit și lumea a mai plecat, am pus întrebarea pe care voisem — și mă temusem — să o pun:

— Cum e să lucrezi la The New Yorker?

Vocea îmi devenise abia o șoaptă și vântul, întețit acum, îmi flutura părul și poala rochiei. Mai fusesem la petreceri la înălțime cu Don, pe acoperișurile blocurilor din East Village, clădiri cu cinci etaje de pe care puteai să zărești un crâmpei din cartierul nostru de pe malul celălalt al râului — fabrica de zahăr Domino, clădirile industriale abandonate din South Side — și unde ți se lipeau pantofii de cartonul gudronat, chiar dacă doar puțin. Aceasta era însă o petrecere în grădina de pe acoperișul unei clădiri de birouri, nouă și înaltă, cu scaune frumoase de grădină, dale gri, lucioase, încastrate în pardoseală și plante curgătoare în ghivece pătrățoase, care se legănau în vânt. Un chelner se oprise lângă noi să ne ofere pahare cu vin alb, rece ca gheața. Am sorbit îndelung, în timp ce tinerii redactori meditau la întrebarea mea. Unul dintre ei era scund și brunet, cu un păr lucios care îi intra în ochi și avea un zâmbet de pișicher. Celălalt, înalt, roșcat și pistruiat, avea o privire extraordinar de directă. Mi-am dat brusc seama că amândoi erau chipeși. Ca la un semn, amândoi s-

au întors spre mine și au ridicat din umeri, zâmbind. Am înțeles că nu exista răspuns la întrebarea mea.

Don se agita undeva la periferia acestei scene. Era probabil prima situație în care mi s-a părut că nu e în largul lui. La petreceri își făcea de obicei apariția, cântărea anturajul și imediat inițiia propria lui manieră de marcare masculină a teritoriului. Eram împreună de suficientă vreme ca să îi pot anticipa comportamentul încă de la sosirea într-o adunare cu, să zicem, cinci persoane: mai întâi îi saluta pe fiecare dintre bărbații pe care îi cunoștea, îmbrățișându-i pe jumătate și bătând palma, folosind un gen de argou intens și viril — „Care-i treaba, frate?“ — pe care în general îl disprețuia. Apoi obținea ceva de băut care conținea un fel sau altul de alcool brun, ideal servit într-un păhărel, cu cuburi de gheață pe care le putea zornăi în pauzele de conversație. Cu băutura în mână, se proptea într-un loc ce îi îngăduia o privire panoramică asupra încăperii, astfel încât — acum știam — să poată monitoriza sosirea femeilor atrăgătoare și de unde să evalueze cât de atrăgătoare erau femeile deja sosite.

Oricum, în seara aceea fusese ciudat de liniștit. Se apropia data căsătoriei lui Marc, iar Don era tot mai posac și mai pansiv, mai retras în sine. De obicei practica un adevărat ritual pentru a se pregăti, cu minuțiozitate, pentru orice petrecere: duș, ras, aplicarea lentilelor de contact. În seara aceea însă i se vedeau tuleiele brunete și purta ochelarii — rotunzi, cu rame de sârmă —, care îl făceau să pară mai tânăr, iar cămașa albă era departe de a fi impecabilă. Don includea The New Yorker în lista lui de frivolități burgheze, deși o citea, bineînțeles, cufundat uneori în lectura unor articole într-un fel care mie mi se întâmpla rar.

— Nonficțiunea e uluitoare, spusese când îi arătasem această contradicție, cu câteva săptămâni în urmă. Dar ficțiunea e o glumă. E pur și simplu fioroasă. Și toată prețiozitatea aia cu Chestiunea Zilei, flaneurul cu joben și monoclu. Pfui. Nu-ți vine să vomiți?

Cu un hohot de râs m-a tras spre el și m-a îmbrățișat, așa cum ai lua un copil în poală ca răspuns la drăgălășenia lui formidabilă.

— Normal, pe tine nu te face să vomiți. Ție îți plac rahaturile astea. Rahaturi în genul „Vai, ne întâlnim toți la Algonquin, la un pahar. Tare mi-ar plăcea să vii și tu“, a spus pe o voce pițigăiată și tremurată.

Îl mai auzisem lansându-se în astfel de discursuri — cu glas tare — la toate petrecerile de pe terasele clădirilor din East Village și prin tot felul de baruri retro pe care el le găsea „autentice“ și romantice —

Holiday Cocktail Lounge, International și Tile Bar și Irish sau Driggs —, perorând pe larg despre caracterul corupt și diluat al ficțiunii contemporane.

În seara aceea însă a stat literalmente în umbra mea, la un pas sau doi în spatele meu, în dublura mea întunecată ce pornea din călcâiele mele, sorbind dintr-un pahar, cu ochii deschiși larg. În seara aceea, când am plecat de la petrecere — „Treci pe la mine și o să-ți arăt redacția“, îmi spusese redactorul cel înalt, în timp ce îmi punea o carte de vizită în palmă — și am mers până la intersecția dintre Fifty-Third și Lex, să luăm Linia 6 până la Union Square, simțind răcoarea aerului pe brațele mele dezgolite, mi-am amintit ceva ce îmi spusese unul dintre clienții lui Max, în treacăt, la o petrecere de lansare a unei cărți: „Eu judec o femeie după prietenii pe care îi are“. La momentul acela mi se păruse ciudată și dură afirmația lui. Acum însă înțelegeam ce voia să spună: că omul este pe măsura celor cu care se înconjoară. Toți prietenii lui Don erau, ce-i drept, ciudați sau defecți într-un fel sau altul: Allison, Marc și Leigh, stânjeniți în mod tragic de privilegiile cu care crescuseră, paralizați de frica unui eșec. Prietenii lui din Hartford, niște frustrați furioși.

De ce Don nu frecventa alți scriitori? Scriitori de succes, autori publicați sau pur și simplu scriitori ambițioși, interesanți, fie ei publicați sau nu? De ce nu discutase și nu se întreținuse vesel cu redactorii de la The New Yorker? De ce nu se împrietenise cu ei? Nu crease alianțe? Nu le spusese despre romanul lui? De ce nu vorbise cu ei despre Gramsci sau Proust? Răspunsul mi-a dat fiori pe șira spinării: Don nu voia prieteni care să lucreze la The New Yorker. Nu voia prieteni care să poarte pantofi eleganți de la Brooks Brothers și cravate cu dungi, prieteni care au asigurări de sănătate și diplome de Harvard, prieteni care tocmai ce își publicaseră primele articole la Chestiunea Zilei. Don se înconjura de fraieri — niște distruși, ratați sau pe cale să devină astfel, triști și confuzi — ca el să poată fi rege între ei. Ceea ce, evident, nu îl făcea altceva decât regele fraierilor.

Și pe mine ce mă făcea asta să fiu?

În dimineața următoare m-am apucat direct de scrisori. Erau obișnuitele declarații de dragoste față de Holden, obișnuitele povestiri din război, obișnuitele istorii de disperare și mântuire, multe, multe scrisori din Japonia și Danemarca și din Olanda. Japonezii îl adorau pe Holden. Am dactilografiat câteva formulare de răspuns, standard și modificate, am pus deoparte câteva Scrisori Tragice, pentru altădată, apoi am deschis un plic pe care adresa destinatarului era trecută cu un

scris alert, de față. Scrisoarea era aproape o nuvelă în sine, povestea fetei respective desfășurându-se pe trei pagini de hârtie de caiet, boțite și mânjite, cu grafitul creionului ușor mânjit. Fata povestea că e în prima clasă de liceu și urăște școala, mai ales engleza, la care e corigentă. Profesoara ei de engleză poate că era o persoană OK, dar nu înțelegea ce înseamnă să fii tânăr și le dădea elevilor să citească tot felul de cărți tâmpite, care nu aveau nicio legătură cu viața lor. Din toată programa de studiu a anului, singura carte care îi plăcuse fusese De veghe în lanul de secară. La cum stăteau lucrurile, avea să fie nevoită să meargă la cursurile de vară sau să repete cursul de engleză de clasa a IX-a, ceea ce ar fi fost așa de penibil, că nu știa sigur dacă ar fi suportat, plus că maică-sa ar fi omorât-o. Școala era aproape pe terminate, dar ea o întrebase pe profesoară dacă nu putea să facă ceva ca să își mărească nota, doar atât cât să treacă. „Există ceva ce ai putea să faci", îi spusese profesoara. „Scrie-i o scrisoare lui J.D. Salinger, una suficient de bună ca el să îți răspundă. Dacă o face, îți dau un zece."

Hmm, mi-am zis punând scrisoarea deoparte și zgâindu-mă pentru a enșpea oară la peretele plin cu cărțile lui Salinger. Era ora prânzului și eu aveam deja un teanc de scrisori gata să fie puse la poștă. Le-am trecut prin mașina de francat, mi-am tras haina pe mine și mi-am strecurat în geantă scrisoarea fetei. Stând la coadă ca să-mi cumpăr o salată, am recitit-o. În ciuda diverselor greșeli de ortografie și a stilului dezordonat, fata nu scria tocmai rău. Își transmisese povestea onest și cu intensitate, cu pasiune și detaliu. Apoi mai era și îndrăzneala pură — tupeul, cutezanța — de a-i scrie lui J.D. Salinger spunând: „Te rog să-mi răspunzi ca să pot lua un zece de pomană". Îmi plăcea fata, într-un fel. Salinger fusese el însuși un elev slab. Poate că și el ar fi plăcut-o. Poate că — așa cum spunea băiatul din Winston-Salem — scrisoarea l-ar fi amuzat. „Chiar am nevoie de zecele ăsta", am citit, în timp ce țineam în mână cutia de plastic cu salata apoasă. „O să-mi crească media generală cât să promovez. Mama e veșnic supărată pe mine acum. Știu că înțelegi."

Exista totuși ceva care mă irita. Ce i-ar spune Salinger? Am meditat la asta pe drumul înapoi spre birou, traversând Forty-Ninth Street, apoi de-a lungul lui Madison, în timp ce soarele îmi încălzea brațele goale. Și Salinger fusese eliminat de prin școli pentru note. Știam asta de la Hugh și de la Roger și din scrisori, pentru că multe dintre ele se refereau la incidente din viața lui Salinger. Puteau fi foarte instructive, scrisorile. Știam că Holden fusese și el exclus din câteva școli pentru note mici. Oare vreunul dintre ei ar fi încercat să își păstreze locul printr-un astfel de șiretlic? Nu citisem De veghe, așa că nu eram sigură în privința lui Holden, dar știam — eram sigură — că Salinger n-ar fi

făcut-o. El și-ar fi asumat eșecul.

Revenită la birou, mi-am mâncat măslina și apoi m-am întors cu fața la Selectric și am produs un răspuns pentru fată, sugerându-i că nu era deloc în stilul lui Holden — sau al lui Salinger — să-și facă griji pentru note sau pentru supărarea mamei. Dacă voia să fie ca Holden — sau Salinger — ar trebui să își accepte nota, care nu era de trecere, notă pe care, după cum singură recunoștea, o merita. Încercarea de a face o șmecherie prin care să scoată o notă pe care nu o obținuse prin muncă era un gest de lașitate, eschivarea unui prefăcut. „Dacă vrei un zece sau măcar o notă de trecere, nu există decât o singură cale de a o obține: trebuie să înveți și să faci temele care ți se dau. Asta ar putea să însemne că trebuie să scrii lucrări sau să dai teste. Ar putea să însemne să o rogi pe profesoara ta să îți mai dea o șansă. Ar putea să însemne că trebuie să îți ceri scuze sau să demonstrezi supunere. Dar este singura cale. Un zece obținut printr-o șmecherie nu are absolut nicio valoare.“

Am semnat scrisoarea cu numele meu și inima mi-a bătut repede, de fericire. Făcusem ceea ce trebuie. Stăpâneam oare tehnica „oare ce ar spune Salinger“? Dar încălcasem în același timp o limită. Linia abia vizibilă dintre interesul pornit din curiozitate sau angajarea plină de compasiune ori simpla simpatie și implicarea excesivă. De ce nu pot să las în plata Domnului scrisorile astea? m-am întrebat în timp ce mă apropiam de aparatul de francat. De ce nu pot să trimit pur și simplu scrisorile standard fiecăruia dintre fani? Răspunsul era simplu: le iubeam. Erau incitante. Când le citeam, așezată la biroul meu, singură — în diminețile de vineri, să zicem — simțeam că mă încarc de un sentiment ciudat, un amestec de furie și de afecțiune, de dispreț și de empatie, de admirație și de dezgust. Oamenii aceștia îmi scriau — sau, în fine, îi scriau lui Salinger prin intermediul meu — despre frustrările lor maritale, despre copiii morți, despre plictisul și disperarea lor, scriau despre cântecele și poeziile lor preferate, despre excursiile la Marele Canion și în Hawaii, despre păpușile lor favorite. Îmi spuneau mie — Salinger — lucruri pe care știam cu siguranță că nu le mai spuseseră nimănui altcuiva. Puteam oare să le răspund, iar și iar, în cea mai impersonală și mai protocolară manieră posibilă? Puteam să îi abandonez pur și simplu? Puteam să îi las să creadă că nimănui nu îi păsa, că nimeni nu îi ascultă?

În sâmbăta aceea trebuia să merg acasă pentru ziua de naștere a bunicii. În dimineața următoare, toată familia mea se aduna la micul dejun: covrigi, bialy[39], lox[40] și biscuiți sfărâmicioși. Bunica împlinea vreo nouăzeci și șase de ani. Nimeni nu îi cunoștea vârsta adevărată,

nici măcar bunica însăși. Se născuse în vechea țară[41] și nu avea certificat de naștere ori vreun alt act. Tot ce știa era că sosise în Statele Unite în 1906. Aproximativ.

— Am un cadou pentru tine, mi-a zis Don în timp ce îmi îndesam niște haine într-o geantă.

M-am uitat întrebătoare la el. Don nu credea în daruri, un principiu pe care îl atribuia comunismului, dar care suspectam că avea mai mult de-a face cu sărăcia și zgârcenia. De Crăciunul trecut respinsese ideea de a le duce cadouri părinților sau fraților și surorilor lui, mulți la număr. Ziua mea de naștere venise și trecuse în urmă cu două luni — acum aveam douăzeci și patru de ani — și, la fel, refuzase să o serbeze alături de mine. „O să fie mai vesel dacă te scot prietenele tale în oraș“, insistase. Într-adevăr, prietenele mele au fost bucuroase să mă invite în oraș și chiar dacă nu simțisem neapărat lipsa lui Don, ciudățenia unei zile de naștere sărbătorite fără pretinsul meu iubit umbrise bucuria serii. Când am ajuns acasă i-am explicat asta și, la rândul lui, Don mi-a explicat că zilele de naștere erau aiurea și, desigur, o prejudecată burgheză. „Hallmark a inventat zilele de naștere“, îmi spusese. „E doar încă un mod de a păcăli masele să cheltuiască bani, ca să creadă că materialismul este soluția.“

Don refuzase să vină cu mine la aniversarea bunicii, invocând opoziția lui față de tradiție, dar — din nou — suspectam că această pretinsă atitudine principială putea să fi fost doar o perdea de fum care să ascundă fie sărăcia, fie calicia, faptul că nu voia să dea banii pe un bilet de autobuz, ca să nu mai vorbim de un cadou pentru bunica. De fapt, îmi convenea să merg singură acasă, chiar dacă rămăsesem puțin șocată după ultima mea vizită. Ce îmi mai pregăteau părinții de astă dată? O factură de la grădiniță? Plata retroactivă pentru dădaca din copilărie?

Eram totuși — poate prostește — nerăbdătoare să mă bucur de confortul casei părintești, răcoroasă și spațioasă: adierea aerului condiționat central, care ieșea prin orificiile din vechea mea cameră, patul copilăriei mele, moale, cu așternuturile lui imprimate cu crenguțe roz, peluza noastră verde și arborii enormi, rășchirați, care o umbreau. Să rămânem fără covrigi, eu și tata, duminică dimineață. Așteptam cu nerăbdare să mi se poarte de grijă, chiar și numai puțin.

— Un cadou? l-am întrebat, precaută.

— Ceva să iei cu tine, a spus, zâmbind. Dă-mi geanta ta.

Am deschis-o și el a pus în ea un plic maro, mare și nu tocmai neted.

— Să nu-l deschizi decât când ajungi acasă.

L-am desfăcut în autobuz. Înăuntru i-am găsit romanul, Fellow Traveler — Tovarăș de drum. Îmi spusese titlul la prima noastră întâlnire.

— E o trimitere la temele mai mari ale cărții, îmi explicase, agitând vinul în pahar, iar eu dădusem din cap că înțeleg. Cunoști termenul, nu? Tovarăș de drum.

Nu-l știam.

— Bunica ta a fost socialistă, exclamase el, și tu nu știi ce e un tovarăș de drum?

— Bunica a încetat să mai discute politică de prin anii ’50. Din motive evidente.

— Chiar și așa! spusese Don, incredul, clătinând din cap. Un tovarăș de drum este un prieten al partidului care nu are și carnet de membru.

— Romanul e despre comunism? îl întrebasem. E despre partid? Partidul de acum?

Mi se păruse că sună ciudat și incitant.

— Nu, nu. Ar fi groaznic de plicticos, a surâs cu un zâmbet larg și vesel, genul care te face să crezi că totul e posibil. Dar e și despre clase sociale. Și despre cum poți să fii parte din ceva, dar și pe dinafară. Eroul meu — adică, e un fel de antierou, dar în fine — este membru al societății tradiționale, dar de fapt nu participă la ea. Iar iubita lui — fosta lui iubită — vine dintr-o familie foarte, foarte bogată. A încercat să îl includă și pe el în lumea ei, dar pur și simplu n-a mers.

Îi scăpase un mic hohot de râs, deși zâmbetul îi dispăruse.

— Pentru că el e din clasa muncitoare.

Iubita din roman era inspirată de prietena lui din liceu, care crescuse în Beverly Hills sau așa ceva, în ceea ce Don descria drept splendoare baronială, dar mie mi se părea că nu era decât pătura superioară a clasei de mijloc din LA. Tipa se despărțise de el după liceu, iar Don nu i-a iertat-o practic niciodată.

Când autobuzul a ajuns în orașul meu natal, parcursesem jumătate din roman. Era vorba despre un tânăr brunet, dintr-o familie de muncitori, care urmase cursurile unui colegiu scump de studii umanistice, situat la periferia New Yorkului, dar care, din motive rămase nespecificate, acum lucra ca paznic într-o clădire de birouri, unde își petrecea mare parte din timp urmărind pe monitoare secretare sexy care se fâțâiau prin birourile lor. Primele circa patruzeci de pagini erau despre cum protagonistul privea la una dintre aceste femei, care se masturba pe un birou. În seara respectivă, în timp ce zapa pe programele tv, tipul se oprește o clipă la un porno și își dă seama că femeia din film este chiar fosta lui iubită din liceu, o tipă dintr-o familie foarte, foarte bogată din Los Angeles, de care se despărțise pentru că pur și simplu nu reușiseră să treacă peste diferențele de clasă socială dintre ei. În epoca aceea pre-Google, eroul se decide să afle ce s-a întâmplat cu ea.

Cel puțin eu asta am înțeles. Din nou, scrierea era atât de densă — atât de intenționat opacă —, încât uneori nici nu reușeam să înțeleg ce se întâmpla. Și nu era vorba despre opacitatea lui David Foster Wallace, de exemplu, ale cărui povestiri le citeam chiar în acel moment. Cu câteva săptămâni înainte, îl însoțisem pe Max la KGB, unde Wallace avusese o sesiune de lectură. Barul fusese atât de aglomerat, că mă văzusem nevoită să rămân în picioare, pe un hol, și Wallace, transpirat și cu bandană, trecuse pe lângă mine la sosire. Am fost fascinată de forța și energia limbajului său. A doua zi, când Max a plecat la masă, i-am șterpelit șpaltul de la Infinite Jest și l-am citit la birou, cu pulsul galopându-mi atât de tare, că abia dacă mi-am amintit să mai bag în gură câte o îmbucătură din salata pe care o mâncam. Am returnat copia înainte ca Max să revină și, în aceeași seară, am cumpărat din Strand, pe câțiva dolari, un exemplar uzat din Girl with Curious Hair și l-am ascuns de Don, care mârâia la orice astfel de achiziție — de ce nu puteam să împrumut cărți de la bibliotecă? —, dar și la orice scriitor care se bucura de prea multă atenție. „Cât de bun poate să fie, dacă are o carte care e bestseller?“, spusese apropo de Wallace. Foarte bun, îmi dădeam acum seama. Revoluționar de bun, cu impact major. Frazele lui Wallace fremătau, vibrau de un soi ciudat de viață și propulsau cititorul tot mai adânc și mai adânc în psihicul personajelor, dezvăluind tot mai mult, dezghiocând strat după strat, până la miez. Săreau pur și simplu din pagină. Frazele lui Don păreau să se înfigă tot mai adânc în pagină. Mai degrabă ascundeau decât să dezvăluie ceva.

Sigur, romanul dovedea inteligență și structura unei povești grozave. Trebuia doar să o lumineze, să o lase să respire, să îi permită să existe în sine.

Pasagerii începuseră să coboare, iar eu făceam deja adnotări de redactare: scurtează partea de început, ca să ajungi mai repede la povestirea propriu-zisă, șlefuiește o bună parte din fraze, mai multă expunere, mai puțină descriere, încât narațiunea propriu-zisă să fie mai clară și cititorul să nu fie distras din cauza confuziei cu privire la ce se petrece de fapt și să se piardă în narațiune, în ritmul limbajului. Mai multe scene din prezent și mai puține rememorări.

— Jo! m-a strigat tata de pe trotuar, zâmbind.

Purta un tricou polo Lacoste, de culoare bleu-pal, și pantaloni bleumarin care îi cădeau pe șolduri, o parodie neintenționată a stilului gangster. Părul alb îi stătea înfoiat pe frunte într-un fel pe care mama îl ura. Orice urmă de ură nutrisem pentru el a dispărut într-o clipită.

— Arăți superb, mi-a zis. Absolut fabulos.

Ținând cont că tocmai petrecusem două ore în autobuz, mi se părea puțin probabil.

— Tată, am exclamat și l-am luat în brațe, i-am inhalat mirosul minunat, de Old Spice și săpun marca Ivory, cu note subtile de Pepto-Bismol și de dezinfectant de mâini, din cel cu destinație medicală, pe care îl folosea la birou.

Pe urmă am izbucnit în lacrimi.

— Haide, haide, a zis tata, surprins, mângâindu-mă pe spate.

Se pare că întotdeauna îmi surprindeam familia, ca și cum aș fi fost un extraterestru, picat nu se știe cum în sânul lor. Dacă nu aș fi semănat atât de mult cu mama — odată o prietenă de liceu confundase o fotografie de-a ei la optsprezece ani cu una de-a mea —, m-ar fi bătut gândul că sunt adoptată.

— Hai gata, a continuat tata, sau o să mă faci și pe mine să plâng. Nu vrei asta. Ditamai omul care plânge. Pfui.

M-a îndepărtat de el și m-a țintuit cu privirea.

— Nu, am fost și eu de acord, cu vocea frântă.

— Deci, bunica e la noi. Abia așteaptă să te vadă, așa că hai să mergem, a mai zis, făcând un semn spre parcare, și mi-a luat geanta de pe umăr.

— Pot să mi-o duc singură.

— Fii serioasă.

Am parcurs drumul care ducea la noi acasă, cu arborii luxurianți plecați deasupra pavajului de macadam, în timp ce tata cânta împreună cu Benny Goodman, și brusc mi s-a părut că lumea se schimbă, că se deschide. Și m-a străfulgerat — poate că eu greșeam. Poate că romanul lui Don era genial. Poate că era mai genial ca Infinite Jest, tocmai din pricină că era impenetrabil. Poate, poate că problema era la mine, mi-am zis.

În seara aceea a sunat telefonul. Am ridicat receptorul aparatului din bucătărie, așteptându-mă să îl aud pe unchiul Saul.

— Jo? m-a întrebat o voce șoptită.

Era iubitul meu din facultate.

— Vai de... am spus, dar apoi m-am oprit. De unde ai știut că sunt aici? Știai că sunt aici?

— Am sunat la apartamentul tău și, ăă... iubitul tău... a făcut o pauză, apoi a întrebat: Iubitul tău, nu?

Obrajii mi s-au aprins, apoi mi-a căzut fața când l-am auzit zicând:

— Mda, am aflat de el de la Joel...

Era fostul iubit al lui Celeste, de care se despărțise la vreun an după ce se mutase în oraș, deși continuau să păstreze o legătură chinuită.

— Eu, eu... am început, apoi m-am oprit, pentru că, aparent, iar aveam să plâng.

— Ei, stai liniștită, a spus iubitul meu din facultate, pe un ton abia șoptit.

Era genul care mormăia, chiar și în situațiile cele mai bune. Iubeam chestia asta la el: când vorbea, cu vocea lui joasă și murmurată — fără pauze între cuvinte —, parcă vorbea numai și numai pentru mine.

— Îmi dau seama. Te înțeleg. Aici nu te aștepta nimic. Ai vrut să fii tu însăți. Nu doar iubita mea.

Am realizat, uluită, că era absolut adevărat.

— Ai primit scrisoarea de la mine?

Am dat din cap, incapabilă să vorbesc.

— Am primit-o, am îngăimat în sfârșit, uitându-mă în jur, să văd dacă bunica sau părinții mei nu erau prin preajmă.

Părea că încă se îmbrăcau, în partea cealaltă a casei. Am întins firul telefonului până în salon și m-am așezat în șezlongul negru și hărtănit al mamei.

— Am vrut doar să îmi cer scuze pentru că, mă rog, am fost furios când am scris-o. Sunt o grămadă de chestii pentru care îmi pare rău, chestii pe care le-am spus pentru că eram furios.

— Nu trebuie să-ți ceri scuze, am spus și hop și lacrimile, calde și alunecoase. Te rog. Nu trebuie. O merit. Ai dreptate să fii furios.

— Scrisoarea...

— N-am citit-o, i-am mărturisit, mai înainte ca el să meargă mai departe. E la mine în geantă de o lună.

— N-ai citit-o? a zis și a început să râdă.

Iubeam râsul lui.

— De ce n-ai citit-o?

— Mi-a fost frică, am zis și mi-a scăpat un ditamai hohotul, din rărunchi.

— Păi, aveai de ce. E o scrisoare plină de furie, și a râs din nou. De-aia te sun. Nu mai sunt furios. Cred că aveam doar nevoie să scriu scrisoarea aceea. Știi că m-ai rănit. Adânc. A fost groaznic. Nu mai voiam să stau în apartamentul ăla singur. E un apartament îngrozitor. Deprimant.

A fost prea mult să îl aud spunând asta. Brusc am început și eu să râd, pentru prima dată după luni de zile, mi s-a părut. Luni și luni și luni de zile.

— Chiar e groaznic! De ce l-ai ales? Știai că o să-l urăsc. Podiumul! Și era așa de întunecos.

— Nu știu, Jo, nu știu.

Râdea așa de tare, că abia mai putea să vorbească.

— E într-o zonă bună. Credeam că sunt pragmatic.

— Știu.

— Deci, uite ce-i, treaba pe care vreau să o înțelegi e că nu mai sunt furios — vocea i s-a frânt și o clipă am rămas amândoi în tăcere. Vreau doar să te întorci în viața mea. Nu vreau să-ți fie frică să mă suni sau să-mi scrii. Te rog să-mi telefonezi. Te rog să-mi scrii. Mi-e dor de tine. Erai prietena mea cea mai bună.

Fix atunci m-a strigat tata.

— Jo? Cred că suntem gata.

— Și mie îmi e dor de tine, am spus, cu glasul frânt la rândul meu, din cauza lacrimilor.

A fost așa o ușurare să o spun, să o recunosc, deși implicațiile acestei recunoașteri erau prea masive ca să le pot lua în calcul. Cu toate acestea, ciudat, când mi-am lăsat capul să se sprijine pe pielea răcoroasă a fotoliului, mi-am dat seama că eram furioasă pe el tot atât pe cât eram de ușurată. De ce nu mă certase? De ce nu țipase la mine? De ce nu mă făcuse în toate felurile?

— Jo?

Vocea îi scăzuse până la șoaptă.

— Aici sunt. O să încerc să nu-mi fie teamă.

Dar îmi era teamă. Teamă că nu îl meritam. Teamă de ceea ce făcusem. Teamă de mine însămi.

Luni am ciocănit ușor la ușa lui James. Bătea de zor la mașină, concentrat, deși nu avea căștile dictafonului, ceea ce însemna că își compunea singur scrisoarea sau nota. De o vreme îi crescuse volumul de muncă: cu două săptămâni în urmă Olivia plecase în sfârșit din Agenție — incredibil, acceptase jobul oferit de o revistă literară ultraconservatoare, ca asistenta unui redactor renumit pentru cât era de țâfnos —, iar James primise o parte din munca lui Max pentru fondul Fitzgerald, ca să-i ușureze îndatoririle, până când acesta avea să găsească o asistentă potrivită. Una venise deja și plecase, într-un val-vârtej de cafea vărsată, apeluri telefonice rasolite și crize de

isterie.

— Bună, a zis James zâmbind, continuând să țină degetele pe taste. Care-i treaba?

— Nu cred că ți-am zis până acum — am început eu, lăsându-mi greutatea când pe un picior, când pe celălalt.

Eram îmbrăcată cu un compleu bleu din bumbac, bluză și jachetă, pe care mama mi-l alesese cu o zi înainte, și o pereche de pantaloni crem, largi, aleși de mama în toamna trecută. Presupun că arătam ca o jucătoare de golf din epoca jazzului.

— Deci, tu știai că Don e scriitor, de fapt?

— Bănuiam, a răspuns James, zâmbind.

— Lucrează la un roman de câțiva ani. Un thriller literar.

— Oho, mișto. Mi se pare foarte tare.

James și Don se întâlniseră de câteva ori și descoperiseră — printr-o stranie coincidență — că James îl reprezentase pe unul dintre verii lui Don, un tip de la Harvard care scrisese un volum de memorialistică despre perioada în care lucrase pe Wall Street, în anii ’80. Familia lui Don nu aparținea clasei muncitoare chiar pe cât îi plăcea lui Don să creadă.

— Are deja un agent?

— Abia l-a terminat, am zis și am clătinat din cap. Urmează să înceapă tratative cu agenții.

— Mi-ar plăcea să arunc o privire, a zis James, săltându-și pe birou picioarele încălțate în mocasini maro. Vrei să-mi aduci manuscrisul mâine?

— Sigur.

O ciudată greutate părea să mi se fi ridicat de pe umeri. Cum de fusese așa de simplu? Aparent, tocmai învățasem prima lecție a agentului literar: oferta.

38 Personaj din Alice în Țara Minunilor de Lewis Carroll, mereu grăbit și care repetă continuu același lucru.

39 Tip de chiflă tradițională în bucătăria evreilor polonezi, umplută cu

ceapă tocată, usturoi, semințe de mac și alte ingrediente; astăzi este considerată un produs alimentar emblematic pentru orașul New York.

40 File de somon sărat, servit pe un covrig cu cremă de brânză, garnisit cu roșii, felii de ceapă, castraveți și capere.

41 Denumirea pe care imigranții americani o dădeau țării de origine, în general din Europa.

Educație sentimentală

A doua zi dimineață am întârziat puțin — Don mă ținuse pe loc, agitat cu tot felul de mici modificări la roman, tipărind și retipărind pagini la imprimantă —, iar când am ajuns, biroul era ciudat de tăcut. Cocoțată la recepția ei, Pam mi-a aruncat o privire plină de subînțeles. Carolyn era la James în birou. M-am strecurat înăuntru, cât mai neobservată cu putință, și am lăsat pe masă manuscrisul lui Don — pus într-un plic maro.

— Mersi, a murmurat James, cu o lipsă de entuziasm care m-a neliniștit.

La aparatul de cafea, Max și Lucy conversau în șoaptă, ghemuiți unul în celălalt, dar când am trecut pe lângă ei s-au oprit. Șefa, spre surprinderea mea, nu era încă la ea în birou.

Nici nu apucasem să mă așez, când a sosit un curier cu un plic mare și gros: contractele pentru noua carte a Celuilalt Client, pe care le așteptam. L-am deschis și am început să le parcurg în diagonală. Apoi am scos din birou un mănuchi de scrisori Salinger. Citeam una de la o femeie din Sri Lanka — cu un scris imens și aplecat —, cu gândul la o ceașcă de cafea, când lângă birou a apărut Lucy, cu ceașca ei în mână și părul în ochi.

— Pot să vorbesc o clipă cu tine? a zis și a făcut semn cu mâna spre biroul ei.

— Sigur că da.

M-am ridicat și am urmat-o.

M-am cocoțat pe canapeaua aflată în fața biroului ei. Lui Lucy îi plăceau lucrurile elegante și negre, atemporale.

— Ia loc.

— Deci, îl știi pe Daniel?

Pe cine? m-am întrebat inițial, preț de o secundă. Apoi mi-am dat seama, bineînțeles, că vorbea despre... cineva-ul, ceva-ul șefei mele. Persoana cu care sau despre care șefa vorbea mereu la telefon. Nu era soțul ei. Nu părea să-i fie nici frate. Nu existase vreo ocazie, vreodată, în care să i se pună un titlu, o etichetă. Și adesea era pomenit lipit de cineva pe nume

Helen, al cărei rol în viața șefei îmi era la fel de necunoscut.

— Da, am răspuns. Cred că da.

— În fine, a zis Lucy și și-a aprins o țigară.

Apoi, spre uluiala mea, ochii i s-au umplut de lacrimi și s-a înroșit la față. A lăsat să îi scape un suspin și și-a îngropat fața în mâini.

— Iartă-mă.

— Vai! am exclamat. Lucy.

În mod normal, Lucy era așa de vioaie și de veselă, așa de nonșalantă și de practică.

A scos o batistă și și-a șters ochii, apoi a suspinat din rărunchi.

— Daniel, a spus ea, răgușită. Daniel a murit azi-noapte.

— Vai! am exclamat din nou. Nu se poate. Șefa e bine?

Lucy a clătinat din cap. Nu, șefa mea nu era bine.

— Știam că e bolnav, i-am zis.

Brusc, totul părea să aibă logică. Toate acele telefoane. Lipsa de concentrare a șefei.

— Adică, n-am știut. Șefa vorbea de rețete. Și obișnuia să plece ca să...

Ceva din atitudinea lui Lucy m-a făcut să mă opresc.

— Nu știm cât timp va lipsi șefa ta.

Tremurând, a stins chiștocul de țigară și imediat a scos alta din pachetul de pe birou și a fixat-o în țigaretă, ca un personaj dintr-un film noir.

— Așa că, dacă poți, să ții tu lucrurile sub control. E ceva urgent? Ceva ce trebuie făcut azi? Ceva ce nu poți să faci singură?

Am scuturat din cap. Erau contractele, dar ele puteau să aștepte.

— Cum rămâne cu afacerea Hapworth?

A râs puțin, chiar dacă încercase să se abțină. Acea afacere părea să ofere un moment de destindere pentru toată Agenția.

— E pe făgașul bun.

Mi-am amintit de tonul ciudat al vocii lui Roger la finele discuției noastre. Chiar era bine?

— OK, atunci ține-i tu spatele, bine? Dacă sună cineva, spune-i că e într-o ședință sau că lipsește pentru moment.

Am dat din cap. Eram asistenta ei. Jobul meu era să îi țin spatele.

Jerry a sunat chiar în ziua aceea, mai târziu. În Agenție era aceeași liniște și tensiune. Carolyn plecase să aibă grijă de șefa mea.

— JOANNE! a strigat în receptor.

Nu se știe cum, reușise să-mi nimerească numele, măcar aproximativ. Preț de o clipă m-am întrebat dacă nu îl corectase Roger. Sau Pam.

— Cum mai e cu poezia?

— Bine, am zis, îmbujorată. Bine.

— Scrii în fiecare zi? m-a întrebat, coborând vocea. Cum te scoli, dimineața?

M-am îmbujorat iar. Brusc i-am înțeles nervozitatea lui Roger. Era ciudat să resimți impactul atenției pe care ți-o acordă o persoană importantă.

— Da, scriu.

Era aproape adevărat.

— Așa să faci. Deci, am o întrebare pentru tine.

Vai, nu, mi-am zis. Nu din nou.

— Tu l-ai cunoscut pe tipul ăsta, Roger Lathbury?

— Nu l-am cunoscut, am admis eu. Dar am vorbit de multe ori cu el la telefon.

— Da, bine. Eu am mers să-l întâlnesc săptămâna trecută. Nu știu dacă ai aflat asta. Și cred că e un tip fain. Mi-a arătat câteva exemple de design pentru carte. Unul era oribil, dar unul era bun. Foarte bun.

— Hmm..., am murmurat, așa cum făcusem și cu Roger.

— Sunt înclinat să merg înainte și să-l las să-mi publice cartea. Hapworth. Înțeleg că ai aflat despre asta.

— Așa e.

— Și ție cum ți se pare Roger Lathbury ăsta?

Aha, iată și întrebarea. Cum să-i răspund?

— Pare un om bun. Cineva în care poți să ai încredere.

Chiar așa credeam.

— Așa simt și eu, a zis Salinger, deși cuvintele lui erau cumva mai contorsionate, mai alungite ca de obicei și mi-a luat câteva secunde să decodific semnificația. Nu știu dacă șefa ta crede la fel.

— Păi, am replicat, precaută, datoria ei e să aibă grijă că totul merge bine.

— Adevărat.

A strănutat, destul de violent, apoi și-a tras nasul și când a început să vorbească din nou volumul vocii îi crescuse iar. Oare avea fluctuații de auz?

— Ea e acolo? Șefa ta? Aș vrea foarte tare să vorbesc cu ea.

— Îmi pare rău, dar e plecată din birou în clipa asta. Să îi spun să-ți telefoneze?

Nu eram sigură când va putea să îl sune înapoi, dar buzele mele rostiseră vorbele aproape automat.

— Sigur, sigur, dar nu-i grabă.

De unde apăruseră toate relatările alea despre comportamentul lui tiranic? La telefon fusese întotdeauna amabil și răbdător. Mai amabil decât mulți alții care telefonau la Agenție. Mai amabil decât o grămadă dintre fanii lui, de fapt.

În clipa când am pus jos telefonul, Hugh a ieșit ca o furtună din biroul lui.

— Jerry? a întrebat.

Am făcut semn din cap că da.

— I-ai spus că șefa e plecată?

Am încuviințat iar.

Hugh a strâns din buze până s-au transformat într-o linie subțire și tensionată.

— Nu vrei să mergem să luăm un sandvici?

* * *

Afară am descoperit că era una dintre acele zile de vară sumbre din New York în care soarele stă ascuns într-o ceață cenușie și simți că aerul e gata să explodeze de atâta umezeală. Imediat am început amândoi să transpirăm.

La colțul dintre Forty-Ninth și Park, Hugh s-a oprit și s-a întors către mine, cu o privire metalic-rezervată în ochii albastru-deschis.

— Daniel s-a sinucis.

— Vai, am zis, trăgând tare aerul în piept. Vai.

— Avea... probleme psihice, a continuat Hugh, suspinând la rândul lui. Era bipolar. Șefa ta avea grijă de el. Ținea la el. Era o treabă dificilă.

Ne opriserăm la un semafor de la colțul cu Park, florile de pe fâșia din mijlocul bulevardului sclipeau vibrant și în fața noastră se înălța Waldorf.

— Cred că ei i-a fost foarte greu. Deși n-ar fi recunoscut-o niciodată. Și are grijă și de Dorothy. Nu în același fel.

A oftat, oftatul lui caracteristic.

— Dorothy are niște persoane care o îngrijesc, dar șefa ta le supraveghează.

— Daniel a fost...

Nu eram sigură cum să întreb asta, dar Hugh m-a salvat.

— Iubitul ei, a zis, lapidar.

Nu era un cuvânt care să-i stea bine pe buze.

— Era iubitul ei. Erau împreună de, Doamne, de douăzeci de ani.

Iubitul? m-am gândit, în timp ce mintea mi se învârtea. Douăzeci de ani. În tot timpul ăsta avusese grijă de el? Se îndrăgostise mai întâi de el și ulterior îi descoperise complicațiile, problemele? Boala lui apăruse și evoluase abia mai târziu, după ce viețile lor deveniseră una? Sau știuse totul de la început și îl acceptase așa cum era? Iubit, m-am gândit iar. De ce nu se căsătoriseră niciodată? Din cauza bolii lui Daniel?

Am traversat Park Avenue, eu chinuindu-mă nițel să mă țin după Hugh, care avea ditamai pasul. Era ciudat să fiu cu el afară, în lume. Îl considerasem întotdeauna o creatură care aparținea exclusiv Agenției. Ca Vrăjitorul din Oz, baricadat în castelul lui ciudat. În realitate era căsătorit — avea două fiice vitrege — și eu îi cunoscusem soția, o femeie drăguță, plăcută, cu părul lung și pe cale să încărunțească, dar tot îmi era imposibil să mi-l imaginez luând cina împreună cu ea, să zicem, în apartamentul lor din Brooklyn Heights sau ieșind la un film sau oriunde în altă parte decât la Agenție.

— Ea cum e? am întrebat, în sfârșit, deși nu părea o întrebare suficientă.

— N-am vorbit cu ea. Carolyn zice că pare să fie OK. Se ține tare... și Hugh și-a dus mâna la fruntea îmbrobonată de sudoare și a făcut o grimasă. Dar nu știu cât o să țină asta. E pur și simplu groaznic.

Pe Third Avenue am luat-o spre sud și Hugh m-a dus la un chioșc de sandviciuri, vechi și strâmt, așa de mic și de ascuns, că nu l-aș fi găsit niciodată de una singură.

— Ce mai faceți? a întrebat bărbatul de la tejghea.

În vitrină zdrăngănea un aparat de aer condiționat uriaș, care trimitea un val de aer rece în direcția mea, așa că m-am înfiorat puțin și transpirația mi s-a uscat.

— Vreau o salată de ou pe pâine din făină de grâu integrală și — întorcându-se spre mine — ce vrea și ea.

Am făcut drumul înapoi pe aceeași rută, Hugh cărând o sacoșă de hârtie în care erau sandviciurile noastre. L-am întrebat de ce nu se căsătoriseră. Hugh și-a încleștat fălcile și un mușchi i-a zvâcnit de-a

lungul maxilarului.

— Păi, nu prea puteau, a zis, oftând abia. De Helen.

— Cine este Helen?

— Helen? a zis Hugh.

Părea oarecum surprins că nu dețineam informația aceea.

— Helen e soția lui Daniel. Era.

A fost destul ca să mă țintuiască locului.

— Soția lui? Dar am auzit-o. Mă rog, adică șefa vorbea mereu cu ea la telefon sau vorbea despre ea. Mi s-a părut că sunt prietene.

Spre surpriza mea, Hugh s-a întors spre mine și a zâmbit.

— Erau prietene. Sunt prietene. E o situație neobișnuită.

M-am uitat la el.

— Daniel locuia cu Helen o parte din săptămână și cu șefa ta în restul zilelor. Își împărțeau îngrijirea lui. Îl împărțeau între ele, presupun.

— Ah, am făcut uluită.

Șefa mea, cu aerul ei de călugăriță, cu costumele ei cu pantaloni și caftanele ei, cu devoțiunea ei față de Agenție, cu atitudinea ei de „Pune osu' la treabă!", își împărțise iubitul cu soția acestuia. Nu e de mirare că nu avea energia să caute clienți noi.

— Dar el... ăă... a făcut-o în apartamentul șefei tale. Când era și ea acolo.

Fața lui Hugh se înroșise din cauza efortului de a purta această discuție.

— Poftim? Ce vrei să spui?

Hugh își reluase mersul și acum ne apropiam iar de Park Avenue. Ce drăguț ar fi — mă gândeam — să intrăm pur și simplu și să luăm masa, să fim serviți. Să bem ceva.

— S-a împușcat. În cap.

Hugh dădea din cap, ca un copil rănit, și mi-am dat seama că își reținea lacrimile. Lucra de douăzeci de ani cu șefa.

— Șefa ta era în cealaltă cameră. Cred că el era în dormitor și ea în living. Dar se poate să fi înțeles greșit. Poate că a fost pe dos...

— Dumnezeule.

Ajunsesem la clădirea noastră, dar nu suportam ideea de a urca. Nu suportam gândul la șefa mea, în apartamentul ei aflat la douăzeci de străzi spre nord, apartamentul unde, cu o noapte înainte, cel care îi fusese douăzeci de ani iubit luase un pistol, și-l dusese la cap și apăsase pe trăgaci. Cum poate cineva să treacă peste asta? Cum poate merge cineva mai departe?

— Mda, a zis Hugh. Așa că înțelegi. S-ar putea să lipsească o vreme.

A lipsit o vreme. Zilele treceau, zile în care explicam iar și iar că șefa mea nu e la birou, fără să specific dacă lipsea toată ziua sau o oră. Șefa mea nu primea o multitudine de apeluri, dar aceia care îi telefonau, puțini, sunau iar și iar: Salinger, prietenos și vorbăreț, Roger, agitat și vorbăreț, tot mai mult cu fiecare zi care trecea, Celălalt Client, uneori plăcut și fermecător, alteori irascibil și nerăbdător, cu vocea întreruptă și ciudată, din cauza legăturilor proaste.

— Pot să primesc aici contractele oricând sunt gata, îmi spusese, pe un ton tăios. Iar banii de avans trebuie să-mi fie trimiși în cont. Aveți toate informațiile.

Zilele au devenit o săptămână, apoi două. Șefa a apărut într-o dimineață din a doua săptămână, înfășurată într-un trenci voluminos, cu ochelari cu lentile întunecate — în picioare avea niște încălțări de să ți se rupă inima, niște tenișI înguști de pânză albă, cum poartă copiii. A trecut pragul în tăcere, spre aripa noastră, s-a refugiat la ea în birou și a luat ceva de acolo, apoi s-a strecurat afară, fără să spună nicio vorbă, nimănui. Își vindea apartamentul, lucru deloc surprinzător.

La jumătatea săptămânii a doua, editorul noii cărți a Celuilalt Client a sunat să ne consulte. Încă nu îi trimisesem șefei contractele.

— Ce ar trebui să fac? l-am întrebat pe Hugh. Să o sun?

Hugh a clătinat din cap.

— Ai tot făcut contracte în perioada asta. Ea are încredere în tine. Fă contractul. Negociază-l. O să fie bine.

Neliniștită, am verificat contractul de nu știu câte ori și am procedat așa cum îmi spusese Hugh. Întâmplarea făcea că Agenția arareori avea acorduri cu editorul respectiv și nu aveam niciun contract recent pe care să îl folosesc drept model. Am scos toate acordurile posibile care mi-au trecut prin cap, am comparat clauzele cu privire la drepturile de autor, pentru partea întâi și a doua, pentru retipăriri și drepturi electronice, pentru toate, și desigur am verificat și memo-ul acordului, să văd care sunt drepturile pe care conveniserăm să le vindem și pe care le reținuserăm ca să le valorificăm intern. În final, după două zile de astfel de activități, după ce am verificat și răsverificat totul, am redactat acel gen de notiță, lungă și elaborată, pe care mi-o dicta adeseori șefa. În ultima vreme, notele acestea se bazaseră pe munca mea preliminară. La contractul acesta era nevoie să se modifice multe lucruri înainte ca autorul să îl poată semna. Editorul nu era familiarizat cu standardele Agenției, standardele unei alte epoci.

* * *

Fără șefa, biroul era ciudat de tăcut. Nu îmi dădusem seama câtă viață, cât impuls dădea ea fiecărei zile. Se pare că în lipsa ei toată lumea venea puțin mai târziu, întârzia ceva mai mult la prânz, rămânea acasă vinerea, când oricum terminam programul mai devreme. Vinerile din timpul verii, marea tradiție a industriei de carte, afacere de gentlemeni, cel puțin la începuturile ei.

Fără dictări, zilele mele erau surprinzător de libere și surprinzător de plăcute. Mi-am adus din nou la zi îndosarierile și autorizările, apoi m-am întors la scrisorile lui Salinger. De luni de zile, deja, scrisoarea băiatului din Winston-Salem rămăsese deasupra teancului de misive, în continuare fără răspuns. Trimite-i un răspuns standard, mi-am zis, în timp ce o despătueam.

Mă gândesc mult la Holden. Îmi răsare pur și simplu în ochii minții și ajung să mă gândesc la el, cum dansează cu bătrâna Phoebe sau jucându-se în fața oglinzii din baia de la Pencey. Când mă gândesc la el prima dată, de obicei mi se întinde un rânjet mare și stupid pe față. Știi, mă gândesc ce tip haios e și toate cele. Dar pe urmă mă deprim ca naiba, de obicei. Cred că mă deprim pentru că nu mă gândesc la Holden decât atunci când devin foarte emotiv. Pot să devin calm emotiv...

Da, „calm“, nu „cam“. Presupuneam că nu era decât o greșeală de dactilografiere, una frumoasă, încântătoare, pe care bănuiam că Salinger ar fi apreciat-o. Salinger, care făcea și el greșeli de dactilografiere. Care fuseseră retipărite ca atare în The New Yorker.

Dar să nu-ți faci griji. Am descoperit că, așa prefăcute cum sunt emoțiile tale de rahat, nu le poți dezvălui lumii. Cei mai mulți oameni nu dau doi bani pe ce gândești sau pe cum te simți, mai întotdeauna, cred. Iar dacă văd vreo slăbiciune, de ce naiba e o slăbiciune să-ți arăți emoțiile, frate, în ce hal sar pe tine! Ți se vâră fix în față și se delectează cu faptul că tu chiar simți ceva.

Vai, Doamne. Am tras un oftat demn de Hugh. Ce aș putea să-i spun?

Dragă Băiete din Winston-Salem, și eu pot să devin calm emotivă. Ai dreptate, nu poți să îți dezvălui emoțiile în fața lumii. Am încercat să îți urmez sfatul și cred că am reușit. Iubitul șefei mele s-a sinucis și noi ne prefacem cu toții că nu s-a întâmplat nimic. L-am părăsit în California pe bărbatul pe care îl iubesc, el se preface că nu e supărat pe mine și eu pretind că nu sunt pierdută fără el. Nu am bani destui ca să îmi plătesc facturile, dar pretind că pot ieși să iau cina în oraș și că pot face toate lucrurile pe care pare să le facă lumea în New York. Așa că ne pricepem cu toții destul de bine să ne ascundem emoțiile, nu? Dar dacă nu îți poți dezvălui emoțiile, cum reușești să mergi mai departe? Ce faci cu ele? Pentru că, vezi tu, pe mine mă tot umflă plânsul din când în când. Te rog, sfătuiește-mă. A ta, Joanna Rakoff.

Nu, nu am să îi trimit un răspuns standard băiatului din Winston-Salem. Am împăturit scrisoarea și am pus-o deoparte.

Mi-am făcut curaj și am luat o altă scrisoare din stivă. Scrisul tremurat și înflorat al unui vârstnic. Cel care o scrisese era un bărbat cu adresa în Nebraska. Era una dintre scrisorile de război. Expeditorul scrisese:

Ca și tine, am fost în forțele armate în al Doilea Război Mondial. Mi-am pierdut mulți prieteni. Unii mi-au murit în brațe. Din fericire, eu aveam o soție minunată care mă aștepta acasă. Dacă nu ar fi fost așa, nu sunt sigur ce s-ar fi întâmplat cu mine când m-am întors din război. Am reușit să îmi

continui viața, să mă ocup de afacerea mea și să îmi cresc copiii. Acum, că m-am pensionat, mă gândesc mult la război. Am citit De veghe în lanul de secară în anii de după revenirea acasă și atunci mi-a plăcut. Holden Caulfield pare să surprindă perfect furia și sentimentul de izolare pe care le-am simțit eu. Se poate ca această carte să mă fi salvat. Săptămâna trecută am citit-o din nou și m-a mișcat până la lacrimi.

Ca întotdeauna, m-am oprit prea multă vreme asupra scrisorii, citind-o și recitind-o, încercând să alcătuiesc un răspuns potrivit. Erau multe scrisori despre război. Unele însă — ca aceasta de acum — erau atât de sincere, atât de adevărate, încât era dificil să trimit un răspuns standard. Cu bărbatul acesta am găsit calea de mijloc: i-am explicat, cât am putut mai blajin, că Salinger ne ceruse să nu îi trimitem corespondența de la fani, așa că, din păcate, nu i-am putut transmite scrisoarea lui. Dar i-am spus că, în alte circumstanțe, domnul Salinger probabil că ar fi fost foarte bucuros să o citească și mai ales bucuros să afle că De veghe jucare un rol cât de mic în recuperarea lui de după război. După cum știa, domnul Salinger însuși suferise mult în timpul războiului. Și el își ținuse prietenii în brațe în timp ce aceștia își dădeau ultima suflare. Cele mai calde salutări, Joanna Rakoff.

Repede, ca și cum aș fi dezlipit un leucoplast, am bătut la mașină adresa pe un plic, am împăturit scrisoarea și am pus-o în el. Pe urmă am înșfăcat altă scrisoare. Nu, nu poți să dezvălui lumii emoțiile tale de rahat, mi-am zis în gând.

Don zicea că nu e agitat din pricina verdictului lui James pentru romanul său. Zicea că nu are emoții în așteptarea răspunsului.

— James nu e singurul agent din lume, îmi spusese, râzând, așa cum făcea adesea de câte ori discutam ceva fie și doar vag serios. Dacă îl refuză, atunci înseamnă că pur și simplu n-a fost pentru el. Pot să găsesc pe altcineva.

Cu toate acestea, stătea noaptea, citea și recitea romanul, iar și iar, strâmbându-se la cutare sau cutare cuvânt, ca și cum un adjectiv imperfect ar fi putut să distrugă sau să facă perfectă întreaga chestiune. Se antrena câteva seri pe săptămână acum și venea acasă târându-și geanta cu echipament, într-o stare de epuizare frenetică. Nici măcar să care pumni unui sac uriaș de vinilin — sau unui puști portorican slab ca paiul — nu reușea să îl calmeze. Și nunta lui Marc îi stătea pe creier. Până acum fusese o abstracțiune, o idee și nu un eveniment real care urma să aibă loc la un moment dat din

continuumul spațiu-timp, deși nu era sigur exact când. Don nu era cavaler de onoare — fratele lui Marc avea să joace acest rol —, dar Marc îl rugase pe el să citească o poezie. Don frunzărea tot felul de antologii, căutând ceva potrivit.

— Ce fel de poezie citești când prietenul tău se căsătorește cu cineva complet plicticos și nepotrivit pentru el? mă întrebase, râzând.

— Nu știu, i-am răspuns, dar poate că aș putea să o folosesc și eu la nunta lui Jenny.

Din câte știam, eu urma să fiu domnișoară de onoare la nunta lui Jenny, împreună cu două bune prietene ale ei din facultate.

Într-o seară de sâmbătă, în care cerul se înnorase amenințător, ne-am îmbrăcat — Don în tăcere și dezordonat — și am luat câteva stații metroul L, până la apartamentul lui Marc de pe Fourteenth Street, pentru o petrecere. Ideea era să fie un fel de chef înainte de căsătorie, dar cum era luna august în New York, nu prea era multă lume prezentă. În apartament am găsit câțiva tipi aidoma lui Marc — musculoși, îmbrăcați cu salopete Carhartt și ghete Red Wing, piese deliberat „muncitorești“, complet nepotrivite cu vremea —, care beau berea din sticle și se salutau stânjeniți, făcând semne din cap unii spre alții.

Marc stătea rezemat de blatul din bucătărie și discuta cu Allison, pe care nu mă așteptasem să o văd. Părinții ei aveau o casă de vară la Vineyard și ea își petrecea weekendurile acolo, deși nu îi lipseau nici invitațiile la Sag Harbor și Woodstock și în tot felul de alte părți din Connecticut, în casele unor prieteni de-ai ei din liceu, care absolviseră tot felul de școli private selecte și ale căror vieți erau susținute de fonduri fiduciare niciodată pomenite. În ultima vreme devenise la fel de prietenă cu mine — dacă nu chiar mai mult — ca și cu Don. Ne întâlneam să luăm masa sau o cafea, ne pierdeam vremea pe canapeaua din mica ei garsonieră, ne aventuram la coaforul rusesc ieftin din josul străzii, să ne facem unghiile cu ojă castaniu-închis spre negru și pe urmă ne zgâiam la mâinile noastre schimbate, în superb dezacord cu blugii și tricourile noastre sau cu ghetele scâlciate.

— Ce mă bucur că ești și tu aici, am exclamat, cuprinzând-o cu un braț.

Chiar eram. În ultimul timp, viața mea se limitase la Don și la muncă. Unde dispăruseră toți prietenii mei? Se îndepărtaseră din viața mea pe măsură ce Don se instalase. Înainte să mă mut la New York, mi se

părea că aici erau toți adunați, jucau rolul unor gândaci de bucătărie în piese experiment sau făceau filme serioase la studiourile Columbia ori lucrau la galerii de artă, predau dansul pentru copiii săraci din Brownsville sau pentru copiii bogați de la St. Ann. Când revenisem prima dată avuseseră loc petreceri și mese în oraș și la cafenele, incursiuni la cumpărături — țipete vesele de „Te-ai întors“ —, însă acum toată lumea părea așa de ocupată, așa de implicată în detaliile propriilor vieți. Și apoi: m-am lăsat subsumată de Don.

— Nu puteam să ratez cheful de dinaintea nunții, a zis Allison, dându-și ochii negri peste cap.

După spusele lui Don, fusese încurcată cu Marc de mult, încă din facultate, și acum mă întrebam dacă era adevărat. Cert e că mie nu îmi pomenise niciodată despre așa ceva; da, evitase să discute despre nuntă și despre Lisa — despre care, ca și Don, credea că e complet lipsită de farmec, sau cel puțin incomparabilă cu farmecul lui Marc, deși privea discrepanțele cu o detașare rece mai degrabă decât otrăvită. Acum părea neliniștită, tensionată și iritată. Cam ca Don. Brusc mi-am dorit să fi rămas acasă.

— Ești pregătit pentru ziua cea mare? l-a întrebat Don pe Marc, bătându-l pe spate.

Încerca să fie vesel, bonom, și asta îi dădea aerul unui actor dintr-o producție de teatru comunitar a Orașului nostru.

— Nu știu, a zis Marc, cu gura până la urechi.

Când zâmbea, Marc părea să degaje valuri de bunăvoință și de fericire pură. Aceasta era, cred, diferența dintre Marc și Don: Marc era total degajat în lume, mulțumit de viața lui. Nu avea nevoie și nu voia nimic mai mult decât ce avea. Don voia tot, pe toți; Don voia și iar voia.

— Cred că ar trebui să fiu pregătit, corect?

— Când e nunta? am întrebat.

Allison a ridicat o sprânceană spre mine. Marc m-a privit ciudat și strălucirea surâsului i-a scăzut cu câțiva volți. Pe urmă s-a uitat la Don, căruia îi căzuse fața, inexpresiv.

— Nu e în weekendul de Ziua lui Columb? Sau am inventat eu acum chestia asta?

Marc încetase să mai zâmbească și acum îl privea intens pe Don. Înainte să îi răspundă a luat un gât de bere.

— E weekendul viitor. Weekendul viitor. Pe Fisher Island. Iei feribotul. Don...

A ridicat brațele în aer, berea îi clipocea în sticlă și a zâmbit iar, de data aceasta exagerat și fără căldură.

— Tu ți-ai rezervat bilet la feribot? a întrebat. Trebuie să fii acolo vineri, pentru cina de după repetiție.

Weekendul viitor? mi-am zis. Cum se poate să nu fi știut? Să nu știu niciun detaliu, nimic. Nunta celui mai bun prieten al iubitului meu. Fisher Island. Nici nu eram sigură că știam unde e. Crezusem că nunta se va ține la casa părinților lui Marc, în Hartford, că o să luăm trenul și o să stăm la familia lui Don. De ce crezusem asta? Weekendul viitor.

Am început — o moștenire de la mama — să trec în revistă tot ce aveam în garderobă, întrebându-mă cu ce să mă îmbrac, nu doar la nuntă, ci și la masa de repetiție.

— Da, da, sigur, a spus Don. Hai că vorbim mai târziu.

Unde o să stăm? mă întrebam. La hotel? Don făcuse rezervări? Sau aveau să ne cazeze la prieteni? La familia lui Marc?

Exact atunci a sosit Olivia — eu o invitasem, în parte ca să am cu cine să vorbesc —, însoțită de un bărbat subțire, cu ochelari, îmbrăcat cu pantaloni de bumbac și tricou polo. Tipul părea foarte stânjenit.

— El e Chris, a zis Olivia.

Îmi spusese la telefon că are un iubit nou, era ceva pe la o bancă, ceva ce presupunea computere și algoritmi. Fostul ei iubit fusese pictor, la fel ca Olivia, iar tipul acesta era exact opusul: înalt și atletic, de o frumusețe atât de clasică, încât era aproape comică.

— Îmi pare bine, i-am zis și am întins mâna.

Se cunoscuseră la o întâlnire pe nevăzute, se pare.

Ușa de la dormitorul lui Marc s-a deschis și a apărut Lisa, logodnica lui Marc, îmbrăcată în blugi largi și un tricou gri, cu părul strâns în coadă de cal. Brusc mi-am dat seama că probabil și ea locuia acolo. Că poate locuise aici de la început, de când îl știam pe Don, în toate

petrecerile la care participaserăm, în toate ocaziile când trecuserăm pe acolo la un pahar sau în drum spre alte locuri, dar Don refuzase să accepte acest fapt. Se referea la locul acesta drept „garsoniera lui Marc“. Și eu la fel. Întotdeauna. Garsoniera lui Marc. De când erau împreună Marc și Lisa? De ani, probabil. Garsoniera lui Marc. Din capătul celălalt al camerei, l-am văzut pe Don cum o salută pe Lisa cu un zâmbet forțat.

— Cum e noua ta slujbă? am întrebat-o pe Olivia.

— Mi-am dat demisia, a zis, ridicând din umeri. Era groaznic. Pur și simplu sunt prea bătrână ca să se țipe la mine.

— O să se concentreze pe pictură, a zis Chris, zâmbind cu buzele strânse. Transformăm camera de oaspeți în studio pentru ea. Lumina nu e nemaipomenită, nu?

Olivia a ridicat din umeri.

— Dar e o cameră destul de mare, a continuat Chris.

— Oricum, avem noutăți pentru voi, a intervenit Olivia.

Purta o pereche de jeanși deschiși la culoare — cea mai convențională vestimentație pe care am văzut-o vreodată pe ea — și sandale cu platformă. Chris a privit-o, clipind de după ochelari, ca și cum nu era cu totul sigur că și el era implicat în pomenitele noutăți.

— O să ne căsătorim.

— Oho! am exclamat. Ce veste minunată!

Parcă pentru a atenua impactul produs de vestea serioasă pe care tocmai ne-o dăduse, Olivia s-a strâmbat, a ridicat din umeri, pe urmă a dus sticla la gură și a tras o dușcă zdravănă. Pe mâna stângă i-a sclipit un inel delicat de logodnă, din aur. Nu crezusem că era genul care să-și dorească inel de logodnă. Dar nici pe Jenny nu o crezusem genul care să vrea asta. Poate că toată lumea, mi-am zis, e genul care să-și dorească inel de logodnă.

— Drăguț, a zis Allison, care se strecurase până la noi. Se pare că toată lumea se căsătorește, nu?

— Așa e, am spus eu.

Oare?

— Chiar așa, a spus și Olivia. Și soră-mea se mărită.

— E na! a exclamat Allison, cu o sclipire ciudată în ochi. Poate că ar trebui să faceți o căsătorie dublă. Ca în The Brady Bunch[42].

— Hei! am strigat. Ce-ar fi să bem ceva? Trebuie să existe niște vin în frigider.

— Doar bere, a zis Allison și a scuturat din cap. Lisa nu bea, așa că Marc, băiat bun, nu a luat decât bere.

Deși nu mă gândisem niciodată la asta până acum, mi-am dat seama deodată că Allison era de aceeași vârstă cu Don. Iar eu crezusem că era de-o seamă cu mine. Nu, ea avea vârsta lui Marc: era cu doi ani mai mare ca Don. Treizeci și trei. Cum am putut să fiu așa de proastă? Atât de neștiutoare. Bineînțeles. Probabil că toată lumea pe care o cunoștea se căsătorea. Allison părea așa de mulțumită, viața ei era așa de organizată și de productivă: micul ei apartament, micul ei studio, slujba bună pe care o avea.

— Cred că o tai de aici, a zis.

— Plecăm și noi cu tine, am spus. Putem să mergem să bem ceva. O băutură pe bune.

— Scumpo, a zis Allison, zâmbind moale, mi-ar plăcea să ieșim, dar în seara asta chiar nu am chef de inepțiile lui Don. Mi-a ajuns.

Am rămas cu gura căscată. Ciudat, aveam senzația că primisem o palmă.

— Și, în plus, ești cu lume..., a făcut un gest spre Olivia și Chris, cu care acum nu mai aveam niciun chef să fiu. Aranjăm noi ceva, bine? Mâine, la micul-dejun.

Am încuviințat din cap, fără niciun cuvânt.

Până la urmă, petrecerea nu s-a animat deloc. Nu era nici ora unsprezece când Don și cu mine am ieșit în ploaia caldă și ne-am dus la Mee Noodle Shop de pe First Avenue, să mâncăm găluște și tăiței dan dan[43]. În timp ce mâncam, m-am abținut să pomenesc de nuntă. Am așteptat ca Don să aducă vorba. Dar când traversam strada să luăm metroul spre Brooklyn, în mine s-a topit ceva.

— Ce zici dacă încerc să împrumut mașina de la ai mei? l-am întrebat.

— Știu și eu? a zis Don, clătinând nerăbdător din cap. S-ar putea să ai nevoie de rezervare pentru mașină la feribot. E posibil să fie prea târziu.

— Nu vrei să verifici?

Coboram scările de la metrou împreună cu un șuvoi de oameni care arătau cam ca noi: fete în rochii de vară în stilul anilor ’50, băieți în blugi și ghete prea groase pentru vremea de afară.

— Nu pot să mă gândesc la asta acum, a zis Don tăios, aproape răstit.

O fată cu părul vopsit în roșu-strălucitor s-a întors și s-a uitat la el, iar Don i-a întors privirea.

— Nu vrei să vorbim despre asta altă dată?

Am înclinat ușor capul, fără niciun cuvânt. Când am ajuns pe peron m-am așezat pe o banchetă și mi-am scos cartea, un roman al unuia dintre clienții lui Max, despre iubirea obsesivă și neîmpărtășită a unui băiat pentru o femeie mult mai în vârstă. Eram aproape de final, copleșită de senzația aceea de pierdere care însoțește sfârșitul unui roman mare. În curând trebuia să părăsesc aceste personaje. Deocamdată însă continuam să citesc, încercând să fac abstracție de faptul că lângă mine se afla Don, tensionat și bombănind, bâțâind dintr-un picior în sus și-n jos, lângă al meu.

Când am ajuns acasă, mi-am scos rochia în tăcere și mi-am pus cămașa de noapte, m-am spălat pe dinți fără o vorbă și m-am băgat în pat, cu cartea în mână.

— Uite ce e, a strigat Don din cealaltă cameră, eu vreau să merg singur la nunta lui Marc.

Am lăsat cartea deoparte.

— Singur? am întrebat, ca și cum cuvântul nu îmi era cunoscut. Nu vrei să vin cu tine?

M-am gândit imediat la scrisoare, umerii bronzați, Maria.

— De ce?

— Dintr-o grămadă de motive, a spus nepăsător, ca și cum întrebarea ar fi fost nelalocul ei și nerezonabilă. E prea mult ca să discutăm. Nu am chef deloc să-ți explic.

— Nu ai chef să-mi explici?

M-am uitat la el fix, nevenindu-mi să cred.

— E târziu. Sunt obosit. Pur și simplu acum nu am chef să discut despre asta.

Și-a dus brațele întinse deasupra capului, ridicând mai întâi o mână, apoi și pe cealaltă.

— În plus, nu am de ce să-ți dau ție explicații.

A scos un hohot de-al lui, ca un cotcodăcit.

— Marc e prietenul meu. Dacă vreau să merg singur la nunta lui, cred că asta e treaba mea. Corect?

Ochii mi s-au umplut de lacrimi, fără să vreau. Nu îmi păsa de nunta asta. De fapt și de drept, pe Marc nu-l cunoșteam chiar atât de bine, iar pe Lisa și mai puțin. Dar îmi păsa — sau credeam că îmi păsa — de Don. Care nu doar că nu dorea să mă ia la nunta celui mai bun prieten al lui — nu voia să împărtășească bucuria, atât cât era, catharsisul care ar fi însoțit acel eveniment —, dar nici măcar nu considera că ar fi avut obligația să îmi explice acea preferință a lui.

— Nu, am zis. Nu. E și treaba mea. Toată lumea de la nuntă se va întreba unde sunt. Așa că, asta e treaba mea. Și noi trăim împreună, așa că, asta este și treaba mea.

Don renunțase la aerul detașat și îmi zâmbea calm și conciliant, de parcă aș fi fost un copil care are o criză de plâns.

— Buba, haide, a început să spună. Nu fii supărată. Nu e mare lucru. Am făcut eu caz și a părut că e o chestie mai importantă decât e de fapt. Pur și simplu n-am vrut să discut despre asta, pentru că știam că așa o să se întâmple. Doar că, înțelegi, o să fie acolo toți băieții. Topher și Will și toți tipii. Camarazii mei din Hartford. Și am impresia, înțelegi, cum Marc se însoară... E ca sfârșitul unei epoci. Vreau doar să fiu cu ei, de unul singur. Eu și băieții.

— Pe bune?

Explicația nu părea așa de complicată încât să fi fost nevoie să o amâne până a doua zi. Nu știam dacă să îl cred sau nu, dar eram prea furioasă din cauza discuției anterioare ca să mă pot calma.

— Pe bune? Vrei să te distrezi cu băieții tăi? Asta nu are nimic de-a face cu nicio fată care o să fie acolo? Ia să vedem — eram pe cale să mă arunc de pe o stâncă —, posibilitățile sunt nelimitate. Poate că e una dintre milioanele de foste iubite ale tale, ale căror poze sau jartiere sau alte prostii le ții tu în cutia de sub bibliotecă. Sau vreo tipă de care te-ai îndrăgostit în liceu. Sau poate că doar speri să cunoști pe cineva care dorește să i se sfâșie chiloțeii? Și poți să-i scrii săptămâna viitoare scrisori în care să-i spui cât de dor îți e de umerii ei bronzați?

Acum venise rândul lui să se holbeze la mine, nevenindu-i să creadă ce auzea. Apoi, în timp ce îl priveam, expresia ofensată i s-a transformat într-o mască amuzată și calmă.

— Mamă, Buba. Nu știu ce să zic...

— Nu-mi mai spune Buba! am răcnit. Nu sunt un copil.

— Îți spun Buba pentru că te iubesc.

— Mă iubești.

Glasul îmi devenise lent. Parcă vorbeam printr-un șuvoi de melasă. În tot acest timp de când eram împreună, nu îmi spusese niciodată că mă iubește. Iubirea era și ea, se pare, un alt concept burghez. Oare mă așteptasem să mă iubească?

— Mă iubești, dar nu vrei să mă iei la nunta lui Marc?

— Exact. Chiar așa.

Luni, șefa a venit la birou pentru aproximativ o oră. Era mai palidă ca de obicei, dar părea aproape nefiresc de calmă. A trecut pe lângă mine fără un cuvânt, ca întotdeauna, a intrat, s-a așezat la biroul ei încet și a început să murmure la dictafon. Firescul acțiunilor ei ar fi trebuit să mă liniștească, dar în schimb mi-a adus lacrimi în ochi. Am fugit în cealaltă aripă a biroului.

— Hei, a strigat James după mine, când treceam pe lângă aparatul de cafea. Citesc romanul lui Don și-mi place.

Am încremenit pe loc.

— Serios?

M-a cuprins un val de surpriză și ușurare, cu ceva în plus: sentimentul

acela ciudat pe care îl asociam cu o notă de zece la o lucrare pentru care nu muncisem prea mult.

— Da, a continuat James, turnându-și lapte în cafea. Adică, e dens.

Am încuviințat din cap.

— Dar îmi place, a zis, ducând ceașca la gură și sorbind puțin. Până acum. Am parcurs cam o treime. După ce își vede iubita în... ăă... film — s-a înroșit la față când a spus-o — și își amintește că o cunoaște. Toate puloverele alea pe care le aduce ea la școală. O mie, gen, și a început să râdă. Îmi aduc aminte că la facultate mergeam în camerele fetelor și mă gândeam: de ce au atâtea pulovere?

Înainte să îl pot opri, a scos o ceașcă și a turnat cafea și pentru mine.

— Fetele se înnebunesc după pulovere, am fost eu de acord.

— Oricum, o s-o termin și văd eu, a zis strângând din umeri și întinzându-mi cutia cu lapte.

Când m-am întors la biroul meu am auzit scârțâitul sugestiv al scaunului șefei. Încet, s-a apropiat de biroul meu, cu fața ciudat de inexpresivă.

— Ai niște dictări aici, a zis, pe același ton moale, somnoros, deși încerca, îmi dădeam seama, să pară vesel.

M-am ridicat în picioare și am luat banda.

— Perfect, am zis. Mă apuc imediat.

— Și mâine e bine.

Una dintre mâini, cu degetele alungite și subțiri, se sprijinea ușor de biroul meu, dar privirea îi era ațintită pe peretele îndepărtat, peretele cu cărțile lui Salinger. Pe urmă s-a întors încet spre mine.

— Ai făcut o treabă excelentă cu contractele alea — pentru Celălalt Client. N-a fost ușor.

În acea după-amiază, după plecarea șefei — epuizată de scurta incursiune în lume, ochii îi luceau, fruntea îi era jilavă —, s-au întors contractele și le-am verificat. Majoritatea modificărilor fuseseră acceptate, dar clauza privind drepturile electronice nu fusese eliminată, așa cum cerusem, conform normelor Agenției. Clauza cu

pricina începuse să apară în contracte cam de pe când începusem eu să lucrez la Agenție și era o sursă de considerabilă consternare din partea șefei și a celorlalți agenți, întrucât ceda editurii drepturile pentru toate versiunile digitale ale cărții în chestiune, inclusiv cele inscripționate pe CD-ROM-uri și „formele care nu sunt menționate în prezentul contract sau care nu sunt cunoscute încă“. Nenumărate contracte fuseseră întârziate anul acela pentru că Agenția purta negocieri cu tot felul de edituri pentru drepturile electronice și asta îi provocase dificultăți mai ales lui Max, pentru că el era cel cu clienți în viață, care aveau nevoie disperată de banii pe care îi primeau la semnarea contractului. Șefa mea însă, care stabilise standardele Agenției, nu permitea finalizarea niciunui contract dacă nu era eliminată această clauză vagă și pernicioasă. În unele dintre contracte se făcea referire la ceva numit „carte electronică“. Atunci când șefa a întâlnit pentru prima dată termenul acesta, exclamase țipând, „Nu știu ce e aceea carte electronică, dar nu cedez drepturile pentru ea“.

Cu speranța că voi putea obține eliminarea clauzei fără să o mai sâcâi pe șefa mea, am redactat o altă notă — „CLAUZA 83.1.a: SE SCOATE“ — și am prins-o de contracte. În timp ce dactilografiam o etichetă cu adresa, a venit Hugh, a luat contractele și a aruncat o privire peste notița mea.

— E posibil să mai dureze? a zis, jumătate afirmativ, jumătate întrebător.

Am ridicat din umeri.

— Cred că are nevoie urgentă de bani.

— Serios?

Era oarecum demoralizant să aflu asta. Celălalt Client era renumit. Nu era faimos, dar era respectat. Recunoscut. Când Don o să aibă șaizeci de ani o să fie tot sărac?

— Dar predă, nu? La...

Am numit un prestigios program de masterat.

— N-ai auzit? a zis Hugh, clătinând scurt din cap. Astă primăvară? A fost în toate ziarele.

— Eram la Londra.

— Corect.

A inspirat adânc și a scos un oftat, o acțiune anulând-o pe cealaltă.

— A fost implicat într-un soi de — și-a fluturat mâinile în jur, încercând parcă să invoce cuvântul potrivit — scandal. Nu e clar ce s-a întâmplat.

L-am privit nerăbdătoare.

— O studentă l-a acuzat de hărțuire sexuală.

— Ce?

Mi-am evocat mintal toate conversațiile mele cu el: succint, politicos, uneori nerăbdător. Dar nimic de natură să sugereze hărțuirea sexuală. Pe de altă parte, ce fel de comportament la telefon ar indica predilecția pentru hărțuirea sexuală? Respirația sacadată?

— A fost pus sub supraveghere pentru doi ani, a zis Hugh nervos. Fără salariu.

În după-amiaza aceea m-am așezat la calculator și am verificat unicul cont de e-mail al Agenției. Cădea în sarcina mea să îl monitorizez, să scot la imprimantă și să trimit agenților vizați notițele sosite. Șefa mea avea sarcina să dicteze răspunsurile, pe care eu le dactilografiam, i le prezentam spre aprobare și apoi le transcriam din nou pe calculator. Uneori, după ce terminam, îmi verificam pe furiș propriile e-mailuri, dar atunci m-am dus direct la site-ul The New York Times, care se lansase cu doar câteva luni în urmă. Era lent și derutant, greoi și mi s-a părut solicitant să stau cu ochii pe ecran suficient de mult ca să citesc un articol întreg. De data asta însă i-am priceput întreaga valoare: am scris numele Celuilalt Client și imediat a apărut întreaga lui poveste. Detaliile nu erau așa de rele pe cât mă așteptasem. Se pare că pusese mâna pe sânii unei studente la o petrecere a departamentului, deși unii martori sugeraseră că doar se uitase pur și simplu la sânii ei, iar alții insistaseră că păcatul lui constase în comentarii indecente despre respectivii sâni. Oricum, eram în era corectitudinii politice, iar Celălalt Client fusese aspru criticat de un tribunal din cadrul campusului, unde o mulțime de studenți depuseseră mărturie împotriva sa. Era sexist, misogin, spuseseră aceștia. Făcea comentarii grosolane la curs și în general nu le încuraja scrierile, criticile lui erau atât de dure și de neconstructive, încât studenții nu mai aveau nicio idee cum să avanseze în munca lor literară, se simțeau chiar prea deznădăjduiți ca să mai continue.

Ciudata exaltare pe care o simțisem în legătură cu vânzarea romanului său dispăruse complet și locul îi fusese luat de jenă. Era, cum ar fi zis

Don, o reacție de școlăriță: să judeci un artist după acțiunile, și nu după creațiile sale. Câți scriitori mari nu eșuaseră, nereușind să fie mari și ca oameni? L-aș trimite la plimbare pe Philip Roth pentru că dădea iama printre soții? Sau pe Hemingway? Sau pe Mailer? Totuși, de ce mereu erau bărbați scriitorii cărora trebuia să le scuzăm comportamentul sau riscam altfel să părem pudibonzi ori moralizatori? Don ar fi spus că era prerogativa lor — a lui —, prerogativa lor biologică.

Mi-am dat seama că acțiunea din romanul Celuilalt Client avea loc într-un orășel nu foarte diferit de orașul în care el însuși locuia de ani de zile, un oraș care găzduia prestigiosul program de masterat și unde un ucigaș în serie omora monstruos și eviscera fete tinere. Era o coincidență că un bărbat pe care o femeie îl zdrobise — într-un oraș izolat, o comunitate strâns unită — începuse imediat lucrul la un roman în care fetele dintr-o comunitate strâns unită sunt decimate înainte de a ajunge la maturitate?

Brusc mi s-a făcut fizic rău: mi s-a uscat gura, îmi era greață, îmi era cald și frig în tot corpul. Aerul condiționat era dat la maximum și eu tremuram puțin în răcoarea pe care o făcea. M-am uitat împrejur, să văd dacă observase cineva de când stăteam la computer, dar biroul era gol. Era luna august. M-am ridicat totuși și m-am îndreptat de spate, apoi m-am dus spre bucătărie să beau un pahar de apă, ezitând dacă să iau un Advil.

Am trecut deci pe lângă raftul îngust în care erau cărțile Celuialt Client. Erau toate „mai mici“ decât aceasta ultima, așa cum remarcase șefa mea în luna mai. Genul de romane descrise uneori drept „liniștite“. Ceea ce însemna că erau despre oameni obișnuiți care își trăiau viața. Ceea ce însemna că obțineau recenzii bune, dar nu se vindeau în tiraje mari, așa cum se întâmpla cu cărțile despre ucigașii în serie. Lipsit de salariul lui lunar, Celălalt Client alese deliberat — o alegere calculată — să scrie o carte care se va vinde.

Era asta mai bine sau mai rău decât să scrii o carte din răzbunare?

Sau poate că cele două nu se excludeau reciproc?

În seara aceea, în timp ce mă îndreptam spre metrou, mi-am dat seama că și Don eliminase o fată care îl rănise, ucigând-o.

42 The Brady Bunch (1969–1974) — serial american de comedie, creat de Sherwood Schwartz.

43 Dan dan mian (în limba chineză) — specialitate culinară chinezească originară din provincia Sichuan.

Trei zile de ploaie

Don a plecat la nuntă într-o seară de joi, pe furtună, cu sacul de voiaj pe umăr.

— Pa, mi-a zis, sărutându-mă apăsat, îmbrăcat cu geaca mea albastră, impermeabilă.

Avea obiceiul să îmi poarte hainele fără să mă întrebe — blugii Levi's, tricouri, puloverul gros, ghetele marca Frye —, dar geaca i-o oferisem chiar eu, ca dovadă că nu eram supărată. Don părea nervos, încordat, ciudat de extenuat după efortul de a-și fi făcut bagajele — preocupat de faptul că nu avea costum — și m-am întrebat dacă, în clipa aceea, nu regreta că anulase invitația mea. Sau, mă rog, că practic nici nu mă invitase. Doar eu presupusesem că ar fi fost firesc să merg cu el. Oricum, refuzasem să îl ajut cu bagajele.

— Crezi că aș putea să port chestia asta la ceremonie? mă întrebase, arătându-mi o haină boțită.

— Habar nu am, am răspuns, mai mult șoptit, fără să ridic ochii de pe manuscrisul ales la întâmplare din maldărul de maculatură.

Circulă tot felul de zvonuri despre cum mari scriitori au fost descoperiți în grămada de maculatură, dar ciudățeniile pe care le primea șefa mea sugerau lipsa oricăror baze reale pentru astfel de zvonuri. În fiecare săptămână cerneam scrisorile imprimate pe hârtie de corespondență cu norișori și cu pisici, scrise cu fonturi aiuristice, cum este Zapf Dingbat sau Lucinda Calligraphy, scrisori care repovesteau vise sau vorbeau despre hărți astrologice, scrisori care propuneau cărți despre Ayurveda pentru gerbili sau principiile taoiste ale parasailing-ului, scrisori de la oameni care aspirau să devină scriitori de romane polițiste sau gen mystery, cu antete create chiar de ei, cu pistoale sau pumnale ori cu numele lor scris cu litere din care picura sânge, scrisori de la autori de literatură erotică, din care nu lipsea cuvântul „umed", scrisori ale unor memorialiști care relatau atrocități. Scrisoarea autorului a cărui nuvelă o citeam în acel moment îmi sărise în ochi datorită simplității ei. Font Times New Roman pe hârtie albă, simplă. Povestiri apărute în reviste mici și respectabile; fără masterat în arte, doar o licență la Barnard College. Trecusem de jumătatea povestirii, despre o fetiță al cărui tată alcoolic o târâie după el prin baruri în loc să o trimită la școală, și descopeream cu bucurie că era bună. Chiar foarte bună. Fără mari ambiții, cu tonalitate

elegiacă și un limbaj clar. Bună.

— Deci nu vrei să arunci o privire? m-a întrebat Don, enervat.

Am ridicat privirea și am strâns din umeri.

— Haide, Buba, tu te pricepi la chestii de-astea, s-a rugat. Spune-mi cu ce să mă îmbrac. Nu am costum, așa că o cămașă, ceva și pantaloni. Cu cravată?

Am cedat.

— Nu poți să porți cravată dacă nu porți haină. O să arăți ca un vânzător de biblii.

Asta era vorba mamei. Eu nu am văzut practic niciodată un vânzător de biblii.

— Rahat, a zis Don, aruncând în sacul de voiaj ceva ce semăna cu o guayabera[44].

În curte s-a oprit un moment și s-a întors să privească înapoi, spre mine, țuguindu-și buzele într-un sărut. Am ridicat mâna să-i fac semn, dar era prea târziu. Se întorsese deja cu spatele.

Peste noapte m-am simțit înspăimântător de singură în apartament. Umbrele arborilor din curte se mișcau întunecate pe podelele noastre roșii și zgomotele din apartamentele de deasupra și de dedesubt nu au făcut decât să îmi accentueze singurătatea. Eram singură într-un oraș mare, într-un apartament cu o ușă atât de subțire, că până și eu aș fi putut să o forțez.

Dimineața am simțit totuși o ciudată voioșie. Don plecase. Nu aveam nicio obligație să îl sun, să mă consult cu el, să îmi armonizez planurile cu ale lui. Am zăbovit acasă mai mult ca de obicei, am băut o cafea tare, preparată la mica mea cafetieră pentru espresso — întotdeauna mă simțeam oarecum egoistă când o foloseam cu Don acasă, pentru că făcea doar câte un espresso odată — și m-am îmbrăcat cu o rochie ecosez pe care știam că o urăște, lungă, largă și confortabilă.

În Williamsburg totul era ca de obicei — tineri care se îndreptau spre birourile lor, îmbrăcați cu haine vintage și cu ochelari masivi, aburiți din cauza ploii —, dar în centru a devenit evident că era luna august. Străzile erau pustii. M-am tratat cu o cafea de la chioșcul elegant de

unde până atunci nu cumpărasem decât acel unic sandvici extraordinar și unde eram de data asta singura clientă, în timp ce chelnerii stăteau cu brațele încrucișate, cu cămășile lor albe și apretate, bătând din picior de plictiseală. Și sediul Agenției era pustiu. Agenții erau cu toții pe la casele lor de vară din Rhinebeck sau North Fork ori pur și simplu în apartamentele lor cu aer condiționat, în zilele lor libere. Șefa serviciului de contabilitate era în vacanță, la fel și una dintre cele două contabile. Olivia nu mai era, bineînțeles, iar Max și Lucy tot nu aveau asistentă. Nici măcar Hugh nu venise. Fără el, biroul parcă era nefiresc, fantomatic. Pam și cu mine și a doua contabilă eram, se pare, singurele persoane din birou, din lume.

Singură, nu îmi găseam locul. În timp ce cafeaua mi se răcea pe birou, am pus laolaltă documentele de îndosariat adunate peste săptămână și am traversat biroul, am pus contractele și fișele și corespondența în dosarele corespunzătoare și în fișierele lor, ceea ce mi-a luat douăzeci de minute pline. Mai aveam niște contracte de verificat, de completat câteva formulare de autorizare și, desigur, maldărul veșnic de maculatură și de scrisori pentru Salinger. Era zece și jumătate. Mai aveam trei ore până la închiderea biroului, la unu și jumătate. Am luat o gură de cafea rece și tulbure, am deschis sertarul cu scrisori și am scos un teanc, la întâmplare. Un bărbat din Olanda — Salinger avea o grămadă de fani printre olandezi, dacă era să mă iau după corespondența de la cititori — căruia îi plăcea De veghe în lanul de secară făcuse o călătorie la New York la începutul anului și mersese prin oraș pe urmele lui Holden. Deși era iarnă, văzuse rațele în Central Park. Știa Salinger că acum rațele rămâneau peste iarnă în Central Park? O fată dintr-un pension tocmai citise Franny și Zooey și se contrazicea cu prietenele ei dacă Franny era sau nu însărcinată. Fata zicea că da, însă unele dintre prietene credeau că nu era. Nu putea Salinger să lămurească disputa?

Am scos o foaie cu antet și am bătut o scrisoare standard pentru olandez. Mulți fani menționau rațele din Central Park. Când eram copil le hrănisem și eu, împreună cu tata, uneori până când vremea devenea mult prea rece. Îmi amintesc limpede cum stăteam lângă un helește din East Side, lângă Met, îmbrăcată cu un palton în stil tirolez, pe care îl purtasem pe la șase ani, cu mâinile înghețate sloi în timp ce rupeam bucățele de pâine. Să fi avut dreptate omul acela? Rațele rămâneau în Central Park peste iarnă?

Când i-am scris fetei de la școala privată nu am putut rezista și am adăugat un rând în care i-am explicat că domnul Salinger preferă ca povestirile sale să rămână independente, fără explicații sau comentarii din partea autorului. „Chiar dacă aș fi putut să îi transmit scrisoarea

ta — ceea ce, așa cum am scris mai sus, îmi este imposibil —, e improbabil ca domnul Salinger să fi răspuns întrebării tale. Dacă în povestirile sale există ambiguități, ele sunt deliberate. Așa cum sunt sigură că știi, a fost adeseori întrebat dacă Franny era sau nu însărcinată...“ Știam că așa stăteau lucrurile din scrisorile care veneau de la Hugh, deși habar nu aveam ce semnificație avea lucrul acesta. „...dar repet, el lasă cititorul să decidă dacă este sau nu astfel. În literatură, ca și în viață, uneori nu există răspunsuri corecte.“ Pe de-o parte aș fi vrut să merg mai departe, să îi spun fetei că trebuia să fie fermă în convingeri, să rezolve ea singură controversa, fără să caute o autoritate exterioară, că faptul de a-i fi scris lui Salinger — știind, desigur, că nu îi va răspunde — demonstra că are putere și curaj și că ar trebui să cultive aceste calități; că lumea din afara școlilor Choate sau Exeter ori Deerfield Academy era și mai complicată și că va trebui să știe ce vrea ca să supraviețuiască. Mă gândeam oarecum că dacă Salinger ar fi scris el însuși scrisoarea aceea, poate că ar fi spus tocmai acele lucruri. Sau să îi spun să citească poezie în loc de Franny și Zooey. Dar nu am spus nimic din toate acestea. Spusesem destul. „Toate cele bune“, am dactilografiat, „Joanna Rakoff.“

M-am gândit că era amuzant că mi-am scris numele, iar și iar, la sfârșitul scrisorilor acelea. Pentru că, într-un fel, eu, cea care scrisesem scrisorile nu eram deloc eu, cea adevărată. La fel cum eu, cea care răspundeam la telefon, care alinam neliniștile lui Roger și le spuneam producătorilor, pe un ton pompos, că îmi părea „teribil de rău, dar domnul Salinger pur și simplu nu permite adaptări pentru scenă sau ecran după lucrările sale“, nu eram deloc eu sau eram doar o versiune a mea. Eu ca om potrivit pentru Agenție.

Apoi, brusc, am conștientizat un lucru curios: eu, cea care vorbea cu Salinger — emoționată, despre poezie —, aceea eram eu cea adevărată, chiar dacă el încă nu îmi cunoștea numele real.

La doisprezece și jumătate contabila și-a stins lampa de birou și a ieșit. Câteva minte după aceea am trecut prin zona de recepție în drum spre baie și am văzut că și Pam plecase.

New York în august.

Mă întorceam la biroul meu când telefoanele s-au pus deodată să sune. Așa se întâmpla când pleca Pam acasă. Telefoanele sunau în tot sediul. Am fugit repede la biroul meu și, cu răsuflarea tăiată, am ridicat receptorul. O voce gravă a rostit tare numele șefei, urmat de un „vă rog“. Ca și cum îl invocasem.

— Jerry, am țipat. Aici e Joanne.

— Joanne, a zis, pe un ton mai domol.

Deși mă obișnuisem cu răcnitul. Nu mi se mai părea deloc tare.

— Acum te pun să răspunzi la telefoane?

— Pam a trebuit să plece mai devreme, i-am explicat.

— În ordine. Să nu rămâi blocată la telefoane. Că nu mai scapi în veci. Tu ești poetă.

— Șefa mea lipsește azi, am zis, repede, să previn orice tentativă de sporovăială nervoasă din partea mea.

— A lipsit mult în ultimul timp, a zis. E totul OK?

Era prima persoană care observa că șefa lipsise mai toată vara.

— Da, super. A avut mult de citit.

— Bun, bun.

S-au auzit niște interferențe, ca și cum și-ar fi frecat obrazul de receptor.

— Pot să vă ajut eu cu ceva?

Știam... știam... nu trebuia să mă ofer să-l ajut cu nimic pe Salinger.

— Nu, nu. Am doar câteva întrebări despre Hapworth. Dar pot să aștepte.

— Bine, am zis. Dacă aveți nevoie de ceva, sunt aici până la 1:30 azi.

— OK atunci. Ai grijă de tine.

Când am închis telefonul ochii mi s-au oprit la peretele cu cărțile lui, cu titlurile scrise astfel încât nu trebuia să-mi sucesc capul ca să le citesc. Era aproape 1:30. În birou nu era nimeni. Telefonul meu sunase fix o singură dată. M-am ridicat de la birou și am scos câte un exemplar broșat din fiecare volum. De veghe în lanul de secară, Nouă povestiri, Franny și Zooey, Dulgheri, înălțați grinda acoperișului și Seymour: o prezentare. Timp de opt luni mă zgâisem la aceste titluri într-atât, încât mi se imprimaseră în minte. Uneori, când mergeam pe Bedford sau Madison, ele mi se învârteau prin minte fără să vreau, ca

o mantra. „Seymour, o prezentare“, mă gândeam. Iar uneori, când mă scufundam în somn, îmi apăreau dinaintea ochilor, plutind în spatele pleoapelor, cu fonturile și culorile lor caracteristice: maro, muștar, negru sau turcoaz ori alb-crem.

Mi-am înșfăcat geanta și le-am băgat înăuntru, apoi am aruncat-o pe umăr și am ieșit pe ușă.

* * *

M-am gândit să mă duc la MoMA sau la film sau la Met — la toate lucrurile pe care îmi plăcea să le fac de una singură și pe care acum mă simțeam obligată să le fac împreună cu Don —, dar cozile la muzee cu siguranță că erau lungi, iar cinematografele erau pline de superproducții estivale. M-am gândit să îmi vizitez o prietenă sau să o chem pe la mine, dar cu cine mai eram prietenă? Unde erau prietenii mei?

Așa că, am făcut în schimb ceea ce voiam cu adevărat să fac, ce știusem de la bun început că voi face: m-am dus acasă și am citit. Mai întâi Franny și Zooey, pentru că voiam să văd dacă sunt sau nu de acord cu fata de pension sau pentru că știam că tata o adora, pentru că se identifica el însuși cu Zooey, care era actor, așa cum fusese și tata odinioară. Apoi, Dulgheri, înălțați grinda acoperișului și Seymour: o prezentare, pe urmă Nouă povestiri și, în final, sâmbătă dimineață, pe când ploaia se mai domolea și eu beam încă o ceașcă de cafea din cafetiera de espresso, De veghe în lanul de secară. Am citit și am tot citit și iar am citit. Nu m-am oprit când a sunat telefonul — Allison, care se fofilase de la weekendul cu nunta, să vadă cum sunt — și nu m-am oprit decât arareori, să iau o piersică sau o bucată de brânză ori un pahar cu apă. Am luat cărțile cu mine la baie — așa cum Zooey își duce cu el în baie manuscrisul —, iar luni, de Ziua Muncii, după ce consumasem toată mâncarea din apartament, am luat De veghe cu mine, la restaurantul mediteraneean de la colț, unde am citit în timp ce mâncam ouă cu harissa, pe urmă m-am dus țintă acasă și am terminat cartea, cu lacrimile rostogolindu-mi-se pe obraz.

Salinger nu era un drăgălaș. Scrierile lui nu erau nostalgice. Nu erau basme despre copii geniali care hoinăreau pe străzile din Vechiul New York.

Salinger nu era deloc așa cum crezusem. Deloc.

Salinger era brutal. Brutal și amuzant și clar. Îl adoram. Adoram totul la el.

44 Cămașă purtată peste pantaloni, întâlnită frecvent în America Latină, în Caraibe și în Filipine.

Toamna

Ai citit ceva de Salinger? Foarte probabil că da. Îți amintești momentul când l-ai întâlnit pentru prima dată pe Holden Caulfield? Suspinul adânc atunci când ți-ai dat seama că era vorba despre un roman, o voce, un personaj, un fel de a povesti, o perspectivă asupra lumii diferite de tot ce ai întâlnit înainte. Poate că erai adolescent, plin până la refuz de frustrări și de furie, sigur că nimeni nu înțelege complexitatea sufletului tău și apoi a apărut Holden, canalul prin care să îți exprimi toate acele emoții de inadecvare. Poate că, asemeni băiatului din Winston-Salem, te-ai gândit la Holden de fiecare dată când lucrurile deveneau insuportabile și el te-a calmat, te-a făcut să zâmbești. Sau poate că și ție, la fel ca fetei osândite — cu celulele canceroase înmulțindu-i-se în sânge în timp ce stătea întinsă pe canapea și citea —, îți place precizia, milioanele de mici lovituri, parcimonia povestirilor de început ale lui Salinger, din O zi desăvârșită pentru peștii-banană, Unchiul Wiggily în Connecticut sau Chiar înaintea războiului cu eschimoșii, toate amuzante și sfâșietoare, pline de un simbolism vibrant și strălucitor.

Sau poate că și tu, la fel ca mine, i-ai iubit pe toți. Eu l-am iubit pe Holden, cu furia lui alimentată de durere. L-am iubit pe bietul Seymour, care îi povestea în șoaptă pilde taoiste surioarei lui. Am iubit-o pe Bessie Glass, agitându-se prin apartament în capot de casă, cu buzunarele pline de scule. Am iubit-o și pe Esmé, bineînțeles. Cine n-o iubește? Și mai ales l-am iubit pe Buddy Glass — sau am fost puțin îndrăgostită de el — al doilea fiu, naratorul în câteva dintre povestirile familiei Glass și cel a cărui viață e tot mai măcinată de mâhnire.

Cred însă că pe Franny am iubit-o cel mai mult — la fel cum am iubit Franny. Îți amintești povestirea aceasta? Îți amintești cât este de impecabilă? Cât de condensată? Să îți împrospătez memoria: la Princeton, un tip atrăgător, pe nume Lane Coutell, stă pe peronul unei gări și își așteaptă iubita — pe Franny, bineînțeles —, care urmează să vină la el pentru un weekend. În buzunar băiatul are o scrisoare trimisă de ea în cursul săptămânii, pe care a citit-o de atâtea ori, încât practic o știe pe de rost, și când ea coboară din tren pe el îl copleșește un val de emoție ce nu poate fi descris prea precis drept iubire — băiatul e cineva mult prea limitat ca să fie capabil de iubire, cel puțin la cei douăzeci și unu de ani —, dar poate drept un amestec de afecțiune și simț al proprietății, plus ceva mândrie; mândria, desigur, de a fi pus mâna pe o fată așa de frumoasă, de sclipitoare și de originală ca Franny. Totuși, când ea îl întreabă „Ai primit scrisoarea de la mine?“, băiatul se pretinde nonșalant. „Ce scrisoare?“ E foarte, foarte tânăr.

Epistola aceea, scrisă într-un limbaj de fete, ezitant, mărturisește neîncetat dragostea pentru Lane, în asemenea măsură, încât oricine citește povestirea — în afară de Lane — va gândi, suspicios, că regina face prea multe jurăminte[45]. Într-adevăr, odată ce Franny și Lane se așază să ia masa, Franny nu poate — pur și simplu nu poate — să țină pasul cu programul lui Lane. Fata nu se poate preface că e interesată de lucrarea lui Lane despre Flaubert. Chiar dacă nu se exprimă astfel, lui Franny lumea i se pare plină de prefăcuți — egocentrici, ca să folosim exact termenul ei —, iar ea nu poate continua să pretindă că lucrurile nu sunt astfel, să pretindă că profesorii ei sunt niște genii, că oricine publică într-o revistuță este poet, că actorii slabi sunt buni. Pe scurt, Franny nu mai poate fi părtașă lumii, cu păienjenișul ei de minciuni orânduite social. Renunțase la piesa în care îi fusese distribuită rolul principal. Încetase să mai citească materialele date ca temă de curs. Era epuizată. Epuizată de toate, cu excepția cărțuliei pe care o citea obsesiv, Pelerinul rus, în care un umil țăran rus bate țara în lung și în lat, încercând să afle cum trebuie să se roage. Răspunsul lui — pe care Franny l-a adoptat și pentru sine — este Rugăciunea lui Iisus, o mantra simplă pe care o repetă iar și iar, încercând să o sincronizeze cu bătăile inimii ei, așa cum făcea pelerinul. Dacă ai citit povestirea, atunci știi: nu este o povestire despre creștinism. Faptul că Franny a adoptat Rugăciunea lui Iisus are nu atât legătură cu Iisus, cât mai ales cu dorința fetei de a transcende propriul eu tulburat, de a pune stavilă gândurilor și dorințelor ei superficiale, care o chinuiau. De a găsi cumva calea să trăiască într-o lume care o dezgustă. De a fi ea, cea adevărată. De a nu mai fi acea individualitate pe care i-o impun ceilalți, fata care trebuie să își îngroape personalitatea în scrisorile către Lane, care trebuie să recurgă la compromisuri ca să trăiască.

Poate că și tu, ca mine, te-ai identificat atât de tare cu Franny Glass când ai citit pentru prima dată povestirea, încât te-ai întrebat dacă nu cumva Salinger — printr-o manevră stranie, în genul științifico-fantastic — nu ți-a forat mintea. Sau poate că, la fel ca mine, ai ajuns să suspini ușurat, înțelegând că mai există cineva care simte o astfel de epuizare, de disperare, de frustrare față de toate și de toți, inclusiv față de ea însăși, de incapacitatea ei de a se purta drăguț cu tatăl ei bine intenționat ori de inexplicabila ei abilitate de a sfâșia inima bărbatului care o iubește cel mai mult. Cineva care încearcă să înțeleagă și el cum să trăiască pe lumea aceasta.

Am înțeles acum diferitele personaje și locuri și întrebări pe care fanii lui Salinger le pomeneau în scrisori. Rațele din Central Park. Seymour Glass sărutând piciorul lui Sybil. Phoebe. Șapca roșie de vânătoare. Am înțeles acum toate acele cuvinte: „de rahat“, „al naibii“, „măgar“

și „puchinos“. Iar efectul a fost ca atunci când descoperi piesele lipsă dintr-un puzzle care zace neterminat de luni întregi pe măsuța de cafea. Brusc, întreaga imagine mi-a devenit clară.

E de la sine înțeles, presupun, că acum înțelegeam de ce îi scriau admiratorii, nu doar că îi scriau, ci îi făceau mărturisiri, i se confesau cu atâta perseverență, empatie și compasiune, cu atâta căință. Pentru că experiența lecturării unei povestiri de Salinger înseamnă nu atât citirea unei povestiri, cât sentimentul că Salinger însuși îți șoptește la ureche ce se întâmplă. Universul pe care îl creează devine imediat aproape palpabil și îngrozitor de intens, ca și cum Salinger ar umbla prin lume cu toate terminațiile nervoase expuse. Să îl citești pe Salinger înseamnă să participi la un act atât de intim, încât uneori te face să te simți jenat. La Salinger, personajele nu stau și meditează la suicid. Ele pun mâna pe pistol și se împușcă în cap. În tot weekendul acela, chiar în timp ce treceam rapid prin toată opera lui, a trebuit să mă tot opresc, să pun cartea deoparte și să respir adânc. Salinger își arată personajele în goliciunea lor absolută, le dezvăluie gândurile cele mai intime, acțiunile cele mai revelatoare. Aproape că e prea mult. Aproape.

Așa se face desigur că cititorii lui simțeau imboldul de a-i scrie. Ca să îi spună că aici doare sau că așa faci să fie mai bine.

Am mai înțeles însă — am înțeles, chiar am înțeles — și de ce Salinger nu voia să mai primească nicio scrisoare de la ei. M-am gândit, pentru a milioana oară la băiatul din Winston-Salem. Nu poți să dezvălui lumii emoțiile tale de rahat. Nu, dar poți să i le mărturisești lui J.D. Salinger. Presupui că va înțelege. Și poate chiar ar face-o; poate că a făcut-o. Hugh îmi spusese că ani de zile Salinger încercase să le răspundă fanilor. Încărcătura emoțională devenise însă prea mare. Într-un fel, și pentru mine devenise deja prea mare.

Don s-a întors acasă luni, explodând de energie, fericit și odihnit, bucuros să mă vadă.

— Ce mai faci? a zis așezându-se lângă mine, pe pat.

Eu tocmai terminasem De veghe și mi se învârtea capul.

— Spune-mi tot ce a făcut Buba mea.

Când am început să vorbesc, vocea mi-a sunat răgușit, ca și cum abia mă trezisem. Abia dacă rostisem o vorbă tot weekendul, în afară de a-mi comanda ouă și cafea. Afară cerul era cenușiu, total lipsit de

culoare.

— Nimic, am zis.

— N-ai fost la film? Știu că îți place să mergi.

A zâmbit, încercând să mă păcălească să devin limbută. Te știu eu. Pogorâse asupra mea un soi de ciudată inexpresivitate, o apatie. M-am uitat cum cerul se întunecă, pregătit de ploaie. Cât lipsise, cam uitasem de Don. Nu mă întrebasem ce face la nuntă, la plajă, dacă era încântat că poate să se zgâiască la tot felul de tinere prezente, fără teama de cenzura mea, dacă de dimineață se trezise cu vreo blondă lângă el. Nu prea mă gândisem deloc la el.

Marți, șefa s-a întors în forță sau cel puțin cu speranța că va fi așa. Își vânduse apartamentul și era în curs să își aleagă un altul. Cel preferat avea un living situat mai jos față de restul camerelor și o vedere frumoasă spre East River. Adusese planurile casei și se învârtea prin birou, desfășurându-le pe mesele noastre, ca să ne putem da cu părerea. Am fost toți de acord: livingul adâncit părea super, elegant, parcă luat dintr-un film cu Carole Lombard.

În zilele anterioare revenirii la birou fusese într-o stațiune de spa și ne-a pus pe noi, pe toți, să îi pipăim coatele, care fuseseră zdravăn exfoliate, pentru prima dată în viața ei, zicea.

— Pipăie-mi coatele! exclama când cineva o întreba despre călătorie. Pipăie!

I le-am pipăit și, când am făcut-o, m-am gândit la Seymour Glass, care scrie în jurnalul personal despre amprentele pe care alții i le lasă pe piele, despre cum compasiunea lor îi ardea pielea. „Am cicatrici pe mână pentru că am atins anumiți oameni.“ Seymour Glass, care este cumva prea sensibil — „calm emotiv“ — pentru lumea aceasta. Seymour Glass, care se împușcă în cap cu un revolver, în timp ce soția lui e întinsă lângă el, în pat.

Într-o dimineață de septembrie, James a venit la biroul meu cu obișnuita lui cană de cafea în mână.

— Deci, am mai citit o dată romanul lui Don, a zis, privindu-mă cu atenție și încercând să nu râdă. Și aș vrea să îl preiau. Să îl preiau pe Don.

— Pe bune? am exclamat, ridicându-mă în picioare ca să fiu mai aproape de înălțimea lui.

Mi-am dat seama că îmi ținusem respirația cât timp vorbise.

— E formidabil.

— O să-l sun azi și o să-l anunț. Și îi dăm drumul.

A ridicat din sprâncene și și-a îngăduit să zâmbească.

— Nu vrei să mai facă modificări? am întrebat, modulându-mi vocea cu atenție, ca să îmi înăbuș panica pe care o simțeam urcând.

Cum se putea ca romanul să iasă așa cum era? Nu se va vinde. Știam că nu se va vinde.

— Mda, m-am gândit la asta, a zis James, luând o gură mică de cafea. Și cred că e genul de roman în cazul căruia editorul fie o să adore stilul, fie — James a făcut o grimasă — n-o să-i placă. Sunt modificări pe care le-ar putea face, dar cred că la fel de bine aș putea să-i dau drumul, să găsesc un editor căruia să-i placă și să-l las pe el să îi arate lui Don ce să rescrie. Sunt o grămadă de direcții în care ai putea merge la redactare. Nu vreau să îl pun pe o direcție greșită. Vreau pe cineva care să se îndrăgostească de scrisul lui.

Am dat din cap că înțeleg.

— De ce? a continuat James, cu un zâmbet devenit acum răutăcios. Crezi că romanul are nevoie să fie rescris?

— Nu! am exclamat.

— Haide, a zis James, râzând.

Din biroul șefei s-a auzit scârțâitul scaunului.

— Ce se întâmplă acolo? a strigat.

— Îl preiau pe iubitul Joannei, a strigat James înapoi.

De când se instalase computerul, James dezvoltase admirabilul talent de a-mi tachina șefa. Sau poate că ea dezvoltase talentul de a se tachina cu el, pentru că James nu mai era pur și simplu agentul cel mai tânăr — încă legat de dictafonul și de dosarele lui —, acum era expertul nostru în computere, poarta Agenției către era digitală.

— Serios? s-a mirat șefa și eu am auzit clinchetul inconfundabil al brichetei ei.

— Serios. A scris un roman interesant.

James a rostogolit ochii spre mine, anticipând răspunsul caustic al șefei, dar acesta nu a venit.

— Joanna crede că mai este nevoie să lucreze la el înainte de a-l trimite în piață.

— Probabil că are dreptate, a răspuns șefa, râzând.

Un minut după aceea pe ușa ei ieșea un vârtej de fum, precum cel lăsat în urmă de duhul din lampă.

Agitația legată de Hapworth s-a mutat de la interiorul cărții — spațierea, marginile, colontitlul — la exterior. Roger dăduse peste o problemă: în ciuda spațierii mari lăsate între rânduri, în ciuda marginilor late, cartea tot nu era destul de groasă pentru ca titlul — sau numele lui Salinger, practic — să fie tipărit orizontal pe cotor.

— Literele se încalecă, îmi spusese, îngrijorat. Devin neclare. Pur și simplu arată groaznic.

Salinger era nemulțumit, desigur, dar înțelesese că Roger nu putea face nimic. A decis să ia chestiunea în propriile mâini. A venit el însuși cu un design pentru cotor. O zi întreagă din octombrie s-a pierdut într-un vârtej de faxuri: Jerry i-a trimis șefei variante de design pe fax. Șefa le-a studiat, pe urmă i le-a trimis lui Roger pe fax, acesta a făcut modificări și ni le-a trimis nouă înapoi. Și tot așa mai departe. Șefa a trimis singură faxurile, alergând la și de la aparat, care era dincolo de aripa unde se afla departamentul financiar, pe diagonală față de computer, lipit de aparatul de cafea, lângă xerox și cuptorul cu microunde — mementouri că eram în anul 1996 și nu 1956.

La sfârșitul zilei, părțile implicate ajunseseră la o oarecare destindere: Roger fusese de acord să folosească ultimul design trimis de Salinger, un desen oarecum neobișnuit, în care numele era scris pe cotor în diagonală. Acordul nu fusese ușor de atins. „Să mă pupi, Roger“, spusese șefa într-un final sau cel puțin așa ne-a relatat nouă, lui Hugh și mie.

— Chiar așa i-ai zis? a întrebat-o Hugh, râzând.

— Chiar așa, a confirmat șefa. Ar fi durat o veșnicie. E pur și simplu ridicol. Dacă vrea să bage cartea asta în librării până de Anul Nou...

Data publicării rămăsese tot 1 ianuarie, chiar dacă și mie și lui Hugh — știam asta — ni se părea cu totul improbabilă; nu terminaserăm nici măcar contractele.

— Nu-i pasă nimănui de cum arată cotorul. O să cumpere cartea pentru că e Salinger, a mai zis ea.

— Așa e, a spus Hugh. Dar tipografia e partea lui Roger. Înțeleg de ce vrea să arate decent.

— Va arăta decent, a zis șefa, arătându-i varianta lui Salinger.

— Oo, a făcut Hugh, mijind ochii. Chiar pot să facă să arate așa? Să o printeze pe diagonală?

— Roger a comandat un model, deci o să vedem cât de curând, a spus șefa cu un zâmbet pe care i l-am recunoscut într-un târziu ca fiind cât se poate de răutăcios.

Uneori, la ora prânzului, traversam Rockefeller Center și când zăream în fugă clădirea unde lucrase Jenny, mă năpădea un val de tristețe. Ea nu mai era acolo, să le trimită e-mailuri colegilor despre prânz, era în Cleveland. Chiar dacă nu o vedeam decât arareori pe vremea când lucra în partea cealaltă a orașului — viața ei, lumea ei fuseseră așa de diferite de ale mele —, mă consola să știu că e acolo, la câteva străzi spre vest. Exista speranța, presupun, că lucrurile se vor schimba, că vor reveni la cum fuseseră odinioară.

Ea și Brett nu închiriaseră o casă, ci un apartament aproape de universitate — se dovedise că proprietățile imobiliare în Cleveland nu erau chiar așa de ieftine pe cât își imaginaseră ei —, iar Jenny își găsise o slujbă cu jumătate de normă la muzeul de știință, ca instructor, ceea ce însemna că era una dintre persoanele acelea vesele, blânde, care lucrează ca ghizi și aduc copiii la centrul pentru invenții — sau cum s-o mai numi în Cleveland —, ca să studieze fermele de furnici și să-și plimbe degetele peste oasele de dinozaur și mai știu eu ce, toate acele lucruri pe care le făcuserăm și noi la Muzeul de Istorie Naturală, pe când eram copii. Era jobul perfect pentru ea, i-am spus-o la telefon, ușurată că eram capabilă să îi spun adevărul cel mai simplu.

Totuși, după ce am închis m-am gândit la Holden, bineînțeles. La fel

ca băiatul din Winston-Salem și eu începusem să mă gândesc mult la Holden. Și lui Holden îi plăceau Muzeul de Istorie Naturală, indienii și căprioara care bea apă din iazul artificial și păsările care migrau spre sud în formație, în formă de V. „Cel mai bun lucru, totuși, era că totul rămânea mereu fix acolo unde era. Nimeni nu se mișca“, spune el. Indienii aceia, căprioara, păsările în zbor, toate rămân absolut la fel. „Singurul diferit o să fii tu.“

Într-o zi, șefa mi-a dat o poveste a unuia dintre clienții ei despre care nu auzisem nimic. Era în vârstă, am înțeles, și undeva, în trecutul îndepărtat, publicase câteva romane apreciate, dar tirajele lor erau de mult epuizate, iar numele lui aproape că se pierduse prin meandrele istoriei. Cert este că mie nu îmi spuneau nimic. Mai târziu aveam să îi caut romanele prin rafturile Agenției, dar nu am găsit nimic.

— Ce-ar fi să îl scoți tu pe piață pe ăsta? spusese șefa.

— Sub numele meu? am întrebat, timidă, sigură că ea va spune nu.

Nesigură dacă voiam măcar ca ea să spună da.

— Da. Bineînțeles.

Povestirea era bună. Bună, dar cuminte, cum s-ar spune în jargonul Agenției — care favoriza și termenul „inovator“ pentru a descrie se pare orice includea sexul explicit, cum era cazul cu lucrările unora dintre clienții lui Max —, în sensul că nu era deosebit de axată pe narațiune. Dar multe povestiri nu sunt, inclusiv cele ale lui Salinger. Se citea mai degrabă ca o viziune cu un personaj.

În ziua de azi, în epoca actuală, povestirea nu era, cel mai probabil, destinată marilor reviste, știam asta. Uneori însă se întâmplau și cele mai improbabile lucruri. Uneori, The New Yorker publica povestiri traduse din urdu sau scrise complet fără litera e. Uneori până și ei publicau povestiri care erau doar cuminți. Revista avea un redactor nou pentru ficțiune, după cum știam, și sigur acesta avea să caute scriitori noi. Am dactilografiat o scrisoare de prezentare, am prins-o de povestire și le-am trimis în lumea largă.

În după-amiaza aceea, James a dat drumul romanului lui Don. Sigur că James era genul de om potrivit pentru Agenție, așa că nu avea să facă licitație pe carte, ci urma să o trimită câte unui editor, pe rând.

— Dacă ar fi o carte mare, îmi spusese, aș organiza o licitație.

Poate că James avea dreptate. Nu aveam nevoie decât ca o persoană să remarce grandoarea stranie din scriitura lui Don, să vadă cum ar putea ea să fie clarificată, despachetată, simplificată, cum să scurteze și să ordoneze povestea. Doar o persoană.

M-am întrebat dacă organizarea unei licitații nu ar fi trimis totuși editorilor semnalul că era un roman important. Dacă o licitație nu ar fi făcut din el o carte mare.

Nu, mi-am zis, în timp ce îl urmăream pe Izzy, curierul, cum pleacă împreună cu manuscrisul, cu pelerina de ploaie umflându-se pe silueta lui sfrijită. Nu, asta era decizia lui Don.

Mă obișnuisem cu tăcerea din aripa noastră, în absența șefei, mă obișnuisem să îmi organizez timpul după voie și în acele prime câteva zile după ce ea s-a întors a trebuit să fac eforturi ca să nu mă uit la ea ca la un nepoftit, un intrus în calmul și pacea zilei mele de muncă. Cu atât mai mult, când s-au pornit țipetele. Umblaserăm cu toții pe vârfuri în preajma ei — cu motive întemeiate —, așa că am rămas șocată când, într-o după-amiază, l-am auzit pe Max în birou, ridicând vocea la ea. Ușa era închisă, așa că habar nu aveam de ce răcnea — ceva despre care el era de părere că e „un rahat“ și „de neacceptat“ — și am rămas încremenită în scaunul meu, incapabilă să dactilografiez măcar.

M-a salvat telefonul, din care s-a auzit un accent englezesc plăcut.

— Vorbesc cumva cu Joanne?

— Da, am confirmat eu.

Apelanta mi-a explicat că este asistenta noului redactor pentru ficțiune de la The New Yorker și că telefonează în legătură cu povestirea pe care le-o trimisesem. Inima a început să-mi bată mai repede. Mă așteptasem la o notă scurtă. De obicei așa veneau refuzurile. Însemna oare că aveau să o accepte? Era posibil?

— Mi-e teamă că va trebui să o refuzăm, a zis, cu un ditamai căscatul. Scuze, dar sufăr cumplit din cauza decalajului orar. Nu mă pot obișnui cu schimbarea de oră. Sunt aici de o grămadă de timp, dar tot mă trezesc ridicol de devreme și adorm la ora șase.

Strigătele din biroul șefei mele încetaseră.

— Foarte bine, a zis Max și a țâșnit afară pe ușă, clătinând exasperat

din cap, în timp ce se îndepărta, forțându-se să nu privească în direcția mea.

Șefa a oftat și a luat-o încet pe urma lui, evident pornită să meargă și să discute cu Carolyn.

— Știi, motivul pentru care te-am sunat este că totuși povestirea ne-a plăcut. Dacă autorul mai are și altele, te rog să ni le trimiți. Și te rog, hai să ținem legătura. Mai trimite-ne — a zis și a căscat din nou, mai puțin dramatic. Ai fost foarte aproape.

Mi-a făcut mai multă plăcere decât ar fi trebuit. „Ai fost aproape.“ Țintisem sus și aproape că reușisem.

Don era și el aproape. Oarecum. Câteva zile mai târziu, James s-a apropiat de biroul meu și mi-a întins o scrisoare.

— Primul refuz, mi-a explicat, cu un zâmbet larg. Și e unul foarte important.

Lucram la Agenție de destulă vreme ca să înțeleg că existau refuzuri și refuzuri. Exista „nu e de mine“ și „personajele acestea nu mi se par simpatice“ și „povestea mi s-a părut în cel mai bun caz improbabilă“ și refuzul simplu, „mi-e teamă că este prea similară unui roman pe care îl vom publica anul viitor“ sau „prea asemănătoare unui scriitor care este deja pe lista noastră“. Și mai era și „mi-a plăcut sincer scriitura, dar nu mi se pare că povestirea se susține“ și „sunt atât de contrariat de acest roman“ și „mi-ar plăcea să văd următorul roman al acestui scriitor“, ceea ce în esență era ideea biletului pe care James îl ținea în mână.

M-am înșelat, mi-am spus, în timp ce James s-a dus să facă o copie pentru Don.

În drum spre casă, prin vântul rece, mi-am amintit că de fapt editorul spusese nu. O scrisoare de refuz bună era totuși o scrisoare de refuz. Poate că totuși avusesem dreptate.

Aș fi preferat să mă înșel, presupun. Deși nu eram complet sigură.

M-am tot gândit iar și iar la asistenta redactorului de ficțiune. Îmi spusese să îi mai trimit și am simțit cumva că trebuie să îi trimitem imediat ceva. M-am gândit la scriitorul pe care îl scosesem din maculatură, nuvela drăguță despre fetița cu tatăl alcoolic. Așteptasem

momentul potrivit ca să i-l prezint șefei pe acest client potențial.

La sfârșitul zilei am bătut ușor la ușa ei.

— Știți, în mod normal trimit scrisorile standard înapoi în maldărul cu maculatură, i-am zis, stânjenită. Dar astă vară a existat una care părea interesantă. Așa că... ăă... i-am cerut romanul. De fapt, e o nuvelă.

Brusc mi-am dat seama că încălcasem tot felul de reguli. Ar fi trebuit să îi duc mai întâi șefei mele scrisoarea și să cer permisiunea de a lua legătura cu scriitorul. Tot sângele din trupul meu mi se adunase parcă în obraji.

— Nu știu dacă e pe gustul dumneavoastră. E liniștită. Și de dimensiuni mici. Dar cred că e bună. Cred că s-ar vinde.

— Știi că ar fi trebuit să discuți cu mine înainte de a-i cere lucrarea. Când contactezi un autor reprezinți Agenția, a zis șefa zâmbind.

Înțeleg, am dat să spun, dar înainte de a scoate vreun sunet șefa a ridicat mâna.

— Dă-mi-o s-o văd, a spus.

În vinerea aceea corespondența conținea un teanc de scrisori pentru Salinger, trimise de la Little, Brown, și câteva scrisori pentru mine: erau fanii lui Salinger, care îmi răspundeau. Am deschis una, dactilografiată cu grijă pe o mașină veche de scris, și am zâmbit încântată, din motive pe care nu le puteam identifica precis. „Dragă Miss Rakoff — începea scrisoarea —, dacă sunteți într-adevăr cine spuneți.“ Zâmbetul mi-a dispărut rapid. „Ai un nume atât de ridicol, încât sunt aproape sigur că e o făcătură. Nu știu cine ești cu adevărat, dar presupun că folosești un pseudonim, ca să te protejezi.“ Am râs așa de tare, că Hugh s-a foit în scaun, întrerupt de la cine știe ce mărunțișuri cu care se ocupa în clipa aceea. „În fine, oricine ai fi, îți scriu ca să îți spun că nu ai niciun drept să oprești scrisoarea mea sau a oricui altcuiva, fără să i-o trimiți lui J.D. Salinger. Eu nu ție ți-am scris. I-am scris lui. Dacă tu crezi că poți să rețiii scrisoarea, greșești. Te rog să i-o trimiți imediat lui J.D. Salinger.“ Nu îmi aminteam deloc numele persoanei aceleia, ceea ce însemna probabil că îi trimisesem o scrisoare standard, însă nu eram sigură. La momentul acela răspunsesem, Doamne, la sute — poate la o mie? — de scrisori ale fanilor.

Am deschis următoarea scrisoare, care era scrisă cu o caligrafie

tumultoasă, de față: fata care căuta o notă de zece cu ajutorul răspunsului lui Salinger. La ce mă așteptasem? O expresie a gratitudinii, pentru cuvintele mele dure, dar bine intenționate? Ce am descoperit în schimb au fost două pagini pline de înjurături, lansate într-o criză de furie. „Cine ești tu să mă judeci?“ mă întreba. „Nu știi nimic despre mine. Fac pariu că ești o afurisită uscată, care nici măcar nu își amintește cum e să fii tânăr, la fel ca toți profii mei. Nu ți-am cerut sfatul. Nu ȚIE ți-am scris. Eu i-am scris lui J.D. Salinger. Probabil că ești doar geloasă că nu mai ești tânără, așa că simți că trebuie să îi pedepsești pe puștii ca mine. Sau ești geloasă pe Salinger pentru că el e faimos și tu ești doar o persoană oarecare.“ Asta era perfect adevărat. Eram cu certitudine doar o persoană oarecare.

O persoană care acum începea să înțeleagă de ce Hugh îmi dăduse acea scrisoare standard. Ca să mă salveze de mine însămi.

„Sunt în discuții cu tipografii mai mari“, mi-a spus Roger într-o zi, prin octombrie. În glas i se citea o urmă de lăudăroșenie, pe care nu i-o detectasem înainte. Dimensiunea proiectului se pare că îl afecta. Până acum fusese un editor de cărți mici, cărți care treceau nedetectate, cărți care se vindeau cu sutele, nu cu miile. Acum — înțelesese el șocat — îl publica pe Salinger. Salinger. Ale cărui cărți se vindeau cu milioanele. În iunie, Roger își planificase un tiraj inițial de zece mii de exemplare: mai mare decât orice altă carte din catalogul lui, dar încă modest. Șefa mea reușise să-l convingă cu greu că, după cum spusese Hugh, colecționarii ar fi putut să cumpere până la zece mii de exemplare înainte ca titlul să ajungă măcar în librării.

— Dacă scoatem un tiraj mai mare, dau peste o altă problemă, spusese Roger. Unde să depozitez volumele? În mod normal le țin la socrul meu în subsol...

— Stai așa, cum? am întrebat, râzând.

Situația trecuse oficial granița absurdului. J.D. Salinger era publicat de o editură care își depozita cărțile în subsolul cuiva.

— Da, mă rog, le pun și la mine în subsol, dar se umple destul de repede..., mi-a explicat, cu vocea tot mai stinsă. Așa că, dacă vorbim de un tiraj de treizeci, patruzeci, cincizeci de mii, trebuie să închiriez un depozit și lucrul ăsta e primul pe lista mea cu treburi de făcut.

Părea tulburat, epuizat, ca și cum calculele acestea îl țineau treaz noaptea. Sigur că un tiraj mai mare însemna un consum mai mare de

numerar pentru Roger, care preda la o universitate de stat. Putea măcar să-și permită toate acestea?

Mai exista însă și o altă problemă cu tipografiile mari, tipografiile care puteau gestiona tiraje adecvate unui Salinger.

— Mi se pare că arată de doi bani broșarea pe care o oferă, a explicat Roger, dezgustat. O legătură perfectă broșată, în locul unei legături adevărate, prin coasere. În esență, paginile cărții sunt lipite, în loc să fie cusute. Știu că lui Jerry n-o să-i placă. Îmi amintesc de disputele de la Esmé, cu ani în urmă.

Se pare că Jerry fusese oripilat de calitatea ediției broșate din Nouă povestiri — apărută în Marea Britanie sub titlul Pentru Esmé, cu dragoste și abjecție și alte povestiri —, într-atât de oripilat, că făcuse un scandal imens și o rupsese cu vechiul lui editor, un prieten apropiat. Roger putea povesti la nesfârșit acest soi de anecdote cu Salinger. Cu fiecare telefon se mai apropia un milimetru — în mintea mea — de teritoriul ocupat de fani.

— Nu vreau să se întâmple nimic de genul ăsta, spunea. E prea periculos. Trebuie să iau o hotărâre.

— De ce, l-am întrebat eu brusc, de ce crezi că ți-a răspuns Jerry la scrisoare?

— Păi, am folosit o mașină de scris..., a început el să spună.

— Îmi amintesc, l-am întrerupt, cât am putut mai delicat.

— Și știu că asta i-a plăcut. Dar...

A făcut o pauză de o clipă și i-am auzit respirația. Avea o răceală ușoară.

— Cred — s-a oprit iar —, în fine, nu i-am spus cât de mult îmi plac povestirile lui. Nu i-am zis, „Vai, De veghe în lanul de secară e romanul meu preferat“ sau nimic de acest gen. Un fel de instinct, ceva, mi-a dictat să nu-l lingușesc, să nu-i spun că e un geniu sau — Roger a luat un ton energic, profesoral — un scriitor american important sau chestii de soiul ăsta. Adică, presupun că de aia locuiește în Cornish, nu?

Am încuviințat din cap, uitând pentru o clipă că vorbeam la telefon și că Roger nu putea să vadă gestul meu.

— Ca să nu aibă în preajmă oameni care să îi spună mereu că e un geniu. Ca să poată fi el însuși, pur și simplu.

— Da, am fost eu de acord.

Ce noroc avea că știa exact cine era, m-am gândit.

Harper's au refuzat și ei povestirea, așa cum știam că o vor face, pentru că editorul lor prefera stilul ironic, tânăr, „nervos". Și The Atlantic au refuzat. Așa că am început să mă gândesc la revistele mici, reviste mici și prestigioase, revistele care ar plăti mai puțin — ori puțin, ori deloc —, dar ar atrage atenția asupra clientului șefei mele. Erau The Paris Review și Story, unde debutase Salinger, și multe altele. Dar exista una, în special, unde credeam că s-ar putea să le placă rigoarea elegantă a acestui scriitor. Înainte de a apuca să mă răzgândesc, am bătut la mașină o scrisoare de prezentare, am prins-o de povestire și am pus teancul de pagini în cutia pentru corespondență. S-a făcut, mi-am zis, zâmbind în sinea mea. Când am dat să închid tomul voluminos al Literary Market Place, ochii mi-au căzut pe numele unei alte reviste, una care publica poezie care avea și stil, și emoție, și o ficțiune diferită de tot ceea ce puteam citi în altă parte. Acolo, pe pagina din fața mea, era numele redactorului de poezie. Înainte de a cântări lucrurile mai bine, m-am lăsat să cad iar pe scaunul meu, am scos o foaie de hârtie și am bătut o scurtă scrisoare către el. Pe urmă am scos din sertar trei dintre poeziile scrise de mine, poezii pe care le dactilografiasem la prima oră, înainte de sosirea șefei, când restul Agenției era cufundată într-o beznă consolatoare. Am prins scrisoarea de poezii și le-am băgat într-un plic maro, exact așa cum făceam și pentru clienții Agenției.

Primul îngheț a venit repede, mai repede decât îmi aduceam aminte din copilărie, când vara părea să se întindă până în octombrie. Acum era noiembrie, dar aveai senzația că e februarie: vânturi glaciale, ploaie înghețată.

— Trebuie să îi cerem Kristinei să repare căldura, am zis într-o seară, ghemuită sub pătură pe canapea, încă îmbrăcată cu fusta de lână și puloverul pe care le purtasem la muncă, luând în calcul să îmi pun înapoi pe mine și paltonul.

— Noi putem să-i cerem, a zis Don, dar nu cred că o s-o facă. Adică — a râs și a gesticulat spre fâșia îngustă care reprezenta bucătăria noastră —, dacă nu vrea să instaleze o chiuvetă, chiar crezi că o să ne dea un radiator?

— Nu e obligatoriu să existe încălzire? Nu e dreptul nostru legal, de chiriași?

Habar nu aveam de unde îmi venise informația asta, dar eram sigură că era corectă.

— Nu pot să mai stau aici încă o iarnă fără căldură. E ridicol.

Inima îmi bătea ciudat, inegal, la gândul unei alte ierni în apartamentul acela, cu sau fără căldură. Încă o iarnă cu Don.

De câte ori nu mi se spusese că nu mă voi întâlni niciodată cu Salinger? Că el nu vine la Agenție, că renunțase la New York? Orașul — locul copilăriei lui, cadrul celor mai multora dintre povestiri — îl epuiza. Orașul îl împiedicase să lucreze după publicarea romanului De veghe, când locuise într-un apartament în Sutton Place ai cărui pereți erau zugrăviți în negru, la fel cu cei ai cuplului de comuniști jegoși din The Group[46]. Orașul îi dăduse soției lui de a doua, Claire, ocazia să îl părăsească, luându-l cu ea și pe copilul lor, cu prilejul unei vizite de trei zile. În Cornish ea petrecea câte douăsprezece, paisprezece ore singură cu bebelușul, blocată în casă din pricina zăpezii, în timp ce Salinger scria într-o baracă din spatele casei. El stă și acum toată ziua în încăperea aceea — sau, mă rog, într-o altă baracă, peste drum de cea inițială — și mă întrebam dacă mai scrie tot despre New York, dacă imaginația lui stăruie în continuare asupra imensului apartament al familiei Glass, din East Side, ticsit de măsuțe și cărți și de vestigii ale vieții de vodevil trăite de Les și Bessie. Sau mintea lui era acum preocupată de povestirile familiilor pe care le avea în preajmă în New Hampshire? O voce firavă și tristă dinăuntrul meu se întreba dacă nu cumva mutarea lui din New York îl amuțise până la urmă, dacă nu îl lăsase fără subiecte.

— Am o întrebare pentru tine, spunea adesea când telefona.

Dar și eu aveam întrebări pentru el, întrebări care se adunaseră încet în decursul acestui an în care încercasem să îi consolez, să îi ostoiesc și să îi calmez cititorii, în care încercasem cu onestitate să rămân credincioasă intențiilor lui, ideilor și dorințelor lui.

Într-o după-amiază vijelioasă de noiembrie, un bărbat a traversat agale birourile departamentului financiar, privind încurcat în stânga și în dreapta lui. Purta o cămașă de flanelă călcată, băgată în blugi, care și ei păreau să fi fost călcați, părul alb era dat într-o parte, despărțit de o cărare, pieptănat și dat cu cremă pentru păr, în stilul anilor ’50-’60.

Nu, mi-am zis, deși chiar și de departe vedeam că bărbatul avea ochi mari și negri și urechi cu adevărat enorme, genul de urechi pe care, știam acum, i le transmisese și sărmanului, nefericitului Seymour Glass. S-a apropiat de mine încet, dar hotărât, pe chip cu o expresie de ușoară panică. M-am ridicat în picioare, cu intenția de a o lua la fugă spre Salinger — pentru că el trebuia să fie, deși nu mi se pomenise nimic despre vizita lui — și de a-l conduce spre biroul șefei, apoi am încremenit locului, aplecată peste mașina mea de scris. Dacă alergam să îl ajut, nu însemna că aș fi fost aidoma acelor asistente despre care fusesem pusă în gardă? Cele care încercau să îi strecoare lui Salinger povestirile scrise de ele și care dădeau pe furiș altora numărul lui de telefon. Înainte de a rezolva dilema, șefa a apărut în fugă din biroul ei.

— Jerry! a exclamat ea, cu vocea gâtuită de emoție, într-un fel ciudat.

Salinger nu mai călcase prin biroul nostru de ani de zile, știam asta, și mă întrebam dacă arăta vizibil îmbătrânit, mai fragil decât ultima dată când îl văzuse. Șefa și-a trecut brațul pe după unul dintre brațele lui lungi, parcă pentru a-l ajuta să își păstreze echilibrul și cu celălalt l-a îmbrățișat.

— Jerry, iată-te! Mă bucur să te văd.

— Și eu mă bucur să te văd, mă bucur să te văd, a spus Salinger, zâmbindu-i.

Braț la braț, s-au apropiat de biroul meu, unde rămăsesem tot în picioare și încremenită. Îmi imaginasem că într-o astfel de situație șefa va fi încordată, agitată, dar în loc de asta ea părea radioasă, relaxată, entuziasmată. Mi-am dat brusc seama de un fapt evident: șefei mele îi plăcea Salinger. Îl adora pe Salinger. Pentru ea, serviciul — știam deja asta — era mai mult decât un job. Însă o parte așa de mare din activitatea ei presupunea să se ocupe de interesele unor morți, încât eu nu mă gândisem deloc la ce însemna un astfel de devotament în relațiile cu cei vii. Ea era cordonul lui de legătură cu lumea, protectoarea lui, clarificatoarea, purtătoarea lui de cuvânt. Era o parte din viața lui, iar el, o parte dintr-a ei. Era prietena lui.

— Joanna, vino încoace să faci cunoștință cu Jerry, a zis șefa, zâmbind.

Pentru prima dată de la începutul lunii iunie, obrajii ei prinseseră culoare. M-am supus cu o înclinare a capului și m-am extras de după biroul meu masiv cu mai multă grijă ca de obicei, pentru că eram sigură că o să mă împiedic de vreun fir sau o să dau cu fluierul

piciorului în vreun sertar sau o să mă fac de râs într-un fel sau altul, cu stângăcia mea pricinuită de fascinație. Picioarele parcă îmi erau făcute dintr-o substanță maleabilă, dar grea, ca plumbul topit. M-am trezit totuși cumva în fața șefei și a lui Salinger — Jerry —, încercând să rezist tentației de a-mi tot netezi fusta.

— Jerry, a spus șefa, făcând semn spre mine. Ea e Joanna, asistenta mea.

— Bună, bună, a spus Salinger, apoi mi-a luat mâna într-a lui, susținând-o și strângând-o în egală măsură.

Avea mâinile extraordinar de mari, calde și uscate.

— Nu e nevoie de nicio prezentare. Am vorbit la telefon de multe ori.

Față în față, vorbirea îi era mai puțin neclară, iar vocea nu atât de puternică. S-a uitat la mine și sclipirea din ochii lui negri a fost ca o confirmare.

— Așa e, am recunoscut.

— Ei, îmi pare foarte bine să te cunosc în sfârșit.

Îmi ținea încă mâna în mâna lui.

— Și mie îmi pare foarte bine să vă cunosc, am repetat ca papagalul, tâmp, rezistând imboldului puternic și bizar — și inexplicabil — de a-l lua în brațe.

Nu era greu să mi-o închipui pe șefa mea făcând instructajul noii sale asistente: „Indiferent cât de aproape te simți de scrierile lui, nu trebuie să îl îmbrățișezi“.

Mă gândeam și la scrisorile acelea de pe biroul meu. Chiar atunci aveam trei răspunsuri pe jumătate scrise, așezate în sertarul cu scrisorile de la admiratori. Mă temeam, irațional, că Salinger ar putea, nu se știe cum, să deschidă sertarul și să dea peste ele, să descopere această încălcare a normelor Agenției, a instrucțiunilor lui.

— Păi, a zis șefa bătând din palme cu zgomot, ca să mă scoată parcă din nepotrivita criză de anxietate. Avem o grămadă de lucruri de discutat. Haide să ne apucăm de treabă, Jerry. Ce-ar fi să vii să te așezi puțin și pe urmă mergem la masă?

— Excelentă idee, a răspuns Salinger și a urmat-o pe șefa în birou,

dominând cu statura lui silueta ei mignonă.

Contractele pentru Hapworth erau redactate. Eu însămi dactilografiasem și redactilografiasem numeroase versiuni ale contractului, până când găsiserăm toți o formulă care să fie acceptabilă pentru Salinger. Aceasta intra, desigur, tot în categoria situațiilor cu totul neobișnuite: contractele se făceau de regulă de către editori, nu de agenți. În cazul acesta însă editorul era atât de mic, încât nici măcar nu era cert că ar fi avut vreun contract standard, iar dacă îl avea, sigur nu s-ar fi putut aplica unei cărți de J.D. Salinger. Șefa scrisese chiar ea contractele și poate că Jerry venise acum să le semneze, în biroul ei întunecat a cărui ușă s-a închis cu un clic hotărât, în timp ce mă uitam la ea.

În biroul meu stătea scrisoarea din Winston-Salem, două pagini scrise îngrijit și scoase la o imprimantă laser, care se încheiau astfel:

Îți voi scrie iar, în curând. Abia aștept. Oricum, uite la ce mă gândesc: dacă eu aș fi fost tipul care s-a pus pe el într-o carte și a apărut sub forma lui De veghe în lanul de secară, m-ar fi dat pe spate măgarul care a avut tupeul să îmi scrie o scrisoare în care să susțină că e (și vrea să fie) în stare să facă la fel.

Când s-a închis ușa, am deschis sertarul de metal rece, frunzărind foile albe și jerpelite. Citisem scrisoarea aceea de zece ori, fără să mă pot hotărî cum să răspund. În continuare nu eram sigură ce ar fi trebuit să îi spun. Nu ar fi mai bine să îi dau pur și simplu scrisoarea lui Salinger și să îl las pe el să decidă?

Ușa șefei a rămas multă vreme închisă, destul încât, până la urmă, să mă furișez afară să îmi cumpăr sălățica mea amărâtă. Când m-am întors, ușa era deschisă și ei plecaseră... O oră mai târziu, șefa a revenit singură. Scrisoarea avea să rămână la mine în birou.

Două zile după aceea, sâmbătă, un tip masiv, cu fața roșie și o tunsoare perie a venit la apartamentul nostru cu o cutie.

— Salut, a zis, făcând apoi un gest inexplicabil spre interiorul apartamentului.

Câteva ore mai târziu, pe perete aveam instalată o drăcie de metal, cu aspect învechit.

— Cum îl deschizi? am întrebat.

— Nu! a exclamat tipul, vehement, cu un alt gest inexplicabil.

M-am predat, cu brațele ridicate în aer.

O clipă mai târziu sosea Kristina, îmbrăcată ca de obicei cu treningul ei roșu, de nailon.

— Salut, nevastă! a strigat și am dat mâna.

Imediat, ea și tipul — soțul ei, probabil — au început să țipe unul la altul, în poloneză. Eu m-am retras pe canapea.

— Nevastă, a răcnit Kristina, după zece minute bune.

M-am ridicat în picioare.

— Ăsta e radiatorul. Trebuie conectat la conducta de gaz. Dar bărbatul meu a uitat țeava. O să revină mâine cu țeava și face legătura. OK?

— Perfect, am zis, încercând să îmi adun o urmă de entuziasm.

Cum o să poată cutiuța asta să încălzească tot apartamentul? N-am mai văzut niciodată un radiator care să arate în felul ăsta.

— Dar aici e cald, a exclamat Kristina, râzând. Pfui! Tare cald! Până atunci n-o să aveți probleme, da?

Don și cu mine am stat — cu schimbul — acasă toată duminica, dar soțul Kristinei nu a mai venit. Am sunat-o și am întrebat-o ce se întâmplă.

— Nu a reușit să găsească țeava potrivită, dar acum o are, m-a asigurat ea. O să vină mâine.

— Dar mâine sunt la serviciu, am zis. N-o să pot să fiu acasă să-i dau drumul.

— Avem cheie. O să intre singur.

— OK, am spus, nervoasă.

Părinții mei se împotriveau cu strictețe prezenței în casă a străinilor nesupravegheați.

— Doamne, Buba, a exclamat Don, când mi-am exprimat îngrijorarea.

Crezi că o să fure ceva?

Toată ziua de marți am încercat să nu îmi fac griji. În secunda în care ceasul a ajuns la cinci și treizeci de minute, am zbughit-o pe ușă. O jumătate de oră mai târziu, ajungeam pe strada noastră, unde în aer se simțea un miros ciudat, nemaiîntâlnit, unul pe care nu reușeam să îl localizez. Am descuiat ușa casei din față, am luat corespondența și am trecut de ușa din spate în curte, unde m-a lovit în plin: gaz. Curtea era plină de gaz. Dens, de au început să-mi curgă ochii. Atât de dens, încât puteam să văd cum se învălătucește prin aer. M-am gândit atunci că spaima mea cea mai mare se materializase acum. Don venise acasă și aprinsese aragazul. Vântul stinsese flacăra de veghe și gazul ieșea afară. Era posibil ca Don să fie mort. Sau aproape mort. Doar că Don nu trebuia să ajungă acasă decât mult mai târziu. Era la muncă și pe urmă se ducea la sală. Dar se putea să-și fi schimbat planurile. Să fi fost concediat. Orice.

Am rămas în curte un moment — cu ochii ațintiți în centrul ei, unde betonul era crăpat — fără să știu prea bine ce să fac. Apoi am urcat în fugă treptele, încercând să nu respir, și am descuiat ușa exterioară, apoi ușa apartamentului nostru, unde gazul era așa de dens că imediat am devenit confuză. Aragazul era închis. Închis și stins. Ca într-un film horror, m-am întors încet pe călcâie. Acolo, la radiatorul cel nou, ardea o flăcăruie zdravănă în ferestruica din colțul stâng, jos. Din partea lui inferioară ieșea o țeavă groasă, vopsită în bleu-deschis, care apoi mergea paralel cu podeaua. Sub țeava aceea era o baltă, care se mărea în timp ce din țeava de deasupra picura și spârcâia ceva care semăna cu apa, dar mai gros. O baltă, la nici douăzeci de centimetri de flacără.

Brooklyn Union Gas au venit repede.

— Dacă mai rămâneai la muncă încă o oră — mi-a spus omul de la gaze — ar fi sărit clădirea în aer.

— A fost instalat greșit? l-am întrebat, frecându-mi mâinile una de cealaltă.

Cât așteptasem să ajungă duba albastră a companiei de gaze stătusem sub marchiza clădirii din față.

— Au folosit țeavă pentru apă în locul celei pentru gaz. Aproape de necrezut. Gazul a găurit țeava. Și cu flacăra aceea deschisă...

A clătinat din cap.

— N-am mai văzut așa un radiator. Nu-mi dau seama de unde l-au cumpărat. Sigur nu de la magazinul local de electrocasnice.

A făcut semn cu degetul mare spre colțul străzii, unde chiar era un astfel de magazin.

— Pare că e fabricat acum vreo patruzeci, cincizeci de ani. Sau în altă țară.

În Polonia, m-am gândit eu.

— Și e sigur?

— Sigur? a zis și s-a uitat la mine mijind un ochi și zâmbind ușor, ca și cum tocmai l-aș fi întrebat dacă cerul e albastru; avea maxilarul proeminent și ochii albaștri, înconjurați peste tot de riduri fine. Nu, n-aș zice că radiatorul e sigur. Adică, e cu flacără deschisă. Treci pe lângă el și, spuf, ți-a luat foc haina. Și asta e doar problema cea mai simplă. Chiar dacă l-ar fi instalat corect, ce se întâmplă dacă e vreo scurgere pe altundeva? Ai fi mai în siguranță cu un radiator electric. Sau să stai în frig, pur și simplu.

S-a uitat la mine, corectându-și puțin ținuta și lăsându-și capul într-o parte.

— Locuiești aici singură? În... locul ăsta? a zis, trăgând ușor pe nas aerul cu iz de gaz și făcând semn din cap spre casă.

Am simțit că se abținuse să spună „cocină“.

— Nu, nu, am răspuns repede. Locuiesc împreună cu iubitul meu.

Capul îi rămăsese ușor aplecat spre casă și tipul continua să se uite la mine, dând din cap. Apoi, dintr-un singur gest elegant, s-a îndreptat de spate iar și a băgat mâinile în buzunar, așa că brațele i s-au curbat în afară, ca niște aripi.

— Iubitul tău ar trebui să aibă mai multă grijă de tine, a zis, scoțându-și cheile din buzunar. Să lași să se aerisească măcar două ore. Am deschis noi toate ferestrele pentru tine. Ai unde să te duci?

Am încuviințat din cap. Puteam să mă duc probabil la L sau aproape, după colț, unde prietena mea, Cate tocmai își luase un apartament vagon, imens.

— Seară bună. Să ții geamurile deschise toată noaptea. Să se

aerisească bine. Ai nevoie de aer proaspăt, chiar dacă e frig.

— Aer proaspăt! am strigat eu, în timp ce omul se urca în dubă și pornea. Am înțeles, aer proaspăt.

La sfârșitul lunii, Max m-a luat iar cu el la o sesiune de lectură la KGB, unde am stat împreună cu un grup prietenos de editori și scriitori, care au zăbovit — cum nu se întâmpla prea des — mult după ce sesiunea se terminase și au băut whisky cu sifon.

— Ce naiba faci toată ziua pentru șefa ta? m-a întrebat Max. Vreau să spun, ce face ea toată ziua acolo? În afară de faptul că fumează și vorbește la telefon.

L-am privit fix și am clipit, cu zâmbetul înghețat pe față, întrebându-mă ce să îi răspund. Tăcerea mea probabil că l-a încurcat, pentru că a luat o gură întăritoare de whisky și a gesticulat, fluturându-și mâinile în semn de scuze.

— Uită ce-am spus. Lucrurile au devenit ceva mai tensionate în ultima vreme.

Max se tot fâțâise prin biroul șefei în ultima perioadă, mai des decât de obicei, și adeseori vorbise răstit. Era luat în calcul să devină partener și se pare că erau probleme cu negocierea. Nu eram sigură, dar bănuiam că avea legătură cu sistemul demodat din Agenție, de tip cooperativă, în care salariile agenților se stabileau pe baza vechimii și nu a vânzărilor. În orice altă agenție, Max — cu lista lui imensă, fantastică de clienți și cu acordurile de milioane de dolari — s-ar fi numărat printre agenții cei mai bine plătiți, dar lucrurile nu stăteau așa la Agenția noastră, unde câștigul se împărțea în mod egal. Iar ca să devină partener trebuia să depună în Agenție o sumă, deși nu știam cât de mare. Sigur mai mult decât tot salariul meu. Nu îmi era prea clar de ce rămânea aici.

— Chiar mă întreb, a zis privind nu la mine, ci la peretele unde, fix deasupra noastră, atârna un afiș din perioada sovietică — o xilogravură cu un muncitor care ținea un soi de unealtă ca un ciocan. Mă întreb ce face. Pentru că e clar că nu vinde cărți.

I s-a încordat un mușchi al maxilarului. S-a întors brusc spre mine, cu un zâmbet strâns care i-a încrețit colțurile gurii. Părea obosit.

— Ce face? Doar trimite scrisori amenințătoare, nu-i așa, oricui pomenește numele lui Salinger pe pagina sa de web?

Am râs. Cam așa făcea.

— Mai e și contractul pentru Hapworth.

— Corect, a zis Max, sorbind ultimele picături de băutură. Contractul Hapworth. Senzație.

Max — știam asta acum — fusese actor în tinerețe, ca tata, și avea dicția clară, specifică breslei.

— Stai așa! a exclamat. Erai aici când a fost treaba cu...

Și-a țuguiat buzele, gânditor.

— Erai aici când cu scrisoarea? Sau s-a întâmplat chiar înainte să începi tu?

Am ridicat din umeri. Nu eram sigură. Fuseseră o grămadă de chestii cu scrisori. Max a bătut cu ambele mâini în masă.

— Ia fii atentă, a spus, cu ochii sclipind de plăcere. La un moment dat, cred că fix înainte să vii tu, mă apuc să răsfoiesc dosarul circulant cu documente al șefei tale, plin de chestii gen, știi tu, „Rog eliminați următoarele clauze din contractul acesta“ și tot felul de lucruri de genul ăsta.

Am râs. Cunoșteam foarte bine limbajul cu pricina.

— Și mai era scrisoarea asta, adresată unei doamne Ryder.

S-a oprit, să permită informației să se asimileze.

— Așa că am început s-o citesc și, în esență scrisoarea spunea „Dragă doamnă Ryder, îți mulțumim foarte mult pentru scrisoarea recentă pe care i-ai trimis-o lui J.D. Salinger. După cum poate știi, domnul Salinger nu dorește să primească scrisori de la cititorii săi...“

Era, bineînțeles, textul din scrisoarea standard care îmi fusese dată și mie. Am dat din cap.

— „...de aceea nu îi putem transmite amabila ta scrisoare. Îți mulțumim și pentru că ne-ai returnat depeșa domnului Salinger din — Max a fluturat din mână, în semn de aproximativ — 1958 sau ceva. Repet totuși, domnul Salinger a cerut în mod explicit să nu îi transmitem niciun fel de corespondență, așa că vă trimit înapoi scrisoarea.“

— Deci, cineva i-a trimis lui Salinger una dintre propriile lui scrisori? am întrebat, confuză.

Max a ridicat mâna. Așteaptă.

— Deci, m-am uitat la adresa din capătul scrisorii șefei tale și era Beverly Hills sau Laurel Canyon sau ceva de genul ăsta. Los Angeles. Hollywood — aici m-a privit cu subînțeles, cu pleoapele lăsate. Pe urmă mă uit iar la scrisoarea căreia îi răspundea șefa ta și care zice: „Dragă domnule Salinger, sunt o mare admiratoare a operei tale. Franny și Zooey, mai ales, este de multă vreme preferata mea și am recitit-o de multe ori în decursul anilor", a continuat, ridicând din umeri. Ceva de genul ăsta. Și pe urmă: „Știu cât de importantă este pentru tine intimitatea ta și mai știu că nu vrei ca scrisorile tale personale să devină publice. Luna trecută am fost la o licitație și o scrisoare de-a ta a fost pusă în vânzare. Am licitat pentru ea — și am câștigat — cu intenția de a ți-o returna. Scrisoarea este atașată".

— Ce drăguț! am exclamat eu, dacă nu beată, atunci puțin amețită.

Știam că scrisorile lui Salinger erau extrem de valoroase. Foști prieteni ai săi și cunoștințe își vânduseră secretele pentru sume imense, provocând furia lui Salinger. La un moment dat i-a cerut lui Dorothy Olding[47] să ardă corespondența dintre ei. Agenta s-a supus, lucru care mă uluise, în parte pentru că Agenția noastră îndosaria obsesiv și păstra totul, iar în parte pentru că, totuși... nu simțise niciun fel de obligație față de erudiți, de istoria literară? Nu, am dedus eu, simțise o obligație față de clientul ei.

— Ce gest drăguț.

Max a ridicat iar mâinile.

— Deci, scrisoarea se încheie așa: „Sper ca asta să îți aducă măcar puțină liniște sufletească. A ta, cu sinceritate — Max a făcut o pauză și a căscat ochii — Winona Ryder".

— Glumești! am exclamat.

— Nu glumesc, a spus Max, încrucișându-și brațele și zâmbind. Winona Ryder.

— Dar nu înțeleg, am zis, sorbind din băutura mea, care acum nu mai avea decât gheață chioară. Șefa mea știe, bineînțeles, că Salinger și-ar fi dorit să îi fie returnată scrisoarea. Adică, asta ar fi vrut, nu? Nu i-a dat pe unii în judecată pentru că i-au vândut scrisorile?

— Bineînțeles că și-ar fi dorit scrisoarea, a răspuns Max, clătinând din cap și privindu-mă ca și cum aș fi fost cam proastă. Bineînțeles.

— Dar de ce nu i-a trimis-o șefa, pur și simplu?

Știam și eu răspunsul la întrebarea asta, dar voiam să îl aud pe Max cum o spune.

— Pentru că asta e regula Agenției.

A oftat și umerii i-au căzut puțin. Tocmai încheiase o licitație nebună, care se terminase cu acordul pentru două cărți, în valoare de două milioane de dolari. Acum avea acasă doi bebeluși, gemeni. Viața lui nu mai consta doar în petreceri de lansare. Seara aceasta era o ocazie rară pentru el. Dar mai era ceva care îl deranja, știam asta.

— Ne ținem de litera legii fără să ne mai gândim o iotă la subtilitățile ei. Salinger nu vrea să primească nicio corespondență? N-o să-i trimitem nicio scrisoare, chiar dacă e vorba despre scrisori pe care și le-ar dori probabil. E ca și cum șefa ta nu pricepe.

A oftat iar și și-a trecut mâinile prin părul vâlvoi.

— Nu-l pricepe pe Salinger?

— Pe Salinger, a confirmat Max.

Și-a abătut iar privirea spre xilogravura cu bărbatul care ținea în mâini un ciocan sau o nicovală ori ce-o fi fost. Pe urmă a zâmbit iar.

— Munca editorială. Cărțile. Viața.

Muncă editorială, cărți, viață, m-am gândit în timp ce mă îndreptam prin aerul rece către linia L de pe Third Avenue. Părea posibil să îți iasă una bine. Dar nu toate trei.

A doua zi îndosariam adormită niște fișe când m-am trezit la litera S și — așa cum îmi sugerase Hugh, cu mult timp în urmă — am frunzărit sertarul lung, până am dat peste înregistrarea ofertei pentru De veghe în lanul de secară. Era acolo. O fișă roz, cu nimic diferită de cele pe care le dactilografiam eu pentru șefa în fiecare zi, imprimate în prealabil cu numele tuturor editurilor. Știam, bineînțeles, că domeniul editorial era acum o jivină cu mult mai fioroasă decât fusese în 1950, dar tot mă așteptam — la ce? — la o dovadă cu privire la genul de război crunt al ofertelor pe care îl ducea Max, genul despre care

citeam în Publishers Weekly, cu privire la edituri care se băteau pe relatările non-ficționale ale unor crime comise în Ivy League sau pe romanele de debut ale unor absolvenți de la Iowa? La o fișă plină de date de predare și inițialele editorilor? Dar fișa pentru De veghe era aproape imaculată. Aparent, romanul nu mai fusese decât la un singur alt editor înainte de Little, Brown — cu luni înainte de a ajunge la Little, Brown — și care în final îl refuzase. Cineva refuzase De veghe în lanul de secară.

Nici avansul pentru roman nu fusese o sumă extravagantă, nici măcar deosebit de mare. Salinger, știam acum, nu era necunoscut în momentul când Dorothy Olding vânduse De veghe. Își câștigase deja admiratori cu povestirile apărute în The New Yorker, deși nu era nici pe departe vorba de popularitatea viitoare, când cititorii aveau să formeze cozi la chioșcurile de ziare în dimineața în care în revistă urma să apară o nouă povestire de Salinger. Aceea fusese însă o epocă — acum cincizeci și cinci de ani, nu prea demult, practic — în care romancierii nu primeau sume exagerate ca avans. Oricum, era ceva în suma aceea modestă de avans, în acel refuz inițial, care mă alina. Salinger nu fusese mereu Salinger. Cândva Salinger stătuse la biroul lui încercând să își dea seama cum se face o povestire, cum să construiască structura unui roman, cum să fie scriitor, cum să fie.

În dimineața următoare șefa m-a chemat la ea în birou.

— Nuvela pe care mi-ai dat-o, a zis, atât de șoptit, că abia dacă am putut să o aud. E foarte bună.

Dacă aș fi vorbit, știam că mi-ar fi apărut un zâmbet pe buze, așa că nu am făcut decât să dau din cap.

— E mică, totuși. Liniștită. Așa cum ai spus.

A scos o țigară din pachet și a bătut-o de birou, pe gânduri.

— Nu știu dacă aș putea să o vând de una singură, așa cum e. Sun-o și întreab-o dacă mai are și altceva. Un roman integral, ar fi ideal. Povestiri. O altă nuvelă, chiar.

M-am gândit că șefa ar fi tresărit dacă ar fi fost martoră la suspinul de bucurie pe care l-a scos autoarea când i-am explicat că sunt de la Agenție și că șefa mea ar vrea să vadă mai mult.

— Am un roman, a zis ea. Un roman scurt.

— Trimiteți-l, am spus. Trimiteți-l.

Într-o seară foarte, foarte friguroasă, m-am întâlnit cu Allison la un pahar, într-un bar întunecat și elegant din apropierea apartamentului ei.

— De ce faci asta? m-a întrebat ea deodată, după vreo jumătate de pahar de martini. Am tot vrut să te întreb asta cam de când ne-am cunoscut. De ce ești cu Don? Pe bune.

— A, am zis și vocea mi-a sunat ciudat și fals, ca și cum nu eu, ci altcineva vorbea în locul meu.

Involuntar, mintea mi-a fugit la Franny și Lane. De ce o făceam? Și de ce nu îmi pusesem niciodată eu însămi întrebarea aceasta?

În seara următoare, încă resimțind efectele acelui martini — și ale celui care îi urmase — m-am silit să rămân acasă. De pe canapeaua gri, ghemuită sub un maldăr de pături, am sunat-o pe Jenny, împotmolită în pregătirile pentru nuntă. Hangarul pentru bărci: respins odată pentru totdeauna. O fostă sală de dans din centru, cu interiorul ei roșu ca o acadea: rezervată pentru două luni iulie de aici încolo, disponibilă peste trei ani și jumătate de la data când Brett o ceruse de soție într-o atmosferă de basm.

— Poate că ar trebui să fugiți pur și simplu împreună, i-am spus, cu telefonul încins de la cât de lipit îl țineam de ureche.

Vântul sufla cumplit, frunze răzlețe zburau în rafale și se lipeau de geamuri, ca niște fluturi de noapte. Eram îmbrăcată cu un halat de lână, peste care pusesem un șal făcut dintr-un pled vechi. În seara asta, Don ieșise să alerge — să alerge în frig și în beznă, ceea ce mie mi se părea cu totul neplăcut —, într-un nou efort de a slăbi pentru un meci. Trebuia să boxeze cu cineva de la categoria muscă, altfel era descalificat. Romanul lui adunase de acum șase refuzuri, pe care și le fixase de frigider cu magneți — le vedeam cu colțul ochiului cum îmi fac bezele, cu siglele diferitelor edituri și paragrafele lor de text negru.

— Cred că părinții lui Brett ar muri dacă am face asta, a zis Jenny.

— Hmm, am făcut eu, simțind cum urcă în mine enervarea.

Am încercat să o potolesc, fără succes. Am explodat.

— Dar tu ești cea care vrea o nuntă pompoasă. Corect?

De ce am simțit nevoia să mă iau de ea pe chestia asta? De ce n-am putut să mă prefac doar că marele eveniment era menit pentru părinții conservatori ai lui Brett?

— Vreau, a recunoscut Jenny, rezervată. Cred că e important să rostești jurămintele în prezența familiei și a prietenilor. Și să te bucuri împreună cu ei.

A sorbit dintr-o băutură oarecare. Foarte probabil ceva dulce. Ea și Brett beau ca niște elevi de gimnaziu: Malibu și cola. Cocktailuri cu lichior și suc de fructe. Ca și cum încercau deliberat să pară nesofisticați, să ia în râs fițele castei artistice, cu berile noastre artizanale și vinurile locale. În Staten Island își țineau sticla de Malibu fix pe blatul din bucătărie.

— O nuntă e un fel de scuză pentru o petrecere di granda.

— Și ca să cumperi o rochie superbă? am sugerat, cu o veselie forțată în voce.

Voiam — voisem — să intru în spiritul evenimentului. Dar tot nu înțelegeam de ce toată treaba asta era așa de importantă pentru ea. De ce voia să își aducă părinții la faliment? De ce dedica atâta timp și energie pentru ceva ce, o spusese chiar ea, nu era decât o petrecere mai mare? Și apoi, deodată — ca și cum s-ar fi ridicat o cortină — totul mi s-a limpezit. I-am auzit cuvintele ca fiind mai mult decât niște platitudini: „să rostești jurămintele în fața prietenilor și familiei“. Și mi s-a topit sufletul. Jenny avea nevoie de nunta asta — de această nuntă perfectă, organizată minuțios — ca să strige „Asta sunt eu“. Ca să ne spună tuturor că nu mai e fata care încercase să se sinucidă în primul an de facultate, fata care făcuse o obsesie bolnăvicioasă pentru profesorul de poezie din anul trei, fata care îi uimise pe psihiatri și îi lăsase perplecși pe părinți, pentru că fusese odată așa de perfectă, de bună, de ascultătoare.

Exact așa cum fusese odată și Franny Glass, înainte de a se prăbuși într-un restaurant din Princeton și a se instala pe canapeaua părinților ei.

Exact așa cum fusesem odată și eu.

În cazul meu a mai fost nevoie de câțiva ani, înainte de a mi se prăbuși și mie castelul din cărți de joc. Sau, în fine, înainte de a-l dărâma eu însămi. Cu Don. Don: unealta autodistrugerii mele. Jenny

avusese partea ei de Doni cu care ieșise. De fapt, era combinată cu unul — obsesiv și acaparator — când îl cunoscuse pe Brett. Mă rog, Brett era colegul de apartament al tipului. Nunta ar fi spălat și episodul acela, cred. Dar nu era de mirare că Jenny îl ura pe Don. Nu era de mirare că viața mea o speria, o tulbura și o scârbea.

Oare peste câțiva ani mă voi căsători și eu cu un student la Drept care nu citește decât povestiri despre Marele Război? Am încercat să îmi imaginez cum o să îmi dedic și eu timpul și energia pentru nunta mea, așa cum Jenny le consumase pentru nunta ei. Sau, și mai important, cum o să-mi aleg un partener, pe viață, care nu îmi împărtășește preocupările, perspectiva mea asupra lumii. Nu reușeam să îmi imaginez nimic dintre toate acestea. Preț de o clipă, mi-am lăsat mintea să revină la iubitul meu din facultate, pe care nu avusesem destul curaj să îl sun, care sigur era în apartamentul lui din Berkeley, adnotându-și manuscrisul unei lucrări sau citind Lermontov, și mi s-a tăiat respirația, de dor. Peste un an o să fiu acolo, el cu brațele încolăcite în jurul meu, plimbându-ne pe Telegraph Road? Dacă nu acolo, atunci unde o să fiu? Apoi, brusc, am știut. Nu aici. Nu voi fi în apartamentul acesta fără chiuvetă. Nu voi dactilografia scrisori pentru șefa mea. Și cu certitudine nu voi aștepta ca Don să se întoarcă de la alergat.

— O să fie super, i-am spus lui Jenny. O să fie perfect.

Și nu mințeam.

* * *

Într-o dimineață, în timp ce eram adâncită într-un contract nou, am auzit-o pe șefă țipând:

— La naiba!

O clipă mai târziu, s-a apropiat în pas săltat de biroul meu.

— Ce planuri ai pentru prânz?

— Nu știu exact, am răspuns, neliniștită.

Oare o să-mi ceară să iau masa cu ea? Părea ceva cu totul improbabil.

— Crezi că ai putea să treci să lași ceva la The New Yorker pentru mine?

M-am îndreptat în scaun când am auzit pomenindu-se de The New Yorker.

— Izzy lipsește iar.

Scofâlcit, fumător de trabucuri, Izzy era curierul Agenției, care comunica doar mormăind și gesticulând și pe care tusea hârjâită și din rărunchi îl ținea acasă trei zile din cinci.

— Am încercat să vorbesc la serviciul de curierat, dar nu au pe nimeni disponibil mai devreme de sfârșitul zilei și pe urmă mi-am dat seama, înțelegi, clădirea Condé Nast e de fapt peste drum. De ce să nu o duci tu într-o plimbare până acolo?

— Sigur, am spus, cu inima bubuindu-mi în piept ca nebuna.

Mă duceam la sediul The New Yorker. Oare să îi dau un telefon redactorului cu părul castaniu și să îi spun că trec pe acolo? Sau asistentei redactorului de ficțiune? Nu, mi-am zis, era totuși prea din scurt. I-aș pune în încurcătură, ar fi nevoiți să îmi spună „Scuză-mă, dar sunt până peste cap de ocupat azi“. Pe urmă însă mi-a trecut prin minte un soi de scenariu à la Brown Derby[48]: o să predau coletul unui redactor amabil și interesat, care o să mă atragă într-o discuție despre autor sau Agenție — sigur va fi auzit despre Agenție — ori despre Salinger. Sau o să dau peste redactorul cu păr castaniu și el o să zică: „Hei, dă-mi voie să te prezint șefului meu!“ Și poate că unul dintre ei o să spună, „Ei bine, dacă o să vrei vreodată să pleci de la Agenție, dă-mi un telefon“.

O oră mai târziu, ieșeam din birou ca din pușcă — fără să-mi fi pus paltonul, măcar — cu coletul din hârtie maro sub braț. Soarele își trimitea pe Madison razele anemice și în aer se simțea promisiunea, o boare de căldură, dar era încă frig, rafale reci, înghețate îmi suflau pe sub mânecă în sus, așa că am traversat bulevardul cu pas grăbit, în dreptul clădirii cenușii care găzduia toate revistele deținute de Condé Nast. Îmi imaginasem că The New Yorker își desfășoară activitatea într-o clădire de piatră brună de pe o stradă elegantă, mărginită de copaci, unde la ora patru redactorii se adună în salon să ia ceaiul. Îmi imaginasem, cred, că era o întreprindere similară cu Agenția.

Clădirea Condé Nast era însă un turn cu birouri, impersonal până la monotonie, ca toate clădirile de pe Madison, Park și Lex. Am traversat iute holul cenușiu și elegant și am urcat în liftul potrivit, încercând să nu zâmbesc în gol — The New Yorker! — atunci când ușile s-au închis cu un clinchet sonor. La etajul corespunzător am găsit recepția, cu

sigla revistei agățată discret deasupra, și am predat coletul în mâinile doamnei ceva mai în vârstă — cu fața pudrată drăgălaș — aflată la recepție. Am privit în jurul meu, cu gândul că poate o să văd pe vreunul dintre redactorii de la petrecere, în trecere spre pauza de prânz. În jur era însă pustiu.

— Este de la șefa mea, i-am spus doamnei. De la Agenție.

— Desigur, a spus recepționista, zâmbind amabil.

Avea vocea încărcată, hârâită a fumătorului de cursă lungă și părul și-l ținea strâns în coc, la spate.

— Îl voi preda de îndată.

Pe urmă m-am urcat imediat în lift, fără să fi schimbat o vorbă măcar, o privire cu un alt suflet. În hol m-am luptat cu o dezamăgire zdrobitoare. Asta a fost tot? Pe bune? mi-am zis în timp ce mergeam pe Madison, cu vântul furișându-mi-se prin ochiurile puloverului tricotat. Anticiparea febrilă din cursul dimineții se topise într-un abur de angoasă și regrete.

Pe partea opusă a bulevardului se afla intrarea în clădirea Agenției, dar nu suportam ideea de a mă întoarce imediat la biroul meu. Îmi imaginasem — ce? — că o să îmi petrec o oră sporovăind cu redactori isteți? Doamne, ce tâmpenie! Înfiorată, am luat-o spre vest pe Forty-Ninth, unde vântul m-a izbit din plin în față. Era spre amiază, încă devreme pentru masa de prânz, și străzile erau neliniștitor de pustii, angajații din centru fiind cuibăriți confortabil în birourile lor supraîncălzite, ridicând la nesfârșit receptorul telefonului care suna, trimițând misive prin cablul optic, încheind afaceri, rumegând cifre și editând pelicule, cu mintea la locul de unde, peste o jumătate de oră, își vor lua sandviciurile sau sushiul.

La intersecția cu Fifth m-am oprit în dreptul vitrinelor magazinului Saks, deja decorate pentru sărbători, cu manechine în rochii de crep minunat croite, în culorile vibrante ale momentului: roșu, grena, verde-brad. Turiștii curgeau pe lângă mine în grupuri de câte patru, cinci sau șase, în drum spre vitrine și mai bine aranjate — Tiffany, Bergdorf, Bendel — sau spre Central Park, care era așa de aproape și totuși nu mă aventurasem niciodată până acolo în pauza de masă. În anul cât am lucrat la Agenție, aproape în fiecare zi mi-am luat prânzul la birou. De ce nu mă gândisem niciodată să îmi iau salatele pe o bancă, să stau la soare, să mă plimb în jurul iazului sau până la grădina zoologică?

În cinci minute ajungeam la intrarea dinspre sud-est — după Paris Theatre și Plaza și după șirul de trăsuri trase de cai, evitând grămezile de bălegar. Iată-l: parcul. Hectare de pajiști, alei șerpuite și încrucișate care se întindeau dinaintea mea. Copilă fiind, mă jucasem aici, mă cocoțasem pe statuia lui Alice în Țara Minunilor, escaladasem locurile de joacă, hrănisem rațele. Rațele lui Holden. Frumoasele sălcii uriașe, aplecate mult deasupra iazului erau desfrunzite și crengile lor dantelate se răsuceau în vânt. Eram deja înghețată, mâinile îmi erau roșii și iritate, degetele, amorțite. Mi le-am îndesat la subsuoară și am luat-o pe aleea în pantă care ducea la iaz. Holden îl numește lagună — un cuvânt care pentru mine are o conotație magică, trimite la sirenele din Peter Pan —, dar în familia mea i se spunea doar iaz. A apărut, cu apa lui neagră și nemișcată, rău prevestitoare, peste mijlocul căreia luceau câteva raze de soare. Vrăbii cafenii țopăiau pe potecă în fața mea și un porumbel sau doi și-au luat zborul de pe spătarul unei bănci, fâlfâind din aripi la perspectiva a ceva de mâncare. Dar, de fapt, nu era nicio rață. Era mai frig aici, în micuța vale cu iazul, și vântul cobora biciuind dinspre partea mai înaltă a parcului. Vântul virează brusc spre nord[49], am zis în gând. Cea mai frumoasă poezie a lui Merwin, cea mai condensată, desăvârșită, scrisă pentru prima lui soție, Dido. Am continuat să mă plimb, cu ochii în lacrimi, spre micul pod arcuit care traversa iazul și am ridicat privirea la clădirile înalte de pe Fifth, la arborii care se întindeau dincolo de ele, la aleea ce ducea către grădina zoologică — unde Holden o duce pe Phoebe și unde și eu privisem la focile care țipă după pește, cu apa revărsându-se clipocind peste marginea bazinului. Apoi, dinspre nord — da — s-a auzit deodată sunetul inconfundabil al apei în mișcare. Rațele. Un stol de rațe venea spre mine cu calmă îndrăzneală, rațe sălbatice maronii de diferite mărimi. Cincisprezece, douăzeci, cu penajul lucios și înfoiat. Au înotat pe sub pod și m-am întors și eu să mă uit cum intră în iazul propriu-zis, dând ocol în căutare de insecte sau peștișori ori resturi de sandviciuri rămase de la entuziaștii care făcuseră picnicuri iarna. Erau așa de frumoase rațele, așa de frumoase și de drăguțe, alunecând cu maiestuoasă splendoare peste adâncurile întunecate ale iazului, cu milioanele lor de mici pene care le protejau împotriva frigului.

Corespondența sosită în după-amiaza aceea conținea și o scrisoare pentru mine, având la expeditor o adresă din Nebraska. Înăuntru am găsit două foi de hârtie albă, de dimensiuni mici, acoperite cu un scris mare și tremurat. Veteranul. „Dragă Domnișoară Rakoff“, începea.

Am fost foarte bucuros să primesc scrisoarea ta, săptămâna trecută. Sigur,

îmi pare rău că domnul Salinger nu e interesat să își citească scrisorile, dar nici nu sunt surprins. Nu mă așteptam cu adevărat la un răspuns și nici nu mi-l doream. Voiam doar să știe cât de mult au însemnat pentru mine scrierile lui. Apreciez foarte mult faptul că ți-ai făcut timp să îmi răspunzi și mi-a făcut plăcere să îți citesc opiniile despre creația domnului Salinger. Sunt sigur că ești prea tânără să fi trăit experiența celui de-al Doilea Război Mondial, dar pentru aceia dintre noi care ne-am făcut datoria în luptă a fost o perioadă cumplită. Poate că tatăl tău a fost la război? Sau bunicul? Întâmplarea face că am cunoscut un bărbat pe nume Rakoff când eram în aviație. Am fost staționați împreună în Germania imediat după război. Poate că e vorba de tatăl tău sau de bunicul ori de unchiul tău? E un nume neobișnuit. Nu am mai întâlnit nicio altă persoană pe nume Rakoff până să primesc scrisoarea ta.

Inima a început să îmi bată puțin mai repede. Așa era, tata fusese în aviație și chiar fusese staționat în Germania. La Stuttgart. Dar ani mai târziu, în timpul Războiului din Coreea. Cred că s-a înrolat în 1952, la un an după apariția romanului De veghe și la un an după ce el și mama s-au căsătorit. Oare veteranul mai făcuse o tură, în timpul Războiului din Coreea și îl cunoscuse pe tata? Iar acum, senil, combinase cele două războaie într-unul singur?

Am pus scrisoarea deoparte, cu inima încă palpitând. Să îl fi cunoscut tata pe bărbatul acesta? Cât de mult mi-aș fi dorit să fie așa. Fără zgomot, am ridicat receptorul greu al telefonului și am început să tastez numărul de la serviciu al tatei. Din sanctuarul ei, șefa a tușit zdravăn și a foșnit niște hârtii. Am pus receptorul la loc. Înainte să apuc să-mi iau mâna de pe el, telefonul a sunat și am tresăltat puțin din scaun.

— O caut pe Joanna Rakoff, a anunțat o voce necunoscută.

— Eu sunt.

— Da, aici e...

Apelantul a rostit un nume care nu îmi spunea nimic, dar pe un ton din care am priceput că se considera o cunoștință de-a mea. Mi-am muncit mintea să îmi dau seama cine ar fi putut să fie.

— Ne-ați trimis cu câteva săptămâni în urmă o povestire. Îmi cer scuze că a durat atât de mult să vă răspund.

Redactorul-șef al revistei aceleia mici. Mă așteptam să primesc o scrisoare de la el sau de la asistenta lui, nu un telefon.

— În fine, am reușit să o citesc aseară și nu mi-o mai pot scoate din cap. Am fi foarte bucuroși să apară în revista noastră.

— Minunat, am spus, pentru că nu eram sigură ce altceva să fi zis. Vă mulțumesc că v-ați aruncat ochii peste ea.

— Eu vă mulțumesc pentru că v-ați gândit la noi.

Avea soiul acela de voce aspră pe care o asociam cu Vestul Sălbatic.

— Ne-am bucura să mai vedem și alte lucrări ale scriitorilor dumneavoastră.

Scriitorii mei, mi-am zis, zâmbind. Scriitorii mei.

— Doamne, e minunat, a exclamat șefa când i-am spus și mi-a aruncat un zâmbet larg. Am știut că o să reușești. Ești pe calea cea bună.

S-a ridicat apoi — greoaie, cum nu observasem să fi fost atunci, la început, când mă angajasem — și a ieșit în anticamera unde aveam eu biroul, făcându-mi semn să o urmez. Mersul ei îmi amintea de Leigh, cu plimbările ei lungi și domoale prin apartament.

— Hugh, a strigat șefa, Joanna a vândut o povestire.

— Super, a zis Hugh, zâmbindu-mi bonom, ca un unchi.

— Da, ceva greu de vândut. O povestire foarte liniștită, a continuat șefa, accentuând cu o înclinare a capului. Și mi-a mai găsit și un client nou.

La auzul vorbelor ei am holbat ochii.

— O preiau pe fata aia pe care ai scos-o din maculatură. A doua nuvelă e foarte bună. Nu sunt sigură cum o s-o vând. Trebuie să mă gândesc. Se pare că are un roman.

Apoi, întorcându-se spre Hugh:

— Sunt niște povestiri stranii, cu un stil foarte reținut. Foarte bune. Foarte elegante.

S-au întors amândoi spre mine și mi-au zâmbit, ca niște părinți.

— Am știut din clipa când ai intrat pe ușă, a zis șefa, aprinzându-și o țigară, că ești genul de om potrivit pentru Agenție.

În seara aceea m-am grăbit să mă întâlnesc cu Don la L, dar ajunsă acolo am descoperit că surogatul acela de salon era plin ochi și lumea aștepta la ușă să se elibereze vreo masă. Cartierul nostru se umpluse brusc de tineri și de șomeri, grămezi de puști de douăzeci și doi de ani, proaspăt absolvenți de la Brown, Wesleyan și Bard, reveniți după ce își petrecuseră vara cu rucsacul în spate prin Franța sau făcând surf în Mexic. Tot mai mulți se mutau în nord, la Greenpoint — micul cartier situat imediat după Williamsburg, care încă era plin de polonezi, unde încă se mai găseau contracte bune de închiriat pentru apartamente tip vagon, cu linoleum pe jos — sau la est, în cartierul italian aflat la o stație de metrou, stația Lorimer Street, aproape de vechiul apartament al lui Leigh și Don. Cu doar un an în urmă, când mă mutasem acolo, cartierul acela era considerat unul obscur și mărginaș.

Don mi-a făcut cu mâna de la o masă de lângă geam, de obicei preferata noastră, un premiu obținut rar. În seara aceasta însă marea de oameni care așteptau îl tot înghionteau și îi dădeau geanta pe jos. La fiecare câteva minute, cineva deschidea ușa și înăuntru pătrundea o rafală de aer înghețat. Am comandat o cafea, deși ce voiam de fapt era ceva de mâncare, mâncare și vin. Nu un sandvici. Mâncare adevărată. O cină. Don bâțâia din picior în sus și-n jos și își ciugulea cu dinții pielița de la o unghie; avea unghiile roase până la carne vie. Își scosese jurnalul, era deschis în fața lui, cu paginile umezite de buricele degetelor.

— Așa, am o veste, i-am spus în timp ce chelnerița îmi punea cafeaua dinainte.

Cafeaua era de fapt groaznică la L, deși asta se pare că nu descuraja lumea să stea la coadă pentru ea. Dar cafeaua de la L nu era importantă, mă gândeam, privind în jurul meu. Toți erau teribil de frumoși. Oare și acum un an tot așa erau? Mi-am dat seama că Don era mai în vârstă decât majoritatea celor din local. Nu, la L nu cafeaua era importantă. Important la L era să fii la L.

— Am o veste, am repetat, deși nu era o frază pe care să o fi folosit de regulă — voiam doar să îi atrag atenția. Am vândut o povestire.

Don s-a uitat cu un aer nefericit și iritat spre tejghea, unde un grup de fete tinere — sau, în fine, fete de vârsta mea — se strânseseră și comandaseră cafele, cât așteptau să prindă o masă. Don părea totuși să privească dincolo de ele.

— Ce rahat, a zis. Hai să plecăm de aici. Nu pot să mă concentrez.

Am ieșit pe Bedford, în aerul rece, și Don mi-a zâmbit.

— Mult mai bine, a zis. Ce era acolo, înăuntru?

Era aglomerat și peste drum, la Planet Thailand, dar am găsit o măsuță față în față cu plita de gătit. La câțiva pași mai încolo, bucătarul agita un wok argintiu imens, pe lângă care țâșneau limbi mari de foc.

— Am vândut o povestire, i-am spus iar lui Don, după ce am comandat salată de papaya și tăiței de orez.

— Ce? a întrebat, uitându-se la mine cu o ostilitate nemascată. Una dintre povestirile tale? Nici măcar nu știam că ai terminat vreo povestire. Nu din facultate.

— Povestea unui client, am zis. Unul dintre clienții șefei.

— A, a făcut Don, răsuflând ușurat, și pe față i s-a lățit un zâmbet. Asta e cu totul altceva. Câtă vreme nu ești o amenințare pentru mine. Asta nu se acceptă.

A scos un chicotit de-al lui.

— Sigur că nu, am răspuns, dezlipind bețișoarele cu un pocnet.

Și-a șters ochelarii cu poala tricoului și a spus:

— Credeam că toți clienții șefei tale sunt morți.

— Ăsta e aproape mort, cred, am răspuns, într-un acces de incorectitudine față de șefa mea, de clientul ei.

— Ca și Agenția.

În glasul lui Don se schimbase ceva. La L fusesem invizibilă în ochii lui. Era un lucru care se întâmpla mult prea des. Acum, însă, mă vedea. Reapărusem în fața lui. Mă speria — și mă deranja — felul în care puteam să dispar pur și simplu din fața lui.

— E super, pe bune, Buba. Poate că o să ajungi o agentă mare. Ca Max.

A sorbit din apa cu gheață.

— Poate că poți să mă reprezinți pe mine. Că James tot nu pare să facă mare brânză.

Am ridicat paharul cu apă și am luat o înghițitură. Nu puteam să rostesc o iotă. Gândurile care îmi alergau prin minte erau oribile, prea trădătoare ca să le admit: că nu l-aș fi reprezentat, pentru că știam — știam — că romanul lui nu s-ar vinde. De aceea îl și abordasem pe James și nu pe Max pentru cartea lui Don. Știam că Max nu l-ar fi preluat. Eu citeam pentru Max. Dacă manuscrisul ar fi ajuns la mine și aș fi fost imparțială — dacă nu ar fi fost romanul iubitului meu — aș fi recomandat respingerea fără comentarii.

Nu am spus asta totuși. Bineînțeles că nu. Am zâmbit și am dus la buze câteva fâșii de papaya. Exact atunci s-a întâmplat ceva ciudat, ceva ce, într-un fel, părea preluat dintr-o povestire de Salinger: bucătarul a presărat praf de chili în flacăra care îi ajungea până la talie și un nor gros de fum a ajuns direct la masa noastră. Ochii ni s-au înroșit și au început să ne lăcrimeze, mie mi s-a strâns gâtlejul — o senzație groaznică de neputință — și, incredibil, preț de o clipă l-am văzut pe Don ca și cum ar fi fost pe partea cealaltă a unei genuni, cu fața contorsionată de fumul roșiatic. Ce departe era. Ce departe!

Când am ajuns acasă, mă aștepta un plic mic, scris de mână. L-am întors: avea sigla revistei căreia îi trimisesem poeziile mele.

— Ce-i aia? m-a întrebat Don.

— Nimic, am zis și mi-am vârât scrisoarea în geantă.

Când Don s-a așezat la biroul lui — cu cât veneau mai multe refuzuri, cu atât rămânea zgâindu-se mai mult la ecranul computerului — m-am băgat în pat și am deschis plicul. Mesajul era de la redactorul de poezie, îmi acceptaseră una dintre ele.

N-am putut să dorm în noaptea aceea. Ca de obicei, Don a adormit ca un bolovan pe partea lui de pat, cu dopuri în urechi și masca trasă peste ochi. Mie însă continuau să mi se învârtă gândurile în cap. Poate chiar aș fi o agentă bună, o agentă mare. Poate că aș găsi clienți noi pentru șefa mea și până la urmă m-ar lăsa să preiau eu însămi unul. Poate. M-am gândit iar la seara aceea, cu doar o lună în urmă, când vorbisem cu Jenny — nu mai discutaserăm de atunci —, iar ideea de a fi tot la Agenție peste un an mă surprinsese ca fiind de neînțeles, lipsită de sens. Și cu toate acestea — și cu toate acestea — cum aș putea să plec exact acum? Eram, așa cum spusese șefa, pe calea cea bună.

În liniște, ca să nu-l trezesc pe Don, mi-am încălzit puțin lapte pe aragaz și apoi m-am așezat la masa mea de lucru, la câțiva centimetri de pat, mi-am pornit calculatorul și, cu câteva poticneli, micul nostru modem, apoi — după o serie de bipuri, fâșâituri și bâzâieli de interferențe — am intrat online. În Inbox am găsit un mesaj de la iubitul meu din facultate. Inima mi-a tresăltat la simpla vedere a numelui său. Îmi scria:

Nu mai am vești de la tine de o vreme și voiam doar să văd dacă ești bine. Am impresia că ți-e teamă să păstrezi legătura cu mine. Jo, nu sunt furios, pe cuvânt. Numai că îmi e dor de tine.

Era furios. Eram sigură că e furios. Avea tot dreptul să fie furios. E în regulă, aș fi vrut să îi scriu. Poți să fii furios pe mine. Răcnește și strigă. Ar fi mult mai ușor dacă ai fi furios. Nu merit să mă ierți. Nu am putut să o fac totuși; nu am făcut-o. În schimb, i-am spus că vândusem o povestire.

Este cel mai emoționant sentiment. Nici nu pot să îl explic exact. Nu îl înțeleg. Rațional știu că e doar un acord comercial. Dar nu mă pot abține să nu simt că e mai mult de atât: că am făcut cunoscută lumii povestirea respectivă. Lumea o va citi pentru că eu am plasat-o. Înainte de a o face, povestirea îi aparținea doar scriitorului. Acum va aparține lumii. (În plus, o revistă tocmai mi-a acceptat una dintre poezii. Aproape că mi-e teamă să vorbesc despre asta, teamă că, dacă spun cuiva, o să atrag ghinionul.)

De dimineață m-am trezit și am descoperit că lăsasem modemul deschis. Telefonul nostru fusese ocupat toată noaptea. Am început să închid diferitele ferestre și atunci am observat că aveam un mesaj nou. Iubitul meu din facultate îmi scrisese:

Participi la crearea de opere de artă. Fie că le creezi tu însăți, fie că le păstorești să iasă în lume. Faci ceea ce trebuie. Rămâi prezentă în lume. Dacă aș putea să vin la New York, aș face-o.

Vino, te rog să vii, am zis în gând, în timp ce mă spălam pe dinți. Mi-am amintit cum mă salvase la Londra din căminul studențesc gata să se prăbușească, aflat în apropiere de Cartwright Gardens, și de groaznica și dureroasa singurătate, pe care aparent doar el avea

puterea să o vindece. Găsise pentru noi un apartament superb în Belsize Park, care avea decorații din muluri ca de tort de nuntă, camere cu tavane înalte, și care era la ani-lumină de apartamentul congelat și fără chiuvetă pe care îl împărțeam cu Don. După ce el a plecat — să își viziteze părinții, înainte de a se muta la Berkeley pentru studii — am plâns și am plâns, însă doar în lunile acelea, cât am fost singură, am reușit cu adevărat să scriu. Poeziile îmi ieșiseră, una după alta, în timp ce făceam jogging prin Hampstead Heath, la fel ca și povestirile. De ce, de ce? Îmi fusese grozav de dor de el, plângeam la telefon și număram zilele până când aveam să mă întorc în Statele Unite; mă hotărâsem să nu continui lucrarea de doctorat, în parte pentru că îmi lipsea el, pentru că Londra fără el părea ca un platou de filmare, minunatele șiruri de case și grădini, doar recuzită pentru o viață care nu exista. Pentru că îl iubeam, îl iubeam cu adevărat și îl iubisem din clipa când îl cunoscusem, la optsprezece ani.

Pe urmă, involuntar, m-am gândit la Salinger. Întreaga mea viață părea să fi ajuns să se limiteze la Salinger, Salinger, Salinger. În cazul de față, îmi venea în minte o replică din Perioada albastră a lui De Daumier-Smith. Naratorul povestirii, profesor la o școală de artă prin corespondență, îi scrie o epistolă singurei sale eleve cu talent, în care o îndeamnă să investească în uleiuri și pensule bune, pentru a se dedica vieții artistice. „Cel mai mare neajuns pe care vi l-ar putea aduce profesiunea de artist ar fi să vă facă tot timpul puțin nefericită.“[50]

Mi-aș putea îngădui să fiu tot timpul puțin nefericită? M-am gândit la felul cum mă privea iubitul meu din facultate — nu dispărusem niciodată, nici măcar o dată, din ochii lui —, la felul cum îi simțeam dimineața pielea, caldă și lutoasă, la nopțile lungi pe care ni le petrecuserăm vorbind, încă de la început, când ne-am cunoscut, la vibrația din glasul lui șoptindu-mi în ureche. O clipă mi-am îngăduit să îmi fie dor de el — să îmi fie cu adevărat dor de el — și durerea care m-a străbătut a fost aproape fizică. Tânjeam după el. Îl iubeam. Îl doream. Acum aveam însă nevoie să fiu tot timpul puțin nefericită.

Tot timpul puțin nefericită de una singură.

Într-o după-amiază de noiembrie, șefa mea a ieșit în grabă din biroul ei, cu țigara în mână, strigând după Hugh. Ce s-a întâmplat? m-am întrebat. Trecuse un car de vreme de la ultima dată când se lăsase cu răcnete după Hugh. Cam de prin vară, șefa devenise docilă, ceea ce era de înțeles. De astă dată, părea mai puțin panicată, mai degrabă șocată. Înainte ca Hugh să răsară din biroul lui, șefa s-a întors spre

mine, bătând din piciorul ei suplu.

— Știi cine era la telefon?

Am scuturat din cap, în timp ce Hugh apărea agitat din birou — în foșnet de hârtii —, netezindu-și părul.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat și el.

— Tocmai am fost sunată de un reporter, a zis șefa. De la nu știu ce ziar din DC.

— De la The Washington Post? a întrebat Hugh.

Îl vedeam cum încerca să-și dea seama care era situația fără să i se mai spună altceva. Semnul unui asistent genial.

Un fuior de fum s-a încolăcit pe fața șefei și ea a făcut un pas înapoi, alungându-l cu o fluturare de mână, în timp ce firișoare de scrum picau pe covor.

— Nu Post. Journal? Un ziar de care n-am auzit în viața mea, a zis și s-a uitat la noi. Se pare că Roger Lathbury a vorbit cu ei. Despre Hapworth.

— Glumești.

Hugh avea o mimică de parcă tocmai mușcase din ceva stricat și nu era sigur dacă trebuia să scuipe sau să înghită.

— Nț, a făcut șefa, zâmbind sumbru, cu buzele lipite.

— Ai vorbit cu ei? a întrebat Hugh.

— Sigur că n-am vorbit cu ei, a țipat șefa, a scuturat din cap și a râs. Nu-mi vine să cred că Pam a încercat să îmi facă legătura cu persoana aceea.

— Ești sigură că Roger a vorbit cu ei? a zis Hugh, frecându-și bărbia.

— Altfel cum să fi aflat de carte?

Cu un gest rapid, șefa a stins mucul țigării în scrumiera de pe credențul aflat lângă biroul lui Hugh.

— Jerry sigur nu le-a povestit despre ea!

Hugh nu a spus nimic, își ținea gura cu buzele strâns lipite. Știuse el că așa se va întâmpla! Nu avusese încredere în Roger de la bun început.

Eu, însă, da. Eu avusesem încredere în Roger. Nu mă gândisem la așa ceva. E drept, îmi fusese teamă că o să strice acordul purtându-se ciudat și anxios. Nu mă gândisem totuși că o să facă lucrul pe care Salinger îl detesta cel mai mult: să vorbească cu presa.

— Să îi spun lui Jerry despre asta? a întrebat șefa, meditativ, bătând în bufet cu degetul ei suplu.

Hugh a ridicat din sprâncene, într-un gest de năuceală.

— Cred că nu ai încotro, a zis. Nu va fi deloc fericit.

Nu, și eu bănuiam că nu va fi. O parte din mine se întreba de ce, mai exact, trebuia să îi spunem lui Jerry. El nu avea să vadă niciodată articolul, nu? Într-un ziar obscur? Nu. Dar presupuneam că avea mai mult de-a face cu Roger: dacă vorbise cu ziarul acela minor, atunci sigur avea să discute și cu cele mari. Și apoi, mai era și problema majoră, cea care conta cu adevărat: că Roger pur și simplu nu era de încredere. Nu era confratele lui Jerry. Era un prefăcut, la fel ca toți ceilalți.

Șefa s-a retras fără să mai zică nimic în biroul ei și a închis ușa. A trecut mult până ce și-a făcut din nou apariția.

— Ce-a zis? a răcnit Hugh.

— Nimic, a răspuns șefa. Mi-a mulțumit că i-am spus. Mi s-a părut puțin trist.

Și ea părea puțin tristă.

— Păi, l-a considerat prieten pe tipul ăsta, a zis Hugh, apărut în pragul biroului său.

Știam că Hugh nu crezuse din start nimic din toate astea. I se păruse ridicol totul. Totuși, nu părea mulțumit că se dovedise a fi avut dreptate. Și Hugh părea trist, pur și simplu.

După alte câteva zile, în timp ce întunericul mă împresura tot mai tare — șefa deja plecase, fumul de la ea încă plutea păstos în aer —, a sunat Salinger.

— Îmi pare teribil de rău, Jerry, i-am zis.

Mă încumetasem să îi spun Jerry de curând și încă mi se părea ciudat.

— Șefa mea nu se mai întoarce azi.

— E OK, a spus, în felul lui plăcut. Pot să vorbesc și mâine cu ea. Poate să îmi dea un telefon dimineață?

— Îi spun să te sune la prima oră.

— Ascultă, Joanne, stai să te întreb ceva.

Pentru prima dată fraza aceea nu m-a umplut de neliniște.

— Ce părere ai despre tipul ăsta, Roger Lathbury?

Nu mi-am pus problema de ce mă întreba asta din nou.

— Mie îmi place, am răspuns. Cred că e un tip de treabă.

— Și eu cred la fel, a zis, cu vocea puțin mai dogită decât de obicei.

Puțin mai trist, m-am gândit.

— Și eu la fel, a repetat.

Se terminase. O știam. Înțelegerea era anulată. Contractele erau semnate, dar ele îi dădeau lui Jerry putere deplină, control total. Jerry putea să anuleze înțelegerea în orice moment.

— Ai grijă, Joanne.

— Jerry...

Pentru prima dată numele lui a sunat plăcut ieșind din gura mea. Erau așa de multe altele pe care aș fi vrut să i le spun.

— Jerry, la revedere.

45 Replică din Hamlet, de William Shakespeare (Actul III, Scena 2), folosită frecvent cu o nuanță de cinism și ironie la adresa cuiva care neagă excesiv, sugerând că, de fapt, există un oarecare grad de vinovăție.

46 The Group (1963) — cel mai cunoscut roman al scriitoarei americane Mary McCarthy (1912–1989), un bestseller care abordează

subiecte considerate controversate la vremea respectivă: amorul liber, contracepția, lesbianismul și bolile mintale; din aceste motive a fost interzis în Australia, Italia și Irlanda.

47 Dorothy Olding — agenta literară de o viață a lui J.D. Salinger, care la cererea autorului a distrus cinci sute de scrisori pe care le schimbaseră între ei.

48 The Brown Derby (1926) — comedie mută americană, în care eroul, un tânăr instalator, moștenește un melon maro despre care se crede că aduce noroc.

49 Vers din poezia When You Go Away („Când pleci“), a poetului american William Stanley Merwin (1927–2019).

50 Nouă povestiri, Polirom, Iași, 2013.

Iarna, din nou

Nu i-am mai răspuns niciodată băiatului acela din Winston-Salem.

Nu i-am mai răspuns veteranului din Nebraska, pentru că nu aș fi suportat să îi spun că prietenul lui nu era în niciun fel înrudit cu mine. Tata îmi confirmase acest lucru, oarecum dezamăgit — nimeni din mica lui familie nu activase în Germania în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Poate că de la el mi se trăgea — credința mea în destin, în magie, în fericire, în laguna sirenei. De la tata.

Nici elevei de liceu nu i-am mai răspuns. Furia ei era prea intensă ca să o pot duce. Și ce altceva i-aș fi putut spune decât: Așteaptă, așteaptă și ai să vezi. Devine mai ușor odată ce nu mai trebuie să fii evaluată cu note, odată ce trebuie să îți evaluezi singură faptele.

Presupun că ar fi trebuit să o fac. Ar fi trebuit să îi scriu și să îi spun exact asta, deși în mod cert nu aș fi făcut decât să îi alimentez furia. Fata aceea m-a bântuit însă în toți acești ani, la fel cum au făcut-o și veteranul și băiatul din Winston-Salem, a cărui scrisoare încă o mai am, cu hârtia moale și boțită de ani. O țin fixată cu o piuneză de panoul de deasupra biroului meu, ca talisman și aducere aminte. Într-un fel, îmi doresc să le fi luat pe toate. Cu trecerea anilor îmi devine tot mai insuportabil gândul la ele, la scrisorile acelea, dovezi ale vieții atâtor oameni, aruncate pur și simplu. Aș fi putut să le salvez și nu am făcut-o.

Când mi-am dat demisia, șefa s-a uitat la mine și nu m-a crezut.

— Dar te descurci așa de bine. Ai vândut o povestire și... nu și-a mai terminat vorba. Am fost așa de sigură că ești genul de om potrivit pentru Agenție.

Tristețea din ochii ei albastru-deschis a fost prea mult pentru mine, deși știam că acea tristețe nu avea legătură cu mine, de fapt. Pierduse atât de mult, atât de mulți oameni în anul din urmă. Și Max plecase, într-un val de resentimente, abandonându-și biroul aproape de pe o zi pe alta. Prin comparație, faptul că își pierdea asistenta nu însemna nimic. Eu eram cu totul dispensabilă. Orașul era plin de băieți și fete ca mine, fremătând zgomotos la porțile literaturii. Cu toate acestea — cu toate acestea —, când șefa a încercat să mă convingă să renunț am oscilat.

— De ce? m-a întrebat.

— Vreau doar...

Puteam să îi spun că voiam să devin scriitoare? Nu eram sigură că aș fi putut.

— Sunt lucruri pe care vreau să le fac. Îmi plac astea — am zis, ridicând mâinile și fluturându-le spre cărți, practic pereții dimprejurul meu. Îmi place aici. Dar sunt lucruri pe care dacă nu le fac acum, n-o să le mai fac niciodată.

— Înțeleg, a spus șefa și am crezut-o sincer.

Am ezitat și cu Don. Sigur că am ezitat. James nu îi găsise acel editor care să se îndrăgostească de romanul lui. De Crăciun am mers acasă împreună cu el, așa cum plănuisem. Ne-am întors în Brooklyn la timp pentru Revelion. Încă o petrecere la care n-am avut nimic de zis. M-am trezit a doua zi dimineață și primul lucru la care m-am gândit a fost ziua de naștere a lui Jerry. Împlinea șaptezeci și opt de ani. Mai era și data programată inițial pentru apariția volumului Hapworth, cartea care nu va mai fi niciodată, cartea care întotdeauna va însemna doar o simplă machetă de coperte depozitată, presupuneam, în subsolul casei lui Roger. Roger nu părea genul care să arunce astfel de vestigii. Cam în jurul datei când am plecat eu a apărut o știre despre carte într-un ziar cunoscut: Post. Salinger nu i-a spus niciodată șefei, oficial, că înțelegerea căzuse. Tăcerea lui ne-a spus tot ce aveam nevoie să știm. Folosisem și eu același truc pentru iubitul meu din facultate, presupun. El a trecut peste asta sau așa susținea, dar nu eram sigură că o făcusem și eu. Oare la fel va fi și pentru Jerry și Roger? m-am întrebat.

Oricum ar fi, cu Don am spus adevărul.

— Simt că nu mai sunt aceeași fată ca atunci când m-ai cunoscut.

— Nu e vina ta, eu sunt de vină, a spus Don, râzând.

Nu a fost un chicotit. Doar un hohot de râs.

— Ceva de genul ăsta, am zis.

Era și nu era adevărat. Poate că el avea dreptate. Nu exista un singur adevăr. Adevărul e o treabă de școlăriță.

Când am plecat, am adunat o geantă cu haine pe care să le donez la caritate: fustele mele ecosez, mocasinii. Nu mai eram o școlăriță.

Treisprezece ani mai târziu, ieșeam în vârful picioarelor din camera

copiilor mei și mă prăbușeam pe pat, cu o carte. Prin fereastra de la dormitor pătrundea vânzoleala monotonă a traficului de pe Podul Williamsburg, cu mașinile care intrau în Brooklyn, în vechiul meu cartier. La mai puțin de un an după ce părăsisem Agenția, bunica mea a murit și mi-a lăsat apartamentul din Lower East Side. Ca și ea, și eu creșteam aici doi copii, copii care se jucau în aceleași parcuri în care se jucaseră tata și fratele lui și, înaintea lor, bunica mea și surorile ei. La fel ca tata, și copiii mei treceau Podul Williamsburg ca să meargă în vizită la prieteni, care erau copiii prietenilor mei. Și, la fel ca Holden — și ca mine — copilăria lor de acum era definită de mărețele instituții ale orașului. Și ei își petreceau sâmbetele trecând pe sub uriașa balenă de la Muzeul de Istorie Naturală și studiind armura de la Met. Și ei se dădeau în călușeii din Central Park. Și ei aruncau fărâmituri de pâine rațelor de pe iaz.

Dinspre hol am auzit lipăitul pașilor soțului meu.

— Ești trează!

Se întâmpla foarte des să adorm odată cu copiii. Mă și trezeam însă cu ore bune înaintea lor, ca să scriu în biroul meu de dimensiunile unei debarale, o lecție pe care o învățasem cu atât de mulți ani în urmă, în timpul stagiului meu la Agenție, de la Salinger.

— Știu, am zis și am căscat. Nu știu cum de s-a întâmplat.

Și-a părăsit postul de observație din cadrul ușii, a venit să se așeze lângă mine.

— Mi-e teamă că am vești proaste.

M-am ridicat în capul oaselor, complet trează. La cinci mii de kilometri depărtare, la poalele dealurilor din San Jose, tatăl meu era pe moarte. La numai câteva luni după ce părinții mei se retrăseseră în California — și nu mult după ce eu plecasem de la Agenție —, medicii îl diagnosticaseră cu un sindrom similar cu Parkinson. Un sindrom ale cărui efecte se pare că el le resimțise de ani buni. „Unii pacienți sunt experți în a masca simptomele. Tatăl tău a fost actor, nu-i așa?“ ne sugerase unul dintre doctori.

— E tata? l-am întrebat pe soțul meu.

Nu auzisem să fi sunat telefonul, dar asta nu însemna nimic.

— Nu, nu. Salinger. A murit.

— Ah, am făcut și am răsuflat adânc. Ah.

— Știu că era...

Soțul meu clipea din ochii lui căprui din spatele ochelarilor, în timp ce încerca să își exprime gândurile. Ce însemnase Salinger în tabloul vieții mele? În cei doisprezece ani de când mă cunoștea, recitisem în fiecare an Franny și Zoey și Dulgheri, înălțați grinda acoperișului, iar De veghe, la fiecare doi sau trei ani. Edițiile mele broșate din Salinger erau aproape descompuse, paginile erau galbene și ferfenițite, copertele, lipite cu scotch. Puteam să fi cumpărat unele noi, dar nu am făcut-o.

— Știam că a fost important pentru tine.

— A fost, am spus și mi-am îngăduit să mă las îmbrățișată.

— Ar trebui să te culci, a zis soțul meu într-un final. E târziu.

Copilului nostru de doi ani îi luase o veșnicie până să adoarmă, o situație deloc neobișnuită.

— Da, am admis eu.

Câteva minute după aceea eram totuși în living și scoteam din bibliotecă Franny și Zooey. Aveam o ediție cartonată, lăsată mie — împreună cu edițiile broșate din De veghe și Seymour — atunci când părinții se mutaseră în California, aceeași ediție la care mă zgâisem în fiecare zi în anul meu la Agenție.

Uite cum stau lucrurile: lumea spune că depășești faza Salinger, cu vârsta. Că e un scriitor ale cărui lucrări tratează temele și frustrările specifice adolescenței. Partea a doua s-ar putea să fie adevărată. Cert este că eu pot să confirm că mulți dintre cei care îi scriau scrisori aveau vârste între doisprezece și douăzeci și doi de ani, aproximativ. Nu știu cum l-aș fi considerat pe Salinger dacă l-aș fi citit în școala generală. Dar l-am întâlnit ca adult sau mai degrabă ca o persoană care, la fel ca Franny, tocmai se desprindea de anii copilăriei, de ideile care îmi fuseseră inculcate despre cum să trăiesc pe lume. Și astfel, cu fiecare an care trecea — cu fiecare relectură — povestirile lui, personajele lui, s-au schimbat și au devenit mai profunde.

La douăzeci și patru de ani mă identificam atât de tare cu Franny — cu exasperarea față de lume, de bărbații ca Lane, care o dominau —, încât perfecțiunea structurală a povestirii, superba ei precizie, simbolismul, echilibrul între satira socială și realismul psihologic,

dialogurile perfecte îmi scăpaseră. La douăzeci și patru de ani îmi spusesem: Așa vreau să scriu. La treizeci și șapte, încă mai voiam să scriu așa, dar înțelegeam mai bine de ce, speram ca într-o zi acel „de ce“ să devină „cum“.

Cu toți anii care au trecut, eu încă — încă — mă mai simt ca Franny, copleșită de suferința din jurul meu, de toate acele egouri. Poate că, la fel ca Holden Caulfield, „mă port ca un puști“. Poate că voi rămâne întotdeauna persoana care devine „calm emotivă“, la fel ca băiatul din Winston-Salem, care știe că nu poate umbla sângerând peste tot și toate, dar nu reușește să își oprească hemoragia. Poate că m-am măritat cu cineva care semăna prea mult cu Lane Coutell. Trei ani mai târziu aveam să îmi pregătesc copiii și să îl părăsesc, pentru iubitul meu din facultate.

Acum însă o iubesc în aceeași măsură și pe Bessie Glass — inima mi se frânge pentru ea —, care și-a pierdut doi dintre cei șapte copii, unul mort chiar de mâna ei. Bessie, care bântuie prin apartamentul ei ca o fantomă, căreia îi e teamă — atât de tare, încât nu mai poate gândi cum trebuie — că demonii care îl hărțuiseră pe Seymour s-ar putea să o hărțuiască și pe Franny. Există în Zooey un moment aproape insuportabil, un punct în care întotdeauna trebuie să pun cartea deoparte și să respir adânc: Zooey îi face morală lui Bessie pentru că nu recunoaște că Pelerinul rus îi aparținuse lui Seymour. Vedeți voi, Franny îi spusese mamei ei că dăduse peste carte la biblioteca facultății.

„Tare ești proastă, Bessie“, îi spune Zooey, furios. „[O] are din odaia lui Seymour și Buddy, unde a zăcut pe biroul lui Seymour de când mă știu.“ Iar Bessie îi răspunde: „Eu nu intru în camera aceea decât dacă nu am încotro și tu știi prea bine [...] Nu mă uit niciodată la fostele... la lucrurile lui Seymour“.

Acela e momentul în care apar lacrimile. Câteva pagini mai departe, Zooey o întreabă pe Franny dacă nu vrea să vorbească cu Buddy. Franny îi răspunde, „Vreau să vorbesc cu Seymour“.

Acela era momentul în care soțul meu mă găsea suspinând în hohote, stăpânit, încercând fără succes să nu ud paginile acestei cărți care trecuse din mâna tatălui meu în mâna mamei, iar acum într-a mea.

Povestirile lui Salinger sunt, până la ultima, o anatomie a pierderii cuiva drag, fiecare cuvânt din ele, de la început și până la final. Chiar și Dulgheri, înălțați grinda acoperișului — una dintre cele mai amuzante povestiri în limba engleză — este îmbibată de realitatea

morții lui Seymour, de suicidul lui Seymour. Șapte ani mai târziu, Buddy încă jelește. Chiar și De veghe este, în ultimă instanță un portret de jale: nebunia lui Holden are legătură cu moartea fratelui său, Allie. Iar Franny nu e însărcinată. Este îndoliată. La fel cum este toată familia Glass. O familie în doliu, care nu își va reveni niciodată.

Șocat, soțul meu mă privea fix, din cadrul ușii.

— E vorba de tatăl tău, nu? Te face să te gândești la taică-tu. La ce se va întâmpla.

Tata, o știam, nu avea să se vindece. Îi va fi din ce în ce mai rău, până ce nu va mai putea să se miște și nu va mai putea să vorbească, iar apoi: sfârșitul.

— Îți amintește de tatăl tău.

Mi-am șters lacrimile de pe față cu dosul palmei, apoi mi-am trecut-o pe sub nas.

— Nu, am zis. E vorba doar de Salinger.

Mulțumiri

Mulțumirile mele cele mai fierbinți pentru: Jordan Pavlin, Tina Bennett, Stephanie Koven, Kathy Zuckerman, Caroline Bleeke, Svetlana Katz, Nicholas Latimer, Brittany Morrongiello, Katie Burns, Sally Willcox. Le mulțumesc tuturor celor de la Knopf, WME și Janklow & Nesbit.

Le mulțumesc și lui Allison Powell și Carolyn Murnick, lui Joanna Hershon, Stacey Gottlieb și lui Abby Rasminsky pentru lecturile lor atât de pătrunzătoare ale primelor versiuni ale cărții. Lui Lauren Sandler, pentru toate. Lui Kate Bolick, Evan Hughes, Adelle Waldman, Matthew Thomas, Dylan Landis și cel mai mult lui Charles Bock.

Vă mulțumesc și vouă, minunaților editori și producători cu care am lucrat asupra scrierilor care au devenit această carte: Jeffrey Frank, John Swansberg, James Crawford, David Krasnow. Și mulțumesc și Slate, BBC Radio 4 și Studio 360.

Mulțumesc și iar mulțumesc PEN pentru că au asigurat finanțarea care mi-a permis să termin această carte. Mulțumesc Leding House, pentru locul unde am lucrat și lui Ofri Cnaani și lui Claire Hughes, din aceleași motive. Mulțumiri pentru Paragraph, unde a fost scrisă cea mai mare parte din carte, ca și lui Joy, Lila, Sara și Amy.

Îi mulțumesc lui Kenneth Slawenski și lui Ian Hamilton, a căror documentare impecabilă a completat scăpările mele privind viața lui Salinger.

Mulțumesc lui Claire Dederer, Cheryl Strayed și Carlene Bauer pentru exemplele a ceea poate să fie un jurnal și pentru îndrumările directe despre cum trebuie scris unul.

Sunt imens recunoscătoare, desigur, Agenției, pentru că mi-a oferit cea mai bună primă slujbă pe care o poate avea o fată, șefei mele și persoanei cunoscute în aceste pagini drept Hugh, pentru că m-au învățat mai mult decât aș fi sperat vreodată să învăț despre cărți, afaceri, literatură și, da, despre viață. Îi mulțumesc și persoanei pe care în paginile cărții am numit-o Lucy.

Mulțumesc lui Henry Dunow, Anne Edelstein, Jen Carlson, Corinna Snyder și Chris Byrne. Mulțumesc lui Roger Lathbury, Robert Anasi și Billy Bano.

Mulțumesc lui Coleman și Pearl.

Cartea de față nu ar fi existat în absența generozității, susținerii și perspicacității editoriale demonstrate de Amy Rosenberg. Îi mulțumesc.

Keeril: nu am cuvinte.

Table of Contents

Cover Page
Anul meu cu Salinger2
Nota autoarei
Noi, fetele
Iarna
1
Trei zile de ninsoare
2
Echipamente de birou
Primăvara
1
Coperta, fontul, broșarea
2
Raftul lăturalnic
3
Internetul
Vara
1
Lansarea
2
Educație sentimentală
3
Trei zile de ploaie
Toamna
Iarna, din nou
Mulțumiri